

De administrando imperio

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩΙ ΒΑΣΙΛΕΙ ΑΙΩΝΙΩΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΥΙΟΝ ΡΩΜΑΝΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΣΤΕΦΗ ΚΑΙ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ

Προοίμιον.

Υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, καὶ πατὴρ φιλόστοργος ἐπὶ υἱῷ τέρπεται φρονίμῳ. Κύριος γὰρ δίδωσι νοῦν, ἡνίκα δεῖ εἰπεῖν, καὶ προστίθησιν οὐς τοῦ ἀκούειν· παρ' αὐτῷ θησαυρὸς σοφίας, καὶ ἐξ αὐτοῦ δίδεται πᾶν δῶρημα τέλειον· καθιστᾷ βασιλεῖς ἐπὶ θρόνου καὶ κυρίαν τοῦ παντὸς δίδωσιν αὐτοῖς. Νῦν οὖν ἄκουσόν μου, υἱέ, καὶ τήνδε μεμαθηκῶς τὴν διδαχὴν ἔση σοφὸς παρὰ φρονίμοις, καὶ φρόνιμος παρὰ σοφοῖς λογισθήσῃ· εὐλογήσουσί σε οἱ λαοί, καὶ μακαριοῦσί σε πλήθη ἔθνων. Διδάχθητι, ἃ χρή σε πρὸ πάντων εἰδέναι, καὶ νουνεχῶς τῶν τῆς βασιλείας οἰάκων ἀντιλαβοῦ. Περὶ τῶν ἐνεστώτων μελέτησον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων διδάχθητι, ἵνα πείραν μετ' εὐβουλίας ἀθροίσῃς, καὶ μεγαλεπήβολος ἔση περὶ τὰ πράγματα. Ἴδου ἐκτίθημί σοι διδασκαλίαν, ὥστε τῇ ἐκ ταύτης πείρᾳ καὶ γνώσει συνετισθέντα περὶ τὰς βελτίστας βουλάς καὶ {τῶ} τὸ κοινῇ συμφέρον μὴ διαμαρτάνειν· πρῶτα μὲν ποῖον ἔθνος κατὰ τί μὲν ὠφελῆσαι δύναται Ῥωμαίους, κατὰ τί δὲ βλάψαι, {καὶ ποῖον} καὶ πῶς ἕκαστον τούτων καὶ παρὰ ποίου δύναται ἔθνοους καὶ πολεμεῖσθαι καὶ ὑποτάσσεσθαι, ἔπειτα περὶ τῆς ἀπλήστου καὶ ἀκορέστου αὐτῶν γνώμης, καὶ ὧν παραλόγως ἐξαιτοῦνται λαμβάνειν, εἴθ' οὕτως καὶ περὶ διαφορᾶς ἐτέρων ἔθνων, γενεαλογίας τε αὐτῶν καὶ ἔθων καὶ βίου διαγωγῆς καὶ θέσεως καὶ κράσεως τῆς κατοικουμένης παρ' αὐτῶν γῆς καὶ περιγησίσεως αὐτῆς καὶ σταδιασμοῦ, πρὸς τούτοις καὶ περὶ τῶν ἔν τινι καιρῷ μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ διαφορῶν ἔθνων συμβεβηκότων, καὶ μετὰ τοῦτα, ὅσα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πολιτείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ κατὰ τινὰς χρόνους ἐκαινοτομήθη. Ταῦτα ἐσοφισάμην κατ' ἑμαυτόν, καὶ εἶπα γνωστά σοι ποιῆσαι, τῷ ἡγαπημένῳ μου υἱῷ, ἵν' ἔχῃς εἰδέναι τὴν ἐκάστου τούτων διαφορὰν, καὶ πῶς ἢ μεταχειρίζεσθαι ταῦτα καὶ οἰκιοῦσθαι ἢ πολεμεῖν καὶ ἀντιτάσσεσθαι. Πτοηθήσονται γὰρ σε ὡς μεγαλοφυῆ, καὶ ὡς ἀπὸ πυρὸς φεύζονται ἀπὸ σοῦ· φιμωθήσονται τὰ χεῖλη αὐτῶν, καὶ ὡς ὑπὸ βελῶν τοῖς σοῖς κατατρωθήσονται ῥήμασιν. Ὀφθήσῃ αὐτοῖς φοβερός, καὶ ἀπὸ προσώπου σου τρόμος λήψεται αὐτούς. Καί σου ὁ Παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ, καὶ συνετιεῖ σε ὁ πλάσας σε· κατευθυνεῖ σου τὰ διαβήματα, καὶ ἐδράσει σε ἐπὶ βάσιν ἀσάλευτον. Ὁ θρόνος σου ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἔσονται βλέποντες ἐπὶ σε, καὶ οὐδὲν οὐ μὴ ἄψηταί σου τῶν χαλεπῶν, καθότι αὐτὸς σε ἐξελέξατο καὶ ἀπὸ μήτρας ἀφώρισεν, καὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ὡς ἀγαθῷ ὑπὲρ πάντας σοι ἔδωκεν, καὶ τέθεικεν ὡς σκέπη ἐπὶ βουνοῦ καὶ ὡς χρυσοῦν ἀνδριάντα ἐφ' ὑψηλοῦ, καὶ ὡς πόλιν ἐπ' ὄρους ἀνύψωσεν, ὥστε δωροφορεῖσθαι ὑπὸ ἔθνων καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν κατοικούντων τὴν γῆν. Ἀλλὰ σύ, Κύριε ὁ Θεός μου, οὗ ἡ βασιλεία αἰώνιος καὶ ἀνώλεθρος, εἶης κατευοδῶν τὸν διὰ σοῦ ἐξ ἐμοῦ γεννηθέντα, καὶ ἔστω ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ προσώπου σου ἐπ' αὐτόν, καὶ τὸ οὖς σου ἐπικλινέσθω ταῖς τούτου δεήσεσιν. Σκεπασάτω αὐτόν ἡ χεὶρ σου, καὶ βασιλευέτω ἕνεκεν ἀληθείας, καὶ ὀδηγήσει αὐτόν ἡ δεξιὰ σου· κατευθυνθείησαν αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐνώπιόν σου τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου. Πρὸ προσώπου αὐτοῦ πεσοῦνται πολέμιοι, καὶ λείξουσι χοῦν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. Κατασκιασθεῖη τὸ στέλεχος τοῦ γένους αὐτοῦ πολυγονίας φύλλοις, καὶ ἡ σκιά τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἐπικαλύψαι ὄρη βασιλεία, ὅτι διὰ σοῦ βασιλεύουσι

βασιλείς δοξάζοντές σε εἰς τὸν αἰῶνα. 1 Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ πρὸς πόσα συμβάλλονται μετὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων εἰρηνεύοντες. Ἄκουσον τοίνυν, υἱέ, ἃ μοι δοκεῖ δεῖν σε μὴ ἀγνοεῖν, καὶ νοήμων γενοῦ, ἵνα κτήσῃ κυβέρνησιν. Φημί γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εἶναι καλὸν τῶν ὑποτεταγμένων τὴν μάθησιν, διαφερόντως δὲ σοί, τῷ ὑπὲρ τῆς πάντων σωτηρίας ὀφείλονται διαμεριμνᾶν καὶ τὴν κοσμικὴν ὀλκάδα πηδαλιουχεῖν τε καὶ κυβερνᾶν. Εἰ δὲ σαφεῖ καὶ κατημαξευμένῳ λόγῳ καὶ οἷον εἰκῆ ῥέοντι πεζῷ καὶ ἀπλοϊκῷ πρὸς τὴν τῶν προκειμένων ἐχρησάμην δήλωσιν, μηδὲν θαυμάσης, υἱέ. Οὐ γὰρ ἐπίδειξιν καλλιγραφίας ἢ φράσεως ἡττικισμένης καὶ τὸ διηρμένον διογκούσης καὶ ὑψηλὸν ποιῆσαι ἐσπούδασα, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ κοινῆς καὶ καθωμιλημένης ἀπαγγελίας διδάξαι σοι ἔσπευσα, ἅπερ οἶομαι δεῖν σε μὴ ἀγνοεῖν, καὶ ἃ τὴν ἐκ μακρᾶς ἐμπειρίας σύνεσιν τε καὶ φρόνησιν εὐμαρῶς σοι δύναται προξενεῖν. Ὑπολαμβάνω γὰρ κατὰ πολὺ συμφέρειν αἰεὶ τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων εἰρήνην ἐθέλειν ἔχειν μετὰ τοῦ ἔθνους τῶν Πατζινακιτῶν καὶ φιλικὰς πρὸς αὐτοὺς ποιεῖσθαι συνθήκας τε καὶ σπονδὰς καὶ ἀποστέλλειν καθ' ἕκαστον χρόνον ἐντεῦθεν πρὸς αὐτοὺς ἀποκρισιάριον μετὰ ξενίων ἀρμοζόντων καὶ πρὸς τὸ ἔθνος ἐπιτηδεῖων καὶ ἀναλαμβάνεσθαι ἐκεῖθεν ὁμήρους, ἥτοι ὄψιδας καὶ ἀποκρισιάριον, οἵτινες ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ πόλει μετὰ τοῦ καθυπουργοῦντος εἰς ταῦτα συνελεύσονται, καὶ βασιλικῶν εὐεργεσιῶν καὶ φιλοτιμιῶν τῶν ἐπαξίων πάντων τοῦ βασιλεύοντος ἀπολαύσουσιν. Ὅτι γειτνιάζει τὸ τοιοῦτον ἔθνος τῶν Πατζινακιτῶν τῷ μέρει τῆς Χερσῶνος, καὶ εἰ μὴ φιλίως ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς, δύνανται κατὰ τῆς Χερσῶνος ἐξέρχεσθαι καὶ κουρσεύειν καὶ ληΐζεσθαι αὐτὴν τε τὴν Χερσῶνα καὶ τὰ λεγόμενα κλίματα. 2 Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν καὶ τῶν Ῥῶς. Ὅτι καὶ τοῖς Ῥῶς οἱ Πατζινακίται γείτονες καὶ ὄμοροι καθεστήκασιν, καὶ πολλάκις, ὅταν μὴ πρὸς ἀλλήλους εἰρηνέουσι, πραιδεύουσι τὴν Ῥωσίαν, καὶ ἱκανῶς αὐτὴν παραβλάπτουσι καὶ λυμαίνονται. Ὅτι καὶ οἱ Ῥῶς διὰ σπουδῆς ἔχουσιν εἰρήνην ἔχειν μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν. Ἀγοράζουσι γὰρ ἐξ αὐτῶν βόας καὶ ἵππους καὶ πρόβατα, καὶ ἐκ τούτων εὐμαρέστερον διαζῶσι καὶ τρυφερώτερον, ἐπεὶ μηδὲν τῶν προειρημένων ζώων ἐν τῇ Ῥωσίᾳ καθέστηκεν. Ἄλλ' οὐδὲ πρὸς ὑπερορίους πολέμους ἀπέρχεσθαι δύνανται ὅλως οἱ Ῥῶς, εἰ μὴ μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν εἰρηνεύοντες, διότι δύνανται ἐν τῷ ἐκείνους τῶν οἰκείων ὑποχωρεῖναυτοὶ ἐπερχόμενοι τὰ ἐκείνων ἀφανίζεσθαι τε καὶ λυμαίνεσθαι. Διὸ μᾶλλον αἰεὶ σπουδῆν οἱ Ῥῶς τίθενται διὰ τὸ μὴ παραβλάπτεσθαι παρ' αὐτῶν καὶ διὰ τὸ ἰσχυρὸν εἶναι τὸ τοιοῦτον ἔθνος συμμαχίαν παρ' αὐτῶν λαμβάνειν καὶ ἔχειν αὐτοὺς εἰς βοήθειαν, ὡς ἂν καὶ τῆς ἔχθρας αὐτῶν ἀπαλλάττωνται καὶ τῆς βοήθειας καταπολαύοιεν. Ὅτι οὐδὲ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην τῶν Ῥωμαίων πόλιν οἱ Ῥῶς παραγίνεσθαι δύνανται, εἰ μὴ μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν εἰρηνεύοντες, οὔτε πολέμου χάριν, οὔτε πραγματείας, ἐπειδὴ ἐν τῷ μετὰ τῶν πλοίων εἰς τοὺς φραγμοὺς τοῦ ποταμοῦ γίνεσθαι τοὺς Ῥῶς καὶ μὴ δύνασθαι διελθεῖν, εἰ μὴ ἐξαγάγῃσι τοῦ ποταμοῦ τὰ πλοῖα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων βαστάζοντες διαβάσωσιν, ἐπιτίθενται τότε αὐτοῖς οἱ τοῦ τοιοῦτου ἔθνους τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ ῥαδίως, ἅτε πρὸς δύο πόνους ἀντέχειν μὴ δύνανται, τροποῦνται καὶ κατασφάζονται. 3 Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν καὶ Τούρκων. Ὅτι καὶ τὸ τῶν Τούρκων γένος μεγάλως πτοεῖται καὶ δέδιδε τοὺς εἰρημένους Πατζινακίτας διὰ τὸ πολλάκις ἡττηθῆναι παρ' αὐτῶν καὶ τελείως σχεδὸν παραδοθῆναι ἀφανισμῷ. Καὶ διὰ τοῦτο αἰεὶ φοβεροὶ τοῖς Τούρκοις οἱ Πατζινακίται νομίζονται, καὶ συστέλλονται ἀπ' αὐτῶν. 4 Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν καὶ Ῥῶς καὶ Τούρκων. Ὅτι τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν εἰρηνεύοντος, οὔτε οἱ Ῥῶς πολέμου νόμῳ κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας, οὔτε οἱ Τούρκοι δύνανται ἐπελθεῖν, ἀλλ' οὔτε ὑπὲρ τῆς εἰρήνης μεγάλα καὶ ὑπέρογκα χρήματά τε καὶ πράγματα παρὰ τῶν Ῥωμαίων δύνανται ἀπαιτεῖν, δεδιότες τὴν διὰ τοῦ τοιοῦτου ἔθνους παρὰ τοῦ βασιλέως κατ'

αὐτῶν ἰσχὺν ἐν τῷ ἐκείνους κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύειν. Οἱ γὰρ Πατζίνακίται, καὶ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα φιλίᾳ συνδούμενοι καὶ παρ' ἐκείνου διὰ γραμμάτων καὶ δώρων ἀναπειθόμενοι, δύνανται ῥαδίως κατὰ τῆς χώρας τῶν τε Ῥῶς καὶ τῶν Τούρκων ἐπέρχεσθαι καὶ ἐξανδραποδίζεσθαι τὰ τούτων γυναῖκα καὶ παιδάρια καὶ ληΐζεσθαι τὴν χώραν αὐτῶν. 5 Περὶ τῶν Πατζίνακίτων καὶ τῶν Βουλγάρων. Ὅτι καὶ τοῖς Βουλγάροις φοβερῶτερος ἂν εἶναι δόξειεν ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς, καὶ ἀνάγκην ἡσυχίας ἐπιτιθέναι τούτοις δύναται ἐκ τοῦ μετὰ τῶν Πατζίνακίτων εἰρηνεύειν, ἐπειδὴ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Βουλγάρους οἱ εἰρημένοι Πατζίνακίται πλησιάζουσιν, καὶ ἡνίκα βουληθῶσιν, ἢ δι' οἰκεῖον κέρδος ἢ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων χάριτι εὐχερῶς δύνανται κατὰ Βουλγαρίας ἐκστρατεύειν καὶ ἀπὸ τοῦ περιόντος πλήθους καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῶν ὑπερνεκᾶν αὐτοὺς καὶ ἡττᾶν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Βούλγαροι ἀγῶνα καὶ σπουδὴν διηνεκῶς ἔχουσι τοῦ εἰρηνεύειν καὶ ὁμονοεῖν μετὰ τῶν Πατζίνακίτων. Ἐκ τοῦ γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτῶν καταπολεμηθῆναι καὶ πραιδευθῆναι τῇ πείρᾳ ἐγνώκασιν καλὸν καὶ συμφέρον εἶναι τὸ εἰρηνεύειν ἀεὶ πρὸς αὐτούς. 6 Περὶ τῶν Πατζίνακίτων καὶ Χερσωνιτῶν. Ὅτι καὶ ἕτερος λαὸς τῶν τοιούτων Πατζίνακίτων τῷ μέρει τῆς Χερσῶνος παράκεινται, οἵτινες καὶ πραγματεύονται μετὰ τῶν Χερσωνιτῶν, καὶ ποιοῦσι τὰς δουλείας αὐτῶν τε καὶ τοῦ βασιλέως εἰς τε τὴν Ῥωσίαν καὶ Χαζαρίαν καὶ τὴν Ζιχίαν καὶ εἰς πάντα τὰ ἐκεῖθεν μέρη, δηλονότι λαμβάνοντες παρὰ τῶν Χερσωνιτῶν τὸν προσυμπεφωνημένον μισθὸν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης διακονίας κατὰ τὸ ἀνήκον τῆς δουλείας καὶ τοῦ κόπου αὐτῶν, οἷον βλαττία, πράνδια, χαρέρια, σημέντα, πέπεριν, δερμάτια ἀληθινὰ Πάρθηκα καὶ ἕτερα εἶδη τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐπιζητούμενα, καθὼς ἂν ἕκαστος Χερσωνίτης ἕκαστον Πατζίνακίτην πείσῃ συμφωνῶν ἢ πεισθῇ. Ἐλεύθεροι γὰρ ὄντες καὶ οἷον αὐτόνομοι οἱ τοιοῦτοι Πατζίνακίται οὐδεμίαν δουλείαν ἄνευ μισθοῦ ποιοῦσι ποτε. 7 Περὶ τῶν ἀπὸ Χερσῶνος ἀποστελλομένων βασιλικῶν ἐν Πατζίνακίᾳ. Ὅτι ἡνίκα περάσῃ βασιλικὸς εἰς Χερσῶνα ἕνεκα τῆς τοιαύτης διακονίας, ὀφείλει εὐθὺς ἀποστέλλειν εἰς Πατζίνακίαν καὶ ἐπιζητεῖν ὄψιδας παρ' αὐτῶν καὶ διασώστας, καὶ ἐρχομένων αὐτῶν, τοὺς μὲν ὄψιδας εἰς τὸ κάστρον Χερσῶνος κρατούμενους καταλιμπάνειν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν διασωστῶν πρὸς Πατζίνακίαν ἀπέρχεσθαι καὶ τὰ ἐντεταλμένα ἐπιτελεῖν. Οἱ δὲ τοιοῦτοι Πατζίνακίται ἄπληστοι ὄντες καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς σπανίων ὀξεῖς ἐπιθυμηταὶ ἀνέδην ἐπιζητοῦσιν ξενάλια ἱκανά, οἱ μὲν ὄψιδες ἄλλα μὲν λόγῳ αὐτῶν καὶ ἄλλα λόγῳ τῶν αὐτῶν γυναικῶν, οἱ δὲ ἀποσῶσται τὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ κόπου αὐτῶν, τὰ δὲ ὑπὲρ τοῦ κόπου τῶν ἀλόγων αὐτῶν. Εἶτα, εἰσερχομένου τοῦ βασιλικοῦ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ζητοῦσι πρότερον τὰ τοῦ βασιλέως δῶρα, καὶ πάλιν, ὅτε κορέσουσι τοὺς ἀνθρώπους αὐτῶν, ζητοῦσι τὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν καὶ τῶν γονέων αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐν τῷ ἀποσῶζειν αὐτὸν ὑποστρέφοντα πρὸς Χερσῶνα κατέλθωσι μετ' αὐτοῦ, ζητοῦσι παρ' αὐτοῦ ῥογευθῆναι διὰ τὸν κόπον αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀλόγων αὐτῶν. 8 Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς θεοφυλάκτου πόλεως ἀποστελλομένων βασιλικῶν μετὰ χελανδίων διὰ τε τοῦ Δανουβίου καὶ Δάναπρι καὶ Δάναστρι ποταμοῦ ἐν Πατζίνακίᾳ. Ὅτι καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς Βουλγαρίας καθέζεται λαὸς τῶν Πατζίνακίτων, ἐπὶ τὸ μέρος τοῦ Δάναπρι καὶ τοῦ Δάναστρι καὶ τῶν ἐτέρων τῶν ἐκεῖσε ὄντων ποταμῶν. Καὶ βασιλικοῦ ἀποστελλομένου ἐντεῦθεν μετὰ χελανδίων, δύναται καὶ χωρὶς τοῦ εἰς Χερσῶνα ἀπελθεῖν ἐνταῦθα συντόμως καὶ ταχέως εὐρίσκειν τοὺς αὐτοὺς Πατζίνακίτας, οὓς καὶ εὐρῶν μηνύει διὰ ἀνθρώπου αὐτοῦ ὁ βασιλικός, ἐντὸς τῶν χελανδίων μένων καὶ μεθ' ἑαυτοῦ τὰ βασιλικά ἐπιφερόμενος καὶ φυλάττων ἐν τοῖς χελανδίοις πράγματα. Καὶ κατέρχονται πρὸς αὐτόν, καὶ ὅτε κατέλθωσιν, δίδωσι πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλικὸς ἀνθρώπους αὐτοῦ ὄψιδας, καὶ λαμβάνει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν τοιούτων Πατζίνακίτων ἐτέρους ὄψιδας, καὶ κρατεῖ αὐτοὺς εἰς τὰ χελανδία, καὶ τότε συμφωνεῖ μετ' αὐτῶν· καὶ ὅτε ποιήσουσιν οἱ

Πατζινακίται πρὸς τὸν βασιλικὸν τοὺς ὄρκους κατὰ τὰ ζάκανα αὐτῶν, ἐπιδίδωσιν αὐτοῖς τὰς βασιλικὰς δωρεάς, καὶ ἀναλαμβάνεται φίλους ἐξ αὐτῶν, ὅσους βούλεται, καὶ ὑποστρέφει. Οὕτω δὲ χρῆ συμφωνεῖν μετ' αὐτῶν, ὥστε, ὅπου ἂν χρεωποιηθῆ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ποιήσωσι δουλείαν, εἴτε εἰς τοὺς Ῥῶς, εἴτε εἰς τοὺς Βουλγάρους, εἴτε καὶ εἰς τοὺς Τούρκους. Εἰσὶ γὰρ δυνατοὶ τοῦ πάντας τούτους πολεμεῖν, καὶ πολλάκις κατ' αὐτῶν ἐλθόντες, φοβεροὶ νῦν καθεστήκασιν. Καὶ τοῦτο δῆλον καὶ ἐντεῦθεν ἐστίν. Τοῦ γὰρ κληρικοῦ Γαβριήλ ποτε πρὸς τοὺς Τούρκους ἀποσταλέντος ἀπὸ κελεύσεως βασιλικῆς καὶ πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος, ὅτι· "Ὁ βασιλεὺς δηλοποιεῖ ὑμᾶς ἀπελθεῖν καὶ ἀποδιῶξαι τοὺς Πατζινακίτας ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτῶν καὶ καθεσθῆναι ὑμᾶς (ὕμεις γὰρ καὶ πρότερον ἐκεῖσε ἐκαθέζεσθε) πρὸς τὸ εἶναι πλησίον τῆς βασιλείας μου, καὶ ὅτε θέλω, ἀποστέλλω, καὶ ἐν τάχει εὐρίσκω ὑμᾶς", πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν Τούρκων μιᾶ φωνῇ ἐξεβόησαν, ὅτι· "Ἡμεῖς μετὰ τοὺς Πατζινακίτας ἑαυτοὺς οὐ βάλλομεν· οὐ γὰρ δυνάμεθα πολεμεῖν πρὸς αὐτούς, ὅτι καὶ χώρα μεγάλη καὶ λαὸς πολὺς καὶ κακὰ παιδία εἰσὶ· καὶ τοῦ λοιποῦ τὸν λόγον τοῦτον πρὸς ἡμᾶς μὴ εἰπῆς· οὐ γὰρ ἀγαπῶμεν αὐτόν." Ὅτι καὶ οἱ Πατζινακίται ἐκεῖθεν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ μετὰ τὸ ἔαρ διέρχονται, καὶ ἀεὶ ἐκεῖσε καλοκαιρίζουσιν. 9 Περὶ τῶν ἀπὸ Ῥωσίας ἐρχομένων Ῥῶς μετὰ τῶν μονοξύλων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὅτι τὰ ἀπὸ τῆς ἔξω Ῥωσίας μονόξυλα κατερχόμενα ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰσὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Νεμογαρδάς, ἐν ᾧ Σφενδοσθλάβος, ὁ υἱὸς Ἰγγωρ, τοῦ ἄρχοντος Ῥωσίας, ἐκαθέζετο, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τὸ κάστρον τὴν Μιλινίσκαν καὶ ἀπὸ Τελιούτζαν καὶ Τζερνιγῶγαν καὶ ἀπὸ τοῦ Βουσεγραδέ. Ταῦτα οὖν ἅπαντα διὰ τοῦ ποταμοῦ κατέρχονται Δανάπρεως, καὶ ἐπισυνάγονται εἰς τὸ κάστρον τὸ Κιοάβα, τὸ ἐπονομαζόμενον Σαμβατάς. Οἱ δὲ Σκλάβοι, οἱ πακτιῶται αὐτῶν, οἱ Κριβηταιηνοὶ λεγόμενοι, καὶ οἱ Λενζανῆνοι καὶ αἱ λοιπαὶ Σκλαβηνίαι εἰς τὰ ὄρη αὐτῶν κόπτουσι τὰ μονόξυλα ἐν τῷ τοῦ χειμῶνος καιρῷ, καὶ καταρτίσαντες αὐτά, τοῦ καιροῦ ἀνοιγομένου, ἠνίκα διαλυθῆ ὁ παγετός, εἰς τὰς πλησίον οὔσας λίμνας εἰσάγουσιν αὐτά. Καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι εἰσβάλλουσιν εἰς τὸν ποταμὸν τὸν Δάναπριν, ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε οὗτοι εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν εἰσέρχονται, καὶ ἀπέρχονται εἰς τὸν Κίοβα, καὶ σύρουσιν εἰς τὴν ἐξάρτισιν, καὶ ἀπεμπολοῦσιν αὐτὰ εἰς τοὺς Ῥῶς. Οἱ δὲ Ῥῶς σκαφίδια καὶ μόνα ταῦτα ἀγοράζοντες, τὰ παλαιὰ αὐτῶν μονόξυλα καταλύοντες, ἐξ αὐτῶν βάλλουσιν πέλλας καὶ σκαρμούς εἰς αὐτὰ καὶ λοιπὰς χρείας *** ἐξοπλίζουσιν αὐτά. Καὶ Ἰουνίου μηνὸς διὰ τοῦ ποταμοῦ Δανάπρεως ἀποκινουῦντες, κατέρχονται εἰς τὸ Βιτετζέβη, ὅπερ ἐστὶ πακτιωτικὸν κάστρον τῶν Ῥῶς, καὶ συναθροίζόμενοι ἐκεῖσε μέχρι δύο καὶ τριῶν ἡμερῶν, ἠνίκα ἂν ἅπαντα ἀποσυναχθῶσι τὰ μονόξυλα, τότε ἀποκινουῦσιν, καὶ κατέρχονται διὰ τοῦ εἰρημένου Δανάπρεως ποταμοῦ. Καὶ πρῶτον μὲν ἔρχονται εἰς τὸν πρῶτον φραγμὸν, τὸν ἐπονομαζόμενον Ἐσσουπῆ, ὃ ἐρμηνεύεται Ῥωσιστὶ καὶ Σκλαβηνιστὶ "μὴ κοιμᾶσαι"· ὁ δὲ τούτου φραγμὸς τοσοῦτόν ἐστιν στενός, ὅσον τὸ πλάτος τοῦ τζυκανιστηρίου· μέσον δὲ αὐτοῦ πέτραι εἰσὶ ῥιζιμαῖαι ὑψηλαὶ νησιῶν δίκην ἀποφαινόμεναι. Πρὸς αὐτὰς οὖν ἐρχόμενον τὸ ὕδωρ καὶ πλημμυροῦν κάκειθεν ἀποκρημιζόμενον πρὸς τὸ κάτω μέρος ἦχον μέγαν καὶ φόβον ἀποτελεῖ. Καὶ διὰ τοῦτο μέσον αὐτῶν οὐ τολμῶσιν οἱ Ῥῶς διελθεῖν, ἀλλὰ πλησίον σκαλώσαντες καὶ τοὺς μὲν ἀνθρώπους ἐκβαλόντες εἰς τὴν ξηράν, τὰ δὲ λοιπὰ πράγματα ἐάσαντες εἰς τὰ μονόξυλα, εἴθ' οὕτως γυμνοὶ τοῖς ποσὶν αὐτῶν ψηλαφούντες ***, ἵνα μὴ τινι λίθῳ προσκρούσωσιν. Τοῦτο δὲ ποιούσιν οἱ μὲν πλώρα, οἱ δὲ μέσον, οἱ δὲ καὶ εἰς τὴν πρύμναν μετὰ κονταρίων κοντοβευόμενοι, καὶ μετὰ τοιαύτης ἀπάσης ἀκριβείας διέρχονται τὸν τοιοῦτον πρῶτον φραγμὸν διὰ τῆς γωνίας καὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Ἠνίκα δὲ διέλθωσι τὸν τοιοῦτον φραγμὸν, πάλιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἀναλαμβάνόμενοι τοὺς λοιποὺς ἀποπλέουσι, καὶ κατέρχονται εἰς τὸν ἕτερον φραγμὸν, τὸν ἐπιλεγόμενον Ῥωσιστὶ μὲν Οὐλβορσί, Σκλαβηνιστὶ δὲ

Ὅστροβουνιπράχ, ὅπερ ἐρμηνεύεται "τὸ νησίον τοῦ φραγμοῦ". Ἔστιν κάκεϊνος ὅμοιος τῷ πρώτῳ, χαλεπός τε καὶ δυσδιέξοδος. Καὶ πάλιν ἐκβαλόντες τὸν λαὸν διαβιβάζουσι τὰ μονόξυλα, καθὼς καὶ πρότερον. Ὅμοίως δὲ διέρχονται καὶ τὸν τρίτον φραγμόν, τὸν λεγόμενον Γελανδρί, ὃ ἐρμηνεύεται Σκλαβηνιστὶ "ἦχος φραγμοῦ", εἶθ' οὕτως τὸν τέταρτον φραγμόν, τὸν μέγαν, τὸν ἐπιλεγόμενον Ῥωσιστὶ μὲν Ἀειφόρ, Σκλαβηνιστὶ δὲ Νεασήτ, διότι φωλεύουσιν οἱ πελεκᾶνοι εἰς τὰ λιθάρια τοῦ φραγμοῦ. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ φραγμῷ σκαλώνουσιν ἅπαντα εἰς τὴν γῆν ὀρθόπλωρα, καὶ ἐξέρχονται οἱ ὠρι σμένοι ἄνδρες φυλάττειν τὴν βίγλαν μετ' αὐτῶν, καὶ ἀπέρχονται, καὶ τὰς βίγλας οὗτοι διὰ τοὺς Πατζινακίτας ἀγρύπνως φυλάττουσιν. Οἱ δὲ λοιποὶ τὰ πράγματα, ἅπερ ἔχουσιν εἰς τὰ μονόξυλα, ἀναλαμβάνομενοι, τὰ ψυχάρια μετὰ τῶν ἀλύσεων διὰ τοῦ ξηροῦ αὐτὰ διαβιβάζουσι μίλια ἕξ, ἕως ἂν διέλθωσι τὸν φραγμόν. Εἶθ' οὕτως οἱ μὲν σύροντες, οἱ δὲ καὶ εἰς τοὺς ὤμους βαστάζοντες τὰ αὐτῶν μονόξυλα εἰς τὸ τοῦ φραγμοῦ ἐκεῖθεν μέρος διαβιβάζουσιν· καὶ οὕτως ρίπτοντες αὐτὰ εἰς τὸν ποταμὸν καὶ τὰ πετζιμένα αὐτῶν ἐμβλησκόμενοι, εἰσέρχονται, καὶ αὐθις ἐναποπλεύουσιν. Ἀπερχόμενοι δὲ εἰς τὸν πέμπτον φραγμόν, τὸν ἐπονομαζόμενον Ῥωσιστὶ μὲν Βαρουφόρος, Σκλαβηνιστὶ δὲ Βουλνηπράχ, διότι μεγάλην λίμνην ἀποτελεῖ, πάλιν εἰς τὰς τοῦ ποταμοῦ γωνίας τὰ αὐτῶν μονόξυλα διαβιβάσαντες, καθὼς καὶ εἰς τὸν πρῶτον φραγμόν καὶ δεύτερον, καταλαμβάνουσι τὸν ἕκτον φραγμόν, λεγόμενον μὲν Ῥωσιστὶ Λεάντι, Σκλαβηνιστὶ δὲ Βερούτζη, ὃ ἐστὶν "βράσμα νεροῦ", καὶ διαβαίνουσι καὶ αὐτὸν ὁμοίως. Καὶ ἀπὸ τούτου ἀποπλεύουσι καὶ πρὸς τὸν ἕβδομον φραγμόν, τὸν ἐπιλεγόμενον Ῥωσιστὶ μὲν Στρούκουν, Σκλαβηνιστὶ δὲ Ναπρεζή, ὃ ἐρμηνεύεται "μικρὸς φραγμός". Καὶ διαβαίνουσιν εἰς τὸ λεγόμενον πέραμα τοῦ Κραρίου, ἐν ᾧ διαπερῶσιν ἀπὸ Ῥωσίας οἱ Χερσωνῖται καὶ οἱ Πατζινακίται ἐπὶ Χερσῶνα, ἔχον τὸ αὐτὸ πέραμα τὸ μὲν πλάτος, ὅσον τοῦ ἵπποδρομίου, τὸ δὲ ὕψος ἀπὸ κάτω ἕως ὅτου προκύπτουσιν ὕφαλοι, ὅσον καὶ φθάζειν σαγίτταν τοῦ τοξεύοντος ἔνθεν ἐκεῖσε. Ὅθεν καὶ εἰς τὸν τοιοῦτον τόπον κατέρχονται οἱ Πατζινακίται, καὶ πολεμοῦσι τοὺς Ῥῶς. Μετὰ δὲ τὸ διελεθῆναι τὸν τοιοῦτον τόπον τὴν νῆσον, τὴν ἐπιλεγομένην ὃ Ἅγιος Γρηγόριος καταλαμβάνουσιν, ἐν ἧ νήσῳ καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν ἐπιτελοῦσιν διὰ τὸ ἐκεῖσε ἴστασθαι παμμεγέθη δρῦν, καὶ θύουσι πετεινοὺς ζῶντας. Πηγνύουσι δὲ καὶ σαγίττας γυρόθεν, ἄλλοι δὲ καὶ ψωμῖα καὶ κρέατα, καὶ ἕξ ὧν ἔχει ἕκαστος, ὡς τὸ ἔθος αὐτῶν ἐπικρατεῖ. Ῥίπτουσι δὲ καὶ σκαρφία περὶ τῶν πετεινῶν, εἴτε σφάζει αὐτούς, εἴτε καὶ φαγεῖν, εἴτε καὶ ζῶντας ἐάσειν αὐτούς. Ἀπὸ δὲ τοῦ νησίου τούτου Πατζινακίτην οἱ Ῥῶς οὐ φοβοῦνται, ἕως ἂν φθάσωσιν εἰς τὸν ποταμὸν τὸν Σελινάν. Εἶθ' οὕτως ἀποκινούμενοι ἐξ αὐτοῦ μέχρι τεσσάρων ἡμερῶν ἀποπλεύουσιν, ἕως οὗ καταλάβωσιν εἰς τὴν λίμνην τοῦ ποταμοῦ στόμιον οὕσαν, ἐν ἧ ἐστὶν καὶ ἡ νῆσος τοῦ Ἁγίου Αἰθερίου. Καταλαβόντες οὖν οὗτοι τὴν τοιαύτην νῆσον, προσαναπαύουσιν ἑαυτοὺς ἐκεῖσε ἕως δύο καὶ τριῶν ἡμερῶν. Καὶ πάλιν τὰ αὐτῶν μονόξυλα, εἰς ὅσας ἂν λίπωνται χρείας, περιποιοῦνται, τὰ τε ἄρμενα καὶ τὰ κατάρτια καὶ τὰ αὐχένια, ἅπερ ἐπιφέρονται. Ἐπεὶ δὲ τὸ στόμιον τοῦ τοιοῦτου ποταμοῦ ἐστὶν ἡ τοιαύτη λίμνη, καθὼς εἴρηται, καὶ κρατεῖ μέχρι τῆς θαλάσσης, καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν κεῖται ἡ νῆσος τοῦ Ἁγίου Αἰθερίου, ἐκ τῶν ἐκεῖσε ἀπέρχονται πρὸς τὸν Δάναστριν ποταμόν, καὶ διασωθέντες ἐκεῖσε πάλιν ἀναπαύονται. Ἦνίκα δὲ γένηται καιρὸς ἐπιτήδειος, ἀποσκαλώσαντες ἔρχονται εἰς τὸν ποταμὸν τὸν ἐπιλεγόμενον Ἄσπρον, καὶ ὁμοίως κάκεϊσε ἀναπαυσάμενοι, πάλιν ἀποκινούμενοι ἔρχονται εἰς τὸν Σελινάν, εἰς τὸ τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ λεγόμενον παρακλάδιον. Καὶ ἕως οὗ διέλθωσι τὸν Σελινάν ποταμόν, παρατρέχουσιν αὐτοῖς οἱ Πατζινακίται. Καὶ ἔαν πολλάκις ἡ θάλασσα μονόξυλον εἰς τὴν γῆν ἀπορρίψη, σκαλώνουσιν ὅλα, ἴνα τοῖς Πατζινακίταις ἀντιπαραταχθῶσιν ὁμοῦ. Ἀπὸ δὲ τὸν Σελινάν οὐ φοβοῦνται τίνα, ἀλλὰ τὴν τῆς Βουλγαρίας γῆν ἐνδυσάμενοι, εἰς τὸ τοῦ

Δανουβίου στόμιον ἔρχονται. Ἄπο δὲ τοῦ Δανουβίου καταλαμβάνουσιν εἰς τὸν Κωνοπάν, καὶ ἀπὸ τοῦ Κωνοπᾶ εἰς Κωνσταντιαν *** εἰς τὸν ποταμὸν Βάρνας, καὶ ἀπὸ Βάρνας ἔρχονται εἰς τὸν ποταμὸν τὴν Διτζίναν, ἅπερ πάντα εἰσὶ γῆ τῆς Βουλγαρίας. Ἄπο δὲ τῆς Διτζίνας εἰς τὰ τῆς Μεσημβρίας μέρη καταλαμβάνουσιν, καὶ οὕτως μέχρι τούτων ὁ πολυώδυνος αὐτῶν καὶ περίφορος, δυσδιέξοδος τε καὶ χαλεπὸς ἀποπεραίνεται πλοῦς. Ἡ δὲ χειμέριος τῶν αὐτῶν ῥῶς καὶ σκληρὰ διαγωγὴ ἐστὶν αὕτη. Ἡνίκα ὁ Νοέμβριος μὴν εἰσέλθῃ, εὐθέως οἱ αὐτῶν ἐξέρχονται ἄρχοντες μετὰ πάντων τῶν ῥῶς ἀπὸ τὸν Κίαβον, καὶ ἀπέρχονται εἰς τὰ πολύδια, ὃ λέγεται γύρα, ἡγουν εἰς τὰς Σκλαβηνίας τῶν τε Βερβιάνων καὶ τῶν Δρουγουβιτῶν καὶ Κριβιτζῶν καὶ τῶν Σεβεριῶν καὶ λοιπῶν Σκλάβων, οἵτινές εἰσιν πακτιῶται τῶν ῥῶς. Δι' ὄλου δὲ τοῦ χειμῶνος ἐκεῖσε διατρεφόμενοι, πάλιν ἀπὸ μηνὸς Ἀπριλίου, διαλυομένου τοῦ πάγου τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ, κατέρχονται πρὸς τὸν Κίαβον. Καὶ εἴθ' οὕτως ἀπολαμβάνονται τὰ αὐτῶν μονόξυλα, καθὼς προεῖρηται, καὶ ἐξοπλίζονται, καὶ πρὸς Ῥωμανίαν κατέρχονται. Ὅτι οἱ Οὐζοὶ δύνανται τοῖς Πατζινακίταις πολεμεῖν. 10 Περὶ τῆς Χαζαρίας, πῶς δεῖ πολεμῆσθαι καὶ παρὰ τίνων. Ὅτι οἱ Οὐζοὶ δύνανται πολεμεῖν τοὺς Χαζάρους, ὡς αὐτοῖς πλησιάζοντες, ὁμοίως καὶ ὁ ἐξουσιοκράτωρ Ἀλανίας. Ὅτι τὰ ἐννέα κλίματα τῆς Χαζαρίας τῆ Ἀλανία παράκεινται, καὶ δύναται ὁ Ἀλανός, εἰ ἄρα καὶ βούλεται, ταῦτα πραιδεύειν καὶ μεγάλην βλάβην καὶ ἔνδειαν ἐντεῦθεν τοῖς Χαζάροις ποιεῖν· ἐκ γὰρ τῶν ἐννέα τούτων κλιμάτων ἡ πᾶσα ζωὴ καὶ ἀφθονία τῆς Χαζαρίας καθέστηκεν. 11 Περὶ τοῦ κάστρου Χερσῶνος καὶ τοῦ κάστρου Βοσπόρου. Ὅτι τοῦ ἐξουσιοκράτορος Ἀλανίας μετὰ τῶν Χαζάρων μὴ εἰρηνεύοντος, ἀλλὰ μᾶλλον προτιμωτέραν τιθεμένου τὴν φιλίαν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, ἐὰν οἱ Χάζαροι οὐ βούλωνται τὴν πρὸς τὸν βασιλέα φιλίαν καὶ εἰρήνην τηρεῖν, δύναται μεγάλως αὐτοὺς κακοῦν, τὰς τε ὁδοὺς ἐνεδρεύων καὶ ἀφυλάκτως αὐτοῖς ἐπιτιθέμενος ἐν τῷ διέρχεσθαι πρὸς τε τὸ Σάρκελ καὶ τὰ κλίματα καὶ τὴν Χερσῶνα. Καὶ εἰ ποιήσῃται σπουδὴν ὁ τοιοῦτος ἐξουσιοκράτωρ τοῦ κωλύειν αὐτούς, μεγάλης καὶ βαθείας εἰρήνης μετέχουσιν ἢ τε Χερσῶν καὶ τὰ κλίματα· φοβούμενοι γὰρ οἱ Χάζαροι τὴν τῶν Ἀλανῶν ἐπίθεσιν καὶ μὴ εὐρίσκοντες ἄδειαν μετὰ φοσσάτου ἐπιτίθεσθαι τῆ Χερσῶνι καὶ τοῖς κλίμασιν, ὡς μὴ πρὸς ἀμφοτέρους ἐν ταύτῳ πολεμῆν ἐξισχύοντες, εἰρηνεύειν ἀναγκασθήσονται. 12 Περὶ τῆς μαύρης Βουλγαρίας καὶ τῆς Χαζαρίας. Ὅτι καὶ ἡ μαύρη λεγομένη Βουλγαρία δύναται τοῖς Χαζάροις πολεμεῖν. 13 Περὶ τῶν πλησιαζόντων ἐθνῶν τοῖς Τούρκοις. Ὅτι τοῖς Τούρκοις τὰ τοιαῦτα ἔθνη παράκεινται· πρὸς μὲν τὸ δυτικώτερον μέρος αὐτῶν ἡ Φραγγία, πρὸς δὲ τὸ βορειότερον οἱ Πατζινακίται, καὶ πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος ἡ μεγάλη Μοραβία, ἥτοι ἡ χώρα τοῦ Σφενδοπλόκου, ἥτις καὶ παντελῶς ἠφανίσθη παρὰ τῶν τοιούτων Τούρκων, καὶ παρ' αὐτῶν κατεσχέθη. Οἱ δὲ Χρωβάτοι πρὸς τὰ ὄρη τοῖς Τούρκοις παράκεινται. Ὅτι δύνανται καὶ οἱ Πατζινακίται τοῖς Τούρκοις ἐπιτίθεσθαι καὶ μεγάλως πραιδεύειν καὶ παραβλάπτειν αὐτούς, καθὼς καὶ ἐν τῷ περὶ Πατζινακιτῶν κεφαλαίῳ προεῖρηται. Ἐπίστησον, υἱέ, διανοίας ὄμμα τῆς σῆς λόγοις ἐμοῖς, καὶ γνῶθι, ἅ σοι ἐντέλλομαι, καὶ ἔξεις ἐν καιρῷ ὡς ἐκ πατρικῶν θησαυρῶν προφέρειν πλοῦτον φρονήσεως καὶ ἐπιδείκνυσθαι χύμα συνέσεως. Ἴσθι οὖν, ὅτι τοῖς βορείοις ἅπασι γένεσι φύσις ὥσπερ καθέστηκεν τὸ ἐν χρήμασι λίχνον καὶ ἄπληστον καὶ μηδέποτε κορεννύμενον, ὅθεν πάντα ἐπιζητεῖ καὶ πάντων ἐφίεται, καὶ οὐκ ἔχει τὰς ἐπιθυμίας ὄρω περιγραφομένης, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ πλείονος ἐπιθυμεῖ, καὶ ἀντὶ μικρᾶς ὠφελείας μεγάλα κέρδη προσπορίζεσθαι βούλεται. Διὸ δεῖ τὰς τούτων ἀκαίρους αἰτήσεις καὶ παρρησιαστικὰς ἀξιώσεις διὰ λόγων πιθανῶν καὶ φρονίμων καὶ συνετῶν ἀπολογιῶν ἀνατρέπειν καὶ ἀποκρούεσθαι, αἵτινες, ὅσον ἀπὸ τῆς πείρας ἡμεῖς καταλαβεῖν ἠδυνήθημεν, ὡς ἐν τύπῳ περιλαβεῖν, τοιαῦταί τινες ἔσσονται. Εἰ ἀξιώσουσί ποτε καὶ αἰτήσονται εἴτε

Χάζαροι, είτε Τούρκοι, είτε καὶ Ῥῶς, ἢ ἕτερόν τι ἔθνος τῶν βορείων καὶ Σκυθικῶν, οἷα πολλὰ συμβαίνει, ἐκ τῶν βασιλείων ἐσθήτων ἢ στεμμάτων ἢ στολῶν ἕνεκά τινος δουλείας καὶ ὑπουργίας αὐτῶν ἀποσταλῆναι αὐτοῖς, οὕτως χρή σε ἀπολογήσασθαι, ὅτι· "Αἱ τοιαῦται στολαὶ καὶ τὰ στέμματα, ἃ παρ' ὑμῶν καμελαύκια ὀνομάζεται, οὔτε παρὰ ἀνθρώπων κατεσκευάσθησαν, οὔτε ἐξ ἀνθρωπίνων τεχνῶν ἐπενόηθησαν ἢ ἐξηργάσθησαν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ παλαιᾶς ἱστορίας ἐν ἀπορρήτοις λόγοις γεγραμμένον εὐρίσκομεν, ἠνίκα ὁ Θεὸς βασιλέα ἐποίησεν Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον τὸν μέγαν, τὸν πρῶτον Χριστιανὸν βασιλεύσαντα, δι' ἀγγέλου αὐτῷ τὰς τοιαύτας στολὰς ἐξαπέστειλεν καὶ τὰ στέμματα, ἅπερ ὑμεῖς καμελαύκια λέγετε, καὶ διωρίσατο αὐτῷ θεῖναι ταῦτα ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἀγία ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς τῆς ἐνυποστάτου σοφίας Θεοῦ Ἁγία Σοφία κατονομάζεται, καὶ μὴ καθ' ἑκάστην αὐτὰ ἀμφιέννυσθαι, ἀλλ' ὅτε δημοτελής καὶ μεγάλη τυγχάνῃ δεσποτικὴ ἑορτῆ. Διὸ δὴ Θεοῦ προστάγματι ταῦτα ἀπέθετο, ἅτινα καὶ ἄνωθεν τῆς ἀγίας τραπέζης ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἀποκρέματα, καὶ εἰς κόσμον τῆς ἐκκλησίας καθέστηκεν. Τὰ δὲ λοιπὰ ἱμάτια καὶ σαγία βασιλικά τῆς ἱερᾶς ταύτης τραπέζης ἄνωθεν ἐπίκεινται ἐφαπλούμενα. Ἡνίκα δὲ καταλάβῃ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἑορτῆ, ἀναλαμβάνεται ἐκ τῶν τοιούτων στολῶν καὶ στεμμάτων τὰ πρὸς τὸν καιρὸν ἐπιτήδεια καὶ ἀρμόζοντα ὁ πατριάρχης, καὶ ἀποστέλλει πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀμφιέννυται αὐτὰ ἐκεῖνος, ὡς ὑπηρέτης Θεοῦ καὶ διάκονος, ἐν τῇ προελεύσει καὶ μόνον, καὶ πάλιν μετὰ τὴν χρεῖαν ἀντιστρέφει αὐτὰ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀπόκεινται ἐν αὐτῇ. Ἀλλὰ καὶ κατάρα τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐστὶν ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ τραπέζῃ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐγγεγραμμένη, καθὼς αὐτῷ διὰ τοῦ ἀγγέλου ὁ Θεὸς διωρίσατο, ἵνα, ἐὰν βουληθῇ βασιλεὺς διὰ τινὰ χρεῖαν ἢ περίστασιν ἢ ἐπιθυμίαν ἄκαιρον ἐξ αὐτῶν ἐπάραι καὶ ἢ αὐτὸς καταχρήσασθαι ἢ ἑτέροις χαρίσασθαι, ὡς πολέμιος καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων ἐχθρὸς, ἀναθεματίζεται καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρύττεται· εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἕτερα ὅμοια καμεῖν βουληθῇ, ἵνα καὶ αὐτὰ ἢ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ἀναλαμβάνηται, τῶν ἀρχιερέων πάντων εἰς ταῦτα παρρησιαζομένων καὶ τῆς συγκλήτου· καὶ μὴ ἔχειν ἐξουσίαν μήτε τὸν βασιλέα, μήτε τὸν πατριάρχην, μήτε ἕτερόν τινα τὰς τοιαύτας ἀναλαμβάνεσθαι στολὰς ἢ τὰ στέμματα ἀπὸ τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας. Καὶ φόβος μέγας ἐπήρηται τοῖς βουλομένοις ἀνατρέπειν τι τῶν τοιούτων θεϊκῶν διατάξεων. Εἰς γὰρ τις τῶν βασιλέων, Λέων ὀνόματι, ὃς καὶ ἀπὸ Χαζαρίας γυναῖκα ἠγάγετο, ἀβούλω τὸλμη χρησάμενος ἐν τῶν τοιούτων ἀνελάβετο στεμμάτων, δεσποτικῆς μὴ παρουσίας ἑορτῆς, καὶ δίχα γνώμης τοῦ πατριάρχου τοῦτο περιβάλετο. Καὶ εὐθέως ἄνθρακα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐκβαλὼν καὶ ταῖς ἐκ τούτου ὀδύναις κατατρυχόμενος κακιγκάκως ἀπέρρηξεν τὸ ζῆν, καὶ πρὸ καιροῦ τὸν θάνατον ἐπεσπίατο. Καὶ τοῦ τοιούτου συντόμως ἐκδικηθέντος τολμήματος, ἔκτοτε τύπος ἐγένετο, ὥστε ἐν τῷ μέλλειν στέφεσθαι τὸν βασιλέα πρότερον ὀμνύειν καὶ ἀσφαλίζεσθαι, ὅτι οὐδὲν ἐναντίον τῶν προστεταγμένων καὶ ἐκ παλαιοῦ φυλαττομένων τολμήσει ποιήσῃν ἢ ἐννοήσασθαι καὶ οὕτως ὑπὸ τοῦ πατριάρχου στέφεσθαι καὶ τὰ ἀρμόζοντα τῇ καθεστώσῃ ἑορτῇ ἐπιτελεῖν τε καὶ διαπράττεσθαι." Ὅσαύτως χρή σε καὶ περὶ τοῦ ὑγροῦ πυρός, τοῦ διὰ τῶν σιφῶνων ἐκφερομένου μεριμνᾶν τε καὶ μελετᾶν, ὡς εἶπερ ποτὲ τολμήσωσιν τινες καὶ αὐτὸ ἐπιζητήσαι, καθὼς καὶ παρ' ἡμῶν πολλάκις ἐζήτησαν, τοιοῦτοις αὐτοὺς ἔχεις ἀποκρούεσθαι καὶ ἀποπέμπεσθαι ῥήμασιν, ὅτι· "Καὶ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δι' ἀγγέλου τῷ μεγάλῳ καὶ πρῶτῳ βασιλεῖ Χριστιανῷ, ἀγίῳ Κωνσταντίνῳ ἐφανερῶθη καὶ ἐδιδάχθη. Παραγγελίας δὲ μεγάλας καὶ περὶ τούτου παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγγέλου ἐδέξατο, ὡς παρὰ πατέρων καὶ πάππων πιστωθέντες πληροφοροῦμεθα, ἵνα ἐν μόνοις τοῖς Χριστιανοῖς καὶ τῇ ὑπ' αὐτῶν βασιλευομένῃ πόλει κατασκευάζεται, ἀλλαχοῦ δὲ μηδαμῶς, μήτε

εἰς ἕτερον ἔθνος τὸ οἰονδήποτε παραπέμπηται, μήτε διδάσκηται. Ὅθεν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ὁ μέγας οὗτος βασιλεὺς ἐξασφαλιζόμενος περὶ τούτου ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἀρὰς ἐγγραφῆναι πεποίηκεν, ἵνα ὁ ἐκ τοῦ τοιούτου πυρὸς εἰς ἕτερον ἔθνος δοῦναι τολμήσας μήτε Χριστιανὸς ὀνομάζεται, μήτε ἀξίας τινὸς ἢ ἀρχῆς ἀξιοῦται· ἀλλ' εἴ τινα καὶ ἔχων τύχη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐκβάληται καὶ εἰς αἰῶνας αἰῶνων ἀναθεματίζεται καὶ παραδειγματίζεται, εἴτε βασιλεὺς, εἴτε πατριάρχης, εἴτε τις ἄλλος ὁ οἰοσοῦν ἄνθρωπος, εἴτε ἄρχων, εἴτε ἀρχόμενος τυγχάνοι ὁ τὴν τοιαύτην ἐντολὴν παραβαίνειν πειρώμενος. Καὶ προετρέψατο πάντας τοὺς ζῆλον καὶ φόβον Θεοῦ ἔχοντας, ὡς κοινὸν ἐχθρὸν καὶ παραβάτην τῆς μεγάλης ταύτης ἐντολῆς, τὸν τοιοῦτον ἐπιχειροῦντα ποιεῖν ἀναιρεῖν σπουδάζειν, καὶ ἐχθίστῳ καὶ χαλεπῷ παραπέμπεσθαι θανάτῳ. Συνέβη δέ ποτε, τῆς κακίας ἀεὶ χώραν εὕρισκούς, τινὰ τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν δῶρα παρά τινων ἐθνικῶν πάμπολλα εἰληφότα μεταδοῦναι αὐτοῖς ἐκ τοῦ τοιούτου πυρὸς, καὶ μὴ ἀνεχομένου τοῦ Θεοῦ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τὴν παράβασιν, ἐν τῷ μέλλειν αὐτὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ εἰσεῖναι ἐκκλησίᾳ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθὼν τοῦτον κατέφαγε καὶ ἀνάλωσεν. Καὶ ἀπὸ τότε φόβος μέγας καὶ τρόμος ἐν ταῖς ἀπάντων ἐνετέθη ψυχαῖς, καὶ οὐκέτι οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ, οὔτε βασιλεὺς, οὔτε ἄρχων, οὔτε ἰδιώτης, οὔτε στρατηγός, οὔτε ὁ οἰοσοῦν ὄλως ἄνθρωπος κατετόλμησέ τι τοιοῦτον ἐνθυμηθῆναι, μήτι γε καὶ ἔργῳ ἐπιχειρῆσαι ποιῆσαι ἢ διαπράξασθαι." Ἄλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι, καὶ πρὸς ἕτερον εἶδος αἰτήσεως παραλόγου καὶ ἀπρεποῦς εὐπρεπεῖς καὶ ἀρμόζοντας λόγους ἀναζητεῖ καὶ ἀναμάνθανε. Εἰ γάρ ποτε ἔθνος τι ἀπὸ τῶν ἀπίστων τούτων καὶ ἀτίμων βορείων γενῶν αἰτήσηται συμπενθεριάσαι μετὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων καὶ ἡ θυγατέρα αὐτοῦ εἰς νύμφην λαβεῖν ἢ ἐπιδοῦναι οἰκείαν θυγατέρα εἰς γυναῖκα χρηματίσαι βασιλέως ἢ βασιλέως υἱοῦ, χρή σε τοιοῦτοις ῥήμασι καὶ τὴν τοιαύτην αὐτῶν παράλογον ἀποκρούσασθαι αἴτησιν, λέγοντα, ὅτι· "Καὶ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως παραγγελία καὶ διάταξις φοβερὰ καὶ ἀπαραποίητος τοῦ μεγάλου καὶ ἀγίου Κωνσταντίνου ἐναπογέγραπται ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τῆς καθολικῆς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας· τοῦ μηδέποτε βασιλέα Ῥωμαίων συμπενθεριάσαι μετὰ ἔθνους παρηλλαγμένους καὶ ξένοις ἔθεσι χρωμένου τῆς Ῥωμαϊκῆς καταστάσεως, μάλιστα δὲ ἀλλοπίστου καὶ ἀβαπτίστου, εἰ μὴ μετὰ μόνων τῶν Φράγγων· τούτους γὰρ μόνους ὑπεξείλετο ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ, Κωνσταντῖνος ὁ ἅγιος, ὅτι καὶ αὐτὸς τὴν γένεσιν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἔσχε μερῶν, ὡς συγγενείας καὶ ἐπιμιξίας πολλῆς τυγχανούσης Φράγγους τε καὶ Ῥωμαίους. Καὶ διὰ τί μετὰ τούτων μόνων προετρέψατο συνιστᾶν γαμικὰ συναλ λάγια τοὺς βασιλεῖς Ῥωμαίων; Διὰ τὴν ἄνωθεν τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ γενῶν περιφάνειαν καὶ εὐγένειαν. Μετ' ἄλλου δὲ του οἰουδήποτε ἔθνους μὴ δυναμένους τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ὁ τοῦτο ποιῆσαι τολμήσας ἵνα, ὡς παραβάτης πατρικῶν εἰσηγήσεων καὶ βασιλείων θεσμῶν, ἀλλότριος κρίνοιτο τῶν Χριστιανῶν καταλόγων καὶ τῷ ἀναθέματι παραδίδοιτο. Ὁ δὲ προμνημονευθεὶς Λέων ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, ὁ καὶ τὸ στέμμα, καθὼς ἀνωτέρω προείρηται, παρανόμως καὶ τολμηρῶς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας δίχα γνώμης τοῦ τότε πατριαρχοῦντος λαβὼν καὶ περιθέμενος καὶ τὴν δίκην συντόμως δοὺς ἀξίαν τῆς αὐτοῦ πονηρᾶς ἐγχειρήσεως, ἐτόλμησε καὶ τὴν τοιαύτην ἐντολὴν τοῦ ἀγίου βασιλέως ἐκείνου, ἣτις, ὡς ἤδη δεδήλωται, ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ ἀναγεγραμμένη καθέστηκεν, παρὰ φαῦλον θέσθαι καὶ ὡς μηδὲν λογίσασθαι, καὶ ὡς ἄπαξ ἕξω τοῦ θείου φόβου καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ πεποίηκεν ἑαυτὸν, συνεστήσατο καὶ μετὰ τοῦ χαγάνου Χαζαρίας γαμικὸν συναλλάγιον, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα ἐδέξατο, καὶ μέγα ἐκ τούτου ὄνειδος καὶ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ καὶ ἑαυτῷ προσετρίψατο, ὡς τὰ προγονικὰ παραγγέλματα ἀκυρώσας καὶ παρ' οὐδὲν λογισάμενος· πλὴν οὐδὲ ὀρθόδοξος ἐκεῖνος Χριστιανὸς ἦν, ἀλλ' αἰρετικὸς καὶ εἰκονομάχος. Διὸ χάριν τῶν τοιούτων αὐτοῦ

παρανόμων ἀσεβημάτων ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ διηνεκῶς ἀποκηρύττεται καὶ ἀναθεματίζεται, ὡς καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου διατάξεως παραβάτης καὶ ἀνατροπέυς. Πῶς γάρ ἐστιν τῶν ἐνδεχομένων Χριστιανούς μετὰ ἀπίστων γαμικὰς κοινωνίας ποιεῖν καὶ συμπενθεριάζειν, τοῦ κανόνος τοῦτο κωλύοντος καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπάσης ἀλλότριον αὐτὸ λογιζομένης καὶ ἔξω τῆς Χριστιανικῆς καταστάσεως; "Ἡ τίς τῶν ἐγκρίτων καὶ εὐγενῶν καὶ σοφῶν βασιλέων Ῥωμαίων κατεδέξατο;" Εἰ δὲ ἀντεῖπωσιν· "Πῶς ὁ κύρις Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς μετὰ Βουλγάρων συνεπενθερίασεν, καὶ τὴν ἰδίαν ἐγκόνην δέδωκεν τῷ κυρῷ Πέτρῳ τῷ Βουλγάρῳ;" δεῖ ἀπολογησασθαι, ὅτι· "Ὁ κύρις Ῥωμανός, ὁ βασιλεὺς, ἰδιώτης καὶ ἀγράμματος ἄνθρωπος ἦν, καὶ οὔτε τῶν ἄνωθεν ἐν βασιλείοις τεθραμμένων, οὔτε τῶν παρηκολουθηκότων ἐξ ἀρχῆς τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐθισμοῖς, οὔτε ἀπὸ γένους βασιλείου καὶ εὐγενοῦς, καὶ διὰ τοῦτο αὐθαδέστερον καὶ ἐξουσιαστικώτερον τὰ πολλὰ κατεπράττετο, καὶ ἐν τούτῳ οὔτε τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπαγορευοῦσα ὑπήκουσεν, οὔτε τῇ ἐντολῇ καὶ διαταγῇ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κατηκολούθησεν, ἀλλ' ἐκ γνώμης αὐθάδους καὶ αὐτοβούλου καὶ τῶν καλῶν ἀμαθοῦς καὶ μὴ βουλομένης ἔπεσθαι τῷ πρέποντι καὶ καλῷ, μηδὲ ταῖς πατροπαραδότοις στοιχεῖν διατάξεις τοῦτο ποιῆσαι τετόλμηκεν, ταύτην μόνην εὐλογον δηλονότι προβαλλόμενος πρόφασιν, τοσοῦτον πλῆθος αἰχμαλώτων Χριστιανῶν διὰ τῆς τοιαύτης πράξεως ἀναρρῦεσθαι, καὶ τὸ Χριστιανούς εἶναι καὶ τοὺς Βουλγάρους καὶ ὁμοπίστους ἡμῶν, ἄλλως τε καὶ ὅτι οὐδὲ αὐτοκράτορος καὶ ἐνθέσμου βασιλέως θυγάτηρ ἢ ἐκδιδομένη ἐτύγχανεν, ἀλλὰ τρίτου καὶ ἐσχάτου καὶ ἔτι ὑποχειρίου καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἐν τοῖς τῆς ἀρχῆς μετέχοντος πράγμασι· καὶ οὐδὲν διέφερεν τὸ τοιοῦτον τοῦ καὶ ἄλλην τινὰ τῶν βασιλικῶν συγγενίδων, τῶν πορρωτέρῳ τε καὶ ἐγγύς τῆς βασιλείας εὐγενείας τυγχανουσῶν, καὶ διὰ τινὰ κοινωφελῆ δουλείαν, καὶ τοῦ ἐσχάτου καὶ μηδὲν σχεδὸν ἐξουσιάζοντος. Ἐπεὶ ἔξω τοῦ κανόνος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ τῆς τοῦ μεγάλου καὶ ἀγίου βασιλέως, Κωνσταντίνου διαταγῆς τε καὶ ἐντολῆς τοῦτο πεποίηκεν, πολλὰ καὶ ζῶν ὠνειδίσθη ὁ προρρηθεὶς κύρις Ῥωμανός, καὶ διεβλήθη καὶ ἐμισήθη παρά τε τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τοῦ δήμου παντὸς καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, ὡς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοῦ τέλους γενέσθαι καταφανές, καὶ μετὰ θάνατον ὁμοίως ἐξουθενεῖται καὶ διαβάλλεται καὶ ὑπὸ καταγνώμῃν τίθεται καὶ οὗτος, ἀνάξιον πρᾶγμα καὶ ἀπρεπές εἰς τὴν εὐγενῆ πολιτείαν Ῥωμαίων καινοτομήσας." Ἐκαστον γὰρ ἔθνος διάφορα ἔχον ἔθη καὶ διαλλάττοντας νόμους τε καὶ θεσμούς ὀφείλει τὰ οἰκεῖα κρατύνειν καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους τὰς πρὸς ἀνάκρασιν βίου κοινωνίας ποιεῖσθαι καὶ ἐνεργεῖν. Ὡσπερ γὰρ ἕκαστον ζῶν μετὰ τῶν ὁμογενῶν τὰς μίξεις ἐργάζεται, οὕτω καὶ ἕκαστον ἔθνος οὐκ ἐξ ἄλλοφύλων καὶ ἀλλογλώσσων, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁμογενῶν τε καὶ ὁμοφώνων τὰ συνοικέσια τῶν γάμων ποιεῖσθαι καθέστηκεν δίκαιον. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ὁμοφροσύνη καὶ συνομιλία καὶ προσφιλεῖς συνδιατριβὴ καὶ συμβίωσις περιγίνεσθαι πέφυκεν· τὰ δὲ ἀλλότρια ἔθη καὶ διαλλάττοντα νόμιμα ἀπεχθείας μᾶλλον καὶ προσκρούσεις καὶ μίση καὶ στάσεις εἴωθεν ἀπογενεῖν, ἅπερ οὐ φιλίας καὶ κοινωνίας, ἀλλ' ἔχθρας καὶ διαστάσεις φιλεῖ ἀπεργάζεσθαι. Καὶ ὅτι μὴ δεῖ τὰ κακῶς παρά τινων ἐξ ἀμαθείας ἢ αὐθαδείας καταπραχθέντα τοὺς ἐννόμως ἄρχειν βουλομένους μιμεῖσθαι τε καὶ ζηλοῦν, ἀλλὰ τῶν ἐννόμως καὶ δικαίως βεβασιλευκότων τὰς ἀοιδίμους πράξεις ἔχειν, ὡς εἰκόνας ἀγαθὰς εἰς παράδειγμα προκειμένας μιμήσεως, καὶ κατ' ἐκείνας πειρᾶσθαι καὶ αὐτὸν ἀπευθύνειν πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ ἐνεργούμενα, ἐπεὶ καὶ τὸ διὰ τὰς τοιαύτας αὐτοβούλους πράξεις αὐτοῦ ἐπελθὸν αὐτῷ τέλος, φημὶ δὴ τῷ κυρῷ Ῥωμανῷ, ἰκανόν ἐστιν πρὸς σωφρονισμόν παράδειγμα τῷ βουλομένῳ τὰ κακῶς παρ' ἐκείνου πραχθέντα ζηλοῦν. Χρεῶν δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταῦτά σε γινώσκεις, υἱὲ πολυέραστε, ἅτε τῆς τούτων γνώσεως

μεγάλα σοι συμβαλέσθαι δυναμένης καὶ θαυμαστότερον ἀποδείξει. Τὰ δὲ ἐστὶν περὶ διαφορᾶς πάλιν ἐτέρων ἔθνων, γενεαλογίας τε αὐτῶν καὶ ἔθων καὶ βίου διαγωγῆς καὶ θέσεως καὶ κράσεως τῆς παρ' αὐτῶν κατοικουμένης γῆς καὶ περιηγήσεως αὐτῆς καὶ σταδιασμοῦ, καθὼς ἐξῆς πλατύτερον διηρμήνευται. 14 Περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ Μουχούμετ. Γενεαλογεῖται ὁ δυσσεβῆς καὶ ἀκάθαρτος Μουχούμετ, ὃν λέγουσιν οἱ Σαρακηνοὶ προφήτην αὐτῶν εἶναι, ἐκ φυλῆς γενικωτάτης Ἰσμαήλ, υἱοῦ Ἀβραάμ, καταγόμενος. Ζιναρὸς γάρ, ὁ τοῦ Ἰσμαήλ ἀπόγονος, πατὴρ αὐτῶν ἀναγορεύεται πάντων. Οὗτος οὖν γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μούνδαρον καὶ Ῥαβίαν, ὁ δὲ Μούνδαρος τίκει Κούσαρον καὶ Κάϊσον καὶ Θεμίμην καὶ Ἄσανδον καὶ ἄλλους τινὰς ἀνωνύμους, οἱ καὶ τὴν Μαδιανίτιν ἔρημον κληρωσάμενοι, ἐκτηνοτρόφουν ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐνδότεροι τούτων οὐκ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Ἰεκτάν, οἱ λεγόμενοι Ὀμηρίται, τουτέστιν Ἀμανίται. Ἀναδείκνυται δὲ οὕτως. Ἀπόροδντος αὐτοῦ τοῦ Μουχούμετ καὶ ὄρφανου, ἔδοξεν αὐτῷ μισθωτεύσασθαι γυναικί τινι πλουσία καὶ συγγενεῖ αὐτοῦ, καλουμένην Χαδιγᾶ, πρὸς τὸ καμηλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐν Παλαιστίνῃ. Εἶτα κατὰ μικρὸν παρρησιασάμενος καὶ ὑπελθὼν τῇ γυναικὶ χήρᾳ οὔσῃ, λαμβάνει αὐτὴν εἰς γυναῖκα. Καὶ δὴ ἐπιχωριάζων ἐν Παλαιστίνῃ καὶ συναναστρεφόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Χριστιανοῖς, ἐθηρᾶτο λόγους καὶ γραφικὰς λύσεις τινὰς. Ἐχων δὲ τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας, ἐλυπεῖτο σφόδρα ἢ γυνὴ αὐτοῦ, ὡς περιφανῆς καὶ πλουσία καὶ τῷ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπόρῳ, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ, ἦν καὶ τροπωσάμενος φάσκων, ὅτι "Φοβεράν ὄπτασίαν ἀγγέλου θεωρῶ Γαβριήλ ὄνοματι, καὶ μὴ ὑποφέρων αὐτοῦ τὴν θέαν ὀλιγωρῶ καὶ πίπτω", ἐπιστεύθη, συμψευδομαρτυροῦντος αὐτῷ Ἀρειανοῦ τινος μοναχοῦ ψευδωνύμου δι' αἰσχροκέρδειαν. Καὶ οὕτως ἢ γυνὴ πλανηθεῖσα καὶ ἄλλαις γυναιξὶν ὁμοφύλαις κηρύξασα προφήτην αὐτὸν εἶναι, προῆλθεν τὸ ψεῦδος τῆς ἀπάτης καὶ εἰς ἄνδρα φύλαρχον τοῦνομα Βουβάχαρ. Ἡ οὖν γυνὴ θανοῦσα καὶ τοῦτον διάδοχον καὶ κληρονόμον καταλείψασα τῶν ἑαυτῆς, ἐγένετο περιφανῆς καὶ ἄγαν ὑπερούσιος, καὶ κατέσχεν ἢ πονηρὰ πλάνη τε καὶ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθιόβου. Καὶ ἐδίδαξεν οὗτος ὁ παράφρων καὶ πεφενაკισμένος τοὺς αὐτῷ πειθομένους, ὅτι ὁ φονεύων ἐχθρὸν ἢ ὑπὸ ἐχθροῦ φονευόμενος εἰς τὸν παράδεισον εἰσέρχεται καὶ ἄλλα, ὅσα φλυαρεῖ. Προσεύχονται δὲ καὶ εἰς τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἄστρον, ὃ καλοῦσι Κουβάρ, καὶ ἀναφωνοῦσιν ἐν τῇ προσευχῇ αὐτῶν οὕτως· "Ἀλλὰ οὐὰ Κουβάρ", ὃ ἐστὶν "ὁ θεὸς καὶ Ἀφροδίτη". Τὸν γὰρ θεὸν "Ἀλλά" προσονομάζουσι, τὸ δὲ "οὐὰ" ἀντὶ τοῦ "καί" συνδέσμου τιθέασιν, καὶ τὸ "Κουβάρ" καλοῦσι τὸ ἄστρον, καὶ λέγουσιν οὕτως· "Ἀλλὰ οὐὰ Κουβάρ." 15 Περὶ τοῦ γένους τῶν Φατεμιτῶν. Ἰστέον, ὅτι ἡ Φατέμ θυγάτηρ ἦν τοῦ Μουχούμετ, καὶ ἀπ' ἐκείνης γεννῶνται οἱ Φατεμίται. Οὐκ εἰσὶ δὲ οὗτοι ἐκ τοῦ Φατέμη ἀπὸ τῆς Λιβύης χώρας, ἀλλὰ κατοικοῦσι πρὸς τὰ βορειότερα μέρη τοῦ Μέκε, βαθύτερα τοῦ τάφου τοῦ Μουχούμετ. Εἰσὶ δὲ ἔθνος Ἀραβικόν, πρὸς πολέμους καὶ μάχας ἀκριβῶς ἐξησκημένον· μετὰ γὰρ τοῦ τοιοῦτου γένους ἐπολέμησεν ὁ Μουχούμετ, καὶ πολλὰς πόλεις καὶ χώρας ἐπόρθησεν καὶ καθυπέταξεν. Εἰσὶ γὰρ ἠνδρειωμένοι καὶ πολεμισταί, ὅτι εἰ εὐρεθῶσι μέχρι μιᾶς χιλιάδος εἰς φοσσᾶτον, τὸ τοιοῦτον φοσσᾶτον ἀήττητον καὶ ἀκαταμάχητον γίνεται. Οὐ καβαλλικέουσι δὲ ἵππους, ἀλλὰ καμήλους, ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου οὐκ ἐνδύονται θώρακας, οὔτε κλιβάνια, ἀλλὰ περιβόλαια ῥοδωτά, καὶ ἔχουσι δόρατα μακρὰ καὶ ἀσπίδας ἀνδρομήκεις καὶ τόξα ξύλινα παμμεγέθη, σχεδὸν μὴ δυνάμενα τείνεσθαι παρ' ὀλίγων ἀνδρῶν. 16 Ἐκ τοῦ κανόνος, οὗ ἐθεμάτισεν Στέφανος ὁ μαθηματικὸς περὶ τῆς τῶν Σαρακηνῶν ἐξόδου, ἐν ποίῳ χρόνῳ τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως ἐγένετο, καὶ τίς ὁ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας Ῥωμαίων διέπων. Ἐξῆλθον οἱ Σαρακηνοὶ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τρίτῃ, ἰνδικτιῶνος δεκάτης, εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος

Ἡρακλείου, ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ρλ'. Τὸ δὲ θεμάτιν τῶν αὐτῶν Σαρακηνῶν ἐγένετο εἰς μῆνα Σεπτέμβριον τρίτην, ἡμέρα πέμπτη. Εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους πρῶτος ἀρχηγὸς τῶν Ἀράβων Μουάμεθ, ὃν οἱ Ἄραβες καλοῦσι Μουχούμετ, ὁ καὶ προφήτης αὐτῶν χρηματίσας, ἐκράτησε δὲ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀράβων ἔτη ἑννέα. 17 Ἐκ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ μακαρίου Θεοφάνους. Τούτῳ τῷ ἔτει, ἤγουν ρλθ', ἀπεβίω Μουάμεθ, ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς καὶ ψευδοπροφήτης, προχειρισάμενος ἀντ' αὐτοῦ Ἀβουβάχαρον, τὸν καὶ Βουπάκτωρα, συγγενῆ αὐτοῦ. Οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἑβραῖοι ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνόμισαν εἶναι τοῦτον τὸν παρ' αὐτοῖς προσδοκώμενον Χριστόν, ὡς καὶ τινες τῶν προυχόντων αὐτῶν προσελθεῖν αὐτῷ, καὶ δέξασθαι τὴν αὐτοῦ θρησκείαν, καὶ καταλιπεῖν τὴν τοῦ θεόπτου Μωσέως. Θεωρήσαντες δὲ αὐτὸν ἐσθίοντα ἀπὸ καμήλου, ἔγνωσαν, ὅτι οὐκ ἔστιν, ὃν ἐνόμισαν. Ἐδίδασκον δὲ αὐτὸν ἀθέμιτα κατὰ τῶν Χριστιανῶν, καὶ διῆγον σὺν αὐτῷ. Οὗτοί εἰσιν οἱ διδάξαντες αὐτὸν παραδέχεσθαι μέρη τινὰ τοῦ νόμου, τὴν τε περιτομὴν καὶ ἄλλα τινὰ, ἅπερ παραφυλάττονται οἱ Σαρακηνοί. Πρῶτος οὖν Ἀβουβάχαρ ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ προφήτην ἐκήρυξεν, διὸ καὶ διάδοχον αὐτὸν κατέλιπεν. Ἐκράτησεν δὲ ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθιόβου, πρῶτην μὲν ἐν κρυπτῷ ἔτη δέκα, τὸ δὲ ἔσχατον διὰ πολέμου ὁμοίως ἔτη δέκα, καὶ φανερώς ἔτη ἑννέα. Ἐδίδαξεν δὲ τοὺς ἑαυτοῦ ὑπηκόους, ὅτι ὁ ἀποκτείνας ἐχθρὸν ἢ ἀπὸ ἐχθροῦ ἀποκτενόμενος ἀκωλύτως εἰς τὸν παράδεισον εἰσέρχεται, τὸν δὲ παράδεισον σαρκικῆς βρώσεως καὶ πόσεως καὶ μίξεως γυναικῶν ἔλεγεν, ποταμὸν δὲ οἴνου καὶ μέλιτος καὶ γάλακτος καταρρεῖν, καὶ γυναικῶν τὴν ὄρασιν ἀσύγκριτον, οὐ τῶν παρόντων, ἀλλ' ἄλλων, καὶ τὴν μίξιν πολυχρόνιον ἔφασκεν καὶ διαρκῆ τὴν ἡδονὴν καὶ ἄλλα τινὰ ἀσωτίας καὶ μωρίας ἔμπλεα, συμπαθεῖν τε ἀλλήλοις καὶ βοηθεῖν ἀδικουμένοις. 18 Δεύτερος ἀρχηγὸς τῶν Ἀράβων, Ἀβουβάχαρ, ἔτη τρία. Οὗτος ὁ Ἀβουβάχαρ πρῶτος λαμβάνει τὴν πόλιν Γάζαν καὶ πᾶσαν αὐτῆς τὴν περίχωρον. Τελευταῖα δὲ ὁ αὐτὸς Ἀβουβάχαρ ἀμηνεύσας ἔτη τρία, καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν Οὔμαρ, καὶ κρατεῖ τῶν Ἀράβων ἔτη δώδεκα. 19 Τρίτος ἀρχηγὸς Ἀράβων, Οὔμαρ. Ὁ αὐτὸς οὖν Οὔμαρ ἐπεστράτευσεν κατὰ τῆς Παλαιστίνης, καὶ παρακαθίσας ἐν αὐτῇ ἐπολιόρκησεν τὴν Ἱερουσαλήμ διετῆ χρόνον, καὶ παρέλαβεν αὐτὴν δόλω. Σωφρόνιος γάρ, ὁ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, θείῳ κινούμενος ζήλω καὶ ἀγχινόια διαπρέπων, λόγον ἔλαβεν παρ' αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς πάσης Παλαιστίνης ἀσφαλέστατον, ὥστε ἀκαθαιρέτους μεῖναι τὰς ἐκκλησίας καὶ ἀπορθήτους. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Σωφρόνιος ἔφη: "Ἐπ' ἀληθείας τοῦτό ἐστιν τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὸς ἐν τόπῳ ἀγίῳ." Οὗτος τὸν ναὸν ἐζήτησεν τῶν Ἰουδαίων, ὃν ὠκοδόμησε Σολομών, πρὸς τὸ ποιῆσαι αὐτὸν προσκυνητήριον τῆς αὐτοῦ βλασφημίας. Καὶ ἔστι ἕως τῆς σήμερον. 20 Τέταρτος Ἀράβων ἀρχηγός, Οὔθμάν. Οὗτος λαμβάνει τὴν Ἀφρικὴν πολέμῳ, καὶ στοιχίσας φόρους μετὰ τῶν Ἄφρων ὑπέστρεψεν. Τούτου στρατηγὸς χρηματίζει Μανίας, ὁ παραλύσας τὸν κολοσσὸν Ῥόδου καὶ πορθήσας Κύπρον τὴν νῆσον καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῆς. Οὗτος παραλαμβάνει καὶ νῆσον τὴν Ἄραδον, καὶ τὴν πόλιν αὐτῆς ἐνέπρησεν, καὶ τὴν νῆσον ἀοίκητον κατέστησεν ἕως τοῦ νῦν. Οὗτος τὴν νῆσον Ῥόδον καταλαβὼν καθεῖλε τὸν ἐν αὐτῇ κολοσσὸν μετὰ χίλια τξ' ἔτη τῆς αὐτοῦ ἰδρύσεως, ὃν Ἰουδαῖός τις ἔμπορος ὠνησάμενος Ἐδεσσηνός, ἑκατόμηνους ἐφόρτωσεν αὐτοῦ τὸν χαλκόν. Οὗτος ὁ Μανίας ἐπεστράτευσεν καὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐλυμήνατο τὴν τε Ἐφεσον καὶ Ἀλικαρνασσὸν καὶ Σμύρνην καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις Ἰωνίας, ὃς καὶ γέγονεν τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς πέμπτος μετὰ τὴν Οὔθμάν τελευτήν ἔτη εἴκοσι τέσσαρα. 21 Ἐκ τοῦ Χρονικοῦ Θεοφάνους: ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ροα'. Ἰστέον, ὅτι πρὸς τῇ τελευτῇ Μανίου, τῶν Ἀράβων ἀρχηγοῦ, εἰσῆλθον οἱ Μαρδαῖται εἰς τὸν Λίβανον, καὶ ἐκράτησαν ἀπὸ τοῦ Μαύρου ὄρους ἕως τῆς ἁγίας πόλεως, καὶ

ἔχειρῶσαντο τὰς τοῦ Λιβάνου περιωπίας· καὶ πολλοὶ δούλοι καὶ αὐτόχθονες πρὸς αὐτοὺς κατέφυγον, ὥστε δι' ὀλίγου χρόνου εἰς πολλὰς χιλιάδας γενέσθαι. Καὶ τοῦτο μαθὼν Μαυίας καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, ἐφοβήθησαν σφόδρα. Καὶ ἀποστέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον ζητῶν εἰρήνην. Ἐπὶ ταύτῃ τῇ προφάσει πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ ὀρθοδόξου, υἱοῦ τοῦ Πωγωνάτου, Ἰωάννης ὁ ἐπίκλην Πιτζηκαύδης. Τούτου δὲ καταλαβόντος ἐν Συρίᾳ, Μαυίας ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ μεγάλης τιμῆς, καὶ συνεφωνήθη πρὸς ἀμφοτέρους ἔγγραφον γενέσθαι εἰρήνης μεθ' ὄρκου λόγον ἐπὶ συμφώνου ἑτησίου πάκτου, παρέχεσθαι τῶ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖ παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν χρυσοῦ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἄνδρας αἰχμαλώτους ὡ' καὶ ἵππους εὐγενεῖς ν'. Ἐπὶ τούτου διηρέθη ἡ τῶν Ἀράβων ἀρχὴ εἰς μέρη δύο. Καὶ εἰς μὲν τὴν Αἰθιρίβου ἐκράτησε τὴν ἀρχὴν ὁ Ἀλῆ, τὴν δὲ Αἴγυπτον καὶ Παλαιστίνην καὶ Δαμασκὸν ἐκράτει ὁ Μαυίας. Καὶ οἱ μὲν τὴν Αἰθιρίβον οἰκοῦντες μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀλῆ ἐστράτευσαν κατὰ τοῦ Μαυίου. Ὁ δὲ Μαυίας ἀνθωπλίσατο κατ' αὐτῶν, καὶ συνῆψεν πόλεμον παρὰ τὸν ποταμὸν Εὐφράτην, καὶ ἠττήθη τὸ μέρος Ἀλῆ, καὶ παρέλαβεν ὁ Μαυίας τὴν Αἰθιρίβον καὶ πᾶσαν τὴν γῆν τῆς Συρίας. Ἐκράτησεν δὲ ἡ αὐτοῦ γενεὰ ἔτη πέντε. Καὶ μετ' αὐτὸν ἐξῆλθον οἱ λεγόμενοι Μαυροφόροι ἀπὸ Περσίδος, οἱ κρατοῦντες ἕως τῆς σήμερον, καὶ ἐπολέμησαν τὴν γενεὰν τοῦ Μαυίου καὶ ἠφάνισαν αὐτήν. Ἔσφαξαν δὲ καὶ Μαρουάμ, τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. Ὑπελείφθησαν δὲ ὀλίγοι τοῦ Μαυίου, καὶ ἐδιώχθησαν παρὰ τῶν Μαυροφόρων ἕως τῆς Ἀφρικῆς μετὰ καὶ ἐνὸς ἐκγόνου τοῦ Μαυίου. Ὁ δὲ αὐτὸς ἕκγονος τοῦ Μαυίου μετ' ὀλίγων τινῶν διεπέρασεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου, οὐχὶ δὲ τοῦ Πωγωνάτου. Τοῦτο δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἱστορικοῖς οὐ γέγραπται. Ἀφ' οὗ γὰρ παρελήφθη ἡ μεγάλη Ῥώμη παρὰ τῶν Γόθων, ἤρξατο ἀκρωτηριάζεσθαι τὰ Ῥωμαϊκὰ πράγματα, καὶ οὐδεὶς τῶν ἱστορικῶν τῶν τῆς Ἰσπανίας μερῶν ἐποίησατο μνεῖαν, οὔτε τῆς γενεᾶς τοῦ Μαυίου. Ἔχει δὲ τοῦ μακαρίου Θεοφάνους ἡ ἱστορία οὕτως. Ἀπεβίω οὖν ὁ Μαυίας, ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγός, γεγωνὶς στρατηγός ἔτη κ', ἀμηρεύσας δὲ ἔτη κδ'. Καὶ ἐκράτησεν τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀράβων Ἰζίδ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη '. Τούτου τελευτήσαντος, ἐταράχθησαν οἱ Ἄραβες τῆς Αἰθιρίβου, καὶ διεγερθέντες κατέστησαν ἑαυτοῖς ἀρχηγὸν Ἀβδελᾶν, τὸν υἱὸν Ζουβέρ. Τοῦτο ἀκούσαντες οἱ τὴν Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην καὶ Δαμασκὸν κατοικοῦντες Ἀγαρηνοί, ἔρχονται πρὸς Οὐσάν, ἀμηρᾶν Παλαιστίνης, καὶ προβάλλονται Μαρουάμ, καὶ ἰσῶσιν αὐτὸν ἀρχηγόν, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς μῆνας θ'. Τούτου δὲ τελευτήσαντος, Ἀβιμέλεχ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ διαδέχεται τὴν ἀρχὴν, καὶ κρατεῖ ἔτη κβ' καὶ μῆνας '. Καὶ χειροῦται τοὺς τυράννους, καὶ ἀποκτεννεί τὸν Ἀβδελᾶν, υἱὸν Ζουβέρ καὶ διάδοχον. Ἐν τούτοις τελευτᾷ Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Πωγωνάτου, κρατήσας τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἔτη ιζ'· καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ Ἰουστινιανός, ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Ἰστέον, ὅτι ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, ὃς πέμπτος ἀπὸ τοῦ Μουάμεθ ἐκράτησεν τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀράβων, οὐκ ἐκ τοῦ γένους ἦν τοῦ Μουάμεθ, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας φυλῆς. Καὶ πρῶτον μὲν ἐχειροτονήθη στρατηγός καὶ ναύαρχος παρὰ Οὐθμάν, ἀρχηγοῦ τῶν Ἀράβων, καὶ ἀπεστάλη κατὰ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας μετὰ χειρὸς ἰσχυρᾶς καὶ καταφράκτων νηῶν ασ'. Καὶ εἰσῆλθεν ἕως τῆς Ῥόδου, κάκειθεν ἐξοπλισάμενος ἀνῆλθεν ἕως Κωνσταντινουπόλιν, καὶ διατρίψας χρόνον ἱκανόν, λεηλατήσας τε τὰ ἔξω τοῦ Βυζαντίου, ὑπέστρεψεν ἄπρακτος. Ἐλθὼν δὲ ἐν τῇ Ῥόδῳ καθεῖλεν τὸν κολοσσὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἰστάμενον. Ἄγαλμα δὲ ἦν τοῦ ἡλίου χαλκοῦν, κεχρυσωμένον ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, ἔχον ὕψος πῆχεις π' καὶ πλάτος ἀναλόγως τοῦ ὕψους, καθὼς μαρτυρεῖ τὸ ἐπίγραμμα τὸ πρὸς τὴν βᾶσιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ γεγραμμένον, ἔχον οὕτως· Τὸν ἐν Ῥόδῳ κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα Λάχης ἐποίει πηχέων, ὁ Λίνδιος. Ἔλαβεν δὲ τὸν χαλκὸν αὐτοῦ καὶ διεπέρασεν αὐτὸν ἐν Συρίᾳ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν εἰς ἀγορὰν παντὶ

τῷ βουλομένῳ· ὠνήσατο δὲ αὐτὸν Ἑβραῖος Ἐδεσηνός, ἐπιφορτώσας αὐτὸν ἀπὸ θαλάσσης καμήλους π'. Τελευτήσαντος οὖν τοῦ Οὐθμάν, διεδέξατο τὴν τῶν Ἀράβων ἀρχὴν αὐτὸς ὁ Μαυίας. Ἐκράτησεν δὲ τῆς ἀγίας πόλεως καὶ τῶν τῆς Παλαιστίνης μερῶν, τὴν τε Δαμασκὸν καὶ Ἀντιόχειαν καὶ πάσας τὰς τῆς Αἰγύπτου πόλεις. Ὁ δὲ Ἀλήμ, ὃς ἦν γαμβρὸς τοῦ Μουάμεθ ἐπὶ θυγατρί, καλουμένη Φατιμέ, ἐκράτησεν τῆς Αἰθρίβου καὶ πάσης τῆς τραχείας Ἀραβίας. Ἐν ταύταις οὖν ταῖς ἡμέραις διηγέρθησαν πρὸς πόλεμον κατ' ἀλλήλων ὁ τε Ἀλήμ καὶ ὁ Μαυίας ἐρίζοντες περὶ τῆς ἀρχῆς, τίς αὐτῶν κυριεύσει πάσης Συρίας. Συνήχθησαν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ συνάπτουσι πόλεμον ἰσχυρὸν μετ' ἀλλήλων. Τοῦ δὲ πολέμου κρατοῦντος, καὶ πολλῶν ἐξ ἀμφοτέρων πιπτόντων, ἔκραξαν τὰ πλήθη τῶν Ἀγαρηνῶν ἀμφοτέρων τῶν {δύο} μερῶν· "Τίτι τρόπῳ σφάζομεν καὶ σφαζόμεθα, καὶ ἀφανίζεται τὸ γένος ἡμῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων βιοτῆς; Ἀλλὰ χωρισθήτωσαν δύο γέροντες ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ ὃν ἂν προκρίνωσιν, ἐχέτω τὴν ἀρχήν." Ὁ δὲ Ἀλήμ καὶ ὁ Μαυίας ἠρέσθησαν ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτῶν, καὶ ἐκβαλόντες ἐκ τῶν χειρῶν τοὺς ἑαυτῶν δακτυλίους, δεδώκασι τοῖς δυοῖς γέρουσιν, ὅπερ ἐστὶ σημεῖον τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ παρέσχον τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν εἰς τὴν θέλησιν τῶν δύο γερόντων, τὸ πρᾶγμα ἔνορκον ποιησάμενοι καὶ τοῦτο στοιχήσαντες, ἵνα ὃν ἂν προκρίνωσιν οἱ γέροντες, ἐκεῖνος ἔσται κύριος καὶ ἀρχηγὸς πάντων τῶν Σαρακηνῶν. Καὶ εἰσελθόντων τῶν δύο γερόντων ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς τοῦ πολέμου τῶν δύο μερῶν καὶ σταθέντων ἐν τῷ μεταίχιμῳ τοῦ στρατοπέδου ἀντιπροσώπων, τοῦ μὲν Ἀλήμ ὁ γέρον ὑπῆρχεν κατὰ τὸ τῶν Σαρακηνῶν ἔθνος εὐλαβῆς, οἴους ἐκεῖνοι λέγουσι καδῆς, τουτέστιν πιστοὺς καὶ ἡγιασμένους· ὁ δὲ τοῦ Μαυίου γέρον ἐν σχήματι μόνῳ ἦν εὐλαβῆς, τὰ δ' ἄλλα δολερὸς καὶ αὐθάδης καὶ πονηρία πάντας ὑπερβάλλων ἀνθρώπους. Εἶπεν δὲ ὁ τοῦ Μαυίου γέρον πρὸς τὸν γέροντα τοῦ Ἀλήμ, ὅτι· "Σὺ πρῶτος εἶπέ, ὅπερ βούλη, ὃς εἶ τε φρόνιμος καὶ εὐλαβῆς καὶ μακρὰ τοὺς ἐμοὺς χρόνους ὑπερβαλλόμενος." Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρον τοῦ Ἀλήμ τοῦτο, ὅτι· "Ἐξέβαλον τὸν Ἀλήμ τῆς ἀρχῆς, ὡς ἐξήγαγον τὸν δακτύλιον αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ εἰσήγαγον εἰς τὸν ἐμὸν δάκτυλον· ἐκβάλω καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ Ἀλήμ ἐκ τοῦ δακτύλου μου, συνεκβαλὼν αὐτὸν καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ." Καὶ ἀνταπεκρίθη ὁ τοῦ Μαυίου γέρον, ὡς ὅτι· "Εἰσήγαγον τὸν Μαυίαν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡσπερ εἰσήγαγον τὸν δακτύλιον αὐτοῦ εἰς τὸν δάκτυλόν μου· εἰσαγάγω καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ Μαυίου εἰς τὸν δάκτυλον αὐτοῦ." Καὶ τότε διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων. Παραλαμβάνει οὖν ὁ Μαυίας πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν Συρίας, ἐπειδὴ ὁμωμόκεσαν ἀλλήλοις οἱ ἀμνηραῖοι πάντες, ὡς· "Ὁ τι ἂν εἴπωσιν οἱ γέροντες, ἵνα ἐπώμεθα εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν." Ὁ γοῦν Ἀλήμ παραλαβὼν τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὰ μέρη Αἰθρίβου μετὰ πάσης τῆς συγγενείας αὐτοῦ, κάκεισε τελευτᾷ τὸν βίον. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλήμ λῆρον ἠγησάμενοι οἱ τούτου υἱοὶ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν βουλήν, ἐπανέστησαν κατὰ τοῦ Μαυίου, καὶ συνῆψαν πόλεμον ἰσχυρὸν μετὰ τοῦ Μαυίου, καὶ ἠττηθέντες ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀποστείλας Μαυίας ἀπέκτεινεν ἅπαντας. Καὶ ἔκτοτε ἦλθε πᾶσα ἡ ἀρχὴ τῶν Ἀράβων εἰς τὸν Μαυίαν. Ἰστέον δέ, ὅτι οὗτος ὁ Μαυίας ἔκγονος ἦν τοῦ Σοφιάμ. Ἐκγονος δὲ τοῦ Μαυίου ὑπῆρχεν ὁ Μάσαλμας, ὁ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύσας, οὗτινος καὶ δι' αἰτήσεως ἐκτίσθη τὸ τῶν Σαρακηνῶν μαγίσδιον ἐν τῷ βασιλικῷ πραιτωρίῳ. Οὐκ ἦν δὲ οὗτος ἀρχηγὸς τῶν Ἀράβων, ἀλλὰ Σουλεϊμάν ὑπῆρχεν ἀρχηγὸς τῶν Σαρακηνῶν, ὁ δὲ Μάσαλμας ἐν τάξει στρατηγοῦ ἐχρημάτιζεν. Ἦλθεν δὲ Σουλεϊμάν μετὰ τοῦ στόλου αὐτοῦ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ Μάσαλμας διὰ ξηρᾶς, καὶ διεπέρασεν ἐν Λαμψάκῳ ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Θράκης, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας χιλιάδας π'. Καὶ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας ὃ τε στόλος Σουλεϊμάν, τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀράβων καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς τοῦ Μάσαλμα ὑπέστρεψαν ἅπαντες μετ' αἰσχύνης, ἠττηθέντες καὶ καταπολεμηθέντες

παρά τε τοῦ στόλου καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως. Καὶ εἰρήνευσεν ἡ καθ' ἡμᾶς πολιτεία ἐπὶ μήκιστον χρόνον, στρατηγούσης καὶ περιεπούσης τῆς δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Θεοτόκου τήνδε τὴν πόλιν, ἧς καὶ τὴν ἄχραντον καὶ ἅγιαν εἰκόνα καὶ αὐτὸς ὁ Σουλεϊμάν ἠδέσθη καὶ ἐνετράπη καὶ τοῦ ἵππου κατέπεσεν. 22 Ἐκ τοῦ Χρονογράφου τοῦ μακαρίου Θεοφάνους περὶ τῶν αὐτῶν καὶ περὶ Μαυίου καὶ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ, ὅπως διεπέρασεν ἐν Ἰσπανίᾳ. Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥινότμητος. Αὕτη ἐστὶν ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξεβλήθη ὑπὸ Λεόντιου, καὶ πάλιν ἀντεισηλθεν ἐκβαλὼν τὸν Λεόντιον καὶ Ἀψίμαρον, καὶ ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἐν τῇ ἵπποδρομίᾳ θριαμβεύσας καὶ ἀποκτείνας. Τούτῳ τῷ ἔτει ἀποστέλλει Ἀβιμέλεχ πρὸς Ἰουστινιανὸν βεβαιῶσαι τὴν εἰρήνην οὕτως, ἵνα ὁ βασιλεὺς παύσῃ τὸ τῶν Μαρδαϊτῶν τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου καὶ διακωλύσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν, καὶ Ἀβιμέλεχ δώσῃ τοῖς Ῥωμαίοις καθ' ἑκάστην νομίσματα χίλια καὶ ἵππον εὐγενῆ ἓνα καὶ Αἰθίοπα δοῦλον ἓνα, καὶ ἵνα ἔχῃ κοινὰ κατὰ τὸ ἴσον τοὺς φόρους τῆς Κύπρου καὶ Ἀρμενίας καὶ Ἰβηρίας. Καὶ ἔπεμψεν ὁ βασιλεὺς Παῦλον τὸν μαγιστριανὸν πρὸς Ἀβιμέλεχ ἀσφαλίσασθαι τὰ στοιχηθέντα, καὶ γέγονεν ἔγγραφος ἀσφάλεια μετὰ μαρτύρων. Καὶ φιλοτιμηθεὶς ὁ μαγιστριανὸς ὑπέστρεψεν. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς προσελάβετο τοὺς Μαρδαίτας χιλιάδας ἰβ', τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας. Πᾶσαι γὰρ αἱ νῦν οἰκούμεναι παρὰ τῶν Ἀράβων εἰς τὰ ἄκρα πόλεις ἀπὸ Μομψουεστίας καὶ ἕως τετάρτης Ἀρμενίας ἀνίσχυροι καὶ ἀοίκητοι ἐτύγχανον διὰ τὴν ἔφοδον τῶν Μαρδαϊτῶν, ὧν παρασταλέντων, πάνδεινα κακὰ πέπονθεν ἡ Ῥωμανία ὑπὸ τῶν Ἀράβων μέχρι τοῦ νῦν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν, ἐκεῖ ἐδέξατο τοὺς ἐν τῷ Λιβάνῳ Μαρδαίτας, χάλκεον τεῖχος διαλύσας. Παρέλυσεν δὲ καὶ τὴν μετὰ τῶν Βουλγάρων παγιωθεῖσαν εἰρήνην, διαταράξας τοὺς ὑπὸ τοῦ οἰκείου πατρὸς ἐνορδίνους γεγονότας τύπους. Ἐτι κρατοῦντος τοῦ Ἀβιμέλεχ, ἐπεστράτευσαν οἱ Ἀραβεστῆ Ἀφρικῆ καὶ ταύτην παρέλαβον, καὶ ἐκ τοῦ οἰκείου στρατοῦ ταξатиῶνα ἐν αὐτῇ κατέστησαν. Λεόντιος δὲ ἦν τῷ τότε χρόνῳ ἐκβαλὼν Ἰουστινιανὸν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ ἐξορίσας αὐτὸν ἐν Χερσῶνι, τῆς βασιλείας ἐκράτησεν. Ἀψιμάρου δὲ τοῦ Τιβερίου τὸν Λεόντιον διαδεξαμένου τῆς βασιλείας καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα κρατήσαντος, τέθηκεν Ἀβιμέλεχ, ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, καὶ ἐκράτησεν Οὐαλίδ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ἑννέα. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει πάλιν ὑπέστρεψεν Ἰουστινιανὸς εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ ῥαθύμως καὶ ἀμελῶς ταύτην διακυβερνῶν, τῆς Ἀφρικῆς ἐπεκράτησεν ὀλοσχερῶς οἱ Ἀγαρηνοί. Τότε ὁ τοῦ Μαυίου ἔγγονος μετὰ ὀλιγοστοῦ τινος λαοῦ διεπέρασεν ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ ἐπισυνάξας πάντας τοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ, ἐκράτησεν τὴν Ἰσπανίαν μέχρι τῆς σήμερον, ὅθεν οἱ τὴν Ἰσπανίαν κατοικοῦντες Ἀγαρηνοὶ Μαυιαῖται κατονομάζονται. Τούτων ἀπόγονοι τυγχάνουσιν οἱ τὴν Κρήτην οἰκοῦντες Ἀγαρηνοί. Ὅτε γὰρ Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐπεκράτησεν, καὶ ἡ τοῦ Θωμᾶ ἀνταρσία ἐγένετο μέχρι τριετοῦς χρόνου ἐπικρατήσασα, τότε τοῦ βασιλέως ἀσχολουμένου ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι πράγμασιν, εὐρόντες διωρίαν οἱ τὴν Ἰσπανίαν οἰκοῦντες Ἀγαρηνοί, στόλον ἱκανὸν ἐξαρτύσαντες καὶ ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν τῆς Σικελίας μερῶν πάσας τὰς Κυκλάδας νήσους ἠρήμωσαν, καὶ ἐλθόντες ἐν Κρήτῃ καὶ ταύτην εὐκαιρον καὶ ἀνειμένην εὐρόντες, μηδενὸς ἀνταίροντος ἢ μαχομένου, ταύτην παρέλαβον, καὶ διακρατοῦσιν ἕως τὴν σήμερον. Τὸν δὲ Οὐαλίδ διαδέχεται Σουλεϊμάν, καὶ κρατεῖ ἔτη τρία. Ἐπὶ τούτου ἐπεστράτευσεν Μάσαλμας, ὁ στρατηγὸς Σουλεϊμάν, μετὰ στρατοῦ διὰ ξηρᾶς, Οὔμαρ δὲ διὰ θαλάττης, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ ἄπρακτοι μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψαν. Τὸν δὲ Σουλεϊμάν διαδέχεται Οὔμαρ, καὶ κρατεῖ τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς ἔτη δύο. Τὸν δὲ Οὔμαρ διαδέχεται Ἀζίδ, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ ἐνιαυτοὺς τέσσαρας. Τοῦτον δὲ διαδέχεται Ἰσάμ, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ ἔτη ιθ'. Τούτου

τελευτήσαντος, κρατεῖ τῆς ἀρχῆς Μαρουὰμ ἔτη ἕξ. Μαρουὰμ δὲ τελευτήσαντος, Ἀβδελαῶς τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς κύριος γίνεται, καὶ κρατεῖ ἔτη κα΄. Τούτου τελευτήσαντος, Μαδὶς ἀρχηγὸς Ἀράβων γίνεται, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ἔτη ἑννέα. Τούτου παρελθόντος, Ἀρὼν τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς κύριος γίνεται, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ἔτη κγ΄. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἤγουν τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς *** Εἰρήνης καὶ Κωνσταντίνου, ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου σπῆ΄. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀαρῶν, ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, τέθνηκεν εἰς τὴν ἐνδοτέραν Περσίδα, τὴν καλουμένην Χωρασάν, καὶ διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Μοάμεδ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀφυῆς κατὰ πάντα καὶ ἀσυνάρτητος ὑπάρχων, πρὸς ὃν Ἀβδελαῶς, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, στασιάσας ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας τοῦ Χωρασάν ἅμα ταῖς πατρικαῖς δυνάμεσιν, ἐμφυλίου πολέμου γέγονεν αἴτιος. Κάντεϋθεν οἱ κατὰ τὴν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην εἰς διαφόρους κατατμηθέντες ἀρχὰς τὰ τε δημόσια πράγματα καὶ ἀλλήλους κατέστρεψαν, σφαγαῖς καὶ ἀρπαγαῖς καὶ παντοίαις ἀτοπιαῖς πρὸς τε ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς Χριστιανοὺς συγκεχυμένοι. Ἐνθα δὴ καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλιν ἐκκλησίαι ἠρήμωνται, τὰ τε μοναστήρια τῶν δύο μεγάλων λαυρῶν, τοῦ ἐν ἀγίοις Χαρίτωνος καὶ Κυριακοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Σάβα, καὶ τὰ λοιπὰ κοινόβια τῶν ἀγίων Εὐθυμίου καὶ Θεοδοσίου. Ἐπεκράτησεν δὲ τῆς τοιαύτης ἀναρχίας ἡ κατ' ἀλλήλων καὶ ἡμῶν μαιφονία ἔτη πέντε. Ἔως ὧδε ἑκανόνισεν τοὺς χρόνους τῶν Ἀράβων ὁ ἐν ἀγίοις Θεοφάνης, ὁ τὴν μονὴν συστήσας τοῦ καλουμένου μεγάλου Ἀγροῦ, μητρόθειος τυγχάνων τοῦ μεγάλου καὶ εὐσεβοῦς καὶ χριστιανικωτάτου βασιλέως Κωνσταντίνου, υἱοῦ Λέοντος, τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγαθοῦ βασιλέως, ἐγγόνου δὲ Βασιλείου, τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ τὰ σκῆπτρα τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας κρατήσαντος. 23 Περὶ Ἰβηρίας καὶ Ἰσπανίας. Ἰβηρίαί δύο· ἡ μὲν πρὸς ταῖς Ἡρακλείαις στήλαις, ἀπὸ Ἰβηροσποταμοῦ, οὗ μέμνηται Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ Περὶ γῆς β΄. "Ἐντὸς δὲ Πυρήνης Ἰβηρ τ' ἐστὶ μέγας ποταμὸς φερόμενος ἐνδοτέρω." Ταύτης δὲ πολλά φασιν ἔθνη διαιρεῖσθαι, καθάπερ † Ἡρόδοτος † ἐν τῇ ι' Τῇ καθ' Ἡρακλέα γέγραφεν ἱστορίᾳ οὕτως· "Τὸ δὲ Ἰβηρικὸν γένος τοῦτο, ὅπερ φημὶ οἰκεῖν τὰ παράλια τοῦ διάπλου, διώρισται ὀνόμασιν ἐν γένος ἐὼν κατὰ φύλα· πρῶτον μὲν οἱ ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις οἰκοῦντες τὰ πρὸς δυσμέων Κύνητες ὀνομάζονται (ἀπ' ἐκείνων δὲ ἤδη πρὸς βορέαν ἰόντι Γλήτες)· μετὰ δὲ Ταρτήσιοι· μετὰ δὲ Ἐλευσίνοιοι· μετὰ δὲ Μαστινοί· μετὰ δὲ Κελκιανοί· ἔπειτα δὲ † ἡδιородανος †." Ἀρτεμίδωρος δὲ ἐν τῇ β' τῶν Γεωγραφουμένων οὕτως διαιρεῖσθαι φησιν· "Ἀπὸ δὲ τῶν Πυρηναίων ὀρῶν ἕως τῶν κατὰ Γάδειρα τόπων ἐνδοτέρω καὶ συνωνύμως Ἰβηρία τε καὶ Ἰσπανία καλεῖται. Διήρηται δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων εἰς δύο ἐπαρχίας *** διατείνουσα ἀπὸ τῶν Πυρηναίων ὀρῶν ἅπασα {καὶ} μέχρι τῆς Καινῆς Καρχηδόνος καὶ τῶν τοῦ Βαίτιος πηγῶν, τῆς δὲ δευτέρας ἐπαρχίας τὰ μέχρι Γαδείρων καὶ Λυσιτανίας." Λέγεται δὲ καὶ Ἰβηρίτης. Παρθένιος ἐν Λευκαδίαις· "Ἰβηρίτη πλεύσει ἐν αἰγιαλῷ." Ἡ δ' ἑτέρα Ἰβηρία πρὸς Πέρσας ἐστίν. Τὸ ἔθνος Ἰβηρες, ὡς Πίερες, Βύζηρες, Διονύσιοι· "Ἀγχοῦ στηλάων μεγαθύμων ἔθνος Ἰβήρων." Καὶ Ἀριστφάνης Τριφάλητι· "Μανθάνοντες τοὺς Ἰβηρας τοὺς Ἀριστάρχου πάλαι" καὶ "Τοὺς Ἰβηρας, οὓς χορηγεῖς μοι, βοηθήσαι δρόμῳ." Καὶ Ἀρτεμίδωρος ἐν δευτέρῳ Γεωγραφουμένων· "Γραμματικῇ δὲ χρῶνται τῇ τῶν Ἰταλῶν οἱ παρὰ θάλατταν οἰκοῦντες τῶν Ἰβήρων." Καὶ ἀπὸ τῆς Ἰβηρογενικῆς Ἰβηρὶς τὸ θηλυκόν. "Ἑλληνίς, οὐκ Ἰβηρίς" Μένανδρος Ἀσπίδι λέγεται καὶ Ἰβηρικός· "† Πρῶτος μὲν πρὸς τινος † Ἰβηρικός ἀρχομένοισι." Διηρεῖτο δὲ ἡ Ἰβηρία εἰς δύο, νῦν δὲ εἰς τρεῖς, ὡς Μαρκιανὸς ἐν Περίπλῳ αὐτῆς· "Πρότερον μὲν οὖν ἡ Ἰβηρία εἰς δύο διηρεῖτο ὑπὸ Ῥωμαίων, νυνὶ δὲ εἰς τρεῖς· Βαιτικὴν Σπανίαν καὶ Σπανίαν καὶ Ταρρακωνησίαν." Ἀπὸ τῆς γενικῆς Ἰβηρος εὐθεῖαν Ἀπολλώνιος, ὡς τῆς φύλακος ὁ φύλακος. Ἐν τοῖς Παρωνύμοις φησίν· "Ἀπὸ γενικῶν εὐθεῖαι παράγονται, † τὸ μὲν ὕδωρ † δύο συλλαβὰς ὁμοίως τῇ εὐθείᾳ κατὰ τὸν τόνον παροξυνόμενον, καὶ ἡ ἐν

ἀπλῶ σχήματι ἢ ἐν συνθέτῳ. Ἀπλὸν μὲν οὖν μάρτυρ, μάρτυρος, ὁ μάρτυς, Χάροψ, Χάροπος, ὁ Χάροπος, "Χαρόποιό τ' ἄνακτος", Τροίζην, Τροίζηνος, ὁ Τροίζηνος, "υἱὸς Τροίζήνοιο", Ἴβηρ, Ἴβηρος, ὁ Ἴβηρος", ἀφ' οὗ παρὰ Κουαδράτῳ ἐν Ῥωμαϊκῆς χιλιάδος ἔ' ἔστιν Ἰβήροισιν οὕτως· "Καὶ τοι Λίγυσι θ' ἅμα καὶ Ἰβήροισι πολεμέοντες." Τὸ αὐτὸ καὶ Ἀβρων ἐν Παρωνύμοις φησί. Καὶ "αὐτὸς Ἴβηρος τραγοπῶγων" ἐν Μαλθακοῖς εἴρηται Κρατίνου. Λέγονται οἱ Ἴβηρες ὑδροποτεῖν, ὡς Ἀθήναιος ἐν Δειπνοσοφιστῶν β' οὕτως· "Φύλαρχος μὲν ἐν τῇ ζ' καὶ τοὺς Ἴβηράς φησι ὑδροποτεῖν πάντας, καίτοι πλουσιωτάτους πάντων ἀνθρώπων τυγχάνοντας (κέκτηνται γὰρ καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν πλεῖστον), μονοσιτεῖν τε αὐτοὺς ἀεὶ λέγει διὰ μικρολογίαν, ἐσθῆτάς τε φορεῖν πολυτελεστάτας." 24 Περὶ Ἰσπανίας. Πόθεν εἴρηται Ἰσπανία; Ἀπὸ Ἰσπάνου γίγαντος οὕτω καλομένου. Ἰσπανία δύο τῆς Ἰταλίας ἐπαρχαίαι· ἡ μὲν μεγάλη, ἡ δὲ μικρά. Ταύτης ἐμνήσθη Χάραξ ἐν ἰ' Χρονικῶν· "Ἐν Ἰσπανίᾳ τῇ μικρᾷ τῆξζω Λουσιτανῶν πάλιν ἀποστάντων, ἐπέμφθη ὑπὸ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπ' αὐτοὺς Κύντος." Ὁ αὐτὸς ὁμοῦ περὶ τῶν δύο· "Κύντος ὁ τῶν Ῥωμαίων πολέμαρχος ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἰσπανίαις. Ἦσσωμένος δὲ ὑπὸ Οὐριιάθου σπονδὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο." Ταύτην κεκληῆσθαί φησιν Ἰβηρίαν ἐν Ἑλληνικῶν γ'. "Τὴν δὲ Ἰσπανίαν Ἑλληνες τὰ πρῶτ' Ἰβηρίαν ἐκάλουν, οὕτω ζύμπαντος τοῦ ἔθνους τὴν προσηγορίαν μεμαθηκότες, ἀλλ' ἀπὸ μέρους τῆς γῆς, ὃ ἔστιν πρὸς ποταμὸν Ἴβηρα, καὶ ἀπ' ἐκείνου ὀνομάζεται, τὴν πᾶσαν οὕτω καλοῦντες." Ὑστερον δὲ φασιν αὐτὴν μετακεκληῆσθαι Πανωνίαν. 25 Ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ὀσίου Θεοφάνους τῆς Σιγριανῆς. Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς οὐ μόνον Βρεττανίαν καὶ Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν ἀνασώσασθαι οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσπέριον Λιβύην, τὴν τῶν Ἄφρων καλουμένην χώραν προσαπώλεσε τρόπῳ τοιῷδε. Δύο στρατηγοὶ ἦσαν, Ἀέτιος καὶ Βονιφάτιος, οὓς Θεοδόσιος κατὰ αἴτησιν Οὐαλεντινιανοῦ εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν. Βονιφάτιος δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐσπερίου Λιβύης λαβὼν, φθονήσας Ἀέτιος διαβολὴν ποιεῖται κατ' αὐτοῦ, ὡς ἀνταρσίαν μελετῶντος καὶ τῆς Λιβύης κρατῆσαι σπεύδοντος. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς Πλακιδίαν ἔλεγε, τὴν τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ μητέρα. Γράφει δὲ καὶ Βονιφατίῳ, ὅτι· "Ἐὰν μεταπεμφθῆς, παραγενέσθαι μὴ θελήσης· διεβλήθης γάρ, καὶ δόλω σε οἱ βασιλεῖς βούλονται χειρώσασθαι." Ταῦτα δεξάμενος Βονιφάτιος καὶ ὡς γνησίῳ φίλῳ Ἀετίῳ πιστεύσας, μεταπεμφθεὶς οὐ παρεγένετο. Τότε οἱ βασιλεῖς ὡς εὐνοοῦντα τὸν Ἀέτιον ἀπεδέξαντο. Ἦσαν δὲ τῷ τότε Γότθοι καὶ ἔθνη πολλὰ τε καὶ μέγιστα μέχρι τοῦ Δανουβίου ἐν τοῖς ὑπερβορείοις τόποις κατωκισμένα. Τούτων δὲ ἀξιολογωτέραι εἰσι Γότθοι, Ἰσίγοτθοι, Γήπαιδες καὶ Οὐανδήλοι, ἐν ὀνόμασι μόνον καὶ οὐδενὶ ἐτέρῳ διαλλάττοντες, μᾶ διαλέκτῳ κεχρημένοι· πάντες δὲ τῆς Ἀρείου ὑπάρχουσι κακοπιστίας. Οὗτοι ἐπ' Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου τὸν Δανούβιν διαβάντες, ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων γῆ κατωκίσθησαν. Καὶ οἱ μὲν Γήπαιδες, ἐξ ὧν ὕστερον διηρέθησαν Λογγίβαρδοι καὶ Ἀβαρεις, τὰ περὶ Σιγγιδῶνα καὶ Σέρμιον χωρία ὤκησαν. Οἱ δὲ Ἰσίγοτθοι μετὰ Ἀλάριχον τὴν Ῥώμην πορθήσαντες, εἰς Γαλλίας ἐχώρησαν καὶ τῶν ἐκεῖ ἐκράτησαν. Γότθοι δὲ Παννονίαν ἔχοντες πρῶτον, ἔπειτα ἰθ' ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ νέου, ἐπιτρέψαντος, τὰ τῆς Θράκης χωρία ὤκησαν, καὶ ἐπὶ νη' χρόνους ἐν τῇ Θράκῃ διατρίψαντες, Θεουδερίχου ἡγεμονεύοντος αὐτῶν πατρικίου καὶ ὑπάτου, Ζήνωνος αὐτοῖς ἐπιτρέψαντος, τῆς ἐσπερίου βασιλείας ἐκράτησαν. Οἱ δὲ Οὐανδήλοι Ἀλανοὺς ἐταιρισάμενοι καὶ Γερμανοὺς, τοὺς νῦν καλουμένους Φράγγους, διαβάντες τὸν † Νῆνον † ποταμὸν, ἡγούμενον ἔχοντες Γογίδισκλον, κατώκησαν ἐν Ἰσπανίᾳ, πρώτη οὖσα χώρα τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ ἐσπερίου Ὠκεανοῦ. Βονιφάτιος δὲ φοβηθεὶς τοὺς τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖς, περάσας ἀπὸ Λιβύης, εἰς Ἰσπανίαν πρὸς τοὺς Οὐανδήλους ἦλθεν, καὶ εὐρῶν τὸν μὲν Γογίδισκλον τελευτήσαντα, τοὺς δὲ ἐκείνου παῖδας, Γότθαρόν τε καὶ Γηζέριχον τὴν ἀρχὴν διέποντας, τούτους προτρεψάμενος τὴν ἐσπέριον Λιβύην εἰς τρία μέρη διελεῖν ὑπέσχετο, ἐφ' ᾧ ἕκαστον τοῦ τρίτου

μέρους ἄρχειν σὺν αὐτῷ, κοινῇ δὲ ἀμύνεσθαι τὸν οἰονδήποτε πολέμιον. Ἐπὶ ταύταις ταῖς ὁμολογίαις Οὐανδήλοι τὸν πορθμὸν διαβάντες, τὴν Λιβύην κατώκησαν ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι Τριπόλεως τῆς κατὰ Κυρήνην. Οἱ δὲ Ἰσιγότθοι ἀναστάντες ἀπὸ Γαλλίας, ἐκράτησαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν. Τινὲς δὲ τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων, φίλοι Βονιφατίου, τὴν Ἀετίου ψευδοκατηγορίαν ἀνήγγειλαν τῇ Πλακιδίᾳ, ἐμφανῆ ποιήσαντες καὶ τὴν πρὸς Βονιφάτιον Ἀετίου ἐπιστολήν, τοῦ Βονιφατίου ταύτην αὐτοῖς ἀποστείλαντος. Ἡ δὲ Πλακιδία ἐκπλαγεῖσα τὸν μὲν Ἀέτιον οὐδὲν ἠδίκησεν, Βονιφατίῳ δὲ λόγον προτρεπτικὸν μεθ' ὄρκων ἀπέστειλεν. Τοῦ δὲ Γοτθαρίου τελευτήσαντος, Γηζέριχος τῶν Οὐανδήλων γέγονεν αὐτοκράτωρ. Βονιφάτιος δὲ τὸν λόγον δεξάμενος τῶν Οὐανδήλων κατεστράτευσεν, στρατοῦ μεγάλου ἐλθόντος αὐτῷ ἀπὸ τε Ῥώμης καὶ τοῦ Βυζαντίου, στρατηγούντος Ἄσπαρος. Πολέμου δὲ κροτηθέντος πρὸς Γηζέριχον, ἠττήθη ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατός. Καὶ οὕτω Βονιφάτιος μετὰ Ἄσπαρος εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, τὴν ὑποψίαν διέλυσεν, ἀποδείξας τὴν ἀλήθειαν. Ἡ δὲ Ἀφρικὴ ὑπὸ Οὐανδήλοις γέγονεν. Τότε καὶ Μαρκιανὸς στρατιώτης ὢν καὶ δουλεύων Ἄσπαρα ζῶν συνελήφθη ὑπὸ Γηζεριχοῦ, ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεύσας. Ἰστέον, ὅτι τρεῖς ἀμερμουμνεῖς εἰσὶν ἐν ὅλῃ τῇ Συρίᾳ, ἡγουν ἐν τῇ τῶν Ἀράβων ἀρχῇ, ὧν ὁ μὲν πρῶτος καθέζεται ἐν τῷ Βαγδάδ, ἔστιν δὲ ἐκ τῆς τοῦ Μουάμεθ γενεᾶς, ἦτοι τοῦ Μουχούμετ· ὁ δὲ δεύτερος καθέζεται ἐν Ἀφρικῇ, καὶ ἔστι ἐκ τῆς τοῦ Ἀλήμ γενεᾶς καὶ Φατιμέ, τῆς θυγατρὸς Μουάμεθ, ἦτοι τοῦ Μουχούμετ, ἐξ οὗ καὶ Φατεμίται ὀνομάζονται· ὁ δὲ τρίτος καθέζεται ἐν Ἰσπανίᾳ, ἔστιν δὲ ἀπὸ τῆς γενεᾶς τοῦ Μανίου. Ἰστέον, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ κατακυριεῦσαι τοὺς Σαρακηνούς πάσης τῆς Συρίας ἐκαθέσθη ἀμερμουμνῆς εἰς τὸ Βαγδάδ. Ἐδέσποζεν δὲ πάσης τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. Καὶ εἶχεν ἀμνηραδίας μεγάλας, ἦτοι στρατηγίδας ταύτας· πρώτην ἀμνηραδίαν τὴν Περσίαν, ἡγουν τὸ Χωρασάν, δευτέραν ἀμνηραδίαν τὴν Ἀφρικὴν, τρίτην ἀμνηραδίαν τὴν Αἰγυπτον, τετάρτην ἀμνηραδίαν τὴν Φιλιστίην, ἦτοι τὸ Ῥάμβλε, πέμπτην ἀμνηραδίαν τὴν Δαμασκόν, ἕκτην ἀμνηραδίαν τὸ Χέμψ, ἦτοι τὸ Ἐμεσα, ἑβδόμην ἀμνηραδίαν τὸ Χάλεπ, ὄγδόην ἀμνηραδίαν τὴν Ἀντιόχειαν, ἐνάτην ἀμνηραδίαν τὸ Χαράν, δεκάτην ἀμνηραδίαν τὸ Ἐμετ, ἐνδεκάτην ἀμνηραδίαν τὴν Ἐσιβή, δωδεκάτην ἀμνηραδίαν τὸ Μούσελ, τρισκαιδεκάτην ἀμνηραδίαν τὸ Τικρίτ. Τῆς δὲ Ἀφρικῆς ἀποσπασθεῖσης ἀπὸ τῆς τοῦ ἀμερμουμνῆ ἐν τῷ Βαγδάδ ἐξουσίας καὶ ἰδιοκρατησᾶσης καὶ ἀμνηρᾶν ἴδιον ἀναγορευσᾶσης, γέγονεν, καθὼς καὶ προϋπῆρχεν, πρώτη ἀμνηραδία ἡ Περσία, δευτέρα ἡ Αἴγυπτος καὶ καθεξῆς αἱ λοιπαί, καθὼς προεῖρηται. Ἀρτίως δὲ πάλιν τοῦ ἀμερμουμνῆ τοῦ ἐν τῷ Βαγδάδ ἀδυνατήσαντος, γέγονεν ἰδιόρρυθμος ὁ τῆς Περσίας ἀμνηρᾶς, ἡγουν τοῦ Χωρασάν· καὶ ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν ἀμερμουμνῆν, φορῶν καὶ τὸ κουρὰν διὰ πινακιδίων εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ δίκην μανιακίου. Λέγει δὲ ἑαυτὸν εἶναι ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Ἀλήμ. Ὁ δὲ ἀμνηρᾶς τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας ὑπῆρχεν αἰεὶ καὶ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀμνηρᾶ Αἰγύπτου. Γέγονεν δὲ καὶ αὐτὸς ἰδιόρρυθμος, καὶ ἀπεκάλεσεν καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμερμουμνῆν· λέγει δὲ καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν εἶναι ἐκ τῆς τοῦ Ἀλήμ γενεᾶς. 26 Ἡ γενεαλογία τοῦ περιβλέπτου ῥηγὸς Οὕγωνος. Ἰστέον, ὅτι ὁ ῥῆξ Ἰταλίας, ὁ μέγας Λωθάριος, ὁ πάππος τοῦ περιβλέπτου ῥηγὸς Οὕγωνος, ἀπὸ τῆς γενεᾶς τοῦ μεγάλου Καρούλου κατήγετο, περὶ οὗ πολὺς ἔπαινος, ἐγκωμιά τε καὶ διηγήματα καὶ περὶ πολέμους ἀνδραγαθήματα. Οὗτος οὖν ὁ Κάρουλος ἦν μονοκράτωρ πάντων τῶν ῥηγᾶτων, ἐβασίλευσε δὲ εἰς τὴν μεγάλην Φραγγίαν. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐδεὶς τῶν ὑπολοίπων ῥηγῶν ἐτόλμησε ῥῆγα ἑαυτὸν καλέσαι, ἀλλὰ πάντες ὑπῆρχον ὑπόσπονδοι αὐτοῦ, ὅστις χρήματα ἱκανὰ καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐν Παλαιστίνῃ ἀποστείλας, ἐδείματο μοναστήρια πάμπολλα. Ὁ τοίνυν Λωθάριος οὗτος ἀναλαβόμενος τὰ ἑαυτοῦ στρατεύματα, κατὰ Ῥώμης ἐκστρατεύσας, ἀπὸ πολέμου ταύτην ἐκράτησεν, καὶ ἐστέφθη παρὰ τοῦ τότε πάπα. Καὶ

ήνικα υπέστρεφεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν, ἤγουν εἰς Πάπιαν, κατήντησεν εἰς τὸ κάστρον Πλαζέντα, τὸ ὄν ἀπὸ τριάκοντα μιλίων τῆς Παπίας. Κάκεισε μὲν οὗτος τελευτᾶ, ἔτεκεν δὲ υἷόν, ὀνόματι Ἀδέλβερτον, ὃς ἔγημεν γυναῖκα τὴν μεγάλην Βέρταν, καὶ ἐξ αὐτῆς τὸν προρρηθέντα ῥήγα, τὸν Οὔγωνα ἔτεκεν. Μετὰ δὲ τὸ τελευτῆσαι τὸν μέγαν Λωθάριον Λοδοίκος, ὁ ἴδιος τοῦ Λοδοϊκου, ἀπὸ τῆς μεγάλης Φραγγίας ἐλθὼν, ἐκράτησεν τὴν Πάπιαν. Καὶ ἦν μὲν ἄστεπτος. Ὑστερον δὲ ἦλθεν εἰς Βερῶναν, εἰς τὸ κάστρον, τὸ ὄν ἀπὸ ρκ' μιλίων τῆς Παπίας, καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ ἐκεῖσε, ἐπανέστησαν αὐτῷ οἱ τοῦ αὐτοῦ κάστρου, καὶ κρατήσαντες ἐτύφλωσαν. Καὶ τότε ἐκράτησεν Βεριγγέριος, ὁ πάππος τοῦ νυνὶ Βεριγγέρη, καὶ εἰσελθὼν ἐν Ῥώμη ἐστέφη. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐδηλοποίησεν λαὸς πολὺς τῷ Ῥοδούλφῳ εἰς Βεργώνιαν ὄντι, λέγοντες, ὅτι· "Ἐλθὲ ἐνταῦθα, καὶ παραδίδομέν σοι τὸ ῥηγάτον καὶ ἀποκτενοῦμεν τὸν Βεριγγέριον." Ὁ δὲ ἦλθεν ἀπὸ Βεργώνιαν πρὸς τὰ μέρη τῆς Παπίας, καὶ ὁ μὲν ἡμίσιος λαὸς ἦν μετὰ τοῦ Βεριγγέρη, ὁ δὲ λοιπὸς μετὰ τοῦ Ῥοδούλφου. Καὶ πολεμήσαντες, ἐνίκησεν ὁ Βεριγγέρης τὸν πρῶτον πόλεμον, καὶ πάλιν πολεμήσαντες, ἐνίκησεν ὁ Ῥοδούλφος. Καὶ ἔφυγεν ὁ λαὸς τοῦ Βεριγγέρη, καὶ μόνος καταλειφθεὶς ὁ Βεριγγέρης ἐποίησεν ἑαυτὸν ὡς τεθνεῶτα, καὶ ἔπεσεν μέσον τῶν τεθνεῶτων, σκεπάσας αὐτὸν μετὰ τῆς δόρκας αὐτοῦ, τὸν δὲ πόδα αὐτοῦ εἶχεν ἔξω. Ἐλθὼν δὲ εἷς ἐκ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ῥοδούλφου, δέδωκεν αὐτῷ μετὰ μεναύλου εἰς τὸν πόδα, αὐτὸς δὲ τὸ σύνολον οὐκ ἔσαλεύθη· τοῦ δὲ μὴ σαλευθέντος, ἀφίησεν αὐτὸν ὡς δῆθεν νεκρὸν ὄντα. Ἦγνόει δὲ ὁ τοῦ Ῥοδούλφου λαός, ὅτι ὁ Βεριγγέρης ἐστίν. Καὶ παύσαντος τοῦ πολέμου, ἠγέρθη ὁ Βεριγγέρης καὶ ἦλθεν εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ μόνος, καὶ πάλιν ἐκράτησεν τῆς βασιλείας, καὶ ἐπολέμησεν τὸν Ῥοδούλφον καὶ ἐνίκησεν αὐτόν. Μετὰ δὲ τοῦτο συνεβιβάσθησαν εἰς ἀλλήλους, καὶ ἐμερίσθησαν τὴν χώραν εἰς δύο· καὶ ὁ μὲν εἷς ἀνελάβετο τὸ ἐν μέρος τῆς χώρας, ὁ δὲ ἕτερος τὸ ἕτερον. Ἦν δὲ ὁ Ῥοδούλφος ὑπὸ τὴν βουλήν καὶ ἐξουσίαν τοῦ Βεριγγέρη. Καὶ μετὰ τοῦτο ἦλθον ἀπὸ Βεργώνιαν τρεῖς μαρκήσιοι πρὸς Πάπιαν τοῦ ἐκδιῶξαι τοὺς κρατοῦντας καὶ κρατῆσαι αὐτοί· ἦσαν δὲ οὗτοι· Οὔγων ὁ Ταλιαφέρνου καὶ Βόζος καὶ Οὔγων, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βόζου, ὁ προρρηθεὶς εὐγενέστατος ῥήξ. Ἦλθεν δὲ μετὰ λαοῦ ἱκανοῦ. Καὶ μαθὼν ὁ Βεριγγέρης ἠτοιμάσθη, καὶ ἀπῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ πρὸς πόλεμον, καὶ παρακαθίσας ἐστενοχώρησεν αὐτοὺς ἀπὸ λιμοῦ, καὶ ὥρισεν τὸν λαὸν αὐτοῦ τοῦ μὴ φονεῦν τινά, ἀλλ' ὅπου ἂν κρατήσωσι τινὰ ἐξ αὐτῶν, κόπτωσιν τὴν ῥίνα αὐτοῦ καὶ τὰ δύο ὠτία καὶ ἀπολύωσιν, ὃ δὴ καὶ ἐποίουν. Θεασάμενοι οὖν τοῦτο αἱ προρρηθεῖσαι τρεῖς κεφαλαί, ἄραντες ἀνυπόδετοι τὰ θεῖα εὐαγγέλια εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἦλθον πρὸς τὸν Βεριγγέρην, αἰτούμενοι συγχώρησιν καὶ ὁμνύοντες τοῦ μηκέτι ἐλθεῖν ἐνθάδε μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ, καὶ τότε εἶασεν αὐτοὺς ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Ὑστερον δὲ τοῦ Βεριγγέρη ἀπελθόντος εἰς Βερῶναν, ἀπέκτεινεν αὐτὸν Φαλεμβέρτος, ὁ σύντεκνος αὐτοῦ, καὶ τότε ἐκράτησεν ὅλον τὸ ῥηγάτον ὁ Ῥοδούλφος. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐμήνυσεν ὁ λαὸς τῆς χώρας ὅλης εἰς Βεργώνιαν τῷ Οὔγωνι, τῷ προρρηθέντι ῥηγί, λέγοντες, ὅτι· "Ἐλθέ, καὶ παραδίδομέν σοι τὴν χώραν." Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ, ἐπῆρεν αὐτὸν ὁ λαός, καὶ ἀπήγαγον εἰς τὸ παλάτιον, καὶ ἀπεκατέστησεν αὐτὸν ῥήγα. Τὸν δὲ Ῥοδούλφον εἶπον, ὅτι· "Ἀπελθε μετὰ τοῦ πλοῦτου σου, θέλης, εἰς τὴν χώραν σου, θέλης, ἀλλαχοῦ." Ὁ δὲ ἀπῆλθεν εἰς Βεργώνιαν, εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ κατεῖχεν ἐκεῖσε λαὸν ἱκανόν. Καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, ἀπῆλθεν Οὔγων, ὁ προρρηθεὶς ῥήξ, εἰς Βεργώνιαν, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Ῥοδούλφου, ἣτις καὶ Βέρτα ὠνομάζετο, ἔλαβεν εἰς γυναῖκα. Τὴν δὲ θυγατέρα αὐτῆς, ὀνόματι Ἀδέλεσαν, δέδωκεν Λωθαρίῳ, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, τῷ νυνὶ ὄντι Ἰταλίας ῥηγί. Ἡ δὲ ἀνελοῦσα ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ συναφθεῖσα Ῥωμανῷ τῷ πορφυρογεννήτῳ, υἱῷ Κωνσταντίνου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, ἦτοι ἡ θυγάτηρ τοῦ αὐτοῦ περιβλέπτου ῥηγὸς Οὔγωνος, ἡ ὠνομάζετο

Βέρτα κατὰ τὸ ὄνομα τῆς μάμμης αὐτῆς, ἤγουν τῆς μεγάλης Βέρτας, ἣτις μετὰ θάνατον τοῦ Ἀδελβέρτου, ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐβασίλευσεν ἔτη ***, μετωνομάσθη δὲ Εὐδοκία κατὰ τὸ ὄνομα τῆς τε μάμμης καὶ ἀδελφῆς Κωνσταντίνου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη. 27 Περὶ τοῦ θέματος Λαγουβαρδίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πριγκιπάτων καὶ ἀρχοντιῶν. Ἰστέον, ὅτι ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις κατεκρατεῖτο ἡ πᾶσα ἐξουσία Ἰταλίας, ἢ τε Νεάπολις καὶ Κάπυα καὶ ἡ Βενεβενδός, τό τε Σαλερινὸν καὶ ἡ Ἀμάλφη καὶ Γαϊτὴ καὶ πᾶσα ἡ Λαγουβαρδία παρὰ τῶν Ῥωμαίων, δηλονότι βασιλευομένης τῆς Ῥώμης. Μετὰ δὲ τὸ ἀνελθεῖν τὸ βασιλεῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει διεμερίσθησαν ταῦτα πάντα εἰς ἀρχὰς δύο, ἐξ οὗ καὶ παρὰ τοῦ βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπεστέλλοντο πατρίκιοι δύο· καὶ ὁ μὲν εἰς πατρίκιος ἐκράτει τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Καλαβρίαν καὶ τὴν Νεάπολιν καὶ Ἀμάλφην, ὁ δὲ ἕτερος πατρίκιος ἐκαθέζετο εἰς Βενεβενδόν, καὶ ἐκράτει τὴν Πάπιαν καὶ τὴν Κάπυαν καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Καὶ ἐτέλουν κατ' ἔτος τῷ βασιλεῖ τὰ νενομισμένα τῷ δημοσίῳ. Αὗται δὲ πᾶσαι αἱ προρρηθεῖσαι χῶραι κατῳκοῦντο παρὰ τῶν Ῥωμαίων. Ἐν δὲ τοῖς καιροῖς Εἰρήνης τῆς βασιλίδος ἀποσταλεῖς ὁ πατρίκιος Ναρσῆς ἐκράτει τὴν Βενεβενδὸν καὶ τὴν Πάπιαν· καὶ Ζαχαρίας, ὁ πάπας Ἀθηναῖος, ἐκράτει τὴν Ῥώμην. Συνέβη δὲ πολέμους γενέσθαι εἰς τὰ τῆς Παπίας μέρη, καὶ ἐξῴδιασεν ὁ πατρίκιος Ναρσῆς εἰς τὸν στρατὸν τὰ εἰσκομιζόμενα πάκτα τῷ δημοσίῳ, καὶ οὐκ ἀπεστάλη ἡ κατὰ τύπον εἰσκομιδὴ παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ναρσῆς ἀντεμήνυσεν, ὅτι· "Ἀπὸ τῶν αὐτόθι μᾶλλον ἐλπίζω ἀποσταλῆναί μοι χρήματα, ἐπειδὴ πᾶσαν τὴν ἀπὸ τῶν ὧδε εἰσκομιζομένην εἰσκομιδὴν εἰς τοὺς ἀνακύψαντας πολέμους κατηνάλωσα, καὶ μᾶλλον ὑμεῖς ἀπὸ τῶν ὧδε ἐπιζητεῖτε εἰσκομιδὰς." Ταῦτα ἀκούσασα ἡ βασίλισσα Εἰρήνη καὶ ὀργισθεῖσα, ἀπέστειλεν αὐτῷ ἄτρακτον καὶ ἡλακάτην, γράψασα πρὸς αὐτόν, ὅτι· "Λάβε ταῦτα, ἃ καὶ ἀρμόζει σοι· νήθειν σε γὰρ μᾶλλον ἐκρίναμεν δίκαιον, ἢ μετὰ ὄπλων ὡς ἄνδρα διεκδικεῖν καὶ διευθύνειν καὶ ὑπερπολεμεῖν Ῥωμαίων." Ταῦτα ἀκούσας ὁ πατρίκιος Ναρσῆς ἀντέγραψε πρὸς τὴν βασιλίδαν, ὅτι· "Ἐπεὶ οὕτως παρ' ὑμῖν ἐνομήσθη νήθειν καὶ κλώθειν, καθάπερ γυνή, κλώσαι ἔχω νήματα μετὰ τῆς ἀτράκτου καὶ ἡλακάτης, ἵνα, μέχρις ἂν ζῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι, μὴ δυνηθῶσιν ἐξυφᾶναι ταῦτα." Οἱ δὲ Λαγούβαρδοι τῷ τότε καιρῷ κατῴκουν εἰς Παννονίαν, ἔνθα ἀρτίως οἰκοῦσιν οἱ Τοῦρκοι. Καὶ ἀποστείλας ὁ πατρίκιος Ναρσῆς πρὸς αὐτοὺς ὀπώρας παντοίας, ἐδηλοποίησεν αὐτοῖς, ὅτι· "Δεῦτε ἐνταῦθα καὶ θεάσασθε γῆν ῥέουσάν κατὰ τὸ εἰρημένον μέλι καὶ γάλα, ἧς, ὡς οἶμαι, ὁ Θεὸς κρείττονα οὐκ ἔχει· καὶ εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀρεστόν, κατοικήσατε ἐν αὐτῇ, ὅπως εἰς αἰῶνας αἰώνων μακαρίζητέ με". Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Λαγούβαρδοι καὶ πεισθέντες, ἀναλαβόμενοι τὰς φαμιλίας αὐτῶν, ἦλθον εἰς Βενεβενδόν. Οἱ δὲ τοῦ κάστρου Βενεβενδοῦ οὐκ εἶασαν αὐτοὺς ἔνδον τοῦ κάστρου εἰσελθεῖν, ὥκησαν δὲ ἐξῴθεν τοῦ κάστρου πλησίον τοῦ τείχους εἰς τὸν ποταμόν, οἰκοδομήσαντες ἐκεῖσε κάστρον μικρόν, ἐξ οὗ καὶ ὀνομάζεται Τζιβιτανόβα, τουτέστιν νεόκαστρον, ὃ καὶ μέχρι τῆς σήμερον συνίσταται. Εἰσήρχοντο δὲ καὶ ἔνδοθεν τοῦ κάστρου καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ μηχανῆς κυριεύσαντες τοὺς οἰκίτορας τοῦ κάστρου Βενεβενδοῦ, ἀνείλον πάντας καὶ κατέσχον τὸ κάστρον. Ἔσῳθεν γὰρ τῶν ράβδων αὐτῶν σπαθία βαστάζοντες καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπότροπον ποιήσαντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ μάχην, πάντας, ὡς εἴρηται, ἀπέκτειναν. Καὶ ἔκτοτε ἐκστρατεύσαντες πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην ὑπέταξαν τοῦ τε θέματος Λαγουβαρδίας καὶ Καλαβρίας καὶ ἕως Παπίας ἄνευ τῆς Ὑδρεντοῦ καὶ Καλλιπόλεως καὶ τοῦ Ῥουσιάνου καὶ τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Γαϊτῆς καὶ Συρεντοῦ καὶ Ἀμάλφης. Πρῶτον δὲ κάστρον ὑπῆρχεν ἀρχαῖον καὶ μέγα ἡ Κάπυα, δεύτερον ἡ Νεάπολις, τρίτον ἡ Βενεβενδός, τέταρτον ἡ Γαϊτὴ, πέμπτον ἡ Ἀμάλφη. Τὸ δὲ Σαλερινὸν ὠκίσθη ἐπὶ τοῦ Σικάρδου, ὅτε διεμέρισαν οἱ Λαγούβαρδοι τὰ πριγκιπάτα. Εἰσὶ δὲ μέχρι τῆς σήμερον, ἣτις ἐστὶν ἰνδικτιῶν ζ', ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου υνζ', ἀφ' οὗ ἐμερίσθη ἡ

Λαγουβαρδία, ἔτη σ'. Ὑπῆρχον δὲ ἀδελφοὶ δύο, ὁ Σίκων καὶ ὁ Σίκαρδος. Καὶ ὁ μὲν Σίκων ἐκράτησε τὴν Βενεβενδὸν καὶ τὰ μέρη τῆς Βάρεως καὶ τῆς Σιπενδοῦ, ὁ δὲ Σίκαρδος τὸ Σαλερινὸν καὶ τὴν Κάπυαν καὶ τὰ μέρη τῆς Καλαβρίας. Ἡ δὲ Νεάπολις ἦν ἀρχαῖον πραιτώριον τῶν κατερχομένων πατρικίων, καὶ ὁ κρατῶν τὴν Νεάπολιν κατεῖχεν καὶ τὴν Σικελίαν, καὶ ἠνίκα κατέλαβεν ὁ πατρίκιος ἐν Νεαπόλει, ἀπήρχετο ὁ δούξ Νεαπόλεως ἐν Σικελίᾳ. Ἡ δὲ Κάπυα ἦν πόλις ὑπερμεγέθης, καὶ ἐάλω ὑπὸ τῶν Οὐανδήλων, ἧτοι τῶν Ἀφρικῶν, καὶ κατέλυσαν αὐτήν. Ἐρημοκάστρου δὲ οὔσης, ὤκουν ἐν αὐτῇ οἱ Λαγούβαρδοι. Καὶ πάλιν τῶν Ἀφρικῶν ἐπερχομένων κατ' αὐτῶν, ὤκοδόμησεν ὁ ἐπίσκοπος Λανδοῦλφος κάστρον εἰς τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐπυνόμασεν αὐτὸ Κάπυαν νέαν, τὴν καὶ νῦν οὔσαν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκτίσθη ἡ αὐτὴ Κάπυα, εἰσὶν ἔτη ογ'. Ἡ δὲ Νεάπολις καὶ ἡ Ἀμάλφη καὶ ἡ Συρεντὸς ὑπῆρχον αἰεὶ ὑπὸ τὸν βασιλεῖα Ῥωμαίων. Ἰστέον, ὅτι μαστρομίλης ἐρμηνεύεται τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ "κατεπάνω τοῦ στρατοῦ". Ἰστέον, ὅτι πρὸ τοῦ περᾶσαι τοὺς Βενετικούς καὶ οἰκῆσαι εἰς τὰ νησιά, εἰς ἃ νῦν οἰκοῦσιν, ἐκαλοῦντο Ἐνετικοί, καὶ κατῶκουν εἰς τὴν ξηρὰν εἰς αὐτὰ τὰ κάστρα· κάστρον Κόγκορδα, κάστρον Ἰουστινιάνα, κάστρον τοῦ Νούνου καὶ ἕτερα πλεῖστα κάστρα. Ἰστέον, ὅτι περασάντων τῶν νῦν καλουμένων Βενετικῶν, πρῶτον δὲ Ἐνετικῶν, ἔκτισαν ἐν πρώτοις κάστρον ὄχυρόν, ἐν ᾧ καὶ σήμερον καθέζεται ὁ δούξ Βενετίας, ἔχον κυκλόθεν θάλασσαν ὡσεὶ μιλίων ἕξ, εἰς ἣν καὶ εἰσέρχονται ποταμοὶ κζ'. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ νῆσοι κατὰ ἀνατολὰς τοῦ αὐτοῦ κάστρου. Ἐκτισαν δὲ καὶ ἐν ταῖς αὐταῖς νήσοις οἱ νῦν Βενετικοὶ καλούμενοι κάστρα· κάστρον Κογράδον, ἐν ᾧ καὶ μητρόπολις ἔστιν μεγάλη καὶ πολλὰ λείψανα ἀγίων ἐν ταύτῃ ἀπόκεινται· κάστρον Ῥιβαλενσῆς, κάστρον Λουλιανόν, κάστρον Ἄψανον, κάστρον Ῥωματινά, κάστρον Λικεντζία, κάστρον Πίνετα, ὅπερ λέγεται Στρόβιλος, κάστρον Βινίολα, κάστρον Βόες, ἐν ᾧ ὑπάρχει ναὸς τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Πέτρου, κάστρον Ἡλιτούαλβα, κάστρον Λιτουμαγκέρσης, κάστρον Βρόνιον, κάστρον Μαδαῦκον, κάστρον Ἡβόλα, κάστρον Πριστήναι, κάστρον Κλουγία, κάστρον Βροῦνδον, κάστρον Φοσαῶν, κάστρον Λαυριτῶν. Ἰστέον, ὅτι εἰσὶ καὶ ἕτεραι νῆσοι ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ Βενετίας. Ἰστέον, ὅτι καὶ ἐν τῇ στερεᾷ εἰς τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας ὑπάρχουσι κάστρα τῶν Βενετικῶν, ἅτινά εἰσιν ταῦτα· κάστρον Κάπρε, κάστρον Νεόκαστρον, κάστρον Φινές, κάστρον Αἴκυλον, κάστρον Ἀειμάνας, ἐμπόριον μέγα τὸ Τορτζελῶν, κάστρον Μουράν, κάστρον Ῥίβαλτον, ὃ ἐρμηνεύεται "τόπος ὑψηλότατος", ἐν ᾧ καθέζεται ὁ δούξ Βενετίας, κάστρον Καβερτζέντζης. Ἰστέον, ὅτι καὶ ἐμπόρια εἰσὶ καὶ καστέλλια.

28 Διήγησις, πῶς κατωκίσθη ἡ νῦν καλουμένη Βενετία. Ἰστέον, ὅτι ἡ Βενετία τὸ μὲν παλαιὸν ἦν τόπος ἔρημος τις ἀοικήτος καὶ βαλτώδης. Οἱ δὲ νῦν καλούμενοι Βενετικοὶ ὑπῆρχον Φράγγοι ἀπὸ Ἀκουϊλεγίας καὶ ἀπὸ τῶν ἐτέρων τόπων τῆς Φραγγίας, καὶ κατῶκουν εἰς τὴν ξηρὰν ἀντικρῶ τῆς Βενετίας. Τοῦ δὲ Ἀττίλα, τοῦ βασιλέως τῶν Ἀβάρων, ἐλθόντος καὶ πάσας τὰς Φραγγίας καταληϊσάμενου καὶ ἀφανίσαντος, ἤρξαντο φεύγειν μὲν πάντες οἱ Φράγγοι ἀπὸ Ἀκουϊλεγίας καὶ ἀπὸ τῶν ἐτέρων τῆς Φραγγίας κάστρων, ἔρχεσθαι δὲ πρὸς τὰς ἀοικήτους νήσους τῆς Βενετίας καὶ ποιεῖν ἐκεῖσε καλύβια διὰ τὸν τοῦ βασιλέως Ἀττίλα φόβον. Αὐτοῦ οὖν τοῦ βασιλέως Ἀττίλα ληϊσάμενου πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ξηρᾶς καὶ μέχρι Ῥώμης καὶ Καλαβρίας ἐλθόντος καὶ τὴν Βενετιανὴν μακρόθεν καταλιπόντος, ἄδειαν εὐρόντες οἱ προσπεφευγότες ἐν ταῖς νήσοις τῆς Βενετίας καὶ οἷον τὴν δειλίαν ἀποσεισάμενοι, ἅπαντες ἐβουλεύσαντο τοῦ κατοικῆσαι ἐκεῖσε, ὅπερ καὶ ἐποίησαν, κατοικήσαντες ἐκεῖσε μέχρι τῆς σήμερον. Μετὰ δὲ τὸ ἀναχωρῆσαι τὸν Ἀττίλαν, μετὰ χρόνους πολλοὺς παρεγένετο πάλιν Πιπίνος ὁ ῥήξ, ὃς ἦρχε τότε τῆς τε Παπίας καὶ ἐτέρων ῥηγᾶτων. Εἶχεν γὰρ οὗτος ὁ Πιπίνος ἀδελφοὺς τρεῖς, οἵτινες ἦρχον πασῶν τῶν Φραγγιῶν καὶ Σκλαβηνιῶν. Τοῦ δὲ ῥηγὸς Πιπίνου ἐλθόντος κατὰ τῶν Βενετικῶν μετὰ δυνάμεως καὶ λαοῦ πολλοῦ, παρεκάθισεν διὰ τῆς ξηρᾶς ἐκεῖθεν τοῦ περάματος

τῶν νήσων τῆς Βενετίας εἰς τόπον λεγόμενον Ἀειβόλας. Οἱ οὖν Βενέτικοι ἰδόντες τὸν ῥήγα Πιπῖνον μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως κατ' αὐτῶν ἐπερχόμενον καὶ μέλλοντα μετὰ τῶν ἵππων ἀποπλεῦσαι πρὸς τὴν νῆσον τοῦ Μαδαμαύκου (ἔστιν γὰρ αὕτη ἡ νῆσος πλησίον τῆς ξηρᾶς), βαλόντες κερατάρια, ἅπαν τὸ πέραμα ἐναπέφραξαν. Εἰς ἀμηχανίαν οὖν ἔλθων ὁ τοῦ ῥηγὸς Πιπῖνου λαὸς (οὐδὲ γὰρ ἦν δυνατὸν αὐτοὺς ἀλλαχοῦ περᾶσαι), παρεκάθισαν αὐτοῖς διὰ τῆς ξηρᾶς μῆνας ἕξ, πολεμοῦντες καθ' ἐκάστην ἡμέραν μετ' αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν Βενέτικοι εἰσῆρχοντο εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν, καὶ ἴσταντο ὀπίσθεν τῶν παρ' αὐτῶν ῥιφέντων κεραταρίων, ὁ δὲ ῥήξ Πιπῖνος ἴστατο μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ αἰγιαλῷ. Καὶ οἱ μὲν Βενέτικοι μετὰ τοξείας καὶ ῥιπταρίων ἐπολέμουν, μὴ ἐώντες αὐτοὺς πρὸς τὴν νῆσον διαπερᾶσαι. Ἀπορήσας οὖν ὁ ῥήξ Πιπῖνος, εἶπεν πρὸς τοὺς Βενετικούς, ὅτι "Ὑπὸ τὴν ἐμὴν χεῖρα καὶ πρόνοιαν γίνεσθε, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς ἐμῆς χώρας καὶ ἐξουσίας ἐστέ". Οἱ δὲ Βενέτικοι ἀντέλεγον αὐτῷ, ὅτι "Ἡμεῖς δοῦλοι θέλομεν εἶναι τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων καὶ οὐχὶ σοῦ." Ἐπὶ πολὺ δὲ βιασθέντες οἱ Βενέτικοι ἀπὸ τῆς γεγνουῖας ὀχλήσεως πρὸς αὐτούς, ἐποίησαντο εἰρηνικὰς σπονδὰς πρὸς τὸν ῥήγα Πιπῖνον τοῦ παρέχειν αὐτῷ πλεῖστα πάκτα. Ἐκτοτε δὲ καθ' ἕκαστον χρόνον ἡλαττοῦτο τὸ πάκτον, ὅπερ καὶ μέχρι τῆς σήμερον διασώζεται. Τελούσι γὰρ οἱ Βενέτικοι τῷ κατέχοντι τὸ ῥηγᾶτον Ἰταλίας, ἦτοι Παπίας, διβάρια ἀσήμιν λίτρας λ' καθ' ἕκαστον χρόνον. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἔπαυσεν ὁ μεταξὺ Φράγγων καὶ Βενετικῶν πόλεμος. Ὅτε δὲ ἤρξατο ἀποφεύγειν ὁ λαὸς πρὸς Βενετίαν καὶ ἀποσυνάγεσθαι, ὥστε πολλοὺς γίνεσθαι, ἀνηγόρευσαν ἑαυτοὺς δοῦκα τὸν εὐγενεῖα τῶν ἄλλων διαφέροντα. Ἐγεγόνει δὲ ὁ πρῶτος δοῦξ ἐν αὐτοῖς, πρὶν ἢ ἔλθειν κατ' αὐτῶν ὁ ῥήξ Πιπῖνος. Ἦν δὲ τῷ τότε καιρῷ τὸ δουκᾶτον εἰς τόπον λεγόμενον Τζιβιτάνουβα, ὅπερ ἐρμηνεύεται "νεόκαστρον". Διὰ δὲ τὸ εἶναι τὸ προειρημένον νησίον πλησίον τῆς ξηρᾶς κοινῇ βουλῇ μετέθηκαν τὸ δουκᾶτον εἰς ἕτερον νησίον, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἔστιν σήμερον, διὰ τὸ εἶναι μῆκοθεν τῆς ξηρᾶς, ὅσον βλέπει τις ἄνδρα ἵπῳ ἐφεζόμενον. 29 Περὶ τῆς Δελματίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ παρακειμένων ἐθνῶν. Ὅτι Διοκλητιανὸς ὁ βασιλεὺς πάνυ τῆς χώρας Δελματίας ἠράσθη, διὸ καὶ ἀπὸ τῆς Ῥώμης λαὸν ἀγαγὼν μετὰ τὰς φαμίλιας αὐτῶν, ἐν τῇ αὐτῇ τῆς Δελματίας χώρᾳ τούτους κατεσκήνωσεν, οἱ καὶ Ῥωμᾶνοι προσηγορεύθησαν διὰ τὸ ἀπὸ Ῥώμης μετοικισθῆναι, καὶ ταύτην μέχρι τῆς σήμερον τὴν ἐπωνυμίαν ἐναποφέρονται. Οὗτος οὖν ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς καὶ τὸ τοῦ Ἀσπαλάθου κάστρον ὠκοδόμησεν, καὶ ἐν αὐτῷ παλάτια ἐδείματο λόγου καὶ γραφῆς ἀπάσης ἐπέκεινα, ὧν καὶ μέχρι τῆς σήμερον τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας λείψανα φέρονται, κἂν ὁ πολὺς χρόνος αὐτὰ κατηνάλωσεν. Ἀλλὰ καὶ τὸ κάστρον Διόκλεια, τὸ νῦν παρὰ τῶν Διοκλητιανῶν κατεχόμενον, ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Διοκλητιανὸς ὠκοδόμησεν, ὅθεν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν "Διοκλητιανοί" καλεῖσθαι οἱ τῆς χώρας ἐκείνης ἐναπειλήφασιν. Ἡ δὲ καὶ τῶν αὐτῶν Ῥωμᾶνων διακράτησις ἦν μέχρι τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ, οἱ καὶ ποτε θελήσαντες τὸν ποταμὸν διαπερᾶσαι καὶ καταμαθεῖν, τίνες κατοικοῦσιν ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσαντες εὗρον ἔθνη Σκλαβήνικα ἄοπλα ὄντα, ἅτινα καὶ Ἄβαροι ἐκαλοῦντο. Καὶ οὔτε οὔτοι ἠλιπίζον ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ κατοικεῖν τινας, οὔτε ἐκεῖνοι ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ. Διὰ οὖν τὸ ἀόπλους εὐρεῖν αὐτοὺς τοὺς Ἀβάρους οἱ Ῥωμᾶνοι καὶ πρὸς πόλεμον ἀπαρασκευάστους καταπολεμήσαντες, ἀνελάβοντο πραιδαν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ ἀνεχώρησαν. Καὶ ἔκτοτε ποιήσαντες ἀλλάγια δύο οἱ Ῥωμᾶνοι ἀπὸ πάσχα ἕως πάσχα τὸν λαὸν αὐτῶν ἐνήλλασσον, ὥστε τῷ μεγάλῳ καὶ ἀγίῳ σαββάτῳ ἀλλήλοις συναντᾶν, τοὺς μὲν ἀποστρεφομένους ἀπὸ τοῦ παραμονίμου, τοὺς δὲ εἰς τὴν τοιαύτην δουλείαν ἀπερχομένους. Καὶ γὰρ πλησίον τῆς θαλάσσης ὑπὸ τὸ αὐτὸ κάστρον κάστρον ἔστιν, τὸ ἐπιλεγόμενον Σαλῶνα, μέγεθος ἔχον τὸ ἥμισυ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾧ πάντες οἱ Ῥωμᾶνοι συνήγοντο καὶ καθωπλίζοντο καὶ προσαπεκίνουν ἐκ τῶν ἐκεῖσε, καὶ πρὸς τὴν κλεισοῦραν

ἀπήρχοντο, τὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κάστρου ὑπάρχουσαν μίλια τέσσαρα, ἥτις καὶ μέχρι τοῦ νῦν καλεῖται Κλεῖσα διὰ τὸ συγκλείειν τοὺς διερχομένους ἐκεῖθεν. Καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖσε ἀπήρχοντο πρὸς τὸν ποταμόν. Τὸ οὖν τοιοῦτον ἀλλάγιον ἐπὶ πολλοὺς χρόνους γινόμενον, οἱ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ Σκλάβοι, οἱ καὶ Ἄβαροι καλούμενοι, καθ' ἑαυτοὺς ἐσκόπησαν λέγοντες, ὅτι "Οὗτοι οἱ Ῥωμᾶνοι, ἐπεὶ ἐπέρασαν καὶ εὗρον πραῖδαν, ἀπὸ τοῦ νῦν καθ' ἡμῶν οὐ μὴ παύσονται διαπερῶντες, καὶ διὰ τοῦτο μηχανησόμεθα κατ' αὐτῶν." Οὕτως οὖν οἱ Σκλάβοι, οἱ καὶ Ἄβαροι, βουλευσάμενοι, καὶ διαπερασάντων ποτὲ τῶν Ῥωμάνων, ποιήσαντες οὗτοι ἐγκρύμματα καὶ πολεμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ ἀναλαβόμενοι τὰ τε ὄπλα αὐτῶν καὶ τὰ φλάμμουλα καὶ τὰ λοιπὰ πολεμικὰ σημεῖα, διαπεράσαντες οἱ προειρημένοι Σκλάβοι τὸν ποταμόν, ἦλθον εἰς τὴν κλεισοῦραν, οὓς καὶ ἰδόντες οἱ ἐκεῖσε ὄντες Ῥωμᾶνοι, θεασάμενοι δὲ τὰ φλάμμουλα καὶ τὴν ἐξόπλισιν τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν, τοὺς αὐτῶν ὁμοφύλους εἶναι νομίσαντες, ἠνίκα κατέλαβον οἱ Σκλάβοι οἱ προρρηθέντες εἰς τὴν κλεισοῦραν, παρεχώρησαν αὐτοῖς διελθεῖν. Διελθόντων δέ, εὐθύς τοὺς Ῥωμάνους οὗτοι ἐξήλασαν, καὶ τὴν Σαλῶνα, τὸ προειρημένον κάστρον ἐκράτησαν. Καὶ κατοικήσαντες ἐκεῖσε, ἔκτοτε κατὰ μικρὸν ἀρξάμενοι πραιδεύειν τοὺς Ῥωμάνους, τοὺς εἰς τοὺς κάμπους καὶ εἰς ὑψηλότερα μέρη κατοικοῦντας, ἠφάνισαν καὶ τοὺς τόπους αὐτῶν κατεκράτησαν. Οἱ δὲ λοιποὶ Ῥωμᾶνοι εἰς τὰ τῆς παραλίας κάστρα διεσώθησαν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν κρατοῦσιν αὐτά, ἅτινά εἰσιν τὰ Δεκάτερα, τὸ Ῥαούσιν, τὸ Ἀσπάλαθον, τὸ Τετραγγοῦριν, τὰ Διάδωρα, ἡ Ἄρβη, ἡ Βέκλα καὶ τὰ Ὀψαρα, ὠντινων καὶ οἰκήτορες μέχρι τοῦ νῦν Ῥωμᾶνοικαλοῦνται. Ὅτι ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, καθ' ὃν μέλλει τρόπον ῥηθήσεσθαι ἐν τῇ περὶ τῶν Χρωβάτων καὶ Σέρβλων συγγραφῇ, πᾶσα ἡ Δελματία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἔθνη, οἷον Χρωβάτοι, Σέρβλοι, Ζαχλοῦμοι, Τερβουნიῶται, Καναλίται, Διοκλητιανοὶ καὶ Ἄρεντανοί, οἱ καὶ Παγανοὶ προσαγορευόμενοι, ***. Τῆς δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλείας διὰ τὴν τῶν τότε κρατούντων νωθρότητα καὶ ἀφέλειαν εἰς τὸ μηδὲν παράπαν μικροῦ δεῖν ἐναπονευσάσης, καὶ μάλιστα δὲ ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ ἐξ Ἀμορίου, τοῦ Τραυλοῦ, οἱ τὰ τῆς Δελματίας κάστρα οἰκοῦντες γεγόνασιν αὐτοκέφαλοι, μήτε τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, μήτε ἐτέρῳ τινὶ ὑποκείμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκεῖσε ἔθνη, οἷ τε Χρωβάτοι καὶ Σέρβλοι καὶ Ζαχλοῦμοι καὶ Τερβουნიῶται τε καὶ Καναλίται καὶ Διοκλητιανοὶ καὶ οἱ Παγανοί, τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας ἀφηνιάσαντες γεγόνασιν ἰδιόρρυθμοι καὶ αὐτοκέφαλοι, τινὶ μὴ ὑποκείμενοι. Ἄρχοντας δέ, ὡς φασι, ταῦτα τὰ ἔθνη μὴ ἔχειν, πλὴν ζουπάνους γέροντας, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ Σκλαβηνίαι ἔχουσι τύπον. Ἄλλὰ καὶ οἱ πλείονες τῶν τοιούτων Σκλάβων οὐδὲ ἐβαπτίζοντο, ἀλλὰ μέχρι πολλοῦ ἔμενον ἀβάπτιστοι. Ἐπὶ δὲ Βασιλείου, τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως, ἀπέστειλαν ἀποκρισιarioύς, ἐξαιτούμενοι καὶ παρακαλοῦντες αὐτὸν τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀβάπτιστους βαπτισθῆναι καὶ εἶναι, ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὑποτεταγμένους τῇ βασιλείᾳ τῶν Ῥωμαίων, ὠντινων εἰσακούσας ὁ μακάριος ἐκεῖνος καὶ ἀοίδιμος βασιλεύς, ἐξαπέστειλεν βασιλικὸν μετὰ καὶ ἱερέων, καὶ ἐβάπτισεν αὐτοὺς πάντας τοὺς τῶν προρρηθέντων ἐθνῶν ἀβάπτιστους τυγχάνοντας, καὶ μετὰ τὸ βαπτίσει αὐτοὺς τότε προεβάλετο εἰς αὐτοὺς ἄρχοντας, οὓς ἐκεῖνοι ἠθέλον καὶ προέκριναν, ἀπὸ τῆς γενεᾶς, ἧς ἐκεῖνοι ἠγάπων καὶ ἔστεργον. Καὶ ἔκτοτε μέχρι τοῦ νῦν ἐκ τῶν αὐτῶν γενεῶν γίνονται ἄρχοντες εἰς αὐτούς, καὶ οὐκ ἐξ ἐτέρας. Οἱ δὲ Παγανοί, οἱ καὶ τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ Ἄρεντανοὶ καλούμενοι, εἰς δυσβάτους τόπους καὶ κρημνώδεις κατελείφθησαν ἀβάπτιστοι. Καὶ γὰρ Παγανοὶ κατὰ τὴν τῶν Σκλάβων γλῶσσαν "ἀβάπτιστοι" ἐρμηνεύεται. Μετὰ δὲ τοῦτο καὶ αὐτοὶ ἀποστείλαντες εἰς τὸν αὐτὸν ἀοίδιμον βασιλέα, ἐξητήσαντο βαπτισθῆναι καὶ αὐτοί, καὶ ἀποστείλας ἐβάπτισεν καὶ αὐτούς. Ἐπεὶ δέ, ὡς προέφημεν, ὅτι διὰ τὴν τῶν κρατούντων νωθρότητα καὶ ἀφέλειαν εἰς κατόπιν τὰ τῶν Ῥωμαίων ἦλθον πράγματα, καὶ οἱ τὰ τῆς Δελματίας

κάστρα οικόουντες γεγόνασιν αὐτοκέφαλοι, μήτε τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, μήτε ἄλλω τινὶ ὑποκείμενοι. Μετὰ δὲ χρόνον τινὰ ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου, τοῦ ἀοιδίμου καὶ ἀειμνήστου βασιλέως, ἐλθόντων Σαρακηνῶν ἀπὸ Ἀφρικῆς, τοῦ τε Σολδανοῦ καὶ τοῦ Σάβα καὶ τοῦ Καλφουῦς, μετὰ караβίων λ', κατέλαβον ἐν Δελματία, καὶ ἐπόρθησαν τὸ κάστρον τὰ Βούτοβα καὶ τὸ κάστρον τὴν Ῥώσσαν καὶ τὸ κάστρον τὰ Δεκάτερα, τὸ κάτω. Καὶ ἦλθον καὶ εἰς τὸ κάστρον Ῥαουσίου, καὶ παρεκάθισαν αὐτῷ μῆνας δεκαπέντε. Τότε βιασθέντες οἱ Ῥαουσαῖοι ἐδηλοποίησαν Βασιλεῖω, τῷ ἀειμνήστῳ βασιλεῖ Ῥωμαίων, λέγοντες αὐτῷ οὕτως· "Ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ μὴ ἐάσης ἀπολέσθαι παρὰ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ." Ὁ δὲ βασιλεὺς σπλαγχνισθεὶς ἀπέστειλεν τὸν πατρίκιον Νικήτα, δρουγγάριον τοῦ πλωΐμου, οὗ τὸ ἐπίκλην Ὀροῦφας, μετὰ χελανδίων ἑκατόν. Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ μαθόντες τὴν μετὰ τοῦ στόλου ἄφιξιν τοῦ πατρικίου δρουγγαρίου τοῦ πλωΐμου, ἔφυγον καταλιπόντες τὸ κάστρον Ῥαουσίου, καὶ ἀντεπέρασαν ἐν Λαγουβαρδία, καὶ πολιορκήσαντες τὸ κάστρον Βάρεως, τοῦτο ἐπόρθησαν. Τότε ὁ Σολδανὸς κτίσας ἐκεῖσε παλάτια, κατεκράτησεν τὴν πᾶσαν Λαγουβαρδίαν μέχρι Ῥώμης ἔτη τεσσαράκοντα. Ὁ οὖν βασιλεὺς διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀπέστειλεν πρὸς τε τὸν Λοδοῖχον, τὸν ῥῆγα Φραγγίας καὶ τὸν πάπα Ῥώμης, ἵνα συνεπαμύνηται τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντι στρατῷ. Οἱ δὲ ὑπέιξαντες τῇ τοῦ βασιλέως αἰτήσῃ, ὃ τε ῥῆξ καὶ ὁ πάπας, ἦλθον ἀμφοτέρω μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐνωθέντες τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντι στρατῷ ἅμα τῷ Χρωβάτῳ καὶ Σέρβλῳ καὶ Ζαχλούμῳ καὶ Τερβουνιώταις καὶ Καναλίταις καὶ Ῥαουσαίοις μετὰ πάντων τῶν ἀπὸ τῆς Δελματίας κάστρων (οὗτοι γὰρ πάντες βασιλικῇ κελεύσει παρήσαν), καὶ περασάντων ἐν Λαγουβαρδία, παρεκάθισαν τὸ κάστρον Βάρεως καὶ ἐπόρθησαν αὐτό. Ἰστέον, ὅτι τοὺς Χρωβάτους καὶ τοὺς λοιποὺς Σκλαβάρχοντας οἱ τοῦ κάστρου Ῥαουσίου οἰκήτορες μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν караβίων διεπέρασαν ἐν Λαγουβαρδία. Καὶ τὸ μὲν κάστρον Βάρεως καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσαν ἀνελάβετο ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων, τὸν δὲ Σολδανὸν καὶ τοὺς λοιποὺς Σαρακηνοὺς ἀνελάβετο Λοδοῖχος, ὁ ῥῆξ Φραγγίας, καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς ἐν τῷ κάστρῳ Καπύης καὶ ἐν τῷ κάστρῳ Βενεβενδοῦ. Καὶ οὐδεὶς αὐτὸν εἶδεν γελῶντα. Εἶπεν δὲ ὁ ῥῆξ, ὅτι· "Εἴ τίς μοι τὸν Σολδανὸν μετὰ ἀληθείας ἀναγγεῖλη ἢ ὑποδείξη γελῶντα, δώσω αὐτῷ χρήματα πολλά." Καὶ μετὰ τοῦτο εἶδέν τις αὐτὸν γελῶντα, καὶ τῷ ῥηγὶ Λοδοῖχῳ ἀπήγγειλεν. Ὁ δὲ προσκαλεσάμενος τὸν Σολδανὸν ἠρώτησεν αὐτόν, ποίῳ τρόπῳ ἐγέλασεν. Ὁ δὲ εἶπεν· "Ἀμαξαν εἶδον καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τροχοὺς κυλιομένους, καὶ τούτου χάριν ἐγέλασα, ὅτι καὶ ἐγὼ ποτε κεφαλὴ ἐγενόμην, καὶ ἀρτίως εἰμὶ ὑποκάτω πάντων, καὶ πάλιν δύναται ὁ Θεὸς ὑψῶσαί με." Καὶ ἀπὸ τότε προσεκαλεῖτο αὐτὸν ὁ Λοδοῖχος εἰς τὴν τράπεζαν αὐτοῦ, καὶ συνήσθιεν αὐτῷ. Οἱ δὲ ἄρχοντες τῆς Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ ἤρχοντο πρὸς τὸν Σολδανὸν ἐρωτῶντες αὐτὸν περὶ ἰατρειῶν καὶ θεραπείας ἀλόγων καὶ λοιπῶν ὑποθέσεων, ὡς γέροντα καὶ πεπειραμένον. Ὁ δὲ Σολδανὸς πανοῦργος ὢν καὶ σκολιὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς, ὅτι· "Πρᾶγμα θέλω εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ δέδοικα τοῦ μὴ παρ' ὑμῶν κατάδηλον γενέσθαι πρὸς τὸν ῥῆγα, καὶ ἀπολέσω τὴν ἐμαυτοῦ ζωὴν." Οἱ δὲ ὤμοσαν αὐτῷ, καὶ θαρρήσας εἶπεν πρὸς αὐτούς, ὅτι· "Ὁ ῥῆξ ἐξορίσαι θέλει πάντας ὑμᾶς ἐν τῇ μεγάλῃ Φραγγίᾳ, καὶ ἐὰν ἀπιστῆτε, ἐκδέξασθε μικρόν, κἀγὼ πληροφορῶ ὑμᾶς." Καὶ ἀπελθὼν εἶπεν πρὸς τὸν Λοδοῖχον, ὅτι· "Οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου τούτου κακοὶ εἰσιν, καὶ σὺ οὐ δύνασαι κυριεῦσαι τὴν χώραν ταύτην, ἐὰν μὴ ἀφανίσῃς τοὺς δυνατοὺς, τοὺς ἀντιπίπτοντάς σε· ἀλλὰ δέσμευσον τοὺς πρώτους τοῦ κάστρου, καὶ ἀπόστειλον αὐτοὺς εἰς τὴν χώραν σου, καὶ τότε, ὡς θέλεις, οἱ λοιποὶ ὑποταγήσονται σοι." Καὶ ὅτε παρέπεισεν αὐτόν, ἵνα πληρώσῃ τὴν βουλήν αὐτοῦ, καὶ ὥρισεν γενέσθαι ἀλύσεις σιδηρᾶς εἰς τὸ ἐξορίσαι αὐτούς, ἀπῆλθεν ὁ Σολδανὸς καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὅτι· "Ἀκμὴν οὐ πιστεύετε, ὅτι ὁ ῥῆξ ἐξορίστους ὑμᾶς ποιεῖ, καὶ παντελῶς ἐξ

ἀνθρώπων γίνεται τὸ μνημόσυνον ὑμῶν; Ὅμως εἰ θέλετε τελείως πληροφορηθῆναι, ἀπελθόντες θεάσασθε, τί ἄρα ἐργάζονται πάντες οἱ χαλκεῖς τῇ προστάξει τοῦ ῥηγός. Καὶ εἰ οὐχ εὔρητε αὐτοὺς ἐργαζομένους τὰς ἀλύσεις καὶ τὰ δεσμά, γινώσκετε, ὅτι πάντα τὰ παρ' ἐμοῦ λαλούμενα ὑμῖν ἐστὶν ψευδῆ· εἰ δὲ ἀληθεύω, φροντίσατε τὴν σωτηρίαν ὑμῶν καὶ ἐμὲ εὐεργετήσατε, τὸν τὰ χρηστὰ καὶ σωτήρια ὑμῖν βουλευσάμενον." Οἱ δὲ ἄρχοντες πεισθέντες τῷ τοῦ Σολδανοῦ λόγῳ, θεασάμενοι δὲ καὶ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰ δεσμά, τελείαν πληροφορίαν ἔλαβον, καὶ ἔκτοτε ἐμελέτων τὴν ἀπώλειαν τοῦ ῥηγός Λοδοῖχου. Ὁ δὲ ῥήξ ταῦτα πάντα ἀγνοῶν ἐξῆλθε πρὸς τὸ κυνηγῆσαι. Ὑποστρέψαντος δέ, οἱ τούτου ἄρχοντες ἐκράτησαν τὸ κάστρον, μὴ ἔασαντες αὐτὸν εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ ῥήξ Λοδοῖχος τὴν τῶν ἀρχόντων ἔνστασιν θεασάμενος, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψεν. Οἱ δὲ ἄρχοντες εἶπον πρὸς τὸν Σολδανόν· "Τί ἄρα θέλεις ἡμᾶς ποιῆσαι σοι περὶ τῆς γενομένης εἰς ἡμᾶς παρὰ σοῦ σωτηρίας;" Ὁ δὲ ἠτήσατο ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἀπολυσαὶ αὐτόν, καὶ τούτου γενομένου, ἀπῆλθεν ἐν Ἀφρικῇ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χώραν. Μὴ ἐπιλαθόμενος δὲ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ κακίας ἐστρατοπέδευσεν, καὶ ἦλθεν μετὰ δυνάμεως ἐν Καπύῃ καὶ ἐν Βενεβενδῶ πρὸς τὸ πολιορκῆσαι καὶ ὑποτάξαι αὐτούς. Οἱ δὲ τὰ τοιαῦτα κάστρα κρατοῦντες ἀπέστειλαν πρέσβεις πρὸς τὸν ῥήγα Λοδοῖχον ἐν Φραγγίᾳ, ἵνα ἔλθων συνεπαμύνηται αὐτοῖς κατὰ τοῦ Σολδανοῦ καὶ τῶν Ἀφρικῶν. Ὁ δὲ ῥήξ Λοδοῖχος ταῦτα μαθὼν καί, ὄνπερ ἐποίησεν τρόπον ὁ Σολδανός, πείσας καὶ τοὺς ἄρχοντας, ὅτι· "Δεσμίους μέλλει ὑμᾶς ὁ ῥήξ ἐν Φραγγίᾳ ἐξορίσαι", ἀντεδήλωσεν αὐτοῖς, ὅτι· "Καὶ ἄπερ ἐποίησα πρότερον εἰς ὑμᾶς, μεταμέλημαί, ὅτι ἔσωσα ὑμᾶς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ ἀνταπεδώκατέ μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ καθὼς ἐδιώχθη παρ' ὑμῶν, ἀρτίως χαίρω ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ ὑμῶν." Τότε ἀπορήσαντες ἀπὸ τοῦ ῥηγός Λοδοῖχου, ἀπέστειλαν πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων τοῦ δοῦναι αὐτοῖς βοήθειαν καὶ λυτρώσασθαι τοῦ τοιούτου κινδύνου. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο βοηθῆσαι αὐτοῖς. Τοῦ δὲ ἀποκρισαρίου ἀπὸ τῆς πόλεως ὑποστρέψαντος καὶ ἀγαθὰς ἀγγελίας τοῖς πέμψασιν αὐτὸν ἀποκομίζοντος περὶ τῆς τοῦ βασιλέως συμμαχίας, μήπω τούτου ἀποσωθέντος ἐν τῷ κάστρῳ, ἐκρατήθη παρὰ τῶν βιγλῶν τοῦ Σολδανοῦ. Προεγνώκει γὰρ ὁ Σολδανός τὴν γεγνουμένην ἀποστολὴν πρὸς ἱκεσίαν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, καὶ ἐπύκτευσεν τοῦ τὸν ἀποκρισαρίου αὐτῶν κρατῆσαι, ὅπερ καὶ γέγονεν. Κρατηθέντος δὲ αὐτοῦ, ἔμαθεν τὴν ἀποτελεσθεῖσαν παρ' αὐτοῦ δουλείαν, καὶ ὅτι δι' ὀλίγων ἡμερῶν καταλαμβάνει ἢ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων βοήθεια. Ὁ δὲ Σολδανός εἶπεν τῷ αὐτῷ ἀποκρισαρίῳ, ὅτι· "Εἰ ποιήσεις, ὅπερ σοι εἶπω, ἐλευθερίας καὶ δωρεῶν μεγίστων ἀξιωθήσῃ· εἰ δὲ μή, πονηρῶ θανάτῳ τὴν ζωὴν ἀπολέσεις." Τοῦ δὲ ὑποσχομένου ἐκκληρῶσαι τὰ κελεύμενα αὐτῷ, εἶπεν ὁ Σολδανός πρὸς αὐτόν, ὅτι· "Κελεύω στήναί σε πλησίον τοῦ τείχους καὶ προσκαλέσασθαι τοὺς ἀποστείλαντάς σε καὶ εἰπεῖν πρὸς αὐτούς· "Ἐγὼ μὲν τὴν δουλείαν, ἣν ὤφειλον ποιῆσαι, πεποίηκα, καὶ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων περὶ ὑμῶν ἐδυσώπησα· πλὴν οὖν γινώσκετε, ὅτι εἰς κενὸν ἐγένετο ἡ ὁδός μου, καὶ ὁ βασιλεὺς πάμφαυλον ἔθετο τὴν παρ' ὑμῶν γεγνουμένην ἱκεσίαν, καὶ ἀπὸ τοῦ βασιλέως μὴ ἐλπίζετε βοήθειαν." Τοῦ δὲ ὑποσχομένου ταῦτα μετὰ χαρᾶς ἐκκληρῶσαι, ἤγαγον αὐτὸν πλησίον τοῦ κάστρου, καὶ ἐν οὐδενὶ θέμενος τὰ παρὰ τοῦ Σολδανοῦ ῥηθέντα πάντα, μήτε τὰς ἀπειλὰς αὐτοῦ φοβηθεὶς, μήτε ταῖς ὑποσχέσεσιν αὐτοῦ πεισθεὶς, ἀλλὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ θέμενος, διελογίσαστο ἐν ἑαυτῷ, ὅτι· "Συμφέρον ἐστὶν ἐμὲ μόνον ἀποθανεῖν καὶ μὴ τοσαύτας ψυχὰς διὰ λόγου παγιδεῦσαι καὶ προδοῦναι εἰς θάνατον." Καὶ δὴ πλησίον τοῦ τείχους αὐτοῦ γενομένου καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας προσκαλεσαμένου, εἶπεν πρὸς τοὺς ἐξουσιάζοντας τοῦ τοιούτου κάστρου· "Ἐγὼ μὲν, κύριοί μου, τὴν διακονίαν μου ἐξεπλήρωσα, καὶ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων δηλωθέντα ὑμῖν ἀπαγγελῶ, πλὴν ὀρκίζω ὑμᾶς εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν παντὸς τοῦ κάστρου καὶ

αὐτῶν τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἵνα ἀντὶ ἐμοῦ εὐεργετῆ σῆτε τὰ τέκνα μου καὶ τὴν ἐλπίζουσαν ἀπολαβεῖν με σύμβιον μου· ὡς γὰρ ποιήσητε μετὰ αὐτῶν, παρὰ τοῦ δικαίου καὶ μισθαποδότου ἀγαθοῦ Θεοῦ, μέλλοντος κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, τὸν μισθὸν ἀπολήψεσθε." Καὶ ταῦτα εἰπὼν παρεθάρρυνεν αὐτοὺς λέγων· "Ἐγὼ μὲν ἀπὸ τοῦ Σολδανοῦ ἀπολοῦμαι καὶ περὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύω, ὑμεῖς δὲ σῆτε ἐδραῖοι καὶ μὴ δειλανδρήσητε, ἀλλ' ὑπομείνατε μικρόν, καὶ εἰς ὀλίγον ἡμερῶν φθάσει ἢ ἀποσταλεῖσα ὑμῖν σωτηρία παρὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων". Ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, οἱ κατέχοντες αὐτὸν οἰκεῖοι τοῦ Σολδανοῦ παρὰ προσδοκίαν τὰ παρ' αὐτοῦ λαληθέντα ἀκούσαντες, ἔβρυξαν ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας, καὶ εἷς τοῦ ἐτέρου προέτρεχον, τίς ἄρα τῆς σφαγῆς αὐτοῦ γέγονεν αὐτουργός. Τοῦ δὲ παρ' αὐτῶν ἀναιρεθέντος, πτοηθεὶς ὁ Σολδανὸς τὴν τοῦ βασιλέως κατερχομένην δυναστείαν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Καὶ ἔκτοτε καὶ μέχρι τοῦ νῦν καὶ οἱ τῆς Καπύης καὶ οἱ τῆς Βενεβενδοῦ εἰσὶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων εἰς τελείαν δούλωσιν καὶ ὑποταγὴν διὰ τὴν εἰς αὐτοὺς γενομένην μεγάλην αὐτῆς εὐεργεσίαν. Ὅτι τὸ κάστρον τοῦ Ῥαουσίου οὐ καλεῖται Ῥαούσι τῇ Ῥωμαϊωδιαλέκτῳ, ἀλλ' ἐπεὶ ἐπάνω τῶν κρημνῶν ἴσταται, λέγεται Ῥωμαῖστὶ "ὁ κρημνὸς λαῦ". ἐκλήθησαν δὲ ἐκ τούτου Λαυσαῖοι, ἧγουν "οἱ καθεζόμενοι εἰς τὸν κρημνόν". Ἡ δὲ κοινὴ συνήθεια, ἢ πολλάκις μεταφθεύουσα τὰ ὀνόματα τῇ ἐναλλαγῇ τῶν γραμμάτων, μεταβαλοῦσα τὴν κλήσιν Ῥαουσαίους τούτους ἐκάλεσεν. Οἱ δὲ αὐτοὶ Ῥαουσαῖοι τὸ παλαιὸν ἐκράτουν τὸ κάστρον τὸ ἐπιλεγόμενον Πίταυρα, καὶ ἐπειδὴ, ἡνίκα τὰ λοιπὰ ἐκρατήθησαν κάστρα παρὰ τῶν Σκλάβων τῶν ὄντων ἐν τῷ θέματι, ἐκρατήθη καὶ τὸ τοιοῦτον κάστρον, καὶ οἱ μὲν ἐσφάγησαν, οἱ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν, οἱ δὲ δυνηθέντες ἐκφυγεῖν καὶ διασωθῆναι εἰς τοὺς ὑποκρήμνους τόπους κατώκησαν, ἐν ᾧ ἔστιν ἀρτίως τὸ κάστρον, οἰκοδομήσαντες αὐτὸ πρότερον μικρόν, καὶ πάλιν μετὰ ταῦτα μείζον, καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν τὸ τεῖχος αὐτοῦ ἀυξήσαντες μέχρι † δ' ἔχειν † τὸ κάστρον διὰ τὸ πλατύνεσθαι αὐτοὺς κατ' ὀλίγον καὶ πληθύνεσθαι. Ἐκ δὲ τῶν μετοικησάντων εἰς τὸ Ῥαούσιον εἰσὶν οὗτοι· Γρηγόριος, Ἀρσάφιος, Βικτωρίνος, Βιτάλιος, Βαλεντίνος, ὁ ἀρχιδιάκων, Βαλεντίνος, ὁ πατήρ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Στεφάνου. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπὸ Σαλῶνα μετώκησαν εἰς τὸ Ῥαούσιον, εἰσὶν ἔτη φ' μέχρι τῆς σήμερον, ἧτις ἰνδικτιῶν ζ' ἔτους υνζ'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ κεῖται ὁ ἅγιος Παγκράτιος ἐν τῷ ναῶ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, τῷ ὄντι μέσον τοῦ αὐτοῦ κάστρου. Ὅτι τοῦ Ἀσπαλάθου κάστρον, ὅπερ "παλάτιον μικρόν" ἐρμηνεύεται, ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς τοῦτο ἔκτισεν· εἶχεν δὲ αὐτὸ ὡς ἴδιον οἶκον, καὶ αὐτὴν οἰκοδομήσας ἔνδοθεν καὶ παλάτια, ἐξ ὧν τὰ πλείονα κατελύθησαν. Σώζεται δὲ μέχρι τοῦ νῦν ὀλίγα, ἐξ ὧν ἔστιν τὸ ἐπισκοπεῖον τοῦ κάστρου καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δόμνου, ἐν ᾧ κατάκειται ὁ αὐτὸς ἅγιος Δόμνος, ὅπερ ἦν κοιτῶν τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Διοκλητιανοῦ. Ὑποκάτω δὲ αὐτοῦ ὑπάρχουσιν εἰληματικαὶ καμάραι, αἵτινες ὑπῆρχον φυλακαί, ἐν αἷς τοὺς παρ' αὐτοῦ βασανιζομένους ἁγίους ἐναπέκλειεν ἀπηνῶς. Ἀπόκειται δὲ ἐν αὐτῷ τῷ κάστρῳ καὶ ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος. Ὅτι τὸ τεῖχος τοῦ τοιοῦτου κάστρου οὔτε ἀπὸ βησάλων ἔστιν ἐκτισμένον, οὔτε ἀπὸ ἐγχορήγου, ἀλλ' ἀπὸ λίθων τετραπεδίκων, ἐχόντων εἰς μῆκος ἀνά ὀργυιᾶς μιᾶς, πολλάκις καὶ ἀνά δύο, καὶ τὸ πλάτος ἀνά ὀργυιᾶς μιᾶς, οἵτινές εἰσιν συνηρμοσμένοι καὶ συνδεδεμένοι εἰς ἀλλήλους μετὰ σιδήρων ἐν μολύβδῳ ἐγχυλιασμένων. Ἰστανται δὲ εἰς τὸ τοιοῦτον κάστρον καὶ κίονες πυκνοί, ἔχοντες ἐπάνω κοσμήτας, ἐν οἷς ἔμελλεν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Διοκλητιανὸς εἰληματικὰς ἐγεῖραι καμάρας, καὶ σκεπάσαι τὸ κάστρον ὅλον, καὶ ποιῆσαι τὰ παλάτια αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ οἰκίματα τοῦ κάστρου ἐπάνω τῶν εἰλημάτων ἐκείνων διώροφα καὶ τριώροφα, ὥστε καὶ ὀλίγον ἐκ τοῦ αὐτοῦ κάστρου ἐσκέπασεν. Τοῦ δὲ τοιοῦτου κάστρου τὸ τεῖχος οὔτε περίπατον ἔχει, οὔτε προμαχῶνας, ἀλλὰ τοίχους μόνους ὑψηλοὺς καὶ τοξικὰς φωταγωγούς. Ὅτι τὸ

κάστρον τὸ Τετραγγούριν νησίον ἐστὶν μικρὸν ἐν τῇ θαλάσῃ, ἔχον καὶ τράχηλον ἕως τῆς γῆς στενωτάτον δίκην γεφυρίου, ἐν ᾧ διέρχονται οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ αὐτὸ κάστρον. Τετραγγούριν δὲ καλεῖται διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ μικρὸν δίκην ἀγγορίου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ ἀπόκειται ὁ ἅγιος μάρτυς Λαυρέντιος, ὁ ἀρχιδιάκων. Ὅτι τὸ κάστρον τῶν Δεκατέρων ἐρμηνεύεται τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ "ἔστενωμένον καὶ πεπνιγμένον", διότι εἰσέρχεται ἡ θάλασσα ὡσπερ γλῶσσα ἐστενωμένη μέχρι τῶν ἰε' ἢ καὶ κ' μιλίων, καὶ εἰς τὸ τῆς θαλάσσης συμπλήρωμά ἐστὶν τὸ κάστρον. Ἔχει δὲ τὸ τοιοῦτον κάστρον κύκλῳ αὐτοῦ ὄρη ὑψηλά, ὥστε μόνῳ τῷ καλοκαιρίῳ βλέπειν τὸν ἥλιον διὰ τὸ μεσουραεῖν, τῷ δὲ χειμῶνι οὐδαμῶς. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ κεῖται ὁ ἅγιος Τρύφων ἀκέραιος πᾶσαν νόσον ἰώμενος, μάλιστα τοὺς ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων τυραννουμένους· ὁ δὲ ναὸς αὐτοῦ ἐστὶν εἰληματικός. Ὅτι τὸ κάστρον τῶν Διαδώρων καλεῖται τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ "ἰὰμ ἔρα", ὅπερ ἐρμηνεύεται "ἀπάρτι ἦτον"· δηλονότι ὅτε ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη, προεκτισμένον ἦν τὸ τοιοῦτον κάστρον· ἔστιν δὲ τὸ κάστρον μέγα. Ἡ δὲ κοινὴ συνήθεια καλεῖ αὐτὸ Διάδωρα. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ κεῖται ἐν σαρκὶ ἡ ἀγία Ἀναστασία, ἡ παρθένος, θυγάτηρ γεγονυῖα Εὐσταθίου τοῦ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον βασιλεύσαντος, καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόγονος μοναχὸς καὶ μάρτυς καὶ ἡ ἀγία ἄλυσις αὐτοῦ. Ὁ δὲ ναὸς τῆς ἀγίας Ἀναστασίας ἐστὶν δρομικός, ὅμοιος τῷ τῶν Χαλκοκρατείων ναῶ, μετὰ κίωνων πρασίνων καὶ λευκῶν, ὅλος εἰκονισμένος ἐξ ὑλογραφίας ἀρχαίας· ὁ δὲ πάτος αὐτοῦ ἐστὶν ἀπὸ συγκοπῆς θαυμαστῆς. Ἔστιν δὲ καὶ ἕτερος ναὸς πλησίον αὐτοῦ εἰληματικός, ἡ Ἁγία Τριάς, καὶ ἐπάνω τοῦ ναοῦ αὐτοῦ πάλιν ἕτερος ναὸς δίκην κατηχουμένων, καὶ αὐτὸς εἰληματικός, εἰς ὃν καὶ ἀνέρχονται διὰ κοχλίου. Ὅτι εἰσὶν νησὶα ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν τῆς Δελματίας μέχρι Βενεβενδοῦ πυκνὰ καὶ πάμπολλα, ὥστε μηδέποτε φοβεῖσθαι ἐκεῖσε κλύδωνα τὰ πλοῖα. Ἐξ αὐτῶν τῶν νησιῶν ἐστὶν τὸ κάστρον ἢ Βέκλα, καὶ εἰς ἕτερον νησίον ἢ Ἄρβη, καὶ εἰς ἕτερον νησίον τὰ Ὀψαρα, καὶ εἰς ἕτερον νησίον τὸ Λουμβρικάτον, ἅτινα κατοικοῦνται μέχρι τοῦ νῦν. Τὰ δὲ λοιπὰ εἰσὶν ἀοίκητα, ἔχοντα ἐρημόκαστρα, ὧν τὰ ὀνόματά εἰσιν οὕτως· Καταυτρεβενῶ, Πιζούχ, Σελβῶ, Σκερδά, Ἄλωήπ, Σκηρδάκισσα, Πυρότιμα, Μελετᾶ, Ἐστιονήζ καὶ ἕτερα πάμπολλα, ὧν τὰ ὀνόματα οὐ νοοῦνται. Τὰ δὲ λοιπὰ κάστρα, τὰ ὄντα εἰς τὴν ξηρὰν τοῦ θέματος καὶ κρατηθέντα παρὰ τῶν εἰρημένων Σκλάβων, ἀοίκητα καὶ ἔρημα ἴστανται, μηδενὸς κατοικοῦντος ἐν αὐτοῖς. 30 Διήγησις περὶ τοῦ θέματος Δελματίας. Εἰ πᾶσιν ἡ γνῶσις καλόν, καὶ ἡμεῖς ἄρα τῶν πραγμάτων τὴν γνῶσιν καταλαμβάνοντες οὐ πόρρω τούτου γινόμεθα. Ὅθεν καὶ πᾶσι φανερὰν ποιούμεν τῶν μεθ' ἡμᾶς πῆ μὲν τούτων τὴν δήλωσιν, πῆ δὲ ἐτέρων ἀξιολόγων τινῶν, ἵνα καὶ διπλοῦν ἐπακολουθῆ τὸ καλόν. Τοῖς οὖν καὶ τῆς Δελματίας τὴν παράληψιν ζητοῦσιν, ὅπως ἐλήφθη παρὰ τῶν Σκλαβικῶν ἔθνων, ἐντεῦθεν ἔστιν μαθεῖν, ἀλλὰ πρότερον τὴν θέσιν αὐτῆς διηγητέον. Ἐκ παλαιοῦ τοίνυν ἡ Δελματία τὴν ἀρχὴν μὲν εἶχεν ἀπὸ τῶν συνόρων Δυρραχίου, ἡγουν ἀπὸ Ἀντιβάρεως, καὶ παρετείνετο μὲν μέχρι τῶν τῆς Ἰστρίας ὄρων, ἐπλατύνετο δὲ μέχρι τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ. Ἦν δὲ ἅπασα ἡ τοιαύτη περίχωρος ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν, καὶ ἐνδοξότερον τῶν ἄλλων ἐσπερίων θεμάτων τὸ τοιοῦτον θέμα ἐτύγχανε, πλὴν παρελήφθη παρὰ τῶν Σκλαβικῶν ἔθνων τρόπῳ τοιῷδε. Κάστρον ἐστὶν πλησίον Ἀσπαλάθου, ὃ Σαλῶνα λέγεται, ἔργον Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἢ μὲν Ἀσπάλαθος καὶ αὐτὴ παρὰ Διοκλητιανοῦ ἐκτίσθη, καὶ τὰ αὐτοῦ βασιλικά ἐκεῖσε ἐτύγχανον, εἰς δὲ Σαλῶνα κατώκουν οἱ τε μεγιστᾶνες αὐτοῦ καὶ τῶν ὄχλων ἱκανοί. Ὑπῆρχε δὲ τὸ τοιοῦτον κάστρον κεφαλὴ πάσης τῆς Δελματίας. Ἦθροίζοντο οὖν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐκ τῶν λοιπῶν κάστρων Δελματίας στρατιῶται ἔφιπποι, καὶ ἀπεστέλλοντο ἀπὸ Σαλῶνος μέχρι τῶν χιλίων, καὶ ἐφύλαττον εἰς τὸν Δανουβίν ποταμὸν ἕνεκεν τῶν Ἀβάρων. Οἱ γὰρ Ἀβάρεις ἐκεῖθεν τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ τὰς διατριβὰς ἐποιοῦντο, ἔνθα ἀρτίως εἰσὶν

οἱ Τοῦρκοι νομάδα βίον ζῶντες. Ἀπερχόμενοι δὲ οἱ Δελματίας κατ' ἔτος ἔβλεπον πολλάκις ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ τὰ τε κτήνη καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς κατὰ τινα χρόνον διαπερᾶσαι καὶ ἐρευνῆσαι, τίνες εἰσὶν οἱ ἐκεῖσε τὴν δίαιταν ἔχοντες. Περᾶσαντες οὖν εὗρον τὰς γυναῖκας τῶν Ἀβάρων καὶ τὰ παιδιά μόνα, τοὺς ἄνδρας δὲ καὶ τὴν ἀκμάζουσαν ἡλικίαν ἐν ταξιδίῳ. Ἄφνω οὖν ἐπιέσαντες ἠχμαλώτευσαν αὐτούς, καὶ ὑπέστρεψαν ἀταλαιπώρως, ἀποκομίσαντες τὴν τοιαύτην πραιδαν εἰς Σαλῶνα. Ὡς οὖν ὑπέστρεψαν οἱ Ἄβαρεις ἐκ τοῦ ταξιδίου καὶ τὸ γενόμενον, ἀφ' ὧν ἔπαθον, ἔμαθον, ἐταράχθησαν μὲν, ἠγγύουν δέ, ὀπόθεν αὐτοῖς ἡ τοιαύτη πληγὴ προσεγένετο. Ἔδοξεν οὖν παραφυλάξαι αὐτοῖς τὸν καιρὸν καὶ μαθεῖν τὸ πᾶν ἐξ αὐτοῦ. Ἐπεὶ οὖν κατὰ τὸ σύννητες αὐθις οἱ ταξεῶται ἀπεστάλησαν ἀπὸ Σαλῶνος, ἦσαν δὲ οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἕτεροι, ταῦτα ἐκείνοις καὶ οὗτοι κατὰ βουλὰς ἔθεντο. Διεπέρασαν οὖν κατ' αὐτῶν, ἐντυχόντες δὲ αὐτοῖς συνηγμένοις ὁμοῦ, οὐχ, ὡς τὸ πρότερον, ἐσκορπισμένοις, οὐ μόνον οὐδὲν οὐκ ἐποίησαν, ἀλλὰ καὶ τὰ πάντων δεινότερα ἔπαθον. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐσφάγησαν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐχειρώθησαν ζῶντες, καὶ οὐδεὶς ἐκείνων τῶν χειρῶν ἐξέφυγεν. Ἐξετάσαντες δὲ αὐτούς, τίνες τε καὶ ὅθεν εἰσὶν, καὶ ἀναμαθόντες, ὅτι ἐξ αὐτῶν ἔπαθον τὴν εἰρημένην πληγὴν, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ τόπου αὐτῶν ἐρευνήσαντες, καὶ ὅσον ἐξ ἀκοῆς ἀρεσθέντες, ἐκράτησαν τοὺς ζῶντας δεσμίους, καὶ ἐνεδύσαντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καθὰ ἐκεῖνοι, καὶ δὴ τοὺς ἵππους ἀναβάντες, λαβόντες ἐπὶ χεῖρας τὰ τε φλάμουλα καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα, ἃ ἐπεφέροντο μετ' αὐτῶν, ἀπῆραν πάντες φοσσατικῶς καὶ κατὰ τῆς Σαλῶνος ὥρμησαν. Ὡς οὖν καὶ τὸν καιρὸν ἔμαθον ζητήσαντες, καθ' ὃν οἱ ταξεῶται ἐκ τοῦ Δανουβίου ὑπέστρεφον (ἦν δὲ τὸ μέγα καὶ ἅγιον σάββατον), ἦλθον καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, ὅτε δήπου πλησίον ἐγένοντο, τοῦ φοσσάτου ἀπεκρύβη, μέχρι δὲ τῶν χιλίων, οἵτινες τοὺς τε ἵππους καὶ τὰς στολὰς εἰς ἀπάτην ἐκέκτηντο τῶν Δελματινῶν, ἐξήλασαν. Ἀναγνωρίσαντες δὲ οἱ τοῦ κάστρου τὰ τε σημεῖα καὶ τὴν ἀμφίασιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν, ὡς ἔθους ὄντος αὐτοῖς τοῦ ὑποστρέφειν ἐν αὐτῇ, ἠνοιξαν τὰς πόρτας, καὶ ὑπεδέξαντο αὐτούς μετὰ περιχαρείας. Ἐκεῖνοι δὲ ἅμα τῷ εἰσελθεῖν τὰς τε πόρτας ἐκράτησαν, καὶ δήλην διὰ σημείου τὴν πρᾶξιν τῷ φοσσάτῳ πεποιηκότες, συνεισδραμεῖν καὶ συνεισελθεῖν παρεσκεύασαν. Κατέσφαξαν οὖν πάντας τοὺς τῆς πόλεως, καὶ ἔκτοτε κατεκράτησαν πᾶσαν τὴν χώραν Δελματίας, καὶ κατεσκήνωσαν ἐν αὐτῇ. Μόνα δὲ τὰ πρὸς θάλασσαν πολίχνια οὐ συνέδωκαν αὐτοῖς, ἀλλὰ κατεῖχοντο παρὰ τῶν Ῥωμαίων διὰ τὸ εἶναι τὸν πόρον τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐκ τῆς θαλάσσης. Ἰδόντες οὖν οἱ Ἄβαρεις καλλίστην οὖσαν τὴν τοιαύτην γῆν, κατεσκήνωσαν ἐν αὐτῇ. Οἱ δὲ Χρωβάτοι κατώκουν τηνικαῦτα ἐκεῖθεν Βαγιβαρείας, ἔνθα εἰσὶν ἀρτίως οἱ Βελοχρωβάτοι. Μία δὲ γενεὰ διαχωρισθεῖσα ἐξ αὐτῶν, ἦγουν ἀδελφοὶ πέντε, ὃ τε Κλουκάς καὶ ὁ Λόβελος καὶ ὁ Κοσέντζης καὶ ὁ Μουχλῶ καὶ ὁ Χρωβάτος καὶ ἀδελφαὶ δύο, ἡ Τουγά καὶ ἡ Βουγά, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτῶν ἦλθον εἰς Δελματίαν, καὶ εὗρον τοὺς Ἄβαρεις κατέχοντας τὴν τοιαύτην γῆν. Ἐπὶ τινὰς οὖν χρόνους πολεμοῦντες ἀλλήλους, ὑπερίσχυσαν οἱ Χρωβάτοι, καὶ τοὺς μὲν τῶν Ἀβάρων κατέσφαξαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ὑποταγῆναι κατηνάγκασαν. Ἐκτοτε οὖν κατεκρατήθη ἡ τοιαύτη χώρα παρὰ τῶν Χρωβάτων, καὶ εἰσὶν ἀκμὴν ἐν Χρωβατία ἐκ {τούς} τῶν Ἀβάρων, καὶ γινώσκονται Ἄβαρεις ὄντες. Οἱ δὲ λοιποὶ Χρωβάτοι ἔμειναν πρὸς Φραγγίαν, καὶ λέγονται ἀρτίως Βελοχρωβάτοι, ἦγουν ἄσπροι Χρωβάτοι, ἔχοντες ἴδιον ἄρχοντα· ὑπόκεινται δὲ Ὡτω, τῷ μεγάλῳ ῥηγὶ Φραγγίας, τῆς καὶ Σαξίας, καὶ ἀβάπτιστοι τυγχάνουσιν, συμπενθερίας μετὰ τοὺς Τούρκους καὶ ἀγάπας ἔχοντες. Ἀπὸ δὲ τῶν Χρωβάτων, τῶν ἐλθόντων ἐν Δελματία, διεχωρίσθη μέρος τι, καὶ ἐκράτησεν τὸ Ἰλλυρικὸν καὶ τὴν Παννονίαν· εἶχον δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρχοντα αὐτεξούσιον, διαπεμπόμενον καὶ μόνον πρὸς τὸν ἄρχοντα Χρωβατίας κατὰ φιλίαν.

Μέχρι δὲ χρόνων τινῶν ὑπετάσσοντο καὶ οἱ ἐν Λεлмаτία ὄντες Χρωβάτοι τοῖς Φράγγοις, καθὼς καὶ πρότερον ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν· τοσοῦτον δὲ ἐσκληρύνοντο οἱ Φράγγοι πρὸς αὐτούς, ὅτι τὰ ὑπομάσθια τῶν Χρωβάτων φονεύοντες προσέρριπτον αὐτὰ σκύλαξιν. Μὴ δυνάμενοι δὲ οἱ Χρωβάτοι ταῦτα παρὰ τῶν Φράγγων ὑφίστασθαι, διέστησαν ἀπ' αὐτῶν, φονεύσαντες καὶ οὐς εἶχον ἄρχοντας ἐξ αὐτῶν. Ὅθεν ἐστράτευσαν κατ' αὐτῶν ἀπὸ Φραγγίας φοσοῦτον μέγα, καὶ ἐπὶ ἑπτὰ χρόνους πολεμήσαντες ἀλλήλοις, ὅψε καὶ μόγις ὑπερίσχυσαν οἱ Χρωβάτοι, καὶ ἀνείλον τοὺς Φράγγους πάντας καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν Κοτζίλιν καλούμενον. Ἐκτοτε δὲ μείναντες αὐτοδέσποτοι καὶ αὐτόνομοι, ἐξητήσαντο τὸ ἅγιον βάπτισμα παρὰ τοῦ Ῥώμης, καὶ ἀπεστάλησαν ἐπίσκοποι, καὶ ἐβάπτισαν αὐτούς ἐπὶ Πορίνου, τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν. Διμερίσθη οὖν ἡ χώρα αὐτῶν εἰς ζουπανίας ἰά, ἦγουν ἡ Χλεβίανα, ἡ Τζένζηνα, τὰ Ἡμοτα, ἡ Πλέβα, ἡ Πεσέντα, ἡ Παραθαλασσία, ἡ Βρεβέρη, ἡ Νόνα, ἡ Τνήνα, ἡ Σίδραγα, ἡ Νίνα· καὶ ὁ βοᾶνος αὐτῶν κρατεῖ τὴν Κρίβασαν, τὴν Λίτζαν καὶ τὴν Γουτζησκά. Καὶ ἡ μὲν εἰρημένη Χρωβατία, ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ Σκλαβηνίαι διάκεινται οὕτως· ἡ δὲ Διόκλεια πλησιάζει πρὸς τὰ καστέλλια τοῦ Δυρραχίου, ἦγουν πρὸς τὸν Ἐλισσὸν καὶ πρὸς τὸ Ἐλκύνιον καὶ τὴν Ἀντίβαριν, καὶ ἔρχεται μέχρι τῶν Δεκατέρων, πρὸς τὰ ὄρεινὰ δὲ πλησιάζει τῇ Σερβλίᾳ. Ἀπὸ δὲ τοῦ κάστρου τῶν Δεκατέρων ἄρχεται ἡ ἀρχοντία Τερβουνίας, καὶ παρεκτείνεται μέχρι τοῦ Ῥαουσίου, πρὸς δὲ τὰ ὄρεινὰ αὐτῆς πλησιάζει τῇ Σερβλίᾳ. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥαουσίου ἄρχεται ἡ ἀρχοντία τῶν Ζαχλούμων, καὶ παρεκτείνεται μέχρι τοῦ Ὀροντίου ποταμοῦ, καὶ πρὸς μὲν τὴν παραθαλασσίαν πλησιάζει τοῖς Παγανοῖς, πρὸς δὲ τὰ ὄρεινὰ εἰς ἄρκτον μὲν πλησιάζει τοῖς Χρωβάτοις, εἰς κεφαλὴν δὲ τῇ Σερβλίᾳ. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀροντίου ποταμοῦ ἄρχεται ἡ Παγανία, καὶ παρεκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ τῆς Ζεντίας, τρεῖς ἔχουσα ζουπανίας, τὴν Ῥάστωτζαν καὶ τὸν Μοκρὸν καὶ τοῦ Δαλέν. Καὶ αἱ μὲν δύο ζουπανίαι, ἦγουν ἡ Ῥάστωτζα καὶ ἡ τοῦ Μοκροῦ, πρόσκεινται τῇ θαλάσῃ, αἵτινες καὶ σαγήνας ἔχουσιν· ἡ δὲ τοῦ Δαλενοῦ μήκοθεν ἐστὶν τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας ζῶσι τῆς γῆς. Πλησιάζουσιν δὲ αὐτοῖς νῆσοι τέσσαρες, τὰ Μέλετα, τὰ Κούρκουρα, ἡ Βράτζα καὶ ὁ Φάρος, κάλλιστα καὶ εὐφορώταται, ἐρημόκαστρα ἔχουσαι καὶ ἐλαιῶνας πολλούς· οἰκοῦσι δὲ ἐν αὐταῖς, καὶ ἔχουσι τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν ζῶσιν. Ἀπὸ δὲ τῆς Ζεντίας τοῦ ποταμοῦ ἄρχεται ἡ χώρα Χρωβατίας, καὶ παρεκτείνεται πρὸς μὲν τὴν παραθαλασσίαν μέχρι τῶν συνόρων Ἰστρίας, ἦγουν τοῦ κάστρου Ἀλβούνου, πρὸς δὲ τὰ ὄρεινὰ καὶ ὑπέρκειται μέχρι τινὸς τῷ θέματι Ἰστρίας, πλησιάζει δὲ πρὸς τὴν Τζέντινα καὶ τὴν Χλέβενα τῇ χώρᾳ Σερβλίας. Ἡ γὰρ χώρα Σερβλίας εἰς κεφαλὴν μὲν ἐστὶν πασῶν τῶν λοιπῶν χωρῶν, πρὸς ἄρκτον δὲ πλησιάζει τῇ Χρωβατίᾳ, πρὸς μεσημβρίαν δὲ τῇ Βουλγαρίᾳ. Ἀφ' οὗ δὲ κατεσκήνωσαν οἱ εἰρημένοι Σκλάβοι, κατεκράτησαν πᾶσαν τὴν περιχώρον Δεлмаτίας· ἠργάζοντο δὲ τὰ κάστρα τῶν Ῥωμάνων τὰς νήσους, καὶ ἔζουν ἐξ αὐτῶν· ὑπὸ δὲ τῶν Παγανῶν καθ' ἐκάστην ἐπαιχμαλωτιζόμενοι καὶ ἀφανιζόμενοι κατέλιπον τὰς τοιαύτας νήσους, βουλόμενοι εἰς τὴν ἠπειρον ἐργάζεσθαι. Ἐκωλύοντο δὲ παρὰ τῶν Χρωβάτων· οὕτω γὰρ ἐτέλουν αὐτοὺς φόρους, ἀλλὰ πάντα, ἄπερ ἀρτίως παρέχουσι τοῖς Σκλάβοις, τῷ στρατηγῷ ταῦτα παρεῖχον. Ἀδυνάτως δὲ ἔχοντες τοῦ ζῆν προσῆλθον Βασιλείῳ, τῷ αἰοιδίμῳ βασιλεῖ, ἀναδιδάξαντες τὰ εἰρημένα πάντα. Ὁ οὖν αἰοιδίμος ἐκεῖνος βασιλεὺς Βασίλειος προετρέψατο πάντα τὰ δίδόμενα τῷ στρατηγῷ δίδοσθαι παρ' αὐτῶν τοῖς Σκλάβοις καὶ εἰρηνικῶς ζῆν μετ' αὐτῶν καὶ βραχὺ τι δίδοσθαι τῷ στρατηγῷ, ἵνα μόνον δείκνυται ἢ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων καὶ πρὸς τὸν στρατηγὸν αὐτῶν ὑποταγῇ καὶ δούλωσις. Καὶ ἔκτοτε ἐγένοντο πάντα τὰ τοιαῦτα κάστρα ὑπόφορα τῶν Σκλάβων, καὶ τελοῦσιν αὐτοῖς πάκτα, τὸ μὲν κάστρον ἡ Ἀσπάλαθος νομίσματα σ', τὸ κάστρον τὸ Τετραγγούριν νομίσματα ρ', τὸ κάστρον τὰ Διάδωρα νομίσματα ρί, τὸ κάστρον τὰ

Ὅψαρα νομίματα ρ', τὸ κάστρον ἢ Ἄρβη νομίματα ρ', τὸ κάστρον ἢ Βέκλα νομίματα ρ', ὡς ὁμοῦ νομίματα ψί' ἐκτὸς οἴνου καὶ ἐτέρων διαφορῶν εἰδῶν· ταῦτα γὰρ πλείονά εἰσιν ὑπὲρ τὰ νομίματα. Τὸ δὲ κάστρον τὸ Ῥαούσιον μέσον τῶν δύο χωρῶν πρόσκειται, τῶν τε Ζαχλούμων καὶ τῆς Τερβουνίας· ἔχουσι δὲ καὶ τοὺς ἀμπελῶνας αὐτῶν εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας, καὶ τελοῦσι πρὸς μὲν τὸν ἄρχοντα τῶν Ζαχλούμων νομίματα λ', πρὸς δὲ τὸν ἄρχοντα Τερβουνίας νομίματα λ'. 31 Περὶ τῶν Χρωβάτων καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας. Ὅτι οἱ Χρωβάτοι, οἱ εἰς τὰ τῆς Δελματίας νῦν κατοικοῦντες μέρη, ἀπὸ τῶν ἀβαπτίστων Χρωβάτων, τῶν καὶ ἄσπρων ἐπονομαζομένων, κατάγονται, οἵτινες Τουρκίας μὲν ἐκεῖθεν, Φραγγίας δὲ πλησίον κατοικοῦσι, καὶ συνοροῦσι Σκλάβοις, τοῖς ἀβαπτίστοις Σέρβλοις. Τὸ δὲ Χρωβάτοι τῆ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ ἐρμηνεύεται, τουτέστιν "οἱ πολλὴν χώραν κατέχοντες". Οἱ δὲ αὐτοὶ Χρωβάτοι εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων, Ἡράκλειον πρόσφυγες παρεγένοντο πρὸ τοῦ τοὺς Σέρβλους προσφυγεῖν εἰς τὸν αὐτὸν βασιλέα, Ἡράκλειον κατὰ τὸν καιρόν, ὃν οἱ Ἄβαρεις πολεμήσαντες, ἀπ' ἐκεῖσε τοὺς Ῥωμάνους ἐναπεδίωξαν, οὓς ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς ἀπὸ Ῥώμης ἀγαγὼν ἐκεῖσε κατεσκήνωσεν, διὸ καὶ Ῥωμᾶνοι ἐκλήθησαν διὰ τὸ ἀπὸ Ῥώμης μετοίκους αὐτοὺς γενέσθαι ἐν ταῖς τοιαύταις χώραις, ἧγουν τῆς νῦν καλουμένης Χρωβατίας καὶ Σερβλίας. Παρὰ δὲ τῶν Ἀβάρων ἐκδιωχθέντες οἱ αὐτοὶ Ῥωμᾶνοι ἐνταῖς ἡμέραις τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, Ἡρακλείου, αἱ τούτων ἔρημοι καθεστήκασιν χώραι. Προστάξει οὖν τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου οἱ αὐτοὶ Χρωβάτοι καταπολεμήσαντες καὶ ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε τοὺς Ἀβάρους ἐκδιώξαντες, Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως κελεύσει ἐν τῇ αὐτῇ τῶν Ἀβάρων χώρα, εἰς ἣν νῦν οἰκοῦσιν, κατεσκήνωσαν. Εἶχον δὲ οἱ αὐτοὶ Χρωβάτοι τῷ τότε καιρῷ ἄρχοντα τὸν πατέρα τοῦ Ποργᾶ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡράκλειος ἀποστείλας καὶ ἀπὸ Ῥώμης ἀγαγὼν ἱερεῖς καὶ ἐξ αὐτῶν ποιήσας ἀρχιεπίσκοπον καὶ ἐπίσκοπον καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, τοὺς Χρωβάτους ἐβάπτισεν· εἶχον δὲ τῷ τότε καιρῷ οἱ τοιοῦτοι Χρωβάτοι ἄρχοντα τὸν Ποργᾶ. Ὅτι ἡ τοιαύτη χώρα, εἰς ἣν οἱ Χρωβάτοι κατεσκηνώθησαν, ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἦν τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων, ἐξ οὗ καὶ παλάτια καὶ ἵπποδρόμια τοῦ βασιλέως Διοκλητιανοῦ ἐν τῇ τῶν αὐτῶν Χρωβάτων χώρα μέχρι τῆς νῦν περισώζονται εἰς τὸ κάστρον Σαλώνας πλησίον τοῦ κάστρου Ἀσπαλάθου. Ὅτι οὗτοι οἱ βαπτισμένοι Χρωβάτοι ἔξωθεν τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας πολεμεῖν ἀλλοτρίας οὐ βούλονται· χρησμὸν γὰρ τινὰ καὶ ὄρισμὸν ἔλαβον παρὰ τοῦ πάπα Ῥώμης, τοῦ ἐπὶ Ἡρακλείου, τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, ἀποστείλαντος ἱερεῖς καὶ τούτους βαπτίσαντος. Καὶ γὰρ οὗτοι οἱ Χρωβάτοι μετὰ τὸ αὐτοὺς βαπτισθῆναι συνθήκας καὶ ιδιόχειρα ἐποιήσαντο καὶ πρὸς τὸν ἅγιον Πέτρον, τὸν ἀπόστολον ὄρκους βεβαίους καὶ ἀσφαλεῖς, ἵνα μηδέποτε εἰς ἀλλοτρίαν χώραν ἀπέλθωσιν καὶ πολεμήσωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰρηνεύειν μετὰ πάντων τῶν βουλομένων, λαβόντες καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ πάπα Ῥώμης εὐχὴν τοιάνδε, ὡς εἴ τινες ἄλλοι ἔθνη κατὰ τῆς τῶν αὐτῶν Χρωβάτων χώρας ἐπέλθωσιν καὶ πόλεμον ἐπενέγκωσιν, ἵνα τῶν Χρωβάτων ὁ Θεὸς προπολεμῇ καὶ προΐσταται, καὶ νίκας αὐτοῖς Πέτρος ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς προξενεῖ. Μετὰ δὲ χρόνους πολλοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις Τερπημέρη τοῦ ἄρχοντος, τοῦ πατρὸς τοῦ ἄρχοντος Κρασημέρη, ἐλθὼν ἀπὸ Φραγγίας, τῆς μεταξὺ Χρωβατίας καὶ Βενετίας, ἀνὴρ τις τῶν πάνυ μὲν εὐλαβῶν, Μαρτίνος ὀνόματι, σχῆμα δὲ κοσμικὸν περιβεβλημένος, ὃν καὶ λέγουσιν οἱ αὐτοὶ Χρωβάτοι θαύματα ἰκανὰ ποιῆσαι· ἀσθενῆς δὲ ὢν ὁ τοιοῦτος εὐλαβῆς ἀνὴρ καὶ τοὺς πόδας ἠκρωτηριασμένος, ὥστε ὑπὸ τεσσάρων βαστάζεσθαι καὶ περιφέρεσθαι, ὅπου δ' ἂν καὶ βούλεται, τὴν τοιαύτην τοῦ ἀγιωτάτου πάπα ἐντολὴν τοῖς αὐτοῖς Χρωβάτοις διατηρεῖν μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῶν ἐπεθέσπισεν, ἐπευξάμενος δὲ καὶ αὐτὸς αὐτοῖς τὴν ὁμοίαν τοῦ πάπα εὐχὴν. Διὰ τοῦτο οὔτε αἱ σαγῆναι τῶν τοιούτων Χρωβάτων, οὔτε αἱ κονδοῦραι οὐδέποτε κατὰ τινος πρὸς πόλεμον ἀπέρχονται, εἰ μὴ ἄρα τις κατ'

αὐτῶν ἐπέλθοι. Πλὴν διὰ τῶν τοιούτων πλοίων ἀπέρχονται οἱ βουλόμενοι τῶν Χρωβάτων διοικεῖν ἐμπόρια, ἀπὸ κάστρον εἰς κάστρον περιερχόμενοι τὴν τε Παγανίαν καὶ τὸν κόλπον τῆς Δελματίας καὶ μέχρι Βενετίας. Ὅτι ὁ ἄρχων Χρωβατίας ἐξ ἀρχῆς, ἤγουν ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, δουλικῶς ἐστὶν ὑποτεταγμένος τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, καὶ οὐδέποτε τῷ ἄρχοντι Βουλγαρίας καθυπετάγη. Ἄλλ' οὐδὲ Βούλγαρος ἀπῆλθεν πρὸς πόλεμον κατὰ τῶν Χρωβάτων, εἰ μὴ Μιχαήλ, ὁ ἄρχων Βουλγαρίας, ὁ Βορίσης, ἀπελθὼν καὶ πολεμήσας αὐτοῖς καὶ μηδὲν ἀνύσαι δυνηθεὶς εἰρήνευσε μετ' αὐτῶν, ξενιάσας τοὺς Χρωβάτους καὶ ξενιασθεὶς παρὰ τῶν Χρωβάτων. Ἄλλ' οὐδὲ πώποτε οἱ Χρωβάτοι οὗτοι τοῖς Βουλγάρους πάκτον δεδώκασιν, εἰ μὴ πολλακίς ἀμφοτέρωθεν ξενία τινα πρὸς ἀλλήλους παρέσχον φιλοφρονήσεως ἕνεκα. Ὅτι ἐν τῇ βαπτισμένη Χρωβατία εἰσὶν κάστρα οἰκούμενα· ἡ Νῶνα, τὸ Βελέγραδον, τὸ Βελίτζιν, τὸ Σκόρδονα, τὸ Χλεβένα, τὸ Στόλπον, τὸ Τενήν, τὸ Κόρι, τὸ Κλαβῶκα. Ὅτι ἡ βαπτισμένη Χρωβατία ἐκβάλλει καβαλλαρικὸν ἕως τῶν ξ' χιλιάδων, πεζικὸν δὲ ἕως χιλιάδων ρ' καὶ σαγήνας μέχρι τῶν π' καὶ κονδούρας μέχρι τῶν ρ'. Καὶ αἱ μὲν σαγήναι ἔχουσιν ἀνὰ ἀνδρῶν μ', αἱ δὲ κονδοῦραι ἀνὰ ἀνδρῶν κ', αἱ δὲ μικρότεραι κονδοῦραι ἀνὰ ἀνδρῶν ι'. Ὅτι τὴν πολλὴν ταύτην δύναμιν καὶ τὸ τοῦ λαοῦ πλῆθος εἶχεν ἡ Χρωβατία μέχρι τοῦ ἄρχοντος Κρασημέρη. Κάκείνου μὲν τελευτήσαντος, τοῦ δὲ υἱοῦ αὐτοῦ, Μιροσθλάβου ἄρξαντος ἔτη τέσσαρα καὶ ὑπὸ τοῦ Πριβουνία βοεάνου ἀναιρεθέντος, καὶ διχονοιῶν καὶ πολλῶν διχοστασιῶν εἰς τὴν χώραν γενομένων, ἠλάττωται καὶ τὸ καβαλλαρικὸν καὶ τὸ πεζικὸν καὶ αἱ σαγήναι καὶ αἱ κονδοῦραι τῆς ἐξουσίας τῶν Χρωβάτων. Ἀρτίως δὲ ἔχει σαγήνας λ', κονδούρας μεγάλας καὶ μικρὰς *** καὶ καβαλλαρικὸν *** καὶ πεζικὸν ***. Ὅτι ἡ μεγάλη Χρωβατία, ἡ καὶ ἄσπρη ἐπονομαζομένη, ἀβάπτιστος τυγχάνει μέχρι τῆς σήμερον, καθὼς καὶ οἱ πλησιάζοντες αὐτὴν Σέρβλοι. Ὀλιγώτερον δὲ καβαλλαρικὸν ἐκβάλλουσιν, ὁμοίως καὶ πεζικὸν παρὰ τὴν βαπτισμένην Χρωβατίαν, ὡς συνεχέστερον πραιδευόμενοι παρὰ τε τῶν Φράγγων καὶ Τούρκων καὶ Πατζινακιτῶν. Ἄλλ' οὐδὲ σαγήνας κέκτηνται, οὔτε κονδούρας, οὔτε ἐμπορευτικὰ πλοῖα, ὡς μήκοθεν οὔσης τῆς θαλάσσης· ἀπὸ γὰρ τῶν ἐκεῖσε μέχρι τῆς θαλάσσης ὁδός ἐστὶν ἡμερῶν λ'. Ἡ δὲ θάλασσα, εἰς ἣν διὰ τῶν λ' ἡμερῶν κατέρχονται, ἐστὶν ἡ λεγομένη σκοτεινὴ. 32 Περὶ τῶν Σέρβλων καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας. Ἰστέον, ὅτι οἱ Σέρβλοι ἀπὸ τῶν ἀβαπτίστων Σέρβλων, τῶν καὶ ἄσπρων ἐπονομαζομένων, κατάγονται, τῶν τῆς Τουρκίας ἐκεῖθεν κατοικούντων εἰς τὸν παρ' αὐτοῖς Βοΐκι τόπον ἐπονομαζόμενον, ἐν οἷς πλησιάζει καὶ ἡ Φραγγία, ὁμοίως καὶ ἡ μεγάλη Χρωβατία, ἡ ἀβάπτιστος, ἡ καὶ ἄσπρη προσαγορευομένη· ἐκεῖσε τοίνυν καὶ οὗτοι οἱ Σέρβλοι τὸ ἀπ' ἀρχῆς κατώκουν. Δύο δὲ ἀδελφῶν τὴν ἀρχὴν τῆς Σερβλίας ἐκ τοῦ πατρὸς διαδεξαμένων, ὁ εἰς αὐτῶν τὸ τοῦ λαοῦ ἀναλαβόμενος ἡμισυ, εἰς Ἡράκλειον, τὸν βασιλέα Ῥωμαίων, προσέφυγεν, ὃν καὶ προσδεξάμενος ὁ αὐτὸς Ἡράκλειος βασιλεὺς, παρέσχεν τόπον εἰς κατασκήνωσιν ἐν τῷ θέματι Θεσσαλονίκης τὰ Σέρβλια, ἃ ἔκτοτε τὴν τοιαύτην προσηγορίαν ἀπέληφεν. Σέρβλοι δὲ τῇ τῶν Ῥωμαίων διαλέκτῳ "δοῦλοι" προσαγορεύονται, ὅθεν καὶ "σέρβυλα" ἡ κοινὴ συνήθεια τὰ δουλικά φησιν ὑποδήματα, καὶ "τζερβουλιανούς" τοὺς τὰ εὐτελεῖ καὶ πενιχρὰ ὑποδήματα φοροῦντας. Ταύτην δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχον οἱ Σέρβλοι διὰ τὸ δοῦλοι γενέσθαι τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων. Μετὰ δὲ χρόνον τινὰ ἔδοξεν τοὺς αὐτοὺς Σέρβλους εἰς τὰ ἴδια ἀπελθεῖν, καὶ τούτους ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς. Ὅτε δὲ διεπέρασαν τὸν Δανούβιον ποταμὸν, μετὰμελοι γενόμενοι ἐμήνυσαν Ἡρακλείῳ τῷ βασιλεῖ διὰ τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ τότε τὸ Βελέγραδον κρατοῦντος, δοῦναι αὐτοῖς ἑτέραν γῆν εἰς κατασκήνωσιν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ νῦν Σερβλία καὶ Παγανία καὶ ἡ ὀνομασθεῖσα Ζαχλούμων χώρα καὶ Τερβουνία καὶ ἡ τῶν Καναλιτῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ὑπῆρχον, ἐγένοντο δὲ αἱ τοιαῦται χώραι ἔρημοι

παρὰ τῶν Ἀβάρων (ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε γὰρ Ῥωμάνους τοὺς νῦν Δελματίαν καὶ τὸ Δυρράχιον οἰκοῦντας ἀπέλασαν), {καὶ} κατεσκήνωσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς αὐτοὺς Σέρβλους ἐν ταῖς τοιαύταις χώραις, καὶ ἦσαν τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων ὑποτασσόμενοι, οὓς ὁ βασιλεὺς πρεσβύτας ἀπὸ Ῥώμης ἀγαγὼν ἐβάπτισεν, καὶ διδάξας αὐτοὺς τὰ τῆς εὐσεβείας τελεῖν καλῶς, αὐτοῖς τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἐξέθετο. Ἐπεὶ δὲ ἡ Βουλγαρία ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἦν τῶν Ῥωμαίων, *** αὐτοῦ οὖν τοῦ ἄρχοντος τοῦ Σέρβλου, τοῦ εἰς τὸν βασιλέα προσφυγόντος, τελευτήσαντος, κατὰ διαδοχὴν ἤρξεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ πάλιν ὁ ἕγγων, καὶ οὕτως ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ οἱ καθεξῆς ἄρχοντες. Μετὰ δὲ χρόνους τινὰς ἐγεννήθη ἐξ αὐτῶν ὁ Βοϊσέσθλαβος, καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ῥοδόσθλαβος, καὶ ἀπ' ἐκείνου ὁ Προσηγός, καὶ ἐξ ἐκείνου ὁ Βλαστίμηρος, καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ Βλαστιμήρου μετὰ τῶν Σέρβλων εἰρηνικῶς διετέλουν οἱ Βούλγαροι, ὡς γείτονες καὶ συνορίται ἀγαπῶντες ἀλλήλους, ἔχοντες δὲ δούλωσιν καὶ ὑποταγὴν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων καὶ εὐεργετούμενοι παρ' αὐτῶν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀρχῆς τοῦ αὐτοῦ Βλαστιμήρου ἦλθεν μετὰ πολέμου Πρεσιάμ, ὁ ἄρχων Βουλγαρίας, κατὰ τῶν Σέρβλων θέλων αὐτοὺς ὑποτάξαι, ἀλλ' ἐπὶ τριετίαν πολεμήσας, οὐ μόνον οὐδὲν ἤνυσεν, ἀλλὰ καὶ λαὸν αὐτοῦ πλεῖστον ἀπώλεσεν. Μετὰ δὲ θάνατον Βλαστιμήρου τοῦ ἄρχοντος διεδέξαντο τὴν ἀρχὴν τῆς Σερβλίας οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ, ὁ Μουντιμήρος καὶ ὁ Στροῖμηρος καὶ ὁ Γοῖνικος, μερισάμενοι τὴν χώραν. Ἐπὶ τούτων παρεγένετο ὁ τῆς Βουλγαρίας ἄρχων, Μιχαήλ ὁ Βορίσης, θέλων διεκδικῆσαι τὴν ἤτταν Πρεσιάμ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πολεμήσας, εἰς τοσοῦτον αὐτὸν ἐπτόησαν οἱ Σέρβλοι, ὥστε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Βλαδίμηρον ἐκράτησαν δέσμιον μετὰ καὶ βοϊλάδων δώδεκα μεγάλων. Τότε δὲ τῇ τοῦ υἱοῦ θλίψει καὶ μὴ θέλων ὁ Βορίσης εἰρήνευσε μετὰ τῶν Σέρβλων. Μέλλων δὲ ὑποστρέφειν ἐν Βουλγαρία καὶ φοβηθεὶς, μήποτε ἐνεδρεύσωσιν αὐτὸν οἱ Σέρβλοι καθ' ὁδόν, ἐπεζήτησεν εἰς διάσωσιν αὐτοῦ τὰ τοῦ ἄρχοντος Μουντιμήρου παιδία, τὸν Βόρενα καὶ τὸν Στέφανον, οἱ καὶ διέσωσαν αὐτὸν ἀβλαβῆ μέχρι τῶν συνόρων, ἕως τῆς Ῥάσης. Καὶ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης χάριτος δέδωκεν αὐτοῖς Μιχαήλ ὁ Βορίσης δωρεὰς μεγάλας, καὶ ἐκεῖνοι ἀντέδωκαν αὐτῷ χάριν ξενίων ψυχάρια δύο, φαλκῶνια δύο, σκυλία δύο καὶ γούνας ὀγδοήκοντα, ὅπερ λέγουσιν οἱ Βούλγαροι εἶναι πάκτον. Μετὰ μικρὸν δὲ ἐγένοντο κατ' ἀλλήλων οἱ αὐτοὶ τρεῖς ἀδελφοί, οἱ ἄρχοντες Σερβλίας, καὶ γενάμενος ἐπικρατέστερος ὁ εἷς αὐτῶν, ὁ Μουντιμήρος, καὶ θέλων μόνος τὴν ἀρχὴν ἐπέχειν, κρατήσας παρέδωκεν τοὺς δύο ἐν Βουλγαρία, μόνον τὸ παιδίον τοῦ ἐνὸς ἀδελφοῦ, Γοῖνίκου, Πέτρον ὀνόματι, παρ' ἐαυτῷ κρατήσας καὶ ἐπιμελούμενος, ὅστις καὶ φυγὼν ἦλθεν ἐν Χρωβατία, περὶ οὗ μετ' ὀλίγον ρηθήσεται. Ὁ δὲ προρρηθεὶς ἀδελφὸς ἐν Βουλγαρία, Στροῖμηρος εἶχεν υἱὸν τὸν Κλονίμηρον, ᾧ καὶ γυναῖκα παρέσχεν ὁ Βορίσης Βουλγάραν. Ἐξ αὐτοῦ γεννᾶται ἐν Βουλγαρία ὁ Τζεσθλαβος. Ὁ δὲ Μουντιμήρος, ὁ τοὺς δύο ἀδελφούς διώξας καὶ τὴν ἀρχὴν δεξάμενος, γεννᾷ υἱοὺς τρεῖς, τὸν Πριβέσθλαβον καὶ τὸν Βράνον καὶ τὸν Στέφανον, καὶ μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον διαδέχεται αὐτὸν ὁ πρῶτος υἱός, ὁ Πριβέσθλαβος. Μετὰ οὖν χρόνον ἕνα ἐξεληθὼν ἀπὸ Χρωβατίας ὁ προειρημένος Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ Γοῖνίκου, διώκει ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ, Πριβέσθλαβον μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν, κάκεινος τὴν ἀρχὴν διαδέχεται, ἐκεῖνοι δὲ φυγόντες εἰσέρχονται ἐν Χρωβατία. Μετὰ δὲ χρόνους τρεῖς ἔλθων ὁ Βράνος πρὸς τὸ πολεμῆσαι τὸν Πέτρον καὶ ἠττηθεὶς καὶ κρατηθεὶς παρ' αὐτοῦ ἐτυφλώθη. Μετὰ δὲ χρόνους δύο φυγὼν καὶ ὁ Κλονίμηρος ἀπὸ Βουλγαρίαν, ὁ πατὴρ τοῦ Τζεσεσθάβου, καταλαμβάνει καὶ αὐτὸς καὶ εἰσέρχεται εἰς ἐν τῶν κάστρων Σερβλίας, τὴν Δοστινίκαν, μετὰ λαοῦ πρὸς τὸ παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν. Τοῦτον οὖν πολεμήσας ὁ Πέτρος ἀπέκτεινεν, καὶ ἐκράτησεν ἕτερα ἔτη κ', ἄρξας ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος, τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγίου βασιλέως, ἔχων ὑποταγὴν καὶ δούλωσιν πρὸς αὐτόν. Εἰρήνευσεν δὲ καὶ μετὰ Συμεῶν, τοῦ ἄρχοντος

Βουλγαρίας, ὥστε καὶ σύντεκνον αὐτὸν ἐποίησεν. Μετὰ δὲ τὸν καιρὸν, ὃν αὐτὸς ὁ κύρις Λέων ἐβασίλευσεν, παρεγένετο ὁ τότε εἰς τὸ Δυρράχιον στρατηγῶν, ὁ πρωτοσπαθάριος Λέων ὁ Ῥαβδοῦχος, ὁ μετὰ τοῦτο μάγιστρος τιμηθεὶς καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου, εἰς Παγανίαν, τὴν τότε παρὰ τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας διακρατουμένην, πρὸς τὸ βουλευθῆναι καὶ συντυχεῖν τῷ αὐτῷ ἄρχοντι Πέτρῳ περὶ τινος δουλείας καὶ ὑποθέσεως. Ζηλοτυπήσας δὲ πρὸς τοῦτο Μιχαήλ, ὁ ἄρχων τῶν Ζαχλούμων, ἐμήνυσεν Συμεῶν, τῷ Βουλγάρων ἄρχοντι, ὅτι ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων δεξιούται διὰ δώρων τὸν ἄρχοντα Πέτρον πρὸς τὸ συνεπαρεῖν τοὺς Τούρκους καὶ ἐπελθεῖν κατὰ Βουλγαρίας. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ πόλεμος εἰς Ἀχελῶν μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Βουλγάρων. Ἐμμανῆς οὖν ἐν τούτῳ γενόμενος Συμεῶν κατὰ τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας, Πέτρου, ἀπέστειλε τὸν Σιγρίτζη Θεόδωρον καὶ τὸν Μαρμαῖν ἐκεῖνον μετὰ φοσσάτου, ἔχοντας καὶ ἄρχοντόπουλον Παῦλον, τὸν υἱὸν Βράνου, ὃν ὁ Πέτρος, ὁ ἄρχων Σερβλίας ἐτύφλωσεν. Δόλω οὖν ἐπελθόντες οἱ Βούλγαροι πρὸς τὸν ἄρχοντα Σερβλίας καὶ συντεκνίαν μετ' αὐτοῦ ποιησάμενοι καὶ ὄρκω βεβαιώσαντες μὴ παθεῖν τι παρ' αὐτῶν ἐναντίον, ἠπάτησαν αὐτὸν ἐξελθεῖν πρὸς αὐτούς, ὃν καὶ πάραυτα δεσμήσαντες εἰσήγαγον ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ ἀποθήσκει ἐν φυλακῇ. Εἰσηλθεν δὲ ἀντ' αὐτοῦ Παῦλος, ὁ υἱὸς Βράνου, καὶ ἐκράτησεν ἕτη τρία. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὁ κύρις Ῥωμανὸς ἔχων ἄρχοντόπουλον ἐν τῇ πόλει Ζαχαρίαν, τὸν υἱὸν Πριβεσθλάβου, τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας, ἀπέστειλε πρὸς τὸ γενέσθαι ἄρχοντα ἐν Σερβλίᾳ, ἀλλὰ ἀπελθὼν καὶ πολεμήσας, ἠττήθη παρὰ τοῦ Παύλου· κρατήσας γὰρ αὐτὸν παρέδωκεν τοῖς Βουλγάροις, καὶ ἐκρατεῖτο δέσμιος. Εἶτα μετὰ χρόνους τρεῖς, τοῦ Παύλου ἐναντιωθέντος τοῖς Βουλγάροις, ἀπέστειλεν τὸν Ζαχαρίαν, τὸν πρότερον παρὰ τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντα, καὶ διώξας τὸν Παῦλον, ἐκράτησεν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν τῶν Σέρβλων, ὅστις πάραυτα τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ἐπιμνησθεὶς, ἐγένετο κατὰ τῶν Βουλγάρων, μὴδ' ὄλως θελήσας ὑποταγῆναι αὐτοῖς, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως μᾶλλον Ῥωμαίων δεσπόμενος. Ὡστε καὶ τοῦ Συμεῶν φοσσάτον κατ' αὐτοῦ ἀποστείλαντος διὰ τοῦ Μαρμαῖμ καὶ τοῦ Σιγρίτζη {καὶ} Θεοδώρου, ὧν καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ ἄρματα ἐκ τοῦ πολέμου ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων ἐπινίκια (ἔτι γὰρ μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ τῶν Βουλγάρων μάχη ἦν), οὐδέποτε δὲ ἐπαύσατο, καθὼς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἄρχοντες, ἀποστέλλων πρὸς τοὺς βασιλεῖς Ῥωμαίων, καὶ ὑποτασσόμενος καὶ δουλεύων αὐτοῖς. Πάλιν δὲ ἀπέστειλεν ἕτερον φοσσάτον ὁ Συμεῶν διὰ τοῦ Κνήνου καὶ τοῦ Ἡμνήκου καὶ τοῦ Ἡτζβόκλια κατὰ τοῦ ἄρχοντος Ζαχαρίου, συναποστείλας μετ' αὐτῶν καὶ Τζεέσθλαβον. Τότε ὁ μὲν Ζαχαρίας φοβηθεὶς φεύγει ἐν Χρωβατία, οἱ δὲ Βούλγαροι μηνύσαντες τοῖς ζουπάνοις ἐλθεῖν πρὸς αὐτούς καὶ παραλαβεῖν ἄρχοντα τὸν Τζεέσθλαβον καὶ δι' ὄρκου τούτους ἀπατήσαντες καὶ ἐξαγαγόντες μέχρι {τῷ} τοῦ πρώτου χωρίου καὶ πάραυτα δεσμήσαντες αὐτούς, εἰσηλθὼν ἐν Σερβλίᾳ καὶ συνεπῆραν τὸν ἅπαντα λαὸν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ εἰσήγαγον ἕως Βουλγαρίας, τινὲς δὲ ἀποδράσαντες εἰσηλθὼν καὶ ἐν Χρωβατία, καὶ ἔμεινεν ἡ χώρα ἔρημος. Κατὰ τὸν καιρὸν οὖν ἐκεῖνον εἰσηλθὼν οἱ αὐτοὶ Βούλγαροι εἰς Χρωβατίαν μετὰ τοῦ Ἀλογοβότουρ τοῦ πολεμήσαι, καὶ ἐσφάγησαν πάντες ἐκεῖσε παρὰ τῶν Χρωβάτων. Μετὰ δὲ χρόνους ἑπτὰ ἀπὸ τῶν Βουλγάρων φυγῶν ὁ Τζεέσθλαβος μετὰ καὶ ἑτέρων τεσσάρων, ἀπὸ Περσθλάβου εἰσηλθὼν ἐν Σερβλίᾳ, οὐχ εὖρεν δὲ εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ πεντήκοντα μόνους ἄνδρας μῆτε γυναῖκας ἔχοντας, μῆτε παιδιά, ἀλλὰ κυνηγοῦντας, καὶ διατρεφομένους. Μετὰ τούτων κρατήσας τὴν χώραν, ἐμήνυσεν πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων, τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν ἐπιζητῶν, ὑπισχνούμενος, δουλεύειν καὶ ὑπέικειν τῇ προσταξί αὐτοῦ, καθὼς καὶ οἱ πρὸς αὐτοῦ ἄρχοντες. Καὶ ἔκτοτε οὐ διέλιπεν ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς εὐεργετῶν αὐτόν, ὥστε καὶ οἱ εἰς Χρωβατίαν καὶ Βουλγαρίαν καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις διάγοντες

Σέρβλοι, οὓς ὁ Συμεὼν διεσκόρπισεν, τοῦτο ἀκούσαντες συνήχθησαν εἰς αὐτόν. Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ πόλει πολλοὶ ἀπὸ Βουλγαρίας φυγόντες εἰσῆλθον, οὓς καὶ ἐνδύσας καὶ εὐεργετήσας ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Τζεέσθλαβον. Καὶ ἀπὸ τῶν πλουσίων δωρεῶν τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων συστησάμενος καὶ ἐνοικίσας τὴν χώραν, ὡς τὸ πρότερον, ἐστὶν ὑποτεταγμένος δουλοπρεπῶς τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, καὶ διὰ τῆς τοῦ βασιλέως συνδρομῆς καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῦ εὐεργεσιῶν τὴν τοιαύτην χώραν συστήσας καὶ ἄρχων ἐν αὐτῇ βεβαιωθείς. Ὅτι ὁ ἄρχων Σερβλίας ἐξ ἀρχῆς, ἤγουν ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, δουλικῶς ἐστὶν ὑποτεταγμένος τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ, καὶ οὐδέποτε τῷ ἄρχοντι Βουλγαρίας καθυπετάγη. Ὅτι ἐν τῇ βαπτισμένη Σερβλία εἰσὶν κάστρα οἰκούμενα· τὸ Δεστινίκον, τὸ Τζεραβουσκή, τὸ Μεγυρέτους, τὸ Δρεσνεήκ, τὸ Λεσνήκ, τὸ Σαληνές καὶ εἰς τὸ χωρίον Βόσονα τὸ Κάτερα καὶ τὸ Δεσνήκ. 33 Περὶ τῶν Ζαχλούμων καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας. Ὅτι ἡ τῶν Ζαχλούμων χώρα παρὰ τῶν Ῥωμαίων πρότερον ἐκρατεῖτο, Ῥωμάνων δὴ φημι, οὓς ἀπὸ Ῥώμης Διοκλητιανὸς ὁ βασιλεὺς μετώκισεν, καθὼς καὶ εἰς τὴν τῶν Χρωβάτων ἱστορίαν εἴρηται περὶ αὐτῶν. Ὑπὸ τῷ βασιλεῖ δὲ Ῥωμαίων ἢ τῶν Ζαχλούμων αὕτη χώρα ὑπῆρχεν, ἀλλὰ παρὰ τῶν Ἀβάρων αἰχμαλωτισθεῖσα ἢ τε χώρα καὶ ὁ ταύτης λαὸς τὸ παράπαν ἠρήμωται. Οἱ δὲ νῦν οἰκοῦντες ἐκεῖσε Ζαχλοῦμοι Σέρβλοι τυγχάνουσιν ἐξ ἐκείνου τοῦ ἄρχοντος, τοῦ εἰς τὸν βασιλέα Ἡράκλειον προσφυγόντος. Ζαχλοῦμοι δὲ ὠνομάσθησαν ἀπὸ ὄρους οὕτω καλουμένου Χλούμου, καὶ ἄλλως δὲ παρὰ τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ ἐρμηνεύεται τὸ Ζαχλοῦμοι ἤγουν "ὀπίσω τοῦ βουνοῦ", ἐπειδὴ ἐν τῷ τοιοῦτῳ χωρίῳ βουνός ἐστὶν μέγας, ἔχων ἄνωθεν αὐτοῦ δύο κάστρα, τὸ Βόνα καὶ τὸ Χλούμ, ὅπισθεν δὲ τοῦ τοιοῦτου βουνοῦ διέρχεται ποταμὸς καλούμενος Βόνα, ὃ ἐρμηνεύεται "καλόν". Ὅτι ἡ γενεὰ τοῦ ἀνθυπάτου καὶ πατρικίου Μιχαήλ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Βουσεβούτζη, τοῦ ἄρχοντος τῶν Ζαχλούμων, ἦλθεν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἀβαπτίστων εἰς τὸν ποταμὸν Βίσλας, τοὺς ἐπονομαζομένους Λιτζίκη, καὶ ὤκησεν εἰς τὸν ποταμὸν, τὸν ἐπονομαζόμενον Ζαχλοῦμα. Ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τῶν Ζαχλούμων εἰσὶν κάστρα οἰκούμενα· τὸ Σταγνόν, τὸ Μοκρισκή, τὸ Ἰοσλή, τὸ Γαλουμαήνικ. τὸ Δοβρισκή. 34 Περὶ τῶν Τερβουνιωτῶν καὶ τῶν Καναλιτῶν καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας. Ὅτι ἡ τῶν Τερβουνιωτῶν καὶ τῶν Καναλιτῶν χώρα μία ὑπάρχει. Ἀπὸ δὲ τῶν ἀβαπτίστων Σέρβλων οἱ ἐκεῖσε οἰκοῦντες κατάγονται, ἐξ ἐκείνου τοῦ ἄρχοντος τοῦ εἰς τὸν βασιλέα Ἡράκλειον προσφυγόντος ἀπὸ τῆς ἀβαπτίστου Σερβλίας, μέχρι τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας τοῦ Βλαστιμήρου. Οὗτος οὖν ὁ ἄρχων Βλαστίμηρος τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ δέδωκεν ἄνδρα Κραΐναν, τὸν υἱὸν Βελάη, τοῦ ζουπάνου Τερβουνίας. Θέλων δὲ οὗτος τὸν ἴδιον γαμβρὸν δοξάσαι, ὠνόμασεν αὐτὸν ἄρχοντα, ποιήσας αὐτὸν αὐτεξούσιον. Ἐξ ἐκείνου δὲ ὁ Φαλιμέρης ἐγεννήθη, καὶ ἀπ' ἐκείνου ὁ Τζουζήμερις. Ἦσαν δὲ οἱ τῆς Τερβουνίας ἄρχοντες αἰεὶ ὑπὸ τὸν λόγον τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας. Τερβουνία δὲ τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ ἐρμηνεύεται "ἰσχυρὸς τόπος"· ἡ γὰρ τοιαύτη χώρα ὀχυρώματα ἔχει πολλά. Ὅτι ἐστὶν καὶ ἕτερα χώρα ὑπὸ ταύτην τὴν χώραν Τερβουνίας, Καναλή προσαγορευομένη. Τὸ δὲ Καναλή ἐρμηνεύεται τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ "ἀμαξία", ἐπειδὴ διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον ἐπίπεδον πάσας αὐτῶν τὰς δουλείας διὰ ἀμαξῶν ἐκτελοῦσιν. Ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ Τερβουνίας καὶ τοῦ Καναλή εἰσὶ κάστρα οἰκούμενα· ἡ Τερβουνία, τὸ Ὀρμός, τὰ Ῥίσενα, τὸ Λουκάβεται, τὸ Ζετλήβη. 35 Περὶ τῶν Διοκλητιανῶν καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας. Ὅτι ἡ Διοκλείας χώρα καὶ αὕτη πρότερον παρὰ τῶν Ῥωμάνων ἐκρατεῖτο, οὓς ἀπὸ Ῥώμης μετώκισεν ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανός, καθὼς καὶ εἰς τὴν περὶ τῶν Χρωβάτων ἱστορίαν εἴρηται, ὑπὸ δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων ὑπῆρχεν. Παρὰ δὲ τῶν Ἀβάρων καὶ αὕτη ἡ χώρα αἰχμαλωτισθεῖσα ἠρήμωται, καὶ πάλιν ἐπὶ Ἡρακλείου, τοῦ βασιλέως ἐνωκίσθη, καθὼς καὶ ἡ Χρωβατία καὶ ἡ Σερβλία καὶ ἡ τῶν Ζαχλούμων καὶ ἡ Τερβουνία καὶ τοῦ

Καναλή. Διόκλεια δὲ ὀνομάζεται ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ τοιαύτῃ χώρᾳ κάστρου, οὗπερ ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανός, νυνὶ δὲ ἐστὶν ἐρημόκαστρον μέχρι τοῦ νῦν ὀνομαζόμενον Διόκλεια. Ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ Διοκλείας εἰσὶ μεγάλα κάστρα οἰκούμενα· τὸ Γράδετα, τὸ Νουγράδε, τὸ Λοντοδόκλα. 36 Περὶ τῶν Παγανῶν, τῶν καὶ Ἀρεντανῶν καλουμένων, καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας. Ὅτι ἡ χώρα, εἰς ἣν νῦν οἰκοῦσιν οἱ Παγανοί, καὶ αὐτὴ πρότερον παρὰ τῶν Ῥωμάνων ἐκρατεῖτο, οὐς ἀπὸ Ῥώμης ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανός μετοικίσας ἐν Δελματία ἐνώκισεν. Οἱ δὲ αὐτοὶ Παγανοὶ ἀπὸ τῶν ἀβαπτίστων Σέρβλων κατάγονται ἐξ ἐκείνου τοῦ ἄρχοντος, τοῦ εἰς τὸν βασιλεῖα Ἡράκλειον προσφυγόντος. Παρὰ δὲ τῶν Ἀβάρων καὶ αὐτὴ ἡ χώρα αἰχμαλωτισθεῖσα ἠρήμωται, καὶ πάλιν ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως ἐνώκισθη. Παγανοὶ δὲ καλοῦνται διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι αὐτοὺς τῷ τότε καιρῷ βαπτισθῆναι, ὅτε καὶ πάντες οἱ Σέρβλοι ἐβαπτίσθησαν. Καὶ γὰρ Παγανοὶ τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ "ἀβάπτιστοι" ἐρμηνεύονται, τῇ τῶν Ῥωμαίων δὲ διαλέκτῳ ἡ χώρα αὐτῶν Ἀρεντα καλεῖται, ἐξ οὗ κἀκεῖνοι παρὰ τῶν αὐτῶν Ῥωμαίων Ἀρεντανοὶ καλοῦνται. Ὅτι ἐν Παγανία εἰσὶν κάστρα οἰκούμενα· τὸ Μόκρον, τὸ Βερούλλια, τὸ Ὄστρωκ καὶ ἡ Σλαβίνετζα. Κρατοῦσιν δὲ καὶ ταύτας τὰς νήσους· νῆσος μεγάλη ἡ Κούρκρα, ἥτοι τὸ Κίκερ, ἐν ἣ ἔστιν καὶ κάστρον· νῆσος ἑτέρα μεγάλη τὰ Μέλετα, ἥτοι τὸ Μαλοζεάται, ἣν ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων ὁ ἅγιος Λουκάς μέμνηται Μελίτην ταύτην προσαγορεύων, ἐν ἣ καὶ ἔχισ τὸν ἅγιον Παῦλον ἀπὸ τοῦ δακτύλου προσήψατο, ἣν καὶ τῷ πυρὶ ὁ ἅγιος Παῦλος κατέφλεξεν· νῆσος ἑτέρα μεγάλη τὸ Φάρα· νῆσος ἑτέρα μεγάλη ὁ Βράτζης. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι νῆσοι, αἱ μὴ κρατούμεναι παρὰ τῶν αὐτῶν Παγανῶν· νῆσος τὰ Χώραρα, νῆσος Ἰης, νῆσος τὸ Λάστοβον. 37 Περὶ τοῦ ἔθνους τῶν Πατζινακίων. Ἰστέον, ὅτι οἱ Πατζινακῖται τὸ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὸν ποταμὸν Ἀτὴλ τὴν αὐτῶν εἶχον κατοίκησιν, ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὸν ποταμὸν Γεῆχ, ἔχοντες τοὺς τε Χαζάρους συνοροῦντας καὶ τοὺς ἐπονομαζομένους Οὐζους. Πρὸ ἐτῶν δὲ πεντήκοντα οἱ λεγόμενοι Οὐζοὶ μετὰ τῶν Χαζάρων ὁμονοήσαντες καὶ πόλεμον συμβαλόντες πρὸς τοὺς Πατζινακίτας, ὑπερίσχυσαν, καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας χώρας αὐτοὺς ἐξεδίωξαν, καὶ κατέσχον αὐτὴν μέχρι τῆς σήμερον οἱ λεγόμενοι Οὐζοὶ. Οἱ δὲ Πατζινακῖται φυγόντες περιήρχοντο, ἀναψηλαφῶντες τόπον εἰς τὴν αὐτῶν κατασκήνωσιν, καταλαβόντες δὲ τὴν σήμερον παρ' αὐτῶν διακρατουμένην γῆν καὶ εὐρόντες τοὺς Τούρκους οἰκοῦντας ἐν αὐτῇ, πόλεμον τρόπῳ τούτους νικήσαντες καὶ ἐκβαλόντες αὐτοὺς ἐξεδίωξαν, καὶ κατεσκήνωσαν ἐν αὐτῇ, καὶ δεσπόζουσιν τὴν τοιαύτην χώραν, ὡς εἴρηται, μέχρι τὴν σήμερον ἔτη πενήκοντα πέντε. Ἰστέον, ὅτι πᾶσα ἡ Πατζινακία εἰς θέματα ὀκτῶ διαιρεῖται, ἔχουσα καὶ μεγάλους ἄρχοντας τοσοῦτους. Τὰ δὲ θέματά εἰσιν ταῦτα· ὄνομα τοῦ πρώτου θέματος Ἡρτήμ, τοῦ δευτέρου Τζοῦρ, τοῦ τρίτου Γύλα, τοῦ τετάρτου Κουλπέη, τοῦ πέμπτου Χαραβόη, τοῦ ἕκτου Ταλμάτ, τοῦ ἑβδόμου Χοπόν, τοῦ ὀγδόου Τζοπόν. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν, ὃν ἀπὸ τῆς ἰδίας χώρας οἱ Πατζινακῖται ἐξεδιώχθησαν, εἶχον ἄρχοντας εἰς μὲν τὸ θέμα Ἡρτήμ τὸν Βάϊτζαν, εἰς δὲ τὸ Τζοῦρ τὸν Κούελ, εἰς δὲ τὸ Γύλα τὸν Κουρκοῦται, εἰς δὲ τὸ Κουλπέη τὸν Ἰπαόν, εἰς δὲ τὸ Χαραβόη τὸν Καϊδούμ, εἰς δὲ τὸ θέμα Ταλμάτ τὸν Κώσταν, εἰς δὲ τὸ Χοπόν τὸν Γιαζή, εἰς δὲ τὸ θέμα Τζοπόν τὸν Βατᾶν. Μετὰ δὲ θάνατον αὐτῶν διεδέξαντο τὰς ἀρχὰς οἱ τούτων ἐξάδελφοι. Νόμος γὰρ ἐν αὐτοῖς καὶ τύπος ἐκράτησεν παλαιὸς μὴ ἔχειν ἐξουσίαν πρὸς παῖδας ἢ ἀδελφούς αὐτῶν μεταπέμπειν τὰ ἀξιώματα, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι μόνον τοῖς κεκτημένοις τὸ καὶ μέχρι ζωῆς ἄρχειν αὐτούς, μετὰ δὲ θάνατον προχειρίζεσθαι ἢ ἐξάδελφον αὐτῶν ἢ ἐξαδέλφον παῖδας πρὸς τὸ μὴ καθόλου εἰς ἓν μέρος τῆς γενεᾶς διατρέχειν τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ καὶ {εἰς} τοὺς ἐκ πλαγίου καὶ κληρονομεῖν καὶ ἀπεκδέχεσθαι τὴν τιμὴν ἀπὸ ξένης δὲ γενεᾶς οὐχ ὑπεισέρχεται τις καὶ γίνεται ἄρχων. Τὰ δὲ ὀκτῶ θέματα διαιροῦνται εἰς τεσσαράκοντα μέρη, καὶ ἔχουσι καὶ ἐλάττονας ἄρχοντας. Ἰστέον, ὅτι αἱ τέσσαρες τῶν

Πατζινακιτών γενεαί, ἤγουν τὸ θέμα Κουαρτζιτζοῦρ καὶ τὸ θέμα Συρουκαλπή καὶ τὸ θέμα Βοροταλάτ καὶ τὸ θέμα Βουλατζοπόν, κεῖνται πέραν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ πρὸς τὰ ἀνατολικώτερα καὶ βορειότερα μέρη, ἐναποβλέποντα πρὸς τε Οὐζιαν καὶ Χαζαρίαν καὶ Ἀλανίαν καὶ τὴν Χερσῶνα καὶ τὰ λοιπὰ κλίματα. Αἱ δὲ ἄλλαι τέσσαρες γενεαὶ κεῖνται ἔνθεν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ πρὸς τὰ δυτικώτερα καὶ ἀρκτικώτερα μέρη, τουτέστιν τὸ θέμα Γιαζιχοπόν πλησιάζει τῇ Βουλγαρίᾳ, τὸ δὲ θέμα τοῦ κάτω Γύλα πλησιάζει τῇ Τουρκίᾳ, τὸ δὲ θέμα τοῦ Χαραβόη πλησιάζει τῇ Ῥωσίᾳ, τὸ δὲ θέμα Ἰαβδιερτίμ πλησιάζει τοῖς ὑποφόροις χωρίοις χώρας τῆς Ῥωσίας, τοῖς τε Οὐλτίνοις καὶ Δερβλενίνοις καὶ Λενζενίνοις καὶ τοῖς λοιποῖς Σκλάβοις. Ἀπόκισται δὲ ἡ Πατζινακία ἐκ μὲν Οὐζίας καὶ Χαζαρίας ὁδὸν ἡμερῶν πέντε, ἐκ δὲ Ἀλανίας ὁδὸν ἡμερῶν ἕξ, ἀπὸ δὲ Μορδίας ὁδὸν ἡμερῶν δέκα, ἀπὸ δὲ Ῥωσίας ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς, ἀπὸ δὲ Τουρκίας ὁδὸν ἡμερῶν τεσσάρων, ἀπὸ δὲ Βουλγαρίας ὁδὸν ἡμέρας τὸ ἥμισυ, καὶ εἰς Χερσῶνα μὲν ἐστὶν ἕγγιστα, εἰς δὲ τὴν Βόσπορον πλησιέστερον. Ἰστέον, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν, ὃν οἱ Πατζινακῖται ἀπὸ τῆς ἰδίας χώρας ἐξεδιώχθησαν, θελήσει τινὲς ἐξ αὐτῶν καὶ οἰκεία γνώμη ἐναπέμειναν ἐκεῖσε, καὶ τοῖς λεγομένοις Οὐζοῖς συνώκησαν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἰσὶν ἐν αὐτοῖς, ἔχοντες τοιαῦτα γνωρίσματα, ὥστε διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς καὶ νοεῖσθαι, τίνες τε ἦσαν, καὶ πῶς αὐτοὺς ἀποσπασθῆναι τῶν ἰδίων συνέβη· τὰ γὰρ ἰμάτια αὐτῶν εἰσὶν κόντουρα μέχρι γονάτων καὶ τὰ μανίκια ἀπὸ τῶν βραχιόνων ἀποκεκομμένα, ὡς δῆθεν ἐκ τούτου δεικνύντες, ὅτι ἀπὸ τῶν ἰδίων καὶ ὁμοφύλων ἀπεκόπησαν. Ἰστέον, ὅτι ἔνθεν τοῦ Δανάστρεως ποταμοῦ πρὸς τὸ ἀποβλέπον μέρος τὴν Βουλγαρίαν εἰς τὰ περάματα τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἰσὶν ἐρημόκαστρα· κάστρον πρῶτον τὸ ὀνομασθὲν παρὰ τῶν Πατζινακιτῶν Ἄσπρον διὰ τὸ τοὺς λίθους αὐτοῦ φαίνεσθαι καταλεύκους, κάστρον δεύτερον τὸ Τουγγάται, κάστρον τρίτον τὸ Κρακνακάται, κάστρον τέταρτον τὸ Σαλμακάται, κάστρον πέμπτον τὸ Σακακάται, κάστρον ἕκτον τὸ Γαιουκάται. Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς τῶν παλαιοκάστρον κτίσμασιν εὐρίσκονται καὶ ἐκκλησιῶν γνωρίσματά τινα καὶ σταυροὶ λαξευτοὶ εἰς λίθους πωρίνους, ὅθεν καὶ τινες παράδοσιν ἔχουσιν, ὡς Ῥωμαῖοί ποτε τὰς κατοικίας εἶχον ἐκεῖσε. Ἰστέον, ὅτι καὶ Κάγγαρ ὀνομάζονται οἱ Πατζινακῖται, ἀλλ' οὐχὶ πάντες, πλὴν ὁ τῶν τριῶν θεμάτων λαός, τοῦ Ἰαβδιερτί καὶ τοῦ Κουαρτζιτζοῦρ καὶ τοῦ Χαβουξιγγυλά, ὡς ἀνδρειότεροι καὶ εὐγενέστεροι τῶν λοιπῶν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ τοῦ Κάγγαρ προσηγορία. 38 Περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ ἔθνους τῶν Τούρκων, καὶ ὅθεν κατάγονται. Ὅτι τὸ τῶν Τούρκων ἔθνος πλησίον τῆς Χαζαρίας τὸ παλαιὸν τὴν κατοίκησιν ἔσχεν εἰς τὸν τόπον τὸν ἐπονομαζόμενον Λεβεδία ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου βοεβόδου αὐτῶν ἐπωνυμίας, ὅστις βοεβόδος τὸ μὲν τῆς κλήσεως ὄνομα Λεβεδίας προσηγορεύετο, τὸ δὲ τῆς ἀξίας, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αὐτόν, βοεβόδος ἐκαλεῖτο. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ τόπῳ, τῷ προρρηθέντι Λεβεδία, ποταμὸς ἐστὶν ῥέων Χιδμάς, ὁ καὶ Χιγγιλοὺς ἐπονομαζόμενος. Οὐκ ἐλέγοντο δὲ τῷ τότε χρόνῳ Τούρκοι, ἀλλὰ Σάβαρτοι ἄσφαλοι ἐκ τινος αἰτίας ἐπωνομάζοντο. Καὶ οἱ μὲν Τούρκοι γενεαὶ ὑπῆρχον ἑπτὰ, ἄρχοντα δὲ εἰς αὐτοὺς εἴτε ἴδιον, εἴτε ἀλλότριον ποτε οὐκ ἐκτήσαντο, ἀλλ' ὑπῆρχον ἐν αὐτοῖς βοεβοδοὶ τινες, ὧν πρῶτος βοεβόδος ἦν ὁ προρρηθεὶς Λεβεδίας. Συνώκησαν δὲ μετὰ τῶν Χαζάρων ἐνιαυτοὺς τρεῖς, συμμαχοῦντες τοῖς Χαζάροις ἐν πᾶσι τοῖς αὐτῶν πολέμοις. Ὁ δὲ χαγάνος ἄρχων Χαζαρίας διὰ τὴν αὐτῶν ἀνδρείαν καὶ συμμαχίαν τῷ πρώτῳ βοεβόδῳ τῶν Τούρκων, Λεβεδία ἐπονομαζομένῳ, γυναῖκα δέδωκεν πρὸς γάμον Χαζάραν εὐγενῆ διὰ τὸ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ περίφημον καὶ τὸ τοῦ γένους περιφανές, ὅπως ἐξ αὐτοῦ τεκνώσῃ· ὁ δὲ Λεβεδίας ἐκεῖνος ἐκ τινος τύχης μετὰ τῆς αὐτῆς Χαζάρας οὐκ ἐπαιδοποίησεν. Οἱ δὲ Πατζινακῖται, οἱ πρότερον Κάγγαρ ἐπονομαζόμενοι (τοῦτο γὰρ τὸ Κάγγαρ ὄνομα ἐπ' εὐγενείᾳ καὶ ἀνδρείᾳ ἐλέγετο παρ' αὐτοῖς), πρὸς Χαζάρους οὖν οὗτοι κινήσαντες πόλεμον καὶ ἠττηθέντες, τὴν οἰκείαν γῆν καταλεῖψαι καὶ τὴν τῶν Τούρκων

κατοικήσαι κατηναγκάσθησαν. Ἀναμεταξὺ δὲ τῶν Τούρκων συναφθέντος πολέμου καὶ τῶν Πατζινακιτῶν, τῶν τηνικαῦτα Κάγγαρ ἐπονομαζομένων, τὸ τῶν Τούρκων φοσοᾶτον ἠττήθη καὶ εἰς δύο διηρέθη μέρος. Καὶ τὸ μὲν ἕν μέρος πρὸς ἀνατολὴν εἰς τὸ τῆς Περσίδος μέρος κατώκησεν, οἱ καὶ μέχρι τοῦ νῦν κατὰ τὴν τῶν Τούρκων ἀρχαίαν ἐπωνυμίαν καλοῦνται Σάβαρτοι ἄσφαλοι, τὸ δὲ ἕτερον μέρος εἰς τὸ δυτικὸν κατώκησε μέρος ἅμα καὶ τῷ βοεβόδῳ αὐτῶν καὶ ἀρχηγῷ, Λεβεδία, εἰς τόπους τοὺς ἐπονομαζομένους Ἀτελκούζου, ἐν οἷς τόποις τὰ νῦν τὸ τῶν Πατζινακιτῶν ἔθνος κατοικεῖ. Ὀλίγου δὲ χρόνου διαδραμόντος, ὁ χαγάνος ἐκεῖνος ἄρχων Χαζαρίας τοῖς Τούρκοις ἐμήνυσεν τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλῆναι Λεβεδία, τὸν πρῶτον αὐτῶν βοέβοδον. Ὁ Λεβεδίας τοίνυν πρὸς τὸν χαγάνον Χαζαρίας ἐναφικόμενος ἀνηρώτα τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν αὐτὸν μετεπέμψατο. Ὁ δὲ χαγάνος εἶπεν πρὸς αὐτόν, ὅτι· "Διὰ τοῦτό σε προσεκαλεσάμεθα, ἵνα, ἐπειδὴ εὐγενὴς καὶ φρόνιμος καὶ ἠνδρειωμένος ὑπάρχεις καὶ πρῶτος τῶν Τούρκων, ἄρχοντά σε τοῦ ἔθνους σου προβαλώμεθα, καὶ ἵνα ὑπέικης τῷ λόγῳ καὶ τῇ προστάξει ἡμῶν." Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς πρὸς τὸν χαγάνον ἀντέφησεν, ὅτι· "Τὴν περὶ ἐμέ σου σχέσιν τε καὶ προαίρεσιν μεγάλως ἐναποδέχομαι, καὶ τὴν εὐχαριστίαν ὁμολογῶ σοι προσήκουσαν, ἐπεὶ δὲ ἀδυνατῶς ἔχω πρὸς τὴν τοιαύτην ἀρχὴν, ὑπακοῦσαι οὐ δύναμαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἔστιν ἕτερος ἀπ' ἐμοῦ βοέβοδος, λεγόμενος Ἀλμουτζης καὶ υἱὸν κεκτημένος ὀνόματι Ἀρπαδῆ· ἐκ τούτων μᾶλλον εἴτε ἐκεῖνος ὁ Ἀλμουτζης, εἴτε ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀρπαδῆς ἵνα γένηται ἄρχων, καὶ ἔστιν ὑπὸ τὸν λόγον ὑμῶν". Ἐν τούτῳ οὖν τῷ λόγῳ ἀρεσθεὶς ὁ χαγάνος ἐκεῖνος δέδωκεν ἀνθρώπους αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς Τούρκους ἀπέστειλεν, οἱ καὶ συλλαλήσαντες περὶ τούτου μετὰ τῶν Τούρκων, μᾶλλον οἱ Τοῦρκοι τὸν Ἀρπαδῆ γενέσθαι προέκριναν ἄρχοντα, ἢ περὶ Ἀλμουτζη, τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, ὡς ἀξιολογώτερον ὄντα καὶ περισπούδαστον ἕν τε φρονήσει καὶ βουλή καὶ ἀνδρεία καὶ ἰκανὸν πρὸς τὴν τοιαύτην ἀρχὴν, ὃν καὶ ἄρχοντα κατὰ τὸ τῶν Χαζάρων ἔθος καὶ ζάκανον πεποιήκασιν, σηκώσαντες αὐτὸν εἰς σκουτάριον. Πρὸ δὲ τοῦ Ἀρπαδῆ τούτου ἄρχοντα ἕτερον οἱ Τοῦρκοι οὐκ ἐκτήσαντο πώποτε, ἐξ οὗ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τῆς τούτου γενεᾶς ἄρχων Τουρκίας καθίσταται. Μετὰ δὲ τινος χρόνου τοῖς Τούρκοις ἐπιπεσόντες οἱ Πατζινακῖται, κατεδίωξαν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν Ἀρπαδῆ. Οἱ οὖν Τοῦρκοι τραπέντες καὶ πρὸς κατοίκησιν γῆν ἐπιζητούντες, ἐλθόντες ἀπεδίωξαν οὗτοι τοὺς τὴν μεγάλην Μοραβίαν οἰκοῦντας, καὶ εἰς τὴν γῆν αὐτῶν κατεσκήνωσαν, εἰς ἣν νῦν οἱ Τοῦρκοι μέχρι τῆς σήμερον κατοικοῦσιν. Καὶ ἔκτοτε πόλεμον οἱ Τοῦρκοι παρὰ τῶν Πατζινακιτῶν οὐκ ἐδέξαντο. Εἰς δὲ τὸ κατασκηνώσαν τὸ προρρηθὲν ἔθνος τῶν Τούρκων πρὸς ἀνατολὴν εἰς τὰ τῆς Περσίδος μέρη μέχρι τοῦ νῦν πραγματευτὰς ἀποστέλλουσιν οὗτοι οἱ πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος οἰκοῦντες προρρηθέντες Τοῦρκοι, καὶ βλέπουσιν αὐτούς, καὶ ἀποκρίσεις παρὰ αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς πολλάκις ἀποκομίζουσιν. Ὅτι ὁ τῶν Πατζινακιτῶν τόπος, ἐν ᾧ τῷ τότε καιρῷ κατώκησαν οἱ Τοῦρκοι, καλεῖται κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ἐκεῖσε ὄντων ποταμῶν. Οἱ δὲ ποταμοὶ εἰσιν οὗτοι· ποταμὸς πρῶτος ὁ καλούμενος Βαρούχ, ποταμὸς δεύτερος ὁ καλούμενος Κουβοῦ, ποταμὸς τρίτος ὁ καλούμενος Τροῦλλος, ποταμὸς τέταρτος ὁ καλούμενος Βροῦτος, ποταμὸς πέμπτος ὁ καλούμενος Σέρετος.

39 Περὶ τοῦ ἔθνους τῶν Καβάρων. Ἰστέον, ὅτι οἱ λεγόμενοι Κάβαροι ἀπὸ τῆς τῶν Χαζάρων γενεᾶς ὑπῆρχον. Καὶ δὴ συμβάν τινα παρὰ αὐτῶν ἀποστασίαν γενέσθαι πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, καὶ πολέμου ἐμφυλίου καθιστάντος, ἡ πρώτη ἀρχὴ αὐτῶν ὑπερίσχυσεν, καὶ οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπεσφάγησαν, οἱ δὲ ἐξέφυγον, καὶ ἦλθαν καὶ κατεσκήνωσαν μετὰ τῶν Τούρκων εἰς τὴν τῶν Πατζινακιτῶν γῆν, καὶ ἀλλήλοις συνεφιλιώθησαν, καὶ Κάβαροί τινες ὠνομάσθησαν. Ὅθεν καὶ τὴν τῶν Χαζάρων γλῶσσαν αὐτοῖς τοῖς Τούρκοις ἐδίδαξαν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὴν αὐτὴν διάλεκτον ἔχουσιν· ἔχουσιν δὲ καὶ τὴν τῶν Τούρκων ἑτέραν γλῶσσαν. Διὰ δὲ τὸ εἰς τοὺς

πολέμους ισχυροτέρους καὶ ἀνδρειοτέρους δείκνυσθαι τῶν ὀκτῶ γενεῶν καὶ προεξάρχειν τοῦ πολέμου προεκρίθησαν πρῶται γενεαί. Εἷς δὲ ἔστιν ἄρχων ἐν αὐτοῖς, ἤγουν ἐν ταῖς τρισὶ γενεαῖς τῶν Καβάρων, ὅστις καὶ μέχρι τὴν σήμερον ἔστιν. 40 Περὶ τῶν γενεῶν τῶν Καβάρων καὶ τῶν Τούρκων. Πρώτη ἢ παρὰ τῶν Χαζάρων ἀποσπασθεῖσα αὕτη ἢ προρρηθεῖσα τῶν Καβάρων γενεά, δευτέρα τοῦ Νέκη, τρίτη τοῦ Μεγέρη, τετάρτη τοῦ Κουρτουγερμάτου, πέμπτη τοῦ Ταριάνου, ἕκτη Γενάχ, ἑβδόμη Καρῆ, ὀγδόη Κασῆ. Καὶ οὕτως ἀλλήλοις συναφθέντες, μετὰ τῶν Τούρκων οἱ Κάβαροι εἰς τὴν τῶν Πατζινακιδῶν κατώκησαν γῆν. Μετὰ δὲ ταῦτα παρὰ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου καὶ ἀοιδίμου βασιλέως, προσκληθέντες διεπέρασαν, καὶ τὸν Συμεῶν πολεμήσαντες κατὰ κράτος αὐτὸν ἤττησαν, καὶ ἐξελάσαντες μέχρι τῆς Πρεσθλάβου διήλθον, ἀποκλείσαντες αὐτὸν εἰς τὸ κάστρον τὸ λεγόμενον Μουνδράγα, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν. Τῷ δὲ τότε καιρῷ τὸν Λιούντικα, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀρπαδῆ εἶχον ἄρχοντα. Μετὰ δὲ τὸ πάλιν τὸν Συμεῶν μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων εἰρηνεῦσαι καὶ λαβεῖν ἄδειαν διεπέμψατο πρὸς τοὺς Πατζινακίτας, καὶ μετὰ αὐτῶν ὠμοφώνησεν τοῦ καταπολεμῆσαι καὶ ἀφανίσει τοὺς Τούρκους. Καὶ ὅτε οἱ Τούρκοι πρὸς ταξίδιον ἀπῆλθον, οἱ Πατζινακίται μετὰ Συμεῶν ἦλθον κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ τὰς αὐτῶν φαμίλιας παντελῶς ἐξηφάνισαν, καὶ τοὺς εἰς φύλαξιν τῆς χώρας αὐτῶν Τούρκους ἀπ' ἐκεῖσε κακιγκάκως ἀπεδίωξαν. Οἱ δὲ Τούρκοι ὑποστρέψαντες καὶ τὴν χώραν αὐτῶν οὕτως εὐρόντες ἔρημον καὶ κατηφανισμένην, κατεσκήνωσαν εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν καὶ σήμερον κατοικοῦσιν, τὴν ἐπονομαζομένην κατὰ τὴν ἀνωτέρω, ὡς εἴρηται, τῶν ποταμῶν ἐπωνυμίαν. Ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ πρότερον οἱ Τούρκοι ὑπῆρχον, ὀνομάζεται κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἐκεῖσε διερχομένου ποταμοῦ Ἐτέλ καὶ Κουζοῦ, ἐν ᾧ ἀρτίως οἱ Πατζινακίται κατοικοῦσιν. Οἱ δὲ Τούρκοι παρὰ τῶν Πατζινακιδῶν διωχθέντες ἦλθον καὶ κατεσκήνωσαν εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν νῦν οἰκοῦσιν. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ παλαιά τινα ἔστιν γνωρίσματα· καὶ πρῶτον μὲν ἔστιν ἢ τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ γέφυρα κατὰ τὴν τῆς Τουρκίας ἀρχήν, ἔπειτα καὶ ἡ Βελέγραδα ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν τῆς αὐτῆς γεφύρας, ἐν ἣ καὶ ὁ πύργος ἔστιν τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ βασιλέως, καὶ πάλιν κατὰ τὴν τοῦ ποταμοῦ ἀναδρομὴν ἔστιν τὸ Σέρμιον ἐκεῖνο λεγόμενον, ἀπὸ τῆς Βελεγράδας ὁδὸν ἔχον ἡμερῶν δύο, καὶ ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε ἢ μεγάλη Μοραβία, ἢ ἀβάπτιστος, ἦν καὶ ἐξήλειψαν οἱ Τούρκοι, ἧς ἦρχε τὸ πρότερον ὁ Σφενδοπλόκος. Ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸν Ἰστρον ποταμὸν γνωρίσματά τε καὶ ἐπωνυμίαι, τὰ δὲ ἀνώτερα τούτων, ἐν ᾧ ἔστιν ἢ πᾶσα τῆς Τουρκίας κατασκήνωσις, ἀρτίως ἐπονομάζουσιν κατὰ τὰς {τουῦ} τῶν ἐκεῖσε ῥεόντων ποταμῶν ἐπωνυμίας. Οἱ δὲ ποταμοὶ εἰσὶν οὗτοι· ποταμὸς πρῶτος ὁ Τιμήσης, ποταμὸς δεύτερος ὁ Τούτης, ποταμὸς τρίτος ὁ Μορήσης, ποταμὸς τέταρτος ὁ Κρίσος, καὶ πάλιν ἕτερος ποταμὸς ἢ Τίτζα. Πλησιάζουσι δὲ τοῖς Τούρκοις πρὸς μὲν τὸ ἀνατολικὸν μέρος οἱ Βούλγαροι, ἐν ᾧ καὶ διαχωρίζει αὐτοὺς ὁ Ἰστρος, ὁ καὶ Δανούβιος λεγόμενος ποταμὸς, πρὸς δὲ τὸ βόρειον οἱ Πατζινακίται, πρὸς δὲ τὸ δυτικώτερον οἱ Φράγγοι, πρὸς δὲ τὸ μεσημβρινὸν οἱ Χρωβάτοι. Αἱ δὲ ὀκτῶ γενεαὶ τῶν Τούρκων αὐταὶ πρὸς τοὺς οἰκείους ἄρχοντας οὐχ ὑπέικουσιν, ἀλλ' ὁμόνοιαν ἔχουσιν εἰς τοὺς ποταμούς, εἰς οἷον μέρος προβάλλει πόλεμος, συναγωνίζεσθαι μετὰ πάσης φροντίδος τε καὶ σπουδῆς. Ἐχουσι δὲ κεφαλὴν πρώτην τὸν ἄρχοντα ἀπὸ τῆς γενεᾶς τοῦ Ἀρπαδῆ κατὰ ἀκολουθίαν καὶ δύο ἑτέρους, τὸν τε γυλᾶν καὶ τὸν καρχᾶν, οἵτινες ἔχουσι τάξιν κριτοῦ· ἔχει δὲ ἑκάστη γενεὰ ἄρχοντα. Ἰστέον, ὅτι ὁ γυλᾶς καὶ ὁ καρχᾶς οὐκ εἰσὶ κύρια ὀνόματα, ἀλλὰ ἀξιώματα. Ἰστέον, ὅτι ὁ Ἀρπαδῆς, ὁ μέγας Τουρκίας ἄρχων, ἐποίησεν τέσσαρας υἱούς· πρῶτον τὸν Ταρκατζοῦν, δεύτερον τὸν Ἰέλεχ, τρίτον τὸν Ἰουτοτζᾶν, τέταρτον τὸν Ζαλτᾶν. Ἰστέον, ὅτι ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ Ἀρπαδῆ, ὁ Ταρκατζοῦς ἐποίησεν υἱὸν τὸν Τεβέλη, ὁ δὲ δεύτερος υἱός, ὁ Ἰέλεχ ἐποίησεν υἱὸν τὸν Ἐζέλεχ, ὁ δὲ τρίτος υἱός, ὁ

Ἰουτοτζᾶς ἐποίησεν υἱὸν τὸν Φαλίτζιν, τὸν νυνὶ ἄρχοντα, ὁ δὲ τέταρτος υἱός, ὁ Ζαλτᾶς ἐποίησεν υἱὸν τὸν Ταξίν. Ἰστέον, ὅτι πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀρπαδῆ ἐτελεύτησαν, οἱ δὲ ἔγγονοι αὐτοῦ, ὃ τε Φαλῆς καὶ ὁ Τασῆς καὶ ὁ ἐξάδελφος αὐτῶν, ὁ Ταξίς, ζῶσιν. Ἰστέον, ὅτι ἐτελεύτησεν ὁ Τεβέλης, καὶ ἔστιν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Τερματζοῦς, ὁ ἀρτίως ἀνελθὼν φίλος μετὰ τοῦ Βουλτζοῦ, τοῦ τρίτου ἄρχοντος καὶ καρχᾶ Τουρκίας. Ἰστέον, ὅτι ὁ Βουλτζοῦς, ὁ καρχᾶς ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ Καλῆ, τοῦ καρχᾶ, καὶ ὅτι τὸ μὲν Καλῆ ἔστιν ὄνομα κύριον, τὸ δὲ καρχᾶς ἔστιν ἀξίωμα, ὡσπερ καὶ τὸ γυλᾶς, ὃ ἔστιν μεῖζον τοῦ καρχᾶ. 41 Περὶ τῆς χώρας τῆς Μοραβίας. Ἰστέον, ὅτι ὁ Μοραβίας ἄρχων, ὁ Σφενδοπλόκος, ἀνδρεῖος καὶ φοβερὸς εἰς τὰ πλησιάζοντα αὐτῷ ἔθνη γέγονεν. Ἔσχε δὲ ὁ αὐτὸς Σφενδοπλόκος τρεῖς υἱούς, καὶ τελευτῶν διεῖλεν εἰς τρία μέρη τὴν ἑαυτοῦ χώραν, καὶ τοῖς τρισὶν υἱοῖς αὐτοῦ ἀνά μιᾶς μερίδος κατέλιπεν, τὸν πρῶτον καταλείψας ἄρχοντα μέγαν, τοὺς δὲ ἐτέρους δύο τοῦ εἶναι ὑπὸ τὸν λόγον τοῦ πρῶτου υἱοῦ. Παρήνεσεν δὲ αὐτοὺς τοῦ μὴ εἰς διάστασιν καὶ κατ' ἀλλήλων γενέσθαι, παράδειγμα αὐτοῖς τοιοῦτον ὑποδείξας· ράβδους γὰρ τρεῖς ἐνεγκῶν καὶ συνδήσας, δέδωκεν τῷ πρῶτῳ υἱῷ τοῦ ταύτας κλάσαι, τοῦ δὲ μὴ ἰσχύσαντος, πάλιν δέδωκεν τῷ δευτέρῳ, ὡσαύτως καὶ τῷ τρίτῳ, καὶ εἶθ' οὕτως διαιρῶν τὰς τρεῖς ράβδους δέδωκεν τοῖς τρισὶ πρὸς μίαν· οἱ δὲ λαβόντες καὶ κελευσθέντες ταύτας κλάσαι, εὐθέως αὐτὰς κατέκλασαν. Καὶ διὰ τοιοῦτου ὑποδείγματος παρήνεσεν αὐτοὺς εἰπὼν, ὡς ὅτι· "Εἰ μὲν διαμένετε ἐν ὁμοψυχίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἀδιαίρετοι, ἀκαταγώνιστοι παρὰ τῶν ἐναντίων καὶ ἀνάλωτοι γενήσεσθε· εἰ δὲ ἐν ὑμῖν γένηται ἔρις καὶ φιλονικία, καὶ διαχωρισθῆτε εἰς τρεῖς ἀρχάς, μὴ ὑποκείμενοι τῷ πρῶτῳ ἀδελφῷ, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀφανισθήσεσθε, καὶ ὑπὸ τῶν πλησιάζόντων ὑμῖν ἐχθρῶν παντελῶς ἐξολοθρευθήσεσθε." Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ αὐτοῦ Σφενδοπλόκου ἕνα χρόνον ἐν εἰρήνῃ διατελέσαντες, ἔριδος καὶ στάσεως ἐν ἑαυτοῖς ἐμπεσοῦσης, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐμφύλιον πόλεμον ποιήσαντες, ἐλθόντες οἱ Τοῦρκοι τούτους παντελῶς ἐξωλόθρευσαν, καὶ ἐκράτησαν τὴν ἑαυτῶν χώραν, εἰς ἣν καὶ ἀρτίως οἰκοῦσιν. Καὶ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ λαοῦ διεσκορπίσθησαν, προσφυγόντες εἰς τὰ παρακείμενα ἔθνη, εἷς τε τοὺς Βουλγάρους καὶ Τούρκους καὶ Χρωβάτους καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔθνη. 42 Γεωγραφία ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ καὶ τοῦ κάστρου Βελεγράδας, Τουρκίας τε καὶ Πατζινακίας μέχρι τοῦ Χαζαρικοῦ κάστρου Σάρκελ καὶ τῆς Ῥωσίας καὶ μέχρι τῶν Νεκροπύλων, τῶν ὄντων εἰς τὴν τοῦ Πόντου θάλασσαν πλησίον τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ, καὶ Χερσῶνος ὁμοῦ καὶ Βοσπόρου, ἐν οἷς τὰ κάστρα τῶν κλιμάτων εἰσὶν, εἶτα μέχρι λίμνης Μαιώτιδος, τῆς καὶ θαλάσσης διὰ τὸ μέγεθος ἐπονομαζομένης, καὶ μέχρι τοῦ κάστρου Ταμάταρχα λεγομένου, πρὸς τούτους δὲ καὶ Ζιχίας καὶ Παπαγίας καὶ Κασαχίας καὶ Ἀλανίας καὶ Ἀβασγίας καὶ μέχρι τοῦ κάστρου Σωτηριουπόλεως. Ἰστέον, ὅτι ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι τοῦ ποταμοῦ Δανούβεως, ἐν ᾧ τὸ κάστρον ἔστιν τὸ Βελέγραδα ἐπονομαζόμενον, ἔστιν ὁδὸς ἡμερῶν ὀκτώ, εἰ καὶ μὴ διὰ τάχους τις, ἀλλὰ μετὰ ἀναπαύσεως πορεύεται. Καὶ κατοικοῦσιν μὲν οἱ Τοῦρκοι πέραθεν τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ εἰς τὴν τῆς Μοραβίας γῆν, ἀλλὰ καὶ ἔνθεν μέσον τοῦ Δανούβεως καὶ τοῦ Σάβα ποταμοῦ. Ἀπὸ δὲ κάτωθεν τῶν μερῶν Δανούβεως ποταμοῦ τῆς Δίστρας ἀντίπερα ἢ Πατζινακία παρέρχεται, καὶ κατακρατεῖ ἢ κατοικία αὐτῶν μέχρι τοῦ Σάρκελ, τοῦ τῶν Χαζάρων κάστρου, ἐν ᾧ ταξεῶται καθέζονται τριακόσιοι, κατὰ χρόνον ἐναλλασσόμενοι. Ἐρμηνεύεται δὲ παρὰ αὐτοῖς τὸ Σάρκελ "ἄσπρον ὀσπίτιον", ὅπερ ἐκτίσθη παρὰ σπαθαροκανδιδάτου Πετρωνᾶ, τοῦ ἐπονομαζομένου Καματηροῦ, τὸν βασιλέα Θεόφιλον πρὸς τὸ κτισθῆναι αὐτοῖς τὸ κάστρον τοῦτο τῶν Χαζάρων αἰτησαμένων. Ὁ γὰρ χαγάνος ἐκεῖνος καὶ ὁ πᾶς Χαζαρίας εἰς τὸν αὐτὸν βασιλέα Θεόφιλον πρέσβεις ἐναποστείλαντες, κτισθῆναι αὐτοῖς τὸ κάστρον τὸ Σάρκελ ἠτήσαντο, οἷς ὁ βασιλεύς, τῇ τούτων αἰτήσῃ πεισθεῖς, τὸν προρρηθέντα

σπαθαροκανδιδᾶτον Πετρωνᾶ μετὰ χελανδίων βασιλικῶν πλωίμων ἀπέστειλεν καὶ χελάνδια τοῦ κατεπάνω Παφλαγονίας. Καὶ δὴ ὁ αὐτὸς Πετρωνᾶς τὴν Χερσῶνα καταλαβὼν τὰ μὲν χελάνδια ἔλιπεν ἐν Χερσῶνι, τὸν δὲ λαὸν εἰσαγαγὼν εἰς καματερὰ καράβια, ἀπῆλθεν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ, ἐν ᾧ καὶ τὸ κάστρον ἔμελλεν κτίσασθαι. Καὶ ἐπειδὴ ὁ τόπος λίθους οὐκ εἶχεν πρὸς κτίσιν τοῦ κάστρου ἐπιτηδείους, καμίνιά τινα ποιησάμενος καὶ βήσσαλον ἐν αὐτοῖς ἐγκαύσας, μετ' αὐτῶν τὴν τοῦ κάστρου κτίσιν ἐποίησατο, ἐκ μικρῶν τινῶν τῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ κοχλιδίων ἄσβεστον ἐργασάμενος. Οὗτος οὖν ὁ προρρηθεὶς σπαθαροκανδιδᾶτος Πετρωνᾶς μετὰ τὸ κτίσασθαι τὸ κάστρον τὸ Σάρκελ πρὸς τὸν βασιλέα Θεοφίλον εἰσελθὼν, εἶπεν αὐτῷ, ὅτι· "Εἰ θέλης ὅλως τὸ τῆς Χερσῶνος κάστρον καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τόπους κυρίως ἐξουσιάσαι καὶ τούτους μὴ τῆς σῆς ἐκτὸς γενέσθαι χειρός, προβάλλου στρατηγὸν ἴδιον, καὶ μὴ τοῖς ἐκείνων καταπιστεύσης πρωτεύουσί τε καὶ ἄρχουσι." Μέχρι γὰρ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως οὐκ ἦν στρατηγὸς ἀπὸ τῶν ἐντεῦθεν ἀποστελλόμενος, ἀλλ' ἦν ὁ τὰ πάντα διοικῶν ὁ λεγόμενος πρωτεύων μετὰ καὶ τῶν ἐπονομαζομένων πατέρων τῆς πόλεως. Τοῦ οὖν βασιλέως Θεοφίλου πρὸς ταῦτα βουλευσαμένου τὸν ὁ δεῖνα ἐξαποστεῖλαι στρατηγὸν ἢ τὸν ὁ δεῖνα, ὕστερον ἀποσταλῆναι προέκρινεν τὸν προρρηθέντα σπαθαροκανδιδᾶτον Πετρωνᾶν ὡς † ἔμπειρα † τοῦ τόπου γεγονότα καὶ τῶν πραγμάτων οὐκ ἀνεπιστήμονα, ὃν καὶ πρωτοσπαθᾶριον τιμήσας, προεβάλετο στρατηγόν, καὶ εἰς Χερσῶνα ἐξαπέστειλεν, ὀρίσας τὸν τότε πρωτεύοντα καὶ πάντας ὑπέικειν αὐτῷ, ἐξ οὗ καὶ μέχρι τὴν σήμερον ἐπεκράτησεν ἀπὸ τῶν ἐντεῦθεν εἰς Χερσῶνα προβάλλεσθαι στρατηγούς. Ἄλλ' αὕτη μὲν ἡ τοῦ Σάρκελ τοῦ κάστρου κτίσις καθέστηκεν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ μέχρι τοῦ προρρηθέντος κάστρου, τοῦ Σάρκελ ὁδὸς ἐστὶν ἡμερῶν ξ'. Μέσον δὲ τῆς τοιαύτης γῆς ποταμοὶ μὲν εἰσὶν πολλοί· δύο δὲ μέγιστοι ἐξ αὐτῶν ὃ τε Δάναστρις καὶ ὁ Δάναπρις. Εἰσὶ δὲ ἕτεροι ποταμοί, ὃ τε λεγόμενος Συγγούλ καὶ ὁ Ὑβύλ καὶ ὁ Ἄλματα καὶ ὁ Κοῦφισ καὶ ὁ Βογοῦ καὶ ἕτεροι πολλοί. Εἰς δὲ τὰ ὑψηλότερα τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ μέρη κατοικοῦσιν οἱ Ῥῶς, δι' οὗ ποταμοῦ ἀποπλέοντες, πρὸς Ῥωμαίους ποιοῦνται τὴν ἄφιξιν. Ἡ δὲ Πατζινακία πᾶσαν τὴν γῆν μέχρι τῆς τε Ῥωσίας καὶ Βοσπόρου κατακρατεῖ καὶ μέχρι Χερσῶνος καὶ ἕως τὸ Σαράτ, Βουράτ καὶ τῶν λ' μερῶν. Τὸ δὲ τῆς παραλίας τῆς θαλάσσης ἀπὸ τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ διάστημα μέχρι τοῦ Δανάστρεως ποταμοῦ εἰσὶν μίλια ρκ'. Ἀπὸ δὲ τοῦ Δανάστρεως ποταμοῦ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Δανάπρεως εἰσὶν μίλια π', ὁ χρυσὸς λεγόμενος αἰγιαλός. Ἀπὸ δὲ τὸ στόμιον ποταμοῦ τοῦ Δανάπρεως εἰσὶ τὰ Ἄδαρά, κάκεῖσε κόλπος ἐστὶν μέγας, ὁ λεγόμενος τὰ Νεκρόπυλα, ἐν ᾧ τις διελθεῖν ἀδυνατεῖ παντελῶς. Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ μέχρι Χερσῶνός εἰσὶν μίλια τ', ἐν τῷ μέσον δὲ λίμναι καὶ λιμένες εἰσὶν, ἐν οἷς οἱ Χερσωνῖται τὸ ἄλας ἐργάζονται. Ἀπὸ δὲ Χερσῶνος μέχρι Βοσπόρου εἰσὶν τὰ κάστρα τῶν κλιμάτων, τὸ δὲ διάστημα μίλια τ'. Καὶ ἀπὸ Βοσπόρου τὸ τῆς Μαιώτιδος λίμνης στόμιόν ἐστιν, ἣτις καὶ θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος παρὰ πάντων ὀνομάζεται. Εἰς δὲ τὴν αὐτὴν Μαιώτιδα θάλασσαν εἰσρέουσιν ποταμοὶ πολλοὶ καὶ μεγάλοι· πρὸς μὲν τὸ ἀρκτῶον αὐτῆς μέρος ὁ Δάναπρις ποταμός, ἐξ οὗ καὶ οἱ Ῥῶς διέρχονται πρὸς τε τὴν μαύρην Βουλγαρίαν καὶ Χαζαρίαν καὶ Συρίαν. Ὁ δὲ αὐτὸς κόλπος τῆς Μαιώτιδος ἔρχεται ἀντικρὺ τῶν Νεκροπύλων, τῶν ὄντων πλησίον τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ, ὡς ἀπὸ μιλίων δ', καὶ μίσηται, ἐν ᾧ καὶ σοῦδαν οἱ παλαιοὶ ποιησάμενοι διεβίβασαν τὴν θάλασσαν, μέσον ἀποκλείσαντες πᾶσαν τὴν Χερσῶνος γῆν καὶ τῶν κλιμάτων καὶ τῆς Βοσπόρου γῆν, κρατοῦσαν μέχρι α μιλίων ἢ καὶ πλειόνων τινῶν. Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν ἐτῶν κατεχώσθη ἡ αὐτὴ σοῦδα καὶ εἰς δάσος ἐγένετο πολὺ, καὶ οὐκ εἰσὶν ἐν αὐτῷ πλην δύο ὁδοί, ἐν αἷς οἱ Πατζινακῖται διέρχονται πρὸς τε Χερσῶνα καὶ Βόσπορον καὶ τὰ κλίματα. Εἰς δὲ τὸ ἀνατολικώτερον μέρος τῆς Μαιώτιδος λίμνης εἰσέρχονται πολλοὶ τινες ποταμοί, ὃ

τε Τάναϊς ποταμός, ὁ ἀπὸ τὸ κάστρον Σάρκελ ἐρχόμενος, καὶ τὸ Χαράκουλ, ἐν ᾧ καὶ τὸ βερζίτικον ἀλιεύεται, εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι ποταμοί, ὁ Βὰλ καὶ ὁ Βουρλίκ, ὁ Χαδὴρ καὶ ἄλλοι πλεῖστοι ποταμοί. Ἐκ δὲ τῆς Μαιώτιδος λίμνης ἐξέρχεται στόμιον τὸ Βουρλίκ ἐπονομαζόμενον, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Πόντου θάλασσαν καταρρεῖ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ Βόσπορος, ἀντικρὺ δὲ τῆς Βοσπόρου τὸ Ταμάταρχα λεγόμενον κάστρον ἐστίν. Τὸ δὲ διάστημα τοῦ περάματος τοῦ τοιοῦτου στομίου ἐστὶν μίλια ιη'. Ἐν δὲ τῷ μέσον τῶν αὐτῶν ιη' μιλίων ἐστὶ νησίον μέγα χαμηλόν, τὸ λεγόμενον Ἀτέχ. Ἀπὸ τὸ Ταμάταρχα ἐστὶ ποταμός ἀπὸ μιλίων ιη' ἢ καὶ κ', λεγόμενος Οὐκρούχ, ὁ διαχωρίζων τὴν Ζιχίαν καὶ τὸ Ταμάταρχα, ἀπὸ δὲ τοῦ Οὐκρούχ μέχρι τοῦ Νικόψεως ποταμοῦ, ἐν ᾧ καὶ κάστρον ἐστὶν ὁμώνυμον τῷ ποταμῷ, ἔστιν ἡ χώρα τῆς Ζιχίας· τὸ δὲ διάστημά ἐστὶν μίλια τ'. Ἄνωθεν δὲ τῆς Ζιχίας ἐστὶν ἡ χώρα ἡ λεγομένη Παπαγία, καὶ ἄνωθεν τῆς Παπαγίας χώρας ἐστὶν ἡ χώρα ἡ λεγομένη Κασαχία, ἄνωθεν δὲ τῆς Κασαχίας ὄρη τὰ Καυκάσιά εἰσιν, καὶ τῶν ὀρέων ἄνωθεν ἐστὶν ἡ χώρα τῆς Ἀλανίας. Ἡ δὲ τῆς Ζιχίας παράλιος ἔχει νησία, τὸ μέγα νησίον καὶ τὰ τρία νησιά· ἔνδοθεν δὲ τούτων εἰσιν καὶ ἕτερα νησία, τὰ καὶ ἐπινημηθέντα καὶ παρὰ τῶν Ζιχῶν κτισθέντα, τό τε Τουργανήρχ καὶ τὸ Τζαρβαγάνιν καὶ ἕτερον νησίον, καὶ εἰς τὸν τοῦ Σπαταλοῦ λιμένα ἕτερον νησίον, καὶ εἰς τὰς Πτελέας ἕτερον, ἐν ᾧ ἐν ταῖς τῶν Ἀλανῶν ἐπιδρομαῖς οἱ Ζιχοὶ καταφεύγουσιν. Τὸ δὲ παραθαλάσσιον ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς Ζιχίας, ἦτοι τοῦ Νικόψεως ποταμοῦ, ἐστὶν ἡ τῆς Ἀβασγίας χώρα μέχρι τοῦ κάστρου Σωτηριουπόλεως· εἰσὶ δὲ μίλια τ'. 43 Περὶ τῆς χώρας τοῦ Ταρῶν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν βορείων Σκυθῶν ἱκανῶς σοι δεδήλωται, τέκνον ποθούμενον, ὧν ἡ γνῶσις ἐπωφελής τε καὶ εὐχρηστος ἐν καιρῷ σοι πάντως γενήσεται· δεῖ δέ σε μηδὲ τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἀγνοεῖν, ὅθεν ὑπήκοα πάλιν τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον τῆς τούτων ἐπικρατείας ἐξέπεσον. Πρῶτος γὰρ ὁ Κρικορίκιος ἐκεῖνος τοῦ Ταρῶν ἄρχων πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων ἑαυτὸν ὑπέκλινεν καὶ ὑπέταξεν, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐπαμφοτερίζων ἐφαίνετο, καὶ λόγῳ μὲν τὴν τοῦ βασιλέως φιλίαν προσεποιεῖτο τιμᾶν, ἔργῳ δὲ τῷ τῶν Σαρακηνῶν κατάρχοντι τὰ καθ' ἡδονὴν διεπράττετο, καὶ διαφόρως ἡγεμῶν ἐχρημάτισεν τῶν ἀπὸ Συρίας ἐξερχομένων φοσσάτων κατὰ τῶν ὑπηκόων θεμάτων τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, καὶ πάντα τὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἐν ἀπορρήτῳ μελετώμενα κατὰ τῶν ἀντιπάλων Σαρακηνῶν πρὸς Συρίαν ἐμήνυεν, καὶ λάθρα περὶ τῶν παρ' ἡμῖν συμβαινόντων ἀεὶ πρὸς τὸν ἀμερμουμνῆν διὰ γραμμάτων ἐδηλοποιεῖ, καὶ δοκεῖν μὲν ἐβούλετο τὰ τῶν Ῥωμαίων φρονῶν, εὐρίσκετο δὲ μᾶλλον τὰ τῶν Σαρακηνῶν προκρίνων τε καὶ τιμῶν. Πλὴν ἀπέστειλεν ἀεὶ δῶρα, ἅπερ τοῖς ἐκεῖσε βαρβάρους δοκεῖ τίμια, πρὸς τὸν ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμον Λέοντα, καὶ ἀντελάμβανε πλείονά τε καὶ κρείττονα παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλεύοντος, ὃς καὶ πολλακίς αὐτῷ προετρέψατο διὰ γραμμάτων πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθεῖν καὶ τὸν βασιλέα θεάσασθαι καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ φιλοφρονήσεων καὶ τιμῶν μετασχεῖν. Ὁ δὲ δεδοικώς, μὴ πρὸς λύπην καὶ σκάνδαλον τοῦ ἀμερμουμνῆ γένηται τοῦτο, προφάσεις ἐπλάττετο, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἔρημον τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας καταλιπεῖν, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν καταληϊσθῆ, μάτην ἐσκήπτετο. Ὁ δὲ αὐτὸς ἄρχων τοῦ Ταρῶν κρατήσας ἐν πολέμῳ ποτὲ τοῦ Ἀρκάϊκα τοὺς παῖδας, ἦγουν Κρικορίκου τοῦ πατρικίου, τοῦ πατρὸς τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἀσωτίου, τοὺς ἐξαδέλφους, εἶχε παρ' ἑαυτῷ δεσμίους. Περὶ ὧν καὶ Συμβάτιος, ὁ τότε ἄρχων τῶν ἀρχόντων, τὸν αὐτὸν μακαριώτατον βασιλέα διὰ γραμμάτων ἠξίωσεν τοῦ ἀποστεῖλαι πρὸς τὸν Ταρωνίτην καὶ ἀναλαβέσθαι σπουδάσαι τοὺς οἰκείους ἀνεψιούς, οἵτινες ἦσαν υἱοὶ τοῦ εἰρημένου Ἀρκάϊκα, ἵνα μὴ πρὸς τὸν ἀμερμουμνῆν ἀποσταλῶσιν· συγγενὴς γὰρ ἦν τοῦ Συμβατίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, Γρηγόριος ὁ πατρικίος. Ἐπακούσας δὲ τῆς τοιαύτης τοῦ Συμβατίου ἀξιώσεως Λέων, ὁ μακαριώτατος βασιλεύς, τὸν Σινούτην ἐκεῖνον τὸν εὐνοῦχον ἀπέστειλε,

χαρτουλάριον τηνικαῦτα τοῦ ὀξέως δρόμου τυγχάνοντα, πρὸς τε τὸν ἄρχοντα τοῦ Ταρῶν τῆς τοιαύτης ἕνεκα ὑποθέσεως καὶ πρὸς τὸν Ἀδρανασήρ, τὸν κουροπαλάτην Ἰβηρίας, διὰ τινος ἐτέρας ὑποθέσεις, δούς αὐτῶ καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ξενάλια τὰ ἀρμόζοντα. Διαβληθέντος δὲ τοῦ εἰρημένου Σινούτου παρὰ Θεοδώρου, τοῦ τῶν Ἀρμενίων ἐρμηνευτοῦ, πρὸς τὸν εἰρημένον ἀοίδιμον βασιλέα, ἔξαπεστάλη βασιλικὸς ἀντ' αὐτοῦ ὁ πρωτοσπαθάριος Κωνσταντῖνος καὶ δομέστικος τῆς ὑπουργίας ὁ τοῦ Λιβός, ὁ νῦν ἀνθύπατος πατρίκιος καὶ μέγας ἐταιριάρχης, ἐνταλματικῶς ὀρισθεὶς τοῦ ἀναλαβέσθαι τὰ πρὸς τὸν ἄρχοντα τοῦ Ταρῶν, τὸν Κρικορίκιον, ἀποσταλέντα ξενάλια, καὶ αὐτὸς μὲν πρὸς τὸ Ταρῶν εἰσελθεῖν, τὸν δὲ Σινούτην προτρέψασθαι πρὸς τὸν Ἀδρανασήρ, τὸν κουροπαλάτην Ἰβηρίας, κατὰ τὰ ἐνταλθέντα αὐτῶ ἀπελθεῖν. Καταλαβὼν δὲ τὸ Ταρῶν ὁ εἰρημένος πρωτοσπαθάριος καὶ ἀποδοὺς Κρικορικίῳ τὰ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντα τοῦ βασιλέως δῶρα καὶ γράμματα, ἀνελάβετο τὸν νόθον τοῦ Ταρωνίτου υἱόν, ὃς Ἀσώτιος ὠνομάζετο, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν, ὃν ὁ βασιλεὺς τῆ τοῦ πρωτοσπαθαρίου τιμήσας ἀξία καὶ ἱκανῶς φιλοφρονησάμενος, πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα διὰ τοῦ αὐτοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀπέστειλεν. Ἀναλαβόμενος οὖν ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος ἐκεῖθεν Ἀπογάνεμ, τὸν ἀδελφὸν Κρικορίκιου, τοῦ ἄρχοντος τοῦ Ταρῶν, εἰσήγαγεν πρὸς τὸν μακάριον βασιλέα μετὰ καὶ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἀρκαίικα, ὃν καὶ τῆ τοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀξία τιμήσας ὁ βασιλεὺς καὶ φιλοφρόνως πολλάκις δεξιωσάμενος, ἀπέστειλεν αὐθις διὰ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου εἰς τὴν οἰκίαν χώραν καὶ πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφόν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν Χαλδία ὁ εἰρημένος Κωνσταντῖνος ἐπὶ χρόνον ἱκανὸν διατρίψας, ἐπετράπη διὰ κελεύσεως εἰσελθεῖν ἐν τῷ Ταρῶν καὶ ἀναλαβέσθαι Κρικορίκιον, τὸν ἄρχοντα τοῦ Ταρῶν καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθεῖν, ὃ καὶ ἐποίησεν. Εἰσελθόντος δὲ τοῦ αὐτοῦ Κρικορίκιου ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει καὶ τῆ τοῦ μαγίστρου καὶ στρατηγοῦ Ταρῶν ἀξία τιμηθέντος, ἐδόθη αὐτῶ καὶ οἶκος εἰς κατοικίαν, ὁ τοῦ Βαρβάρου λεγόμενος, ὁ νῦν Βασιλείου τοῦ παρακοιμωμένου οἶκος. Ἐτιμήθη δὲ καὶ ἐτησίῳ ρόγα χρυσοῦ μὲν δέκα λίτρας καὶ μυριασίων ἐτέρας δέκα λίτρας, ὡς εἶναι τὸ πᾶν λίτρας εἴκοσι. Καὶ ἐπὶ χρόνον ἐν τῇ βασιλευσίᾳ διατρίψας, καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ πρωτοσπαθαρίου Κωνσταντίνου πάλιν πρὸς τὴν οἰκίαν διεσώθη χώραν. Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰσῆλθεν καὶ ὁ Ἀπογάνεμ πρὸς τὸν μακάριον βασιλέα, καὶ προεβιάσθη παρ' αὐτοῦ εἰς πατρικίότητα· ἐπετράπη δὲ καὶ εἰς γυναῖκα λαβεῖν τοῦ εἰρημένου Κωνσταντίνου θυγατέρα, καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προφάσει καὶ οἶκον ἐπεζήτησεν, καὶ ἔλαβεν καὶ αὐτὸς τὸν τοῦ Βαρβάρου οἶκον χρυσοβουλλίου χωρὶς. Καὶ φιλοφρονηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως, τῷ τότε μὲν πρὸς τὴν ἴδιαν χώραν ὑπέστρεψεν πρὸς τὸ πάλιν εἰσελθεῖν καὶ τὰ τοῦ γάμου ἀπαρτίσασθαι, ἅμα δὲ τῷ εἰς τὴν οἰκίαν χώραν διασωθῆναι μετ' ὀλίγας ἡμέρας τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο. Ὁ δὲ τούτου ἀδελφός, Κρικορίκιος διὰ γραμμάτων αὐτοῦ ἐξήτησατο εἰσερχεσθαι εἰς τὴν βασιλεύουσαν καὶ παρὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἀγίου βασιλέως λαμβάνειν τὴν διδομένην ρόγαν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ χρόνον τινὰ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ διατρίβειν πόλει. Καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν τῷ οἰκείῳ ἀδελφῷ προχειρισθέντα οἶκον εἰς κατοικίησιν λαβεῖν ἠξίου, ὃν καὶ ἐπιδέδωκεν αὐτῶ ὁ μακάριος βασιλεὺς διὰ τε τὸ νεωστὶ ὑποταγῆναι καὶ διὰ τὸ καὶ ἄλλους ἄρχοντας τῆς ἀνατολῆς πρὸς τὸν ὅμοιον ζῆλον τῆς πρὸς Ῥωμαίους ὑποταγῆς ἐκκαλέσασθαι· ἔγγραφον δὲ χρυσοβούλλιον δωρεὰν τοῦ τοιοῦτου οἴκου πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐποίησεν. Μετὰ δὲ χρόνους ἱκανούς, Ῥωμανοῦ τοῦ μακαρίου βασιλέως τῶν σκήπτρων τῆς βασιλείας Ῥωμαίων ἐπειλημμένου, ἀνήγαγεν ὁ αὐτὸς Κρικορίκιος μὴ ἰσχύειν κρατεῖν τὸν τοῦ Βαρβάρου οἶκον, ἀλλ' ἠξίου λαβεῖν ἀντ' αὐτοῦ προάστειον ἐν Κελτζηνηῖ, εἴτε τοῦ Τατζάτου, εἴτε ἄλλο, οἷον κελεύει ὁ βασιλεὺς, ἵνα, ὅτε ἐπιδρομὴ τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ τῆς χώρας αὐτοῦ γένηται, ἀποστέλλειν ἐκεῖσε ἔχει τὴν οἰκίαν συγγένειαν καὶ

ὑπόστασιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν πραγμάτων μὴ κεκτημένος, ἐλπίζων δὲ ἀπὸ βασιλικοῦ χρυσοβούλλιου τοῦ μακαρίου Λέοντος ἔχειν τὸν Ταρωνίτην τὸν τοῦ Βαρβάρου οἶκον, δέδωκεν αὐτῷ τὸ προάστειον τοῦ Γρηγοῦ ἐν Κελτζηνηῖ, καὶ τὸν οἶκον δῆθεν ἀντέλαβεν, χρυσοβούλλιον δὲ οὐδὲ οὗτος πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῷ προαστείῳ ἐποίησατο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔγραψε πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα ὁ Τορνίκης, ὁ τοῦ Ταρωνίτου ἀνεψιός, ὁ τοῦ Ἀπογάνεμ ἐκείνου υἱός, ὅτι· "Τὸν οἶκον τοῦ Βαρβάρου ὁ μακαριώτατος βασιλεὺς Λέων τῷ ἐμῷ πατρὶ ἐδωρήσατο, μετὰ δὲ τὸν τοῦ πατρός μου θάνατον διὰ τὸ ἔτι ἀνήλικον καὶ ὄρφανόν τυγχάνειν ἐμέκατ' ἐξουσίαν ὁ θεὸς μου τὸν τούτου οἶκον κατεκράτησεν, ἀεὶ καθυπισχνούμενός μοι, ὅταν εἰς τὸν τέλειον τῆς ἡλικίας ἔλθω χρόνον, ἀπολαβεῖν τὸν οἶκον τὸν πατρικόν, καὶ νῦν, ὡς ἔμαθον, δέδωκεν τὸν τοιοῦτον οἶκον ὁ ἐμὸς θεὸς τῇ βασιλείᾳ σου, καὶ ἔλαβεν εἰς ἀντιστήκωσιν αὐτοῦ τὸ προάστειον τοῦ Γρηγοῦ ἐν Κελτζηνηῖ." Ἀπὸ δὲ τῶν τοιούτων βασιλικῶν φιλοτιμιῶν, τῶν πρὸς τὸν ἄρχοντα τοῦ Ταρῶν, φθόνος ὑπεφύη καὶ ἀνεβλάστησεν πρὸς αὐτὸν παρὰ τε τοῦ Κακικίου, τοῦ ἄρχοντος Βασπαρακά, καὶ Ἀδρανασήρ, τοῦ κουροπαλάτου Ἰβηρίας, καὶ Ἀσωτικίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, οἵτινες ἔγραψαν πρὸς τὸν βασιλέα διαγογγύζοντες, δι' ἣν αἰτίαν ὁ Ταρωνίτης μόνος ῥόγας ἀπολαύει βασιλικῆς, αὐτῶν ἀπάντων λαμβανόντων οὐδέν. "Τίνα γάρ ἐλεγον περισσοτέραν δουλείαν ἡμῶν ποιεῖται, ἢ τί πλέον ἡμῶν τοὺς Ῥωμαίους ἐπωφελεῖ; Ὅθεν χρή ἢ καὶ ἡμᾶς ὡς ἐκείνον ῥογεύεσθαι, ἢ μὴδ' ἐκείνον ἐντὸς τῆς τοιαύτης τυγχάνειν δωρεᾶς." Ὁ δὲ μακάριος βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἀντέγραψεν πρὸς αὐτοὺς μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τῷ Ταρωνίτη γενέσθαι ῥόγαν, ἵνα ἐπ' αὐτῷ κεῖται καὶ ἡ ταύτης νῦν ἐκκοπή, ἀλλὰ παρὰ τοῦ μακαριωτάτου βασιλέως, καὶ μὴ δίκαιον εἶναι τὰ τῶν προβεβασιευκότων παρὰ τῶν ὕστερον ἀνατρέπεσθαι. Ἐγραψε δ' ὁμοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Ταρωνίτην, δηλοποιῶν αὐτὸν τὴν τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν λύπην καὶ τὸ σκάνδαλον. Ὁ δὲ ἀνήγαγεν μῆτε χρυσόν, μῆτε ἄργυρον παρέχειν δύνασθαι, ὑπισχνεῖτο δὲ ἕξωθεν τῶν κατὰ τύπον ἀποστελλομένων ξενίων διδόναι ἱμάτια καὶ χαλκώματα, μέχρι τῶν δέκα λιτρῶν συντιμώμενα, ἃ καὶ δέδωκεν μέχρι τριῶν ἢ τεσσάρων ἐνιαυτῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνήγαγεν μὴ δύνασθαι παρέχειν τὸ τοιοῦτον πάκτον, τὴν δὲ ῥόγαν ἢ προῖκα λαμβάνειν ἡξίου, καθὼς ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου βασιλέως Λέοντος, ἢ ἐκκοπῆναι αὐτήν. Ὅθεν διὰ τὸ μὴ εἰς σκάνδαλον εἶναι τοῦ Κακικίου καὶ τοῦ κουροπαλάτου καὶ τῶν λοιπῶν ἐξέκοψεν ταύτην ὁ εἰρημένος μακάριος βασιλεὺς Ῥωμανός. Παραμυθούμενος δὲ ὡσπερ αὐτόν, μετὰ ταῦτα τὸν τούτου υἱόν, Ἀσώτιον, ἐν τῇ πόλει παραγεγονότα, εἰς πατρικίους ἐτίμησεν, καὶ φιλοφρονησάμενος αὐτάρκως πρὸς τὰ ἴδια ἐξαπέστειλεν. Τοῦ δὲ μαγίστρου Κρικορικίου τὸν βίον ἀπολιπόντος, ἀνήγαγεν Τορνίκιος, ὁ τοῦ Ἀπογάνεμ υἱός, ἔρωτα ἔχειν ἐγκάρδιον εἰσελθεῖν καὶ τὸν βασιλέα θεάσασθαι, ἐφ' ᾧ τὸν πρωτοσπαθάριον Κρινίτην καὶ ἐρμηνευτὴν ὁ βασιλεὺς ἐξαπέστειλεν, ὃς καὶ εἰσήγαγεν ἐν τῇ πόλει τὸν εἰρημένον Τορνίκιον, καὶ προήγαγεν τὸν αὐτὸν Τορνίκιον ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν τῶν πατρικίων τιμὴν. Προετίνατο δὲ δικαιολογίας ἐπὶ τῷ τοῦ Βαρβάρου οἴκῳ, καὶ ἀκούσας, ὅτι προάστειον λαβὼν ὁ θεὸς αὐτοῦ ἐν Κελτζηνηῖ, τὴν τούτου παρεχώρησεν ἐξουσίαν, ἔλεγε μὴ δύνασθαι τὸν θεῖον αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πατρικῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ ποιεῖσθαι ἀνταλλαγὴν, καὶ ἡξίου ἢ τὸν οἶκον λαβεῖν ἢ τὸ προάστειον, εἰ δὲ μὴ, καὶ ἀμφοτέρω παρεχώρει τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ μὴ ἔχειν αὐτὰ τοὺς ἐξαδέλφους αὐτοῦ. Τούτου ἕνεκεν ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ καὶ ὁ γέρων ὁ Ταρωνίτης ἐτύγχανεν ἀποθανών, ἀνελάβετο τὸ προάστειον, καὶ οὐδὲ τὸν οἶκον ἀντέδωκεν, ἐπεὶ μὴδὲ χρυσοβούλλιον, καθὼς ἀνωτέρω προείρηται, ἐπὶ τινι τούτων ἐξετέθη. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσήλθεν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν Παγκράτιος ἐκεῖνος, ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ μαγίστρου ἐκείνου Κρικορικίου τοῦ Ταρωνίτου, καὶ προεβιάσθη παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὸ τῶν πατρικίων ἀξίωμα, καὶ γέγονεν καὶ στρατηγὸς τοῦ

Ταρών. Ἦιτήσατο δὲ καὶ γυναῖκα λαβεῖν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν συγγενίδων, καὶ δέδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ μαγίστρου Θεοφυλάκτου ἀδελφὴν εἰς γυναῖκα. Καὶ μετὰ τὸν γάμον διαθήκας ἐξέθετο, ἐν αἷς ἐδήλου, ὅτι· "Ἐάν μοι γένωνται παῖδες ἀπὸ τῆς τοιαύτης γυναίκος, ἵνα ἔχουσιν τὴν ἅπασάν μου χώραν εἰς κληρὸν προγονικόν." Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἠτήσατο τὸν βασιλέα δοθῆναι αὐτῷ τὸ προάστειον τοῦ Γρηγοῦ πρὸς τὸ ἐν αὐτῷ τὴν πατρικίαν, τὴν τούτου γυναῖκα καθέζεσθαι, μετὰ δὲ τὴν αὐτῆς ἀποβίωσιν εἶναι πάλιν τὸ τοιοῦτον προάστειον τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Καὶ ἐπένευσεν καὶ πρὸς τοῦτο ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλαῖς φιλοτιμίαις αὐτὸν δεξιωσάμενος, μετὰ τῆς ἰδίας γυναίκος ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. Οἱ δὲ υἱοὶ τοῦ μαγίστρου Κρικορικίου, ὃ τε αὐτὸς Παγκράτιος ὁ πατρίκιος καὶ Ἀσώτιος ὁ πατρίκιος, μεγάλως παρελύπουσαν καὶ ἐβιάζοντο τὸν οἰκεῖον αὐτῶν ἐξάδελφον, Τορνίκιον τὸν πατρίκιον, ὃς μὴ ὑποφέρων τὴν ἀπὸ τούτων ἐπίθεσιν, ἔγραψε πρὸς τὸν βασιλέα ἀποστεῖλαι πιστὸν ἄνθρωπον καὶ παραλαβεῖν τὴν χώραν αὐτοῦ, αὐτὸν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὸ παιδίον αὐτῶν πρὸς τὸν βασιλέα εἰσαγαγεῖν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπέστειλεν τὸν πρωτοσπαθάριον Κρινίτην καὶ ἐρμηνέα πρὸς τὸ κατὰ τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ ἀναλαβέσθαι καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτὸν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει. Ὅτε δὲ τὴν τοιαύτην χώραν ὁ Κρινίτης κατέλαβεν, εὗρεν αὐτὸν ἤδη τὸν βίον ἀπολιπόντα, διαταξάμενον πρὸς τῆς τελευτῆς εἶναι πᾶσαν τὴν χώραν αὐτοῦ ὑποκειμένην τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, τὴν δὲ γυναῖκα καὶ τὸ παιδίον αὐτοῦ εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, ἧ καὶ δέδωκεν ὁ βασιλεὺς εἰς κατοίκησιν, εἰσελθούσης, τοῦ πρωτοσπαθαρίου Μιχαήλ, τοῦ ποτε γεγονότος κομμερκιάρχου Χαλδίας καὶ τὴν τοῦ Ψωμαθέως μονήν. Καὶ πάλιν ἀπεστάλη ὁ εἰρημένος Κρινίτης παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ παραλαβεῖν τὴν χώραν τοῦ Ἀπογάνεμ, ἧτοι τὸ μέρος τοῦ πατρικίου Τορνικίου. Ἀνταπέστειλαν δὲ ἐκεῖθεν τοῦ Ταρωνίτου υἱοί, οἱ τοῦ ἀποθανόντος ἐξάδελφοι, ἀξιοῦντες δοῦναι τὸ Οὐλνούτιν καὶ ἔχειν τὴν χώραν τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῶν, μὴ γὰρ δύνασθαι ὅλως αὐτοὺς ζῆν, εἰ τὴν τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῶν χώραν ὡς οἰκείαν κατάσχη ὁ βασιλεὺς. Οἰκεία δὲ ἀγαθότητι ὑπέιξας ὁ βασιλεὺς τὴν αἴτησιν αὐτῶν ἐξεπλήρωσεν, καὶ δέδωκεν αὐτοῖς μὲν τὴν χώραν τοῦ Ἀπογάνεμ, τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῶν, αὐτὸς δὲ ἀνελάβετο τὸ Οὐλνούτιν μετὰ πάσης τῆς περιχώρου αὐτοῦ. Ἡ δὲ ὅλη τοῦ Ταρῶν χώρα εἰς δύο διανεμηθεῖσα ἐτύγχανεν, ἧς τὸ μὲν ἡμισυ οἱ τοῦ μαγίστρου Κρικορικίου εἶχον υἱοί, τὸ δὲ ἡμισυ οἱ τοῦ Ἀπογάνεμ τοῦ πατρικίου, οἱ τούτων ἐξάδελφοι. 44 Περὶ τῆς χώρας τοῦ Ἀπαχουνῆς καὶ τοῦ κάστρου τοῦ Μανζικιέρτ καὶ τοῦ Περκρὶ καὶ τοῦ Χλιὰτ καὶ τοῦ Χαλιὰτ καὶ τοῦ Ἀρζές καὶ τοῦ Τιβὶ καὶ τοῦ Χέρτ καὶ τοῦ Σαλαμᾶς καὶ τοῦ Τζεσματζοῦ. Ἰστέον, ὅτι πρὸ τοῦ Ἀσωτίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, τοῦ πατρὸς τοῦ Συμβατίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὃν ἀπεκεφάλισεν ὁ ἀμηνῶς Περσίδος, ὁ Ἀποσάται, ὃς καὶ ἐποίησεν δύο υἱούς, τὸν τε Ἀσώτιον, τὸν μετ' αὐτὸν γενόμενον ἄρχοντα τῶν ἀρχόντων, καὶ Ἀπασάκιον, τὸν μετὰ ταῦτα μάγιστρον τιμηθέντα, τὰ τρία ταῦτα κάστρα τὸ τε Περκρὶ καὶ τὸ Χαλιὰτ καὶ τὸ Ἀρζές, ὑπὸ τὴν τῆς Περσίδος ἐπικράτειαν ἐτύγχανον. Ὅτι ὁ ἄρχων ἐκαθέζετο τῶν ἀρχόντων εἰς τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν, εἰς τὸ κάστρον τὸ Κάρς, καὶ ἐπέιχεν καὶ τὰ τρία τὰ προγεγραμμένα κάστρα, τὸ τε Περκρὶ καὶ τὸ Χαλιὰτ καὶ τὸ Ἀρζές καὶ τὸ Τιβὶ καὶ τὸ Χέρτ καὶ τὸ Σαλαμᾶς. Ὅτι Ἀπελβάρτ ἐκράτει τὸ Μανζικιέρτ, καὶ ἦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν Ἀσωτίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, τοῦ πατρὸς τοῦ Συμβατίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων. Δέδωκεν δὲ τῷ αὐτῷ Ἀπελβάρτ ὁ αὐτὸς Ἀσώτιος, ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων, καὶ τὸ κάστρον τὸ Χλιὰτ καὶ τὸ Ἀρζές καὶ τὸ Περκρὶ· ὁ γὰρ προρρηθεὶς Ἀσώτιος, ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων, ὁ πατὴρ τοῦ Συμβατίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, κατεῖχεν πᾶσας τὰς τῆς ἀνατολῆς χώρας. Τελευτήσαντος δὲ Ἀπελβάρτ, κατέσχευεν τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ὁ ἴδιος υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀβελχαμίτ, τοῦ δὲ Ἀβελχαμίτ τελευτήσαντος, ἐκράτησε τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ὁ πρῶτος υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀποσεβατᾶς.

Τοῦ δὲ Συμβατίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, παρὰ τοῦ Ἀποσάται, τοῦ ἀμηρᾶ Περσίδος, ἀναιρεθέντος, ἐκράτησεν αὐθεντῶς καὶ κυρίως ὡς δεσπότης καὶ αὐτοκέφαλος τό τε κάστρον τὸ Μανζικιέρτ καὶ τὰ λοιπὰ κάστρα καὶ τὰς χώρας, ὅστις καὶ ὑπετάγη τῷ βασιλεῖ μετὰ τῶν ἐτέρων δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ, τοῦ τε Ἀπολεσφούετ καὶ τοῦ Ἀποσέλημ, διὰ τὸ διαφόρως καταπολεμηθῆναι τὰ τε κάστρα καὶ πραιδευθῆναι καὶ ἀφανισθῆναι καὶ τὰς χώρας αὐτῶν παρὰ τοῦ δομestikou τῶν σχολῶν, παρέχοντες τὸν βασιλέα Ῥωμαίων καὶ πάκτα ὑπὲρ τῶν κάστρων καὶ τῶν χωρίων αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τοῦ προρρηθέντος Ἀσωτίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, τοῦ πατρὸς μὲν τοῦ Συμβατίου, πάππου δὲ τοῦ δευτέρου Ἀσωτίου καὶ τοῦ μαγίστρου Ἀπασακίου, μέχρι ζωῆς τοῦ δευτέρου Ἀσωτίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὑπῆρχον τὰ τοιαῦτα τρία κάστρα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐλάμβανεν ἐξ αὐτῶν πάκτα ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων. Ἀλλὰ καὶ τὸ κάστρον τοῦ Μανζικιέρτ μετὰ τῆς χώρας τοῦ Ἀπαχουνῆς καὶ τοῦ Κορῆ καὶ τοῦ Χάρκα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπικράτειαν τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων ὑπῆρχεν, ἕως ὅτου Ἀποσεβατᾶς, ὁ ἀμηρᾶς τοῦ Μανζικιέρτ, μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ, τοῦ τε Ἀπολεσφούετ καὶ τοῦ Ἀποσέλημ, ὑπετάγησαν τῷ βασιλεῖ, δίδόντες καὶ πάκτα ὑπὲρ τε τῶν κάστρων καὶ τῶν χωρίων αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων δούλος τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων τυγχάνει, ὡς παρ' αὐτοῦ προβαλλόμενος καὶ τὸ τοιοῦτον δεχόμενος ἀξίωμα, δηλονότι καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ δεσποζόμενα κάστρα καὶ πολιτεῖαι καὶ χωρία τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων τυγχάνουσιν. Ὅτι τοῦ Συμβατίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων τῆς μεγάλης Ἀρμενίας, κρατηθέντος παρὰ τοῦ Ἀποσάται, τοῦ ἀμηρᾶ Περσίδος, καὶ ἀποκεφαλισθέντος παρ' αὐτοῦ, ἐκράτησεν ὁ Ἀποσεβατᾶς, ὁ καθεζόμενος εἰς τὸ κάστρον τὸ Μανζικιέρτ, τὸ κάστρον τὸ Χαλιὰτ καὶ τὸ κάστρον τὸ Περκρὶ καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ Ἀρζές. Ὅτι ὁ δεύτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, ὁ Ἀπολεσφούετ καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ καὶ ὁ προγονός, ὁ Ἄχμετ ἐκράτησεν τὸ κάστρον τὸ Χλιὰτ καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀρζές καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀλτζικέ, καὶ αὐτοῦ ὑπετάγησαν τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ, καὶ ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ παρεῖχον καὶ πάκτα, καθὼς καὶ ὁ πρῶτος ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀποσεβατᾶς, ὑπὲρ τε τῶν κάστρων καὶ τῶν χωρίων αὐτῶν. Ὅτι ὁ τρίτος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ καὶ τοῦ Ἀπολεσφούετ, ὁ Ἀποσέλημ, ἐκράτει τὸ κάστρον τὸ Τζεματζοῦ μετὰ καὶ τῶν χωρίων αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὑπετάγη τῷ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖ, καὶ ἐδίδου πάκτα, καθὼς καὶ ὁ πρῶτος ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀποσεβατᾶς, καὶ ὁ δεύτερος ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀπολεσφούετ. Ὅτι τοῦ Ἀποσεβατᾶ τελευτήσαντος, ἐκράτησε τὸ κάστρον τὸ Μανζικιέρτ μετὰ τῶν χωρίων αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ πάσης ὁ Ἀβδεραχεῖμ, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀβδεραχεῖμ, ἐκράτησεν ὁ Ἀπολεσφούετ, ὁ δεύτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, θεῖος δὲ τοῦ Ἀβδεραχεῖμ, τὸ κάστρον τὸ Μανζικιέρτ καὶ πάσας τὰς προρρηθείσας χώρας, καὶ αὐτοῦ τελευτήσαντος, ἐκράτησεν ὁ τρίτος ἀδελφός, ἦγουν τοῦ Ἀποσεβατᾶ καὶ τοῦ Ἀπολεσφούετ, ὁ Ἀποσέλημ, τὸ τε Μανζικιέρτ καὶ πάσας τὰς προρρηθείσας χώρας. Ὅτι ὁ Ἀποσεβατᾶς εἶχεν υἱὸν τὸν Ἀβδεραχεῖμ καὶ τὸν Ἀπεμουζέ. Ὅτι ὁ Ἀπολεσφούετ εἶχεν προγονὸν καὶ ἀνεψιὸν τὸν Ἀχάμετ, υἱὸν γὰρ οὐκ εἶχεν, ἀλλὰ τὸν Ἀχάμετ τὸν προγονὸν καὶ ἀνεψιὸν αὐτοῦ εἶχεν ἀντὶ υἱοῦ. Ὅτι ὁ Ἀποσέλημ εἶχεν υἱὸν τὸν Ἀπελβάρτ, τὸν ἀρτίως κρατοῦντα τὸ Μανζικιέρτ. Ὅτι ἀποθανόντος τοῦ Ἀποσεβατᾶ, κατέλιπε τὸν Ἀβδεραχεῖμ, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀμηρᾶν, ὁ δὲ ἕτερος υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀπελμουζέ ἦν νήπιος πάνυ, διὸ καὶ κατεφρονήθη ἔλθειν πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐξουσίαν. Ὅτι ὁ Ἀποσεβατᾶς, ὁ πρῶτος ἀδελφός, ἐκαθέζετο εἰς τὸ κάστρον τὸ Μανζικιέρτ, καὶ ἐκράτει, καθὼς εἴρηται, ταύτας τὰς χώρας, τό τε Ἀπαχουνῆς καὶ τὸ Κορῆ καὶ τὸ Χάρκα, καὶ ἐδίδου τὰ ὑπὲρ αὐτῶν πάκτα τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ, καὶ τούτου τελευτήσαντος, ἐκράτησεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀβδεραχεῖμ, καὶ ἐδίδου καὶ αὐτὸς

τὰ προρρηθέντα πάκτα διὰ τὸ εἶναι, καθὼς προεῖρηται, νήπιον παντελῶς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν Ἀπελμουζέ. Ὅτι τοῦ Ἀβδεραχεῖμ τελευτήσαντος, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, Ἀπελμουζέ ὡς νηπίου καταφρονηθέντος, ἐκράτησεν τὸ κάστρον τὸ Μανζικιέρτ καὶ τὰς ὑπ' αὐτῷ προρρηθείσας χώρας ὁ δεύτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, ὁ προλεχθεὶς Ἀπολεσφούετ, θεῖος δὲ τοῦ Ἀβδεραχεῖμ καὶ τοῦ διὰ τὴν νηπιότητα καταφρονηθέντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ Ἀπελμουζέ. Ὅτι τοῦ Ἀπολεσφούετ τελευτήσαντος, ἐκράτησεν ὁ τρίτος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, ἦγουν ὁ Ἀποσέλμη τὸ κάστρον τὸ Μανζικιέρτ μετὰ τῶν χωρίων τῶν προρρηθέντων. Ὁ δὲ προρρηθεὶς Ἀχάμετ ὁ καὶ ἀνεψιὸς καὶ προγονὸς τοῦ Ἀπολεσφούετ, ἐκράτει εἰδήσει καὶ βουλήσει τοῦ Ἀπολεσφούετ τὸ τε Χλιάτ καὶ τὸ Ἀρζές καὶ τὸ Περκρί· καὶ γὰρ ὁ Ἀπολεσφούετ υἱὸν μὴ ἔχων, καθὼς προεῖρηται, τοῦτον τὸν Ἀχάμετ, τὸν τε ἀνεψιὸν καὶ προγονὸν αὐτοῦ, εἶχεν κληρονόμον πάσης αὐτοῦ τῆς ὑποστάσεως καὶ τῶν κάστρων καὶ τῶν χωρίων αὐτοῦ. Ὅτι τελευτήσαντος τοῦ Ἀποσέλμη, ἐκράτησεν τὸ κάστρον τὸ Μανζικιέρτ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀπελβάρτ μετὰ καὶ τῆς περιχώρου αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀχμετ ἐκράτησεν τὰ τρία κάστρα, τὸ τε κάστρον τὸ Χλιάτ καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀρζές καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀλτζικέ. Ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ἀχμετ δοῦλος ἦν τοῦ βασιλέως, καθὰ καὶ προεῖρηται, παρέχων καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τοῦ Ἀπολεσφούετ, πάκτα. Ὁ δὲ Ἀπελβάρτ μετὰ δόλου καὶ χλεύης αὐτὸν ἔσφαξεν, καὶ ἀνελάβετο τὰ τρία αὐτὰ κάστρα, τὸ τε κάστρον τὸ Χλιάτ καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀρζές καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀλτζικέ· καὶ ταῦτα ὀφείλει ὁ βασιλεὺς ἀναλαβέσθαι ὡς ἴδια αὐτοῦ τυγχάνοντα. Ὅτι ταῦτα πάντα τὰ προρρηθέντα κάστρα καὶ αἱ προρρηθεῖσαι χώραι οὐδέποτε γεγόνασιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Περσίδος ἢ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀμερμουμνή, ἀλλ' ὑπῆρχον, καθὼς εἴρηται, ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ κυροῦ Λέοντος, τοῦ βασιλέως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Συμβατίου, τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν τριῶν ἀδελφῶν, τῶν προρρηθέντων ἀμηράδων, τοῦ τε Ἀποσεβατᾶ καὶ τοῦ Ἀπολεσφούετ καὶ τοῦ Ἀποσέλμη· καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καὶ ἐδουλώθησαν καὶ ἐπακτώθησαν καὶ ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν βασιλέων τῶν Ῥωμαίων. Ὅτι τὰ τρία ταῦτα κάστρα, τὸ τε Χλιάτ καὶ τὸ Ἀρζές καὶ τὸ Περκρί, εἰ κρατεῖ ὁ βασιλεὺς, Περσικὸν φοσσᾶτον κατὰ Ῥωμανίας ἐξελεῖν οὐ δύναται, ἐπειδὴ μέσον τυγχάνουσιν τῆς τε Ῥωμανίας καὶ Ἀρμενίας, καὶ εἰσὶν φραγμὸς καὶ ἀπλίκτα τῶν φοσσάτων. 45 Περὶ τῶν Ἰβήρων. Ἰστέον, ὅτι ἑαυτοὺς σεμνύνοντες οἱ Ἰβηρες, ἦγουν οἱ τοῦ κουροπαλάτου, λέγουσιν ἑαυτοὺς κατάγεσθαι ἀπὸ τῆς γυναικὸς Οὐρίου, τῆς παρὰ τοῦ Δαυίδ, τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως μοιχευθείσης· ἐκ γὰρ τῶν ἐξ αὐτῆς τεχθέντων παίδων τῷ Δαυίδ ἑαυτοὺς λέγουσιν κατάγεσθαι καὶ συγγενεῖς εἶναι Δαυίδ, τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου διὰ τὸ ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυίδ ταύτην κατάγεσθαι. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ μεγιστᾶνες τῶν Ἰβήρων ἀκωλύτως τὰς συγγενίδας αὐτῶν πρὸς γάμον ἄγουσιν, τὴν παλαιὰν οἰόμενοι φυλάττειν νομοθεσίαν· ἐξ Ἱερουσαλήμ τε λέγουσιν εἶναι τὴν γέννησιν αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖσε χρηματισθῆναι κατ' ὄναρ μετελεθεῖν καὶ κατοικῆσαι πρὸς τὰ μέρη Περσίδος, ἦγουν εἰς τὴν χώραν, εἰς ἣν νῦν οἰκοῦσιν. Οἱ δὲ χρηματισθέντες καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπῆρχον ὅ τε Δαυίδ ἐκεῖνος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Σπανδιάτης, ὅστις Σπανδιάτης ἦν ἐκ Θεοῦ λαβὼν χάρισμα, ὡς αὐτοὶ φάσκουσιν, τοῦ μὴ ἐν πολέμῳ ἄπτεσθαι αὐτοῦ ξίφος εἰς οἰονδήποτε μέλος τοῦ σώματος αὐτοῦ ἄνευ τῆς καρδίας, ἦν καὶ διὰ τινος σκεπάσματος ἐν τοῖς πολέμοις περιεφρούρει. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπτοοῦντο τοῦτον καὶ ἐδεδείσαν οἱ Πέρσαι, ὁ δὲ νενίκηκέ τε αὐτοὺς καὶ αὐτῶν κατεκράτησεν, καὶ τοὺς συγγενεῖς ἐνώκισεν Ἰβηρας εἰς τὰς δυσκολίας, τὰς νῦν παρ' αὐτῶν κρατουμένας, ἐξ ὧν καὶ κατ' ὀλίγον ἐπλατύνθησαν καὶ ηὔξηθησαν καὶ εἰς μέγα ἔθνος ἐγένοντο. Εἴθ' οὕτως τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου κατὰ Περσίδος ἐκστρατεύσαντος, ἠνώθησαν καὶ συνεταξίδευσαν αὐτῷ,

καὶ ἔκτοτε ὑπέταξαν τῷ φόβῳ Ἡρακλείου, τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων μάλλον, ἢ περὶ τῆς ἑαυτῶν ἰσχύϊ καὶ δυνάμει πόλεις καὶ χώρας ἱκανὰς τῶν Περσῶν. Ἐπειδὴ γὰρ τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου τοὺς Πέρσας τροπωσαμένου καὶ εἰς τὸ μηκέτι εἶναι τὴν τούτων ἀρχὴν παραστήσαντος, εὐάλωτοι καὶ εὐχεύρωτοι οὐ μόνον τοῖς Ἰβηρσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς Σαρακηνοῖς οἱ Πέρσαι γεγόνασιν. Διὰ δὲ τὸ κατάγεσθαι αὐτούς, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἐξ Ἱερουσαλήμ διὰ τὸ μεγάλην πίστιν ἔχουσιν ἐν αὐτοῖς καὶ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ κατὰ τινὰς καιροὺς ἀφθόνως ἀποστέλλουσι χρήματα τῷ πατριάρχῃ τῆς ἀγίας πόλεως καὶ τοῖς ἐκεῖσε Χριστιανοῖς. Ὁ δὲ προρρηθεὶς Δαυὶδ, ὁ τοῦ Σπανδιάτου ἀδελφός, ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Παγκράτιον, καὶ ὁ Παγκράτιος ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Ἀσώτιον, καὶ ὁ Ἀσώτιος ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Ἀδρανασῆ, τὸν καὶ κουροπαλάτην τιμηθέντα παρὰ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως Ῥωμαίων. Ὁ δὲ Σπανδιάτης, ὁ ἀδελφός τοῦ προρρηθέντος Δαυὶδ, ἐτελεύτησεν ἄτεκνος. Ἀπὸ δὲ τῆς ἐξ Ἱερουσαλήμ μετοικήσεως αὐτῶν εἰς τὴν νῦν οἰκουμένην παρ' αὐτῶν χώραν εἰσὶν ἔτη ὅσα καὶ φ' ἕως τῆς σήμερον, ἣτις ἐστὶν ἰνδικτιῶν ἰ', ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ὑξ' ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ, τῶν φιλοχρίστων καὶ πορφυρογεννήτων βασιλέων Ῥωμαίων. Ἰστέον, ὅτι ὁ φιλόχριστος καὶ πορφυρογέννητος καὶ ἀοίδιμος βασιλεὺς Λέων ἀκούσας, ὅτι εἰς τὸν τόπον, τὸν λεγόμενον Φασιανὴν ἐλθόντες οἱ Σαρακηνοί, τὰς ἐκεῖσε ἐκκλησίας ἐποίησαν κάστρα, ἀπέστειλεν τὸν πατρίκιον {ὁ δεῖνα} καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀρμενιάκων τὸν Λαλάκωνα μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Κολωνείας καὶ τοῦ στρατηγοῦ Μεσοποταμίας καὶ τοῦ στρατηγοῦ Χαλδίας, καὶ κατέστρεψαν τὰ τοιαῦτα κάστρα, τὰς ἐκκλησίας ἐλευθερώσαντες, ληϊσάμενοι καὶ πᾶσαν τὴν Φασιανὴν, τῷ τότε καιρῷ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κρατουμένην. Καὶ εἶθ' οὕτως πάλιν ἀπέστειλεν τὸν μάγιστρον Κατακαλῶν καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν, ὃς ἐλθὼν ἐν τῷ κάστρῳ Θεοδοσιουπόλεως καὶ τὰ περίξ αὐτῆς ληϊσάμενος καὶ τὴν χώραν τῆς Φασιανῆς καὶ τὰ περὶ αὐτὴν κάστρα τῷ ὁμοίῳ ὀλέθρῳ παραδούς, ὑπέστρεψεν, μεγάλην πληγὴν ἐν τούτῳ δούς τοῖς Σαρακηνοῖς. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ, τοῦ βασιλέως ὁ μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας ἀπερχόμενος κατὰ τοῦ κάστρου Τιβίου, εἰς τὴν δίοδον αὐτοῦ ἠφάνισεν τὴν πᾶσαν χώραν τῆς Φασιανῆς, ὡς ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κρατουμένην. Ἀλλὰ καὶ ὁ πατρίκιος Θεόφιλος, ὁ ἀδελφός τοῦ προρρηθέντος μαγίστρου Ἰωάννου, τὸ πρῶτον αὐτοῦ στρατηγεύοντος ἐν Χαλδίᾳ, ἐπραΐδευσε τὴν τοιαύτην χώραν τῆς Φασιανῆς, ὡς καὶ τότε ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν δεσποζομένην. Μέχρι γὰρ τοῦ γεγονέναι τὸν λόγον μετὰ τοὺς Θεοδοσιουπολίτας εἰς τὴν χώραν τῆς Φασιανῆς χωρίον οὐ συνέστη, οὐδὲ εἰς τὸ κάστρον τοῦ Ἀβνίκου. Καὶ οἱ Ἰβηρες πάντοτε εἶχον ἀγάπην καὶ φιλίαν μετὰ τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν καὶ τῶν Ἀβνικιωτῶν καὶ μετὰ τῶν Μανζικιερωτῶν καὶ μετὰ πᾶσαν τὴν Περσίδα, ἀλλ' ἐν Φασιανῇ οὐδέποτε ἐπεκτήσαντο χωρία. Ὅτι πολλάκις ὁ κύρις Λέων, ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ κύρις Ῥωμανὸς καὶ αὐτὴ ἡ βασιλεία ἡμῶν ἐπεζήτησεν τὸ κάστρον τὸ Κετζέον τοῦ ἀναλαβέσθαι αὐτὸ καὶ εἰσαγαγεῖν ταξάτους πρὸς τὸ μὴ ἐκεῖθεν σιταρχεῖσθαι τὴν Θεοδοσιούπολιν, ἐξασφαλιζόμενοι πρὸς τε τὸν κουροπαλάτην καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τοῦ μετὰ τὸ παραληφθῆναι τὴν Θεοδοσιούπολιν ἀναλαβέσθαι αὐτούς τὸ τοιοῦτον κάστρον, ἀλλ' οὐκ ἠνέσχοντο οἱ Ἰβηρες τοῦτο ποιῆσαι διὰ τὴν ἀγάπην τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν, καὶ διὰ τὸ μὴ πορθηθῆναι τὸ κάστρον Θεοδοσιούπολιν, ἀλλ' ἀντεδήλωσαν τὸν κύριον Ῥωμανὸν καὶ τὴν βασιλείαν ἡμῶν, λέγοντες, ὅτι· "Εἰ τοῦτο ποιήσωμεν, ἀτιμία ἔχομεν γενέσθαι εἰς τοὺς γείτονας ἡμῶν, οἷον εἰς τὸν μάγιστρον καὶ {εἰς τὸν} ἐξουσιαστὴν Ἀβασγίας καὶ εἰς τὸν Βασπαρακανίτην καὶ εἰς τοὺς ὑπερεξάρχοντας τῶν Ἀρμενίων, καὶ εἰπεῖν ἔχουσιν, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπίστους ἔχει τοὺς Ἰβηρας, τὸν τε κουροπαλάτην καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, καὶ οὐ πιστεύει αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο ἀνελάβετο τὸ κάστρον ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ μάλλον ἢ ἀποστείλῃ ὁ βασιλεὺς τουρμάρχη

ἢ βασιλικόν τινα, καὶ ἄς καθέζηται εἰς τὸ κάστρον τοῦ Κετζέου, καὶ ἄς θεωρῆ." Καὶ ἐδέξαντο διὰ κελεύσεως, ὅτι· "Τί ὄφελος ἢ τουρμάρχην ἢ βασιλικὸν ἀποστεῖλαι; Πάντως ἐὰν εἰσέλθῃ εἴτε τουρμάρχης, εἴτε βασιλικός, μετὰ δέκα ἢ δώδεκα ἀνθρώπων ἔχει εἰσελθεῖν, καὶ καθέζεσθαι ἔχει εἰς τὸ ἀπλίκτον, ὃ παρ' ὑμῶν λάβη· καὶ ἐπεὶ πολλαὶ εἰσιν ὁδοί, αἱ εἰσάγουσαι εἰς τὸ κάστρον Θεοδοσιουπόλεως, οὐ δύναται ἀπὸ τοῦ κάστρου βλέπειν τὰ εἰσερχόμενα καρβάνια εἰς τὸ κάστρον Θεοδοσιουπόλεως· δύναται δὲ εἰσερχεσθαι καρβάνια ἐν Θεοδοσιουπόλει τῇ νυκτί, ἐκείνων μηδὲν νοούντων." Ἄλλ' οὖν διὰ τὸ μὴ θέλειν τοὺς Ἰβήρας πορθηθῆναι τὴν Θεοδοσιούπολιν, ἀλλὰ μᾶλλον σιταρ χεῖσθαι, τούτου ἕνεκα οὐχ ὑπήκουσαν, καὶ δέδωκαν τὸ κάστρον τὸ Κετζέον, καίτοι καὶ ὄρκον ἔγγραφον δεχόμενοι τοῦμετὰ τὸ παραληφθῆναι τὴν Θεοδοσιούπολιν ἀποστραφῆναι αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον κάστρον. Ὅτι οὐδέποτε ἠβουλήθησαν οἱ Ἰβήρες πραιδεῦσαι ἢ αἰχμαλωτίσαι τὰ πέριξ τοῦ κάστρου Θεοδοσιουπόλεως ἢ τὰ χωρία αὐτοῦ ἢ εἰς τὸ κάστρον τοῦ Ἀβνίκου ἢ τὰ περὶ αὐτὸ χωρία ἢ εἰς τὸ κάστρον Μανζικιέρτ καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπικράτειαν. Ὅτι καθὼς ἐνίσταται ὁ κουροπαλάτης περὶ τῶν χωρίων τῆς Φασιανῆς, ἐπιζητῶν ὅλην τὴν Φασιανὴν καὶ τὸ κάστρον τοῦ Ἀβνίκου, προφασιζόμενος χρυσοβούλλια ἔχειν τοῦ μακαρίου βασιλέως, τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ καὶ τῆς ἡμετέρας βασιλείας, ὧν καὶ τὰ ἴσα πρὸς ἡμᾶς ἀπέστειλεν διὰ τοῦ Ζουρβανέλη πρωτοσπαθαρίου, τοῦ ἀζάτου αὐτοῦ, ταῦτα ἐπισκεψάμενοι εὔρομεν αὐτὸν μηδεμίαν βοήθειαν ἔχοντα. Τὸ μὲν γὰρ χρυσοβούλλιον τοῦ πενθεροῦ ἡμῶν περιέχει ὑποσχέσθαι τὸν αὐτὸν κουροπαλάτην, ὡς δι' ὄρκου ἐβεβαίωσεν αὐτὸν οἰκεία χειρὶ ἐγγραψάμενος, τοῦ διαμεῖναι ἐν τῇ πίστει τῆς ἡμετέρας βασιλείας καὶ τοῖς μὲν ἐχθροῖς ἡμῶν ἀντιμάχεσθαι, τοὺς δὲ φίλους ὑπερασπίζεσθαι καὶ τὴν ἀνατολὴν ὑπόσπονδον ποιῆσαι τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν καὶ κάστρα χειρώσασθαι καὶ μεγάλα πρὸς θεραπείαν ἡμῶν ἔργα ποιήσασθαι, καὶ ὑπεσχέθη αὐτῷ παρὰ τοῦ πενθεροῦ ἡμῶν, ἴνα, ἐὰν φυλάξῃ τὴν τοιαύτην πιστὴν δούλωσιν καὶ εὐγνωμοσύνην, διαμείνῃ ἀμετασάλευτος καὶ αὐτὸς καὶ οἱ τοῦ γένους αὐτοῦ ἐν τῇ τούτου ἀρχῇ καὶ ἐξουσίᾳ· καὶ οὐ μεταστήσει τὰ ὅρια τῶν τόπων αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τῶν πρώην βασιλέων τὰ σύμφωνα στέρξει, καὶ οὐχὶ περαιτέρω ὑπερβήσεται, καὶ ὅτι οὐδὲ κωλύσει αὐτὸν καταστρέψαι τὴν Θεοδοσιούπολιν καὶ τὰ λοιπὰ κάστρα τῶν ἐχθρῶν, κἄν τε δι' αὐτοῦ μόνου πολιορκηθῆσονται, κἄν τε δι' αὐτοῦ τοῦ στρατοπέδου ἡμῶν. Ταῦτα μὲν τὰ κεφάλαια περιέχουσιν τὰ χρυσοβούλλια, ἐξ ὧν οὐδεμίαν βοήθειαν ὁ κουροπαλάτης ἔχει· τὸ μὲν γὰρ τοῦ πενθεροῦ ἡμῶν διαγορεύει, ὅτι οὐ παρασαλεύσομεν αὐτὸν ἐκ τῶν παλαιῶν ὀρίων τῆς χώρας αὐτοῦ, καὶ ὅτι, ἐὰν δυνηθῆ εἴτε καὶ μόνος, εἴτε καὶ μετὰ τοῦ στρατοπέδου ἡμῶν, πολιορκήσῃ καὶ καταστρέψῃ τὴν Θεοδοσιούπολιν καὶ τὰ λοιπὰ κάστρα τῶν ἐχθρῶν, οὐχὶ δὲ κατασχεῖν αὐτὰ εἰς τελείαν δεσποτείαν καὶ κυριότητα· τὸ δὲ τῆς βασιλείας ἡμῶν περιέχει, ἴνα, ὅσους ἂν τόπους δυνηθῆ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ μάγιστρος Ἀδρανασέ, ἐξ οἰκείας δυνάμεως καθυποτάξαι τῶν Ἀγαρηνῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ νῦν καθυποτάξαι, κατέχει ἐπὶ δεσποτεία καὶ κυριότητι. Καὶ ἐπεὶ οὔτε ἐξ οἰκείας δυνάμεως τὴν Θεοδοσιούπολιν κατεστρέψατο, οὔτε τὸ Ἀβνίκιον, οὔτε τὸ Μαστάτον, οὐκ ὀφείλει ταῦτα κατέχειν, ὡς ὄντα ἔνθεν τοῦ Ἐραξ ποταμοῦ, ἥτοι τοῦ Φάσιδος, διότι τὸ μὲν κάστρον τοῦ Ἀβνίκου μέχρι τοῦ νῦν ἦν αὐτεξούσιον καὶ αὐτοδέσποτον, ἔχον ἴδιον ἀμνηρᾶν, καὶ πολλάκις ὁ λαὸς τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐπραΐδευσεν αὐτό, ἀλλὰ καὶ ὁ πρωτοσπαθάριος Ἰωάννης καὶ στρατηγὸς ὁ Ἀραβωνίτης καὶ ὁ πατρίκιος Θεόφιλος καὶ ἀρτίως στρατηγὸς Θεοδοσιουπόλεως, καὶ οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ μεγάλην πραΐδαν καὶ αἰχμαλωσίαν εἰς αὐτὸ ἠργάσαντο, κατακαύσαντες τὰ χωρία αὐτοῦ, μηδέποτε τοῦ κουροπαλάτου πραιδεύσαντος αὐτό. Καὶ ἡνίκα ἠφανίσθησαν τὰ τούτου χωρία παρὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν, ὑπεισηλθον οἱ Ἰβήρες, καὶ κατεκράτησαν αὐτά, πειρώμενοι ἐκ τούτου τὸ κάστρον κρατῆσαι. Ὁ δὲ

ἀμῆρας πολλάκις μηνυθεὶς παρὰ τοῦ πατρικίου Θεοφίλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἰδῶν, ὅτι οὐδαμῶθεν ἔχει ἐλπίδα ζωῆς, ὑπετάγη καὶ κατένευσεν γενέσθαι δοῦλος τῆς βασιλείας ἡμῶν, δούς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὄψιδα. Τὸ δὲ Μασάτον ὑπῆρχεν τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν, καὶ ἠνίκα ὁ μάγιστρος Ἰωάννης ἐπολιόρκησεν τὴν Θεοδοσιούπολιν ἑπτὰ μῆνας, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι παραλαβεῖν αὐτὴν ἀποστείλας λαόν, παρέλαβεν τὸ αὐτὸ κάστρον τὸ Μασάτον, καὶ εἰσήγαγεν ἐν αὐτῷ τὸν πρωτοσπαθᾶριον Πετρωνᾶν τὸν Βόϊλαν, τὸν τότε ὄντα κατεπάνω Νικοπόλεως. Ὁ δὲ μάγιστρος Παγκράτιος συνταξιδεύσας τῷ αὐτῷ μαγίστρῳ ἐν Θεοδοσιούπολει, ἠνίκα ἔμελλεν ἀναχωρεῖν, παρεκάλεσεν, ἵνα δώσῃ αὐτῷ τὸ τοιοῦτον κάστρον, ποιήσας ἔγγραφον ὄρκον πρὸς αὐτὸν τοῦ ἐπικρατεῖν αὐτὸ καὶ μηδέποτε τοῦτο τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπιδοῦναι. Καὶ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ Χριστιανὸν καὶ δοῦλον τῆς βασιλείας ἡμῶν, πιστεύσας τῷ ὄρκῳ αὐτοῦ, δέδωκεν αὐτὸ τὸν εἰρημένον Παγκράτιον, ὁ δὲ πάλιν ἀπεχαρίσατο αὐτὸ τοῖς Θεοδοσιουπολίταις. Καὶ ἠνίκα παρελήφθη ἡ Θεοδοσιούπολις, ὑπείσελθόντες οἱ Ἰβηρες ἐκράτησαν αὐτό, διότι οὔτε τὸ τοιοῦτον κάστρον τὸ Μασάτον, οὔτε τοῦ Ἀβνίκου ἔχουσιν ἐξουσίαν ἐπιζητεῖν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ κουροπαλάτης πιστὸς καὶ ὀρθὸς δοῦλος καὶ φίλος ἡμῶν ἐστίν, διὰ τὴν αὐτοῦ παράκλησιν ἵνα γένηται σύνορον τῆς Φασιανῆς ὁ ποταμὸς ὁ Ἔραξ, ἦτοι ὁ Φᾶσις, καὶ τὰ μὲν ἀριστερὰ μέρη, τὰ πρὸς τὴν Ἰλλυρίαν, κατέχωσιν οἱ Ἰβηρες, τὰ δὲ δεξιὰ, ὅσα εἰσὶν πρὸς τὴν Θεοδοσιούπολιν, κἄν τε κάστρα, κἄν τε χωρία εἰσὶν, ὧσιν ὑπὸ τὴν βασιλείαν ἡμῶν, τοῦ ποταμοῦ δηλονότι σύνορον ἀμφοτέρων ὑπάρχοντος, καθὼς καὶ ζῶν ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας περὶ τούτου ἐρωτηθεὶς ἐξεῖπεν συμφέρον εἶναι τὸν ποταμὸν σύνορον. Τὸ μὲν γὰρ ἀκριβὲς δίκαιον οὐδεμίαν ἐξουσίαν παρέχει τῷ κουροπαλάτῃ, εἴτε εἰς τὰ ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ, εἴτε εἰς τὰ ἐκεῖθεν διακράτησιν ἔχειν, διότι τὰ τοιαῦτα πάντα χωρία τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν τὰ στρατεύματα τῆς βασιλείας ἡμῶν ἠχμαλώτισαν καὶ ἐπυρπόλησαν, καὶ οὐδέποτε χωρὶς ἡμετέρου λαοῦ Ἰβηρες ἐξῆλθον καὶ ἐπραΐδευσαν Θεοδοσιούπολιν, ἀλλ' αἰεὶ φίλους εἶχον αὐτούς, καὶ ἐπραγματεύοντο μετ' αὐτῶν, καὶ τῷ μὲν στόματι ἠθέλον πορθηθῆναι τὴν Θεοδοσιούπολιν, τῇ δὲ καρδίᾳ οὐδαμῶς ἐβούλοντο παραληφθῆναι αὐτήν. Ἄλλ' ἡ βασιλεία ἡμῶν, ὡς εἴρηται, διὰ τὴν πρὸς τὸν κουροπαλάτην ἀγάπην ἠθέλησεν γενέσθαι τὸν ποταμὸν τὸν Ἔραξ, ἦτοι τὸν Φᾶσιν σύνορον ἀμφοτέρων, καὶ ὀφείλουσιν ἀρκεῖσθαι εἰς τὴν τοιαύτην διακράτησιν καὶ μηδὲν πλέον ἐπιζητεῖν. 46

Περὶ τῆς γενεαλογίας τῶν Ἰβήρων καὶ τοῦ κάστρου Ἀρδανουτζίου. Ἰστέον, ὅτι ὁ Παγκράτιος καὶ ὁ Δαυὶδ ὁ Μάμπαλις, ὃ ἐρμηνεύεται "πανάγιος", ὑπῆρχον υἱοὶ τοῦ μεγάλου Συμβατίου, τοῦ Ἰβηρος. Καὶ ἔλαχεν τὸ Ἀρδανουτζὶ εἰς κληρονομίαν τῷ Παγκρατίῳ, τῷ δὲ Δαυίδ ἔλαχεν ἑτέρα χώρα. Ὁ δὲ Παγκράτιος ἐποίησεν υἱοὺς τρεῖς, τὸν Ἀδρανάσερ, τὸν Κουρκένιον καὶ τὸν πατρικίον Ἀσώτιον, τὸν καὶ Κισκάσην, καὶ διεμέρισεν αὐτούς τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ ἔλαχεν τὸ Ἀρδανουτζὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, Κουρκενίῳ, κάκεινου τελευτήσαντος ἀτέκνου, εἶασεν αὐτὸ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ἀσωτίῳ, τῷ καὶ Κισκάσῃ. Ὁ δὲ πατρικίος Ἀσώτιος, ὁ καὶ Κισκάσης, ἐπῆρεν γαμβρὸν εἰς θυγατέρα αὐτοῦ τὸν Κουρκένην ἐκεῖνον, τὸν μάγιστρον, ὅστις δυναστεύσας ἀφείλετο ἐκ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ἀσωτίου τὸ Ἀρδανουτζὶ κατὰ τυραννίδα, καὶ δέδωκεν αὐτῷ εἰς ἀντισηκῶσιν τὸ τε Τυρόκαστρον καὶ τὴν ποταμίαν τοῦ Ἀτζαρά, τὴν οὖσαν σύνορον Ῥωμανίας εἰς Κώλωριν. Εἶχεν δὲ γυναῖκα ὁ πατρικίος Ἀσώτιος, ὁ καὶ Κισκάσης, τὴν ἀδελφὴν τοῦ μαγίστρου Γεωργίου καὶ ἐξουσιαστοῦ Ἀβασγίας. Καὶ ὅτε ἐγένοντο κατ' ἀλλήλων ὃ τε μάγιστρος Κουρκένιος καὶ ὁ μάγιστρος Γεώργιος καὶ ἐξουσιαστῆς Ἀβασγίας, διὰ τὸ συναγωνίζεσθαι τὸν πατρικίον Ἀσώτιον τοῦ ἐξουσιαστοῦ Ἀβασγίας δυνηθεὶς ὁ Κουρκένιος ἀφείλετο καὶ τὴν ἀντισηκῶσιν, ἣν δέδωκεν αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ Ἀρδανουτζίου, καὶ ἐδίωξεν αὐτόν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἀβασγίαν. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ μαγίστρου Κουρκενίου, κατελείφθη τὸ Ἀρδανουτζὶ

τῆ γυναικὶ αὐτοῦ, τῆ τοῦ πατρικίου Ἀσωτίου, τοῦ καὶ Κισκάση, θυγατρὶ ὡς πατρικὸν αὐτῆς. Ὅτε δὲ διεμέριζον τὴν χώραν τοῦ μαγίστρου Κουρκενίου μεθ' ὄπλων, ὃ τε Ἀσωτίος ὁ κουροπαλάτης καὶ ὁ μάγιστρος Γεώργιος, ὁ ἐξουσιαστὴς Ἀβασγίας καὶ ὁ μάγιστρος Παγκράτιος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ προρρηθέντος κουροπαλάτου, ἦλθον εἰς συμβίβασιν, καὶ ἐπῆρεν ἕκαστος τὸ πλησιάζον αὐτῶ. Τὸ δὲ Ἀρδανούτζιν ἐπλησίαζεν τῷ Συμβατίῳ, τῷ τοῦ προρρηθέντος Δαυὶδ υἱῷ. Τότε ἐκράτησαν πάντες τὴν γυναῖκα τοῦ μαγίστρου Κουρκενίου, ἤγουν τὴν θυγατέρα τοῦ πατρικίου Ἀσωτίου, τοῦ καὶ Κισκάση, λέγοντες, ὡς ὅτι· "Σὺ γυνὴ οὐσα οὐ δύνασαι κρατεῖν τὸ κάστρον." Τότε δέδωκεν ὁ Συμβατίος εἰς ἀντισηκωσιν τοῦ κάστρου χωρὶα τῆ γυναικί, καὶ ἀνελάβετο τὸ τοιοῦτον κάστρον τὸ Ἀρδανούτζιν. Ἰστέον, ὅτι ἡ συγγένεια τῶν τοιούτων Ἰβήρων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Τοῦ Δαυὶδ ἡ μήτηρ καὶ τοῦ Ἀδρανασῆ τοῦ κουροπαλάτου, τοῦ πατρὸς τοῦ ἀρτίως Ἀσωτίου τοῦ κουροπαλάτου, ὑπῆρχον δύο ἀδελφῶν παιδιά, ἤγουν ἐξαδέλφαι. Εἶχεν δὲ Συμβατίος, ὁ τοῦ Δαυὶδ υἱός, γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ μαγίστρου Παγκρατίου, τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀδρανασῆ, τοῦ ἀρτίως μαγίστρου, καὶ τελευτησάσης, ἔλαβεν ὁ Ἀδρανασῆ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Συμβατίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Δαυὶδ. Ὅτι τὸ κάστρον τὸ Ἀρδανούτζιν ἐστὶν ὄχυρόν πάνυ, ἔχει δὲ καὶ ῥαπάτιν μέγα ὡς χωρόπολιν, καὶ αἱ πραγματεῖαι τῆς τε Τραπεζοῦντος καὶ τῆς Ἰβηρίας καὶ τῆς Ἀβασγίας καὶ ἀπὸ πάσας τὰς χώρας τὰς Ἀρμενικὰς καὶ τῆς Συρίας ἐκεῖσε ἀφικνοῦνται, ἔχει δὲ καὶ κομμέρκιον ἐκ τῶν τοιούτων πραγματειῶν ἄπειρον. Ἡ δὲ χώρα τοῦ κάστρου Ἀρδανουτζίου, ἥτοι τὸ Ἀρζῦν ἐστὶν καὶ πολλὴ καὶ εὐφορος, καὶ ὑπάρχει κλειδὶν τῆς τε Ἰβηρίας καὶ Ἀβασγίας καὶ τῶν Μισχιῶν. Ὅτι ὁ μακάριος βασιλεὺς, ὁ κύρις Ῥωμανὸς ἀπέστειλεν τὸν πατρίκιον Κωνσταντῖνον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωῖμου, τῷ τότε καιρῷ πρωτοσπαθαρίου καὶ μαγγλαβίτου τυγχάνοντος, δεδωκῶς αὐτῷ καὶ ἱμάτιον μαγιστράτου πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸν Κουρκένιον τὸν Ἰβηρα μάγιστρον. Μετὰ δὲ τὸ ἐξελθεῖν τὸν πατρίκιον Κωνσταντῖνον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωῖμου μέχρι Νικομηδείας εἰσῆλθεν ὁ μοναχὸς Ἀγάπιος ὁ τοῦ Κυμινᾶ, ὃς ἦν τῷ τότε καιρῷ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν εὐχῆς ἕνεκα. Καὶ διερχομένου αὐτοῦ τὴν Ἰβηρίαν, κατήντησεν εἰς τὸ κάστρον τὸ Ἀρδανούτζιν. Καὶ εἶχεν ὁ πατρίκιος Ἀσωτίος, ὁ καὶ Κισκάσης καλούμενος, ἔχθραν μετὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, τοῦ Κουρκένη, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὸν μοναχὸν Ἀγάπιον, ὅτι· "Ἐνορκῶ σε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἵνα ἀπέλθῃς ἐν τῇ πόλει, καὶ εἴπῃς τὸν βασιλέα, ἵνα ἀποστείλῃ καὶ παραλάβῃ τὸ κάστρον μου καὶ ἔχη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ." Ὁ δὲ μοναχὸς Ἀγάπιος εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει, διηγήσατο τὸν βασιλέα, ὅσα ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν ὁ πατρίκιος Ἀσωτίος, ὁ καὶ Κισκάσης. Τοῦ δὲ προρρηθέντος πατρικίου Κωνσταντῖνου καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωῖμου ἐν Νικομηδείᾳ τυγχάνοντος διὰ τὴν προρρηθεῖσαν τῆς προβολῆς τοῦ μαγίστρου τοῦ Κουρκένη Ἰβηρος ὑπόθεσιν, ἐκ προστάξεως τοῦ βασιλέως ἐδέξατο πιττάκιον τοῦ πατρικίου Συμεῶν, τοῦ πρωτοασκηρῆτις, ὡς ὅτι· "Κελεύει ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ὁ ἅγιος καταλιπεῖν σε πάσας σου τὰς δουλείας καὶ ἀπελθεῖν ἐν συντομίᾳ πρὸς τὸν πατρίκιον Ἀσωτίον, τὸν καὶ Κισκάσην λεγόμενον, καὶ παραλαβεῖν τὸ κάστρον αὐτοῦ τὸ Ἀρδανούτζιν, ἐπειδὴ διὰ τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου ἐδηλοποίησεν τὸν βασιλέα ἡμῶν τὸν ἅγιον τοῦ ἀποσταλῆναι πιστὸν ἄνθρωπον καὶ οἰκεῖον τοῦ παραλαβεῖν τὸ κάστρον αὐτοῦ τὸ Ἀρδανούτζιν· καὶ ἀπερχομένου σου ἐν Χαλδίᾳ, ἀναλαβοῦ ἄρχοντας χρησίμους, οὓς ἐπίστασαι εἶναι ἠνδρειωμένους καὶ πιστούς, καὶ εἴσελθε καὶ κράτησον τὸ τοιοῦτον κάστρον." Τοῦ δὲ πατρικίου Κωνσταντῖνου καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωῖμου ἀπελθόντος ἐν Χαλδίᾳ καὶ ἀναλαβομένου τουρμάρχας χρησίμους καὶ ἄρχοντας καὶ λαὸν μέχρι τῶν τ', εἰσῆλθεν ἐν Ἰβηρίᾳ, καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν ὁ μακάριος Δαυὶδ, ὁ ἀδελφὸς Ἀσωτίου, τοῦ ἀρτίως κουροπαλάτου, λέγων πρὸς αὐτόν· "Ποῦ ἀπεστάλης παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ τί δουλείαν ὀφείλεις ἐκτελέσαι, ὅτι

τοσοῦτον λαὸν ἐπιφέρῃ μετὰ σεαυτοῦ;" Ἐσκέπτοντο γὰρ διὰ τὸ ἀποθανεῖν Ἀδρανασὲ τὸν κουροπαλάτην, ὅτι μήπως ὁ βασιλεὺς τὸν Κουρκένιον ὀφείλει τιμῆσαι κουροπαλάτην, ἐπειδὴ ἀναμεταξὺ οἱ τοῦ Ἀδρανασὲ τοῦ κουροπαλάτου παῖδες, τοῦ πατρὸς αὐτῶν τελευτησάντος, φιλονικίας τινὰς ἔσχον μετὰ τοῦ ἑξαδέλφου αὐτῶν. Διὰ τὸ καὶ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον αὐτοῦ ἀπολύσαι μετὰ μεγάλου κανισκίου τὸν Κουρκένιον πρὸς τὸν βασιλέα, ἑξαιτούμενον τὸ κουροπαλατικὸν ἢ τὸ μαγιστράτον, ὑπέλαβον οἱ τέσσαρες ἀδελφοί, ἦγον οἱ τοῦ Ἀδρανασὲ τοῦ κουροπαλάτου παῖδες, ὅτι διὰ τὸ ποιῆσαι τὸν Κουρκένιον κουροπαλάτην ἀπέρχεται ἐκεῖσε. Ὁ δὲ πατρίκιος Κωνσταντῖνος ἀπελογήσατο, ὅτι· "Διὰ τὸ μέλλειν με τιμῆσαι τὸν Κουρκένιον μάγιστρον ἐπιφέρομαι καὶ τὸν τοσοῦτον λαόν." Καὶ ἀπελθόντος τοῦ αὐτοῦ πατρίκιου Κωνσταντίνου εἰς τὴν χώραν τοῦ Κουρκενίου, ἐτίμησεν αὐτὸν μάγιστρον καὶ ἀποχαιρετίσας αὐτὸν ***, ὅτι· "Ἀπέρχομαι εἰς τὸν Δαυὶδ τὸν μάγιστρον." Εἶχεν δὲ ὁ αὐτὸς πατρίκιος Κωνσταντῖνος καὶ πρὸς τὸν Δαυὶδ κέλευσιν ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ ξένια. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κάστρον τοῦ πατρίκιου Ἀσωτίου, τοῦ καὶ Κισκάση, εἰς τὸ Ἀρδανουτζίν, καὶ δέδωκεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν τοῦ βασιλέως κέλευσιν οὐ περὶ τοῦ κάστρου Ἀρδανουτζίου περιέχουσάν τι, ἀλλὰ περὶ ἐτέρων ὑποθέσεων. Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ πατρίκιος Κωνσταντῖνος, ὅτι· "Κὰν μὲν ἡ κέλευσις οὐδὲν περιέχει περὶ τοῦ κάστρου Ἀρδανουτζίου, ἀλλ' οὖν τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου πρὸς τὸν βασιλέα εἰσελθόντος καὶ ἀναγγείλαντος αὐτόν, ὅσα καὶ παρήγγειλας αὐτόν περὶ τοῦ κάστρου Ἀρδανουτζίου, διὰ τοῦτο καὶ ἀπέστειλὲν με, ὅπως παραλάβω τὸ κάστρον καὶ εἰσαγάγω ἐν αὐτῷ, ὄνπερ περιφέρομαι λαόν." Καὶ ἐπειδὴ, καθὰ προεῖρηται, εἶχεν ἔχθραν ὁ πατρίκιος Ἀσώτιος, ὁ καὶ Κισκάσης, μετὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, τοῦ Κουρκένη, προεθυμήθη δοῦναι τὸ κάστρον αὐτοῦ μᾶλλον τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ πατρίκιος Κωνσταντῖνος εἶχεν παρ' ἑαυτῷ φλάμμουλα, καὶ ἐπιδέδωκεν τῷ πατρίκιῳ Ἀσωτίῳ, τῷ καὶ Κισκάση. Ὁ δὲ βαλὼν αὐτὸ εἰς κοντάριον, ἐπιδέδωκεν τῷ πατρίκιῳ Κωνσταντίνῳ εἰπὼν, ὅτι· "Ἐπίστησον αὐτὸ ἄνωθεν εἰς τὸ τεῖχος, ἵνα γνῶσιν πάντες τοῦ βασιλέως εἶναι ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ τοιοῦτον κάστρον." Καὶ τοῦτο ποιήσας ὁ πατρίκιος Κωνσταντῖνος καὶ τὸ φλάμμουλον ἐπιστήσας ἄνωθεν τοῦ τείχους καὶ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὸ εἰωθὸς εὐφημήσας, πᾶσιν ἐγένετο γνωστόν, ὅτι τὸ κάστρον τὸ Ἀρδανουτζίν ἀπεχαρίσατο ὁ πατρίκιος Ἀσώτιος, ὁ καὶ Κισκάσης, τὸν βασιλέα. Ὁ οὖν Δαυὶδ, ὁ μέγας, τὴν ἑαυτοῦ χώραν οὐκ ἐδίδου τὸν βασιλέα, κὰν τάχα συνορῆ τὴν τοῦρμαν τοῦ Ἀκαμψῆ καὶ τῆ Μουργούλη. Ὁ οὖν πατρίκιος Κωνσταντῖνος ἀνήγαγε πρὸς τὸν βασιλέα, ἑξαποστείλας δύο ἀναφοράς, τὴν μὲν μίαν περιέχουσαν, ὅπως ἐτίμησεν τὸν Κουρκένην μάγιστρον, καὶ ὅπως ὁ Κουρκένιος ἀπεδέξατο τὸ μαγιστράτον, καὶ εὐφήμησεν τὸν βασιλέα, τὴν δὲ ἑτέραν περιέχουσαν περὶ τοῦ κάστρου Ἀρδανουτζίου, καὶ ὅπως τοῦτο παρέλαβεν παρὰ τοῦ πατρίκιου Ἀσωτίου, τοῦ καὶ Κισκάση, καὶ ὅτι μεγάλην διαφορὰν καὶ ἔχθραν ἔχουσιν πρὸς ἀλλήλους ὁ τε πατρίκιος Ἀσώτιος μετὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, τοῦ μάγιστρον Κουρκενίου, καὶ ἵνα ἀποστείλῃ ὁ βασιλεὺς βοήθειαν τοῦ ταξατεῦσαι τὸ τοιοῦτον κάστρον, καὶ ὅτι, εἰ ἐνδέχεται, ἔλθῃ καὶ ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν. Ταῦτα ἰδόντες οἱ Ἴβηρες, ὁ τε μάγιστρος Κουρκένιος καὶ ὁ μάγιστρος Δαυὶδ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ κουροπαλάτου Ἀσωτίου, ἔγραψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι· "Εἰ τοῦτο καταδέξῃται ἡ βασιλεία σου, καὶ εἰσέλθῃ μέσον τῆς χώρας ἡμῶν, ἐξερχόμεθα τῆς δουλώσεως τῆς βασιλείας σου, καὶ γινόμεθα μετὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἐπειδὴ ἔχειν ἔχομεν μετὰ τῶν Ῥωμαίων μάχας καὶ πολέμια, καὶ βιαζόμενοι κινῆσαι ἔχομεν φοσσᾶτον κατὰ τε τοῦ κάστρου Ἀρδανουτζίου καὶ τῆς χώρας αὐτοῦ καὶ αὐτῆς τῆς Ῥωμανίας." Ταῦτα καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τῶν προρρηθέντων ἀρχόντων ἀναμαθῶν καὶ παρὰ τῶν ἀποσταλέντων παρ' αὐτῶν ἀνθρώπων ἀκηκῶς καὶ πτοηθεῖς, μήπως γένωνται μετὰ τῶν Σαρακηνῶν καὶ ἐξαγάγῃσι τὰ τῆς Περσίας φοσσᾶτα κατὰ Ῥωμανίας, ἠρνήσατο

λέγων, ὅτι· "Οὐκ ἔγραψα τὸν πρωτοσπαθάριον Κωνσταντῖνον καὶ μαγγλαβίτην περὶ τοῦ τοιούτου κάστρου καὶ τῆς χώρας αὐτοῦ τοῦ παραλαβεῖν αὐτήν, ἀλλ' ἐξ οἰκείας ὡς εἶπεῖν ἀφροσύνης τοῦτο ἐποίησεν." Καὶ ταῦτα εἶπεν ὁ βασιλεὺς, τελείως ἀποθεραπεῦσαι τούτους βουλόμενος, καὶ ἐδέξατο ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθάριος Κωνσταντῖνος καὶ μαγγλαβίτης κέλευσιν μετὰ ὕβρεων καὶ ἀπειλῶν περιέχουσας· "Τίς διωρίσατό σοι τοῦτο ποιῆσαι; Ἀλλὰ μᾶλλον ἔξελθε ἐκ τοῦ κάστρου, καὶ ἀναλαβοῦ Ἀσώτιον, τὸν υἱὸν τοῦ τελευτηκότος Ἀδρανασέ, τοῦ κουροπαλάτου, καὶ εἰσάγαγε αὐτὸν ἐνταῦθα, ὅπως τιμήσωμεν αὐτὸν τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀξίαν τοῦ κουροπαλάτου." Ταῦτα δεξάμενος ὁ πατρίκιος Κωνσταντῖνος, κατέλιπεν τὸν πατρίκιον Ἀσώτιον, τὸν καὶ Κισκάσην, εἰς τὸ ἑαυτοῦ κάστρον, τὸ Ἀρδανούτζιν, κάκεινος ἐξελθὼν ἀπῆει πρὸς τὸν Δαυίδ, τὸν μέγαν, καὶ ἐπιδέδωκεν αὐτῷ, ἥνπερ εἶχεν πρὸς αὐτὸν κέλευσιν, καὶ ὑπέστρεψεν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἴβηρίαν, καὶ εὔρεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηθροισμένους τὸν τε μάγιστρον Κουρκένιον καὶ τὸν μάγιστρον Δαυίδ, τὸν ἀδελφὸν Ἀσωτίου τοῦ κουροπαλάτου. Καὶ ἤρξαντο φιλονικεῖν καὶ κατονειδίξειν τὸν πατρίκιον Κωνσταντῖνον, λέγοντες, ὅτι· "Κρυπτὸς ἄνθρωπος καὶ κακὸς τυγχάνεις, ὅτι οὐκ ἐφάνέρωσας ἡμᾶς περὶ τοῦ κάστρου Ἀρδανουτζίου, ὅτι μέλλεις τοῦτο κρατῆσαι" καὶ ὅτι· "Οὐ συμφέρει τοῦτο κρατεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως, ἡμεῖς γὰρ καὶ περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀνηγάγομεν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἐδεξάμεθα μηδαμῶς γινώσκειν τὸν βασιλέα περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἀλλὰ σὲ τοῦτο ποιῆσαι διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ πατρικίου Ἀσωτίου, τοῦ καὶ Κισκάση." Ὁ δὲ πατρίκιος Κωνσταντῖνος προσαπολογησάμενος τούτοις τὰ εἰκότα, ἀνελάβετο Ἀσώτιον, τὸν υἱὸν Ἀδρανασέ τοῦ κουροπαλάτου, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐτιμήθη παρὰ τοῦ βασιλέως κουροπαλάτης. Τί δὲ καὶ περὶ τῶν ἔν τισι καιροῖς μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ διαφόρων ἔθνων συμβεβηκότων; Ἄξιον γάρ, φίλτατε υἱέ, μηδὲ τὴν περὶ τούτων μνήμην διαφυγεῖν σε, ἴν' ἐν ὁμοίοις καιροῖς, τῶν αὐτῶν προσπιπτόντων, εἴη σοι εὐχερὴς ἢ ἐπανόρθωσις διὰ τῆς προγνώσεως. 47 Περὶ τῆς τῶν Κυπρίων μεταναστάσεως ἔχει ἡ ἱστορία τάδε. Τῆς νήσου ἀλωθείσης ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν καὶ ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεσιν ἀοικήτου μεινάσης, καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν καταλαβόντος, ἐγένετο οἰκονομία παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐν τῇ ἀγίᾳ ἔκτῃ συνόδῳ τοῦ τὴν Κύζικον παραλαβεῖν μετὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τῆς νήσου καὶ ποιεῖσθαι καὶ χειροτονίας, ἡνίκα ἂν λείψη ἐπίσκοπος, πρὸς τὸ μὴ διαπεσεῖν τὴν αὐθεντίαν καὶ τὰ δίκαια τῆς Κύπρου (καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς Κύπριος ἦν, καθὼς καὶ παρὰ τῶν παλαιῶν Κυπρίων ὁ λόγος μέχρι τῆς σήμερον ἐπεκράτησεν), ὥστε καὶ ὠρίσθη ἐν τῇ ἀγίᾳ ἔκτῃ συνόδῳ χειροτονεῖν τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου τὸν τῆς Κυζίκου πρόεδρον, καθὼς ἐν τῷ λθ' κεφαλαίῳ τῆς αὐτῆς ἀγίας ἔκτης συνόδου ἀναγράφεται. Μετὰ δὲ ἑπτὰ ἔτη θελήσει Θεοῦ ἐκινήθη ὁ βασιλεὺς πάλιν οἰκίσαι τὴν Κύπρον, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τὸν ἀμερμουμνῆν τοῦ Βαγδάδ τρεῖς τῶν ἐνδόξων Κυπρίων, αὐτόχθονας τῆς αὐτῆς νήσου τυγχάνοντας, τοὺς λεγομένους Φαγγουμείς, μετὰ καὶ βασιλικοῦ τινοῦ ἀγχίνου τε καὶ ἐνδόξου, γράψας τῷ ἀμερμουμνῇ, ἵνα τὸν ἐν Συρίᾳ ὄντα λαὸν τῆς νήσου Κύπρου ἀπολύσῃ εἰς τὸν ἴδιον τόπον. Καὶ ὑπακούσας ὁ ἀμερμουμνῆς τῇ τοῦ βασιλέως γραφῇ, ἀπέστειλε κατὰ πάσας τὰς Συρίας ἐνδόξους Σαρακηνοὺς, καὶ ἐπεσώρευσε πάντας τοὺς Κυπρίους καὶ διεπέρασεν εἰς τὸν ἴδιον τόπον. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς βασιλικόν, καὶ διεπέρασεν καὶ τοὺς ἐν Ῥωμανίᾳ οἰκίσαντας, ἧγουν ἐν τε τῇ Κυζίκῳ καὶ τῷ Κιβυρραιωτῶν καὶ τῷ Θρακησίῳ, καὶ ἐνωκίσθη ἡ νῆσος. 48 Κεφάλαιον λθ' τῆς ἀγίας ἔκτης συνόδου, τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου γεγνουίας. Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου, τοῦ τῆς Κυπρίων νήσου προέδρου, ἅμα τῷ οἰκίῳ λαῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλησπόντιον ἐπαρχίαν διὰ τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διὰ τε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι

δουλείας καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ Χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι τῆς εἰρημένης μεταναστάντος νήσου προνοία τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ εὐσεβοῦς ἡμῶν βασιλέως, συννοῶμεν, ὥστε ἀκαινοτόμητα διαφυλαχθῆναι τὰ παρὰ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων θεοφόρων πατέρων τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια, ὥστε τὴν νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινέων πόλεως καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς Ἑλλησποντίων ἐπαρχίας καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνθήειαν (τὰ γὰρ ἐν ἐκάστη ἐκκλησίᾳ ἔθη καὶ οἱ θεοφόροι ἡμῶν πατέρες παραφυλάττεσθαι διεγνώκασιν), τοῦ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπισκόπου ὑποκειμένου τῷ προέδρῳ τῆς εἰρημένης Ἰουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἀπάντων ἐπισκόπων τῶν ὑπὸ τὸν λεχθέντα θεοφιλέστατον πρόεδρον Ἰωάννην, ἀφ' οὗ, χρεῖας καλοῦσης, καὶ ὁ τῆς αὐτῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπίσκοπος χειροτονηθήσεται. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ ἔθνῶν οὕτως ἀκριβῶς σοι διευτύωσαμεν καὶ προεξεθέμεθα, δίκαιον μὴ μόνον περὶ τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πολιτείᾳ, ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς κατὰ τινὰς χρόνους καινοτομηθέντων σαφῆ κεκτῆσθαι σε τὴν εἶδῃσιν, ὡς ἂν ἢ περὶ τῶν ἐγγυτέρω καὶ οἰκείων γνῶσις πλεον τῶν ἄλλων ἐν σοὶ διαμένουσα ποθεινότερον ἀναδείξει πρὸς τὸ ὑπήκουον. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ Κωνσταντίνου, υἱοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ καὶ Πωγωνάτου καλουμένου, Καλλίνικός τις ἀπὸ Ἡλιουπόλεως Ῥωμαίοισι προσφυγών, τὸ διὰ τῶν σιφώνων ἐκφερόμενον πῦρ ὑγρὸν κατεσκευάσεν, δι' οὗ καὶ τὸν τῶν Σαρακηνῶν στόλον ἐν Κυζίκῳ Ῥωμαῖοι καταφλέξαντες τὴν νίκην ἤρασαν. 49 Ὁ ζητῶν, ὅπως τῇ τῶν Πατρῶν ἐκκλησίᾳ οἱ Σκλάβοι δουλεύειν καὶ ὑποκεῖσθαι ἐτάχθησαν, ἐκ τῆς παρουσίας μανθανέτω γραφῆς. Νικηφόρος τὰ τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα ἐκράτει, καὶ οὗτοι ἐν τῷ θέματι ὄντες Πελοποννήσου ἀπόστασιν ἐννοήσαντες, πρῶτον μὲν τὰς τῶν γειτόνων οἰκίας τῶν Γραικῶν ἐξεπόρθουν καὶ εἰς ἀρπαγὴν ἐτίθεντο, ἔπειτα δὲ καὶ κατὰ τῶν οἰκητόρων τῆς τῶν Πατρῶν ὀρμήσαντες πόλεως, τὰ πρὸ τοῦ τείχους πεδία κατέστρεφόν τε καὶ ταύτην ἐπολιόρκουν, μεθ' ἑαυτῶν ἔχοντες καὶ Ἀφρικὸς Σαρακηνοὺς. Ἐπεὶ δὲ χρόνος ἰκανὸς διήλθεν, καὶ σπάνις τῶν ἀναγκαίων τοῖς ἔνδοθεν τοῦ τείχους γίνεσθαι ἤρξατο, ὕδατός τε καὶ τροφῶν, βουλὴν βουλευόνται εἰς συμβιβάσεις τε ἐλθεῖν καὶ λόγους ἀπαθείας λαβεῖν καὶ τῆνικαῦτα τὴν πόλιν ὑποτάξαι αὐτοῦς. Ἐπεὶ οὖν ὁ τῆνικαῦτα στρατηγὸς ὑπῆρχεν πρὸς τὴν ἄκραν τοῦ θέματος ἐν κάστρῳ Κορίνθου, καὶ προσδοκία ἦν τοῦ παραγενέσθαι αὐτὸν καὶ καταπολεμῆσαι τὸ ἔθνος τῶν Σκλαβήνων, ὡς καὶ πρῶην καταμηνυθέντος αὐτοῦ περὶ τῆς καταδρομῆς αὐτῶν παρὰ τῶν ἀρχόντων, ἐβουλεύσαντο οἱ τοῦ κάστρου οἰκῆτορες πρότερον ἀποσταλῆναι σκοπὸν εἰς τὰ ἀνατολικώτερα τῶν ὁρέων καὶ ἀποσκοπεῦσαι καὶ γνῶναι, εἰ ἄρα παραγίνεται ὁ στρατηγός, παραγγείλαντες καὶ σημεῖον δεδωκότες τῷ ἀποσταλμένῳ, ἵνα, εἰ μὲν ἴδοι ἐρχόμενον τὸν στρατηγόν, ἐν τῇ ὑποστροφῇ αὐτοῦ κλίνῃ τὸ φλάμμουλον, ὅπως γνῶσιν τὴν ἔλευσιν τοῦ στρατηγοῦ, εἰ δὲ μὴ γε, κατέχειν ὀρθὸν τὸ φλάμμουλον πρὸς τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς προσδοκίαν τοῦ τοῦ λοιποῦ παραγίνεσθαι τὸν στρατηγόν. Τοῦ οὖν σκοποῦ ἀπελθόντος καὶ μαθόντος μὴ παραγίνεσθαι τὸν στρατηγόν, ὑπέστρεφεν ὀρθὸν κατέχων τὸ φλάμμουλον. Καὶ δὴ τοῦ Θεοῦ εὐδοκήσαντος διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου, τοῦ ἵππου ὀλισθήσαντος καὶ τοῦ ἐπιβάτου ὑποπεπτωκότος, ἔκλινεν τὸ φλάμμουλον, καὶ οἱ τοῦ κάστρου οἰκῆτορες ἰδόντες τὸ γεγονός σημεῖον καὶ νομίσαντες ἐξ ἅπαντος παραγίνεσθαι τὸν στρατηγόν, ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ κάστρου, καὶ ἐξῆλθον θαρσαλέοι κατὰ τῶν Σκλαβήνων, καὶ εἶδον τὸν πρωτόκλητον ἀπόστολον ὀφθαλμοφανῶς ἵππῳ ἐπικαθήμενον καὶ δρόμῳ ἐπερχόμενον κατὰ τῶν βαρβάρων· καὶ δὴ τρέψας τούτους κατὰ κράτος καὶ διασκορπίσας καὶ ἀπελάσας πόρρω τοῦ κάστρου φυγάδας ἐποίησεν. Οἱ δὲ βάρβαροι

ιδόντες καὶ καταπλαγέντες καὶ ἔκθαμβοι γεγονότες ἐπὶ τῇ κατ' αὐτῶν κραταιᾷ ἐπελεύσει τοῦ ἀηττήτου καὶ ἀκαταγωνίστου ὀπίτου καὶ στρατηγοῦ καὶ ταξιάρχου καὶ τροπαιούχου καὶ νικηφόρου πρωτοκλήτου ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτούς, καὶ προσέφυγον εἰς τὸν πάνσεπτον ναὸν αὐτοῦ. Τοῦ οὖν στρατηγοῦ μετὰ τὸ τρόπαιον ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καταλαβόντος καὶ τὴν νίκην τοῦ ἀποστόλου μαθόντος, κατεμήνυσε τῷ βασιλεῖ Νικηφόρῳ τὴν τε ἔφοδον τῶν Σκλαβήνων καὶ τὴν προνομὴν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ ἀφανισμόν καὶ τὴν λεηλασίαν καὶ τὰλλα δεινά, ὅσα καταδραμόντες ἐποίησαν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀχαΐας, ἔτι δὲ καὶ τὴν πολυήμερον πολιορκίαν καὶ τὴν κατὰ τῶν οἰκητόρων τοῦ κάστρου διηνεκῆ ἐπίθεσιν, ὡσαύτως καὶ τὴν ἐπισκοπὴν καὶ συμμαχίαν καὶ τὸ τρόπαιον καὶ τὴν κατὰ κράτος νίκην, τὴν γενομένην παρὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ ὡς ὀφθαλμοφανῶς ὠράθη ἐπιτρέχων καὶ διώκων τοὺς πολεμίους κατὰ νῶτον καὶ τροπούμενος αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὺς τοὺς βαρβάρους αἰσθέσθαι τὴν τοῦ ἀποστόλου πρὸς ἡμᾶς ἐπισκοπὴν καὶ συμμαχίαν, καὶ διὰ τοῦτο προσφυγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν σεβάσιμον ναὸν αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀναμαθὼν παρεκελεύσατο οὕτως: "Ἐπεὶ καὶ τὸ τρόπαιον καὶ ἡ κατὰ κράτος νίκη παρὰ τοῦ ἀποστόλου γέγονεν, ὀφειλόμενον καθέστηκεν πᾶσαν τὴν ἐκστρατείαν τῶν πολεμίων καὶ τὰ λάφυρα καὶ τὰ σκῦλα αὐτῷ ἀποδοθῆναι." Καὶ διωρίσατο αὐτούς τε τοὺς πολεμίους μετὰ πάσης τῆς φαμιλίας καὶ συγγενείας καὶ πάντων τῶν προσηκόντων αὐτοῖς, ἔτι δὲ καὶ πάσης τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἀφορισθῆναι εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἀποστόλου ἐν τῇ μητροπόλει Πατρῶν, ἐν ἧ ὁ πρωτόκλητος καὶ μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ τὸν τῆς ἀθλήσεως διήνυσε ἀγῶνα, δεδωκῶς περὶ αὐτῶν καὶ σιγίλλιον ἐν τῇ αὐτῇ μητροπόλει. Ταῦτα οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἀρχαιότεροι ἀνήγγειλαν, παραδόντες ἀγράφως χρόνῳ τε καὶ βίῳ τοῖς ὕστερον, ὅπως ἂν κατὰ τὸν προφήτην γινῶ γενεὰ ἡ ἐρχομένη τὸ γεγονός θαῦμα διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἀποστόλου, καὶ ἀναστήσονται καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτὸ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν εὐεργεσιῶν, ὧν ἐποίησεν ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἀποστόλου. Ἐκτοτε δὲ οἱ ἀφορισθέντες Σκλαβῆνοι ἐν τῇ μητροπόλει καὶ τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς βασιλικούς καὶ πάντας τοὺς ἐξ ἔθνῶν ἀποστελλομένους πρέσβεις ὡς ὀμίρους διατρέφουσιν, ἔχοντες ἰδίους καὶ τραπεζοποιούς καὶ μαγείρους καὶ πάντας τοὺς παρασκευάζοντας τὰ τῆς τραπέζης βρώματα, τῆς μητροπόλεως εἰς ταῦτα μηδὲν καινοτομουμένης, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ Σκλαβῆνοι ἀπὸ διανομῆς καὶ συνδοσίας τῆς ὁμάδος αὐτῶν ἐπισυνάγουσιν τὰς τοιαύτας χρεῖας. Ἐποίησεν δὲ καὶ σιγίλλιον Λέων, ὁ ἀείμνηστος καὶ σοφώτατος βασιλεὺς, λεπτομερῶς περιέχον τό, τί ὀφείλουσιν παρέχειν οἱ αὐτοὶ ἐναπογραφόμενοι τῷ μητροπολίτῃ, καὶ μὴ ἀπαργυρίζεσθαι παρ' αὐτοῦ ἢ ἄλλως πως κατ' ἐπίνοιαν ἄδικον ζημιοῦσθαι αὐτούς. 50 Περὶ τῶν ἐν τῷ θέματι Πελοποννήσου Σκλάβων, τῶν τε Μηλιγγῶν καὶ Ἐζεριτῶν καὶ περὶ τῶν τελομένων παρ' αὐτῶν πάκτων, ὁμοίως καὶ περὶ τῶν οἰκητόρων τοῦ κάστρου Μαΐνης καὶ τοῦ παρ' αὐτῶν τελομένου πάκτου. Ἰστέον, ὅτι οἱ τοῦ θέματος Πελοποννήσου Σκλάβοι ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασιλέως Θεοφίλου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, Μιχαήλ, ἀποστατήσαντες γεγονάσιν ἰδιόρρυθμοι, λεηλασίας καὶ ἀνδραποδισμούς καὶ πραιδάς καὶ ἐμπρησμούς καὶ κλοπὰς ἐργαζόμενοι. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαήλ, τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, ἀπεστάλη ὁ πρωτοσπαθάριος Θεόκτιστος, οὗ τὸ ἐπὶ κλην ὁ τῶν Βρυεννίων, στρατηγὸς ἐν τῷ θέματι Πελοποννήσου μετὰ δυνάμεως καὶ ἰσχύος πολλῆς, ἥγουν Θρακῶν καὶ Μακεδόνων καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν θεμάτων τοῦ πολεμῆσαι καὶ καθυποτάξαι αὐτούς. Καὶ πάντας μὲν τοὺς Σκλάβους καὶ λοιποὺς ἀνυποτάκτους τοῦ θέματος Πελοποννήσου ὑπέταξε καὶ ἐχειρώσατο, μόνοι δὲ οἱ Ἐζερίται καὶ οἱ Μηλιγγοὶ κατελείφθησαν ὑπὸ τὴν Λακεδαιμονίαν καὶ τὸ Ἔλος. Καὶ ἐπειδὴ ὁρος ἐστὶν ἐκεῖσε μέγα καὶ ὑψηλότατον, καλούμενον Πενταδάκτυλος, καὶ εἰσέρχεται ὡσπερ τράχηλος εἰς τὴν θάλασσαν ἕως πολλοῦ διαστήματος, διὰ δὲ τὸ

εἶναι τὸν τόπον δύσκολον κατώκησαν εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ αὐτοῦ ὄρου, ἐν μὲν τῷ ἐνὶ μέρει οἱ Μηλιγγοί, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μέρει οἱ Ἐζερίται. Καὶ ὁ μὲν προρρηθεὶς πρωτοσπαθάριος Θεόκτιστος καὶ στρατηγὸς Πελοποννήσου δυνηθεὶς καὶ τούτους καθυποτάξαι, ἐξέθετο τοῖς μὲν Μηλιγγοῖς νομίσματα ζ', τοῖς δὲ Ἐζερίταις νομίσματα τ', ἅτινα καὶ ἐτέλουν, αὐτοῦ στρατηγοῦντος, καθὼς παρὰ τῶν ἐντοπίων διασώζεται μέχρι τῆς σήμερον ἡ τοιαύτη φήμη. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ, τοῦ βασιλέως, στρατηγῶν ὁ πρωτοσπαθάριος Ἰωάννης ὁ Πρωτεύων εἰς τὸ αὐτὸ θέμα ἀνήγαγεν πρὸς τὸν αὐτὸν κύριον Ῥωμανὸν περὶ τε τῶν Μηλιγγῶν καὶ τῶν Ἐζεριτῶν, ὅτι ἀποστατήσαντες οὐ πείθονται οὔτε τῷ στρατηγῷ, οὔτε βασιλικῇ κελεύσει ὑπέικουσιν, ἀλλ' εἰσὶν ὡσπερ αὐτόνομοι καὶ αὐτοδέσποτοι, καὶ οὔτε παρὰ τοῦ στρατηγοῦ δέχονται ἄρχοντα, οὔτε συνταξιδεύειν αὐτῷ ὑπέικουσιν, οὔτε ἄλλην τοῦ δημοσίου δουλείαν ἐκτελεῖν πείθονται. Καὶ μέχρι τοῦ ἀνελεθῆναι τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ συνέβη προβληθῆναι τὸν πρωτοσπαθάριον Κρινίτην τὸν Ἀροτρᾶν στρατηγὸν ἐν Πελοποννήσῳ, τῆς δὲ ἀναφορᾶς τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἰωάννου καὶ στρατηγοῦ Πελοποννήσου τοῦ Πρωτεύοντος καταλαβούσης καὶ κατ' ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ ἀναγνωσθείσης καὶ περιεχούσης τὴν ἀποστασίαν τῶν προρρηθέντων Σκλάβων καὶ τὴν πρὸς τὰς βασιλικὰς προστάξεις δυσπείθειαν ἢ μᾶλλον ἀπειθειαν, ἐδέξατο ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθάριος Κρινίτης, ἵνα, ἐπεὶ εἰς τοσαύτην ἤλασαν ἀποστασίαν καὶ ἀπειθειαν, ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτῶν καὶ καταπολεμήσῃ καὶ ὑποτάξῃ καὶ ἐξολοθρεύσῃ αὐτούς. Ἀρξάμενος οὖν πολεμεῖν αὐτούς ἀπὸ μηνὸς Μαρτίου καὶ κατακαύσας τὰ θέρη αὐτῶν καὶ ληϊσάμενος πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν, ἔσχεν αὐτούς ἀνθισταμένους καὶ ἀντέχοντας μέχρι μηνὸς Νοεμβρίου, ἀπὸ τότε δὲ ἰδόντες τὴν ἑαυτῶν ἐξολόθρευσιν, ἤτήσαντο λόγον καὶ τοῦ ὑποταγῆναι αὐτούς καὶ τυχεῖν συμπαθείας, ὑπὲρ ὧν πρώην ἐπλημμέλησαν. Ὁ οὖν προρρηθεὶς πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς ὁ Κρινίτης ἐξέθετο αὐτοῖς πάκτα πλείονα, ὧν ἐτέλουν, τοῖς μὲν Μηλιγγοῖς ἀπὸ τῶν ζ' νομισμάτων, ὧν πρότερον ἐτέλουν, νομίσματα φμ', ὡς εἶναι τὸ πᾶν πάκτον αὐτῶν νομίσματα χ', τοῖς δὲ Ἐζερίταις ἀπὸ τῶν τ' νομισμάτων, ὧν πρότερον ἐτέλουν, ἕτερα νομίσματα τ', ὡς εἶναι τὸ πᾶν πάκτον αὐτῶν νομίσματα χ', ἅτινα καὶ ἀπήτησεν καὶ εἰσεκόμισεν ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθάριος Κρινίτης ἐν τῷ θεοφυλάκτῳ κοιτῶνι. Τοῦ δὲ πρωτοσπαθαρίου Κρινίτου ἐν τῷ θέματι μετατεθέντος Ἑλλάδος, καὶ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Βάρδα τοῦ Πλατυπόδη προβληθέντος στρατηγοῦ ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ τῆς ἀταξίας γεναμένης καὶ στάσεως παρὰ αὐτοῦ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Βάρδα τοῦ Πλατυπόδη καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ πρωτοσπαθαρίων καὶ ἀρχόντων, καὶ τὸν πρωτοσπαθάριον Λέοντα τὸν Ἀγέλαστον ἀποδιωξάντων ἀπὸ τοῦ θέματος, καὶ εὐθέως γενομένης καὶ τῆς τῶν Σκλαβησιάνων ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἀπέστειλαν οἱ αὐτοὶ Σκλάβοι, οἳ τε Μηλιγγοὶ καὶ οἱ Ἐζερίται, πρὸς τὸν κύριον Ῥωμανόν, τὸν βασιλέα, ἐξαιτούμενοι καὶ παρακαλοῦντες τοῦ συμπαθηθῆναι αὐτοῖς τὰς προσθήκας τῶν πάκτων καὶ τελεῖν αὐτούς, καθὼς καὶ πρότερον ἐτέλουν. Ἐπεὶ δέ, καθὼς προεῖρηται, εἰσῆλθον οἱ Σκλαβησιάνοι ἐν τῷ θέματι Πελοποννήσου, δεδιὼς ὁ βασιλεὺς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ προστεθέντες τοῖς Σθλάβοις παντελῆ ἐξολόθρευσιν τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐργάσωνται, ἐποίησεν αὐτοῖς χρυσοβούλλιον τοῦ τελεῖν αὐτούς πάκτα, ὡς καὶ πρότερον, τοὺς μὲν Μηλιγγοὺς ζ' νομίσματα, τοὺς δὲ Ἐζερίτας νομίσματα τ'. Αὕτη οὖν ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς προσθήκης καὶ τῆς ἐκκοπῆς τῶν πάκτων τῶν τε Μηλιγγῶν καὶ τῶν Ἐζεριτῶν. Ἰστέον, ὅτι οἱ τοῦ κάστρου Μαΐνης οἰκῆτορες οὐκ εἰσὶν ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῶν προρρηθέντων Σκλάβων, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιότερων Ῥωμαίων, οἳ καὶ μέχρι τοῦ νῦν παρὰ τῶν ἐντοπίων Ἑλληγες προσαγορεύονται διὰ τὸ ἐν τοῖς προπαλαιοῖς χρόνοις εἰδωλόατρας εἶναι καὶ προσκυνητὰς τῶν εἰδώλων κατὰ τοὺς παλαιούς Ἑλληνας, οἵτινες ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἀοιδίμου Βασιλείου βαπτισθέντες

Χριστιανοὶ γεγόνασιν. Ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ οἰκοῦσιν, ἐστὶν ἄνυδρος καὶ ἀπρόσοδος, ἔλαιοφόρος, δέ, ὅθεν καὶ τὴν παραμυθίαν ἔχουσιν. Διάκειται δὲ ὁ τοιοῦτος τόπος εἰς ἄκραν τοῦ Μαλέα, ἡγουν ἐκεῖθεν τοῦ Ἐζεροῦ πρὸς τὴν παραθαλασσίαν. Διὰ δὲ τὸ τελείως ὑποτεταγμένους εἶναι αὐτοὺς καὶ ἄρχοντα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ δέχεσθαι καὶ πειθαρχεῖν καὶ ὑπέικειν ταῖς τοῦ στρατηγοῦ προστάξεσιν παρέχουσιν πάκτον ἐκ παλαιτάτου χρόνου νομίσματα υ'. Ἰστέον, ὅτι ἡ Καππαδοκίας στρατηγίς τὸ παλαιὸν τοῦρμα ἦν τῆς τῶν Ἀνατολικῶν στρατηγίδος. Ἰστέον, ὅτι ἡ Κεφαλληνίας στρατηγίς, ἡγουν τὰ νησία, τοῦρμα ἦν τὸ παλαιὸν τῆς στρατηγίδος Λαγουβαρδίας, ἐπὶ δὲ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, γέγονεν στρατηγίς. Ἰστέον, ὅτι ἡ Καλαβρίας στρατηγίς δουκάτον ἦν τὸ παλαιὸν τῆς στρατηγίδος Σικελίας. Ἰστέον, ὅτι ἡ τοῦ Χαρσιανοῦ στρατηγίς τοῦρμα ἦν τὸ παλαιὸν τῆς τῶν Ἀρμενιάκων στρατηγίδος. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, ἀπὸ τοῦ θέματος τῶν Βουκελλαρίων εἰς τὸ Καππαδοκῶν θέμα μετετέθησαν ταῦτα τὰ βάνδα, ἥτοι ἡ τοποτηρησία Βάρετας, ἡ τοποτηρησία Βαλβαδώνας, ἡ τοποτηρησία Ἄσπονας καὶ ἡ τοποτηρησία Ἀκαρκοῦς, καὶ ἀπὸ τοῦ θέματος τῶν Ἀνατολικῶν εἰς τὸ Καππαδοκῶν θέμα μετετέθησαν ταῦτα τὰ βάνδα, ἥτοι ἡ τοποτηρησία τῆς Εὐδοκιάδος, ἡ τοποτηρησία τοῦ Ἁγίου Ἀγαπητοῦ, ἡ τοποτηρησία Ἀφραζείας, καὶ ἐγένοντο ταῦτα τὰ ἑπτὰ βάνδα, ἥτοι τὰ τῶν Βουκελλαρίων τέσσαρα καὶ τρία τῶν Ἀνατολικῶν, τοῦρμα μία, ἡ νῦν τὰ Κόμματα λεγομένη. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, ἀπὸ τοῦ θέματος τῶν Βουκελλαρίων εἰς τὸ θέμα Χαρσιανοῦ μετετέθησαν ταῦτα τὰ βάνδα, ἥτοι ἡ τοποτηρησία τοῦ Μυριοκεφάλου, ἡ τοποτηρησία τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἡ τοποτηρησία Βερνουπόλεως, καὶ ἐγένοντο τοῦρμα ἡ νῦν Σανιάνα λεγομένη. Καὶ ἀπὸ τοῦ θέματος τῶν Ἀρμενιάκων εἰς τὸ τοῦ Χαρσιανοῦ θέμα μετετέθησαν ταῦτα τὰ βάνδα, ἥτοι ἡ τοῦ Κωμοδρόμου τοποτηρησία, ἡ τοποτηρησία Τάβιας, καὶ εἰς τὴν τοῦρμαν τοῦ Χαρσιανοῦ τὴν εἰρημένην προσετέθησαν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Καππαδοκῶν εἰς τὸ τοῦ Χαρσιανοῦ θέμα ταῦτα τὰ βάνδα μετετέθησαν, ἥτοι ἡ τοῦρμα Κασῆς ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἡ τοποτηρησία Νύσσης μετὰ τῆς Καισαρείας. Ἰστέον, ὅτι τοῖς παρελθοῦσιν χρόνοις τὸ τοῦ Χοζάνου θέμα ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἦν, ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ Ἀσμοσάτου θέμα καὶ αὐτὸ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἦν. Τὸ δὲ Χανζίτ καὶ ἡ Ῥωμανόπολις κλεισοῦραι τῶν Μελιτηνιατῶν ὑπῆρχον. Καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Φατιλάνου πάντα τὰ ἐκεῖθεν τῶν Σαρακηνῶν ὑπῆρχον, τὸ δὲ Τεκῆς ἦν τοῦ Μανουήλ. Ἡ δὲ Κάμαχα ἡ τοῦρμα ἄκρα Κολωνείας ἦν, ἡ δὲ τῆς Κελτζηνηῆς τοῦρμα ὑπὸ τὴν Χαλδίαν ἦν. Ἡ δὲ Μεσοποταμία τῷ τότε καιρῷ θέμα οὐκ ἦν. Λέων δέ, ὁ φιλόχριστος καὶ ἀείμνηστος βασιλεὺς, τὸν Μανουήλ ἐκεῖνον ἀπὸ τοῦ Τεκῆς μετὰ λόγου ἐξήγαγεν, καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτὸν εἰσήγαγεν, καὶ πρωτοσπαθάριον πεποίηκεν. Ἔχει δὲ ὁ αὐτὸς Μανουήλ υἱοὺς τέσσαρας, τὸν Παγκρατούκαν, τὸν Ἰαχνούκαν, τὸν Μουδάφαρ καὶ τὸν Ἰωάννην. Καὶ τὸν μὲν Παγκρατούκαν ὁ βασιλεὺς ἱκανᾶτον πεποίηκεν καὶ μετὰ τοῦτο στρατηγὸν εἰς τοὺς Βουκελλαρίους, τὸν δὲ Ἰαχνούκαν εἰς Νικόπολιν στρατηγὸν ἐποίησεν, τὸν δὲ Μουδάφαρ καὶ τὸν Ἰωάννην ἐν Τραπεζοῦντι δέδωκεν γῆν βασιλικήν, ἅπαντας ἀξιώμασιν τιμήσας καὶ δοὺς αὐτοῖς εὐεργεσίας πολλάς. Καὶ ἐποίησεν θέμα τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ τὸν Ὀρέστην ἐκεῖνον τὸν Χαρσιανίτην στρατηγὸν προεβάλετο, καὶ τότε δέδωκεν τὴν τῆς Καμάχας τοῦρμαν ὑπὸ τὸ θέμα εἶναι τῆς Μεσοποταμίας, εἴθ' οὕτως καὶ τὴν Κελτζηνηῆς τοῦρμαν ὑπὸ τὸ θέμα καὶ αὐτὴν Μεσοποταμίας ἐποίησεν. Ἀρτίως δὲ ταῦτα πάντα γεγονότα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐξουσίαν, εἰς τὸ Μεσοποταμίας θέμα ἐπὶ Ῥωμανοῦ δεσπότη προσετέθη ἡ τε Ῥωμανόπολις καὶ τὸ Χανζίτ. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, ἡ Λάρισσα τοῦρμα τῆς Σεβαστείας ἦν, τὸ δὲ Κυμβαλαῖος ἦν τοῦρμα τοῦ Χαρσιανοῦ, τὸ δὲ Συμπόσιον ἦν ἐρημία πρὸς τὰ μέρη τῆς Λυκανδοῦ παρακείμενον. Καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, Εὐστάθιος

ὁ τοῦ Ἀργυροῦ ἀπὸ τῆς ἐξορίας ἀνακληθεὶς εἰς τὸ Χαρσιανὸν στρατηγὸς προεχειρίσθη, ὁ δὲ Μελίας εἰς τὴν Μελιτηνὴν ἔτι πρόσφυγος ἦν, καὶ ὁ Βαασάκιος μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ, τοῦ τε Κρικορίκη καὶ τοῦ Παζουνῆ, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰσμαῆλ ὁ Ἀρμένιος ἐκεῖνος, οἵτινες καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν προρρηθέντα Ἀργυρὸν ἔγραψαν διὰ τοῦ χρυσοβούλλου λόγον λαβεῖν καὶ ἐξελθεῖν καὶ τὸν μὲν Βαασάκιον καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ εἰς Λάρισσαν καθεσθῆναι καὶ ὀνομασθῆναι μὲν τὸν Βαασάκιον Λαρίσσης κλεισουριάρχη, ὅπερ καὶ γέγονεν, τὸν δὲ Ἰσμαῆλ κλεισουριάρχη εἰς τὸ Συμπόσιον, ὃ καὶ γέγονεν, τὸν δὲ Μελίαν εἰς Εὐφράτειαν εἰς τὰ Τρυπία εἰς τὴν ἐρημίαν γενέσθαι τουρμάρχη, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐξελθόντων δὲ τῶν Μελιτηνιατῶν καὶ τὸν Ἰσμαῆλ ἐκεῖνον ἀνελόντων, ἔμενον τὸ Συμπόσιον ἔρημον. Τοῦ δὲ Βαασακίου, ὅτι προδοσίαν μελετᾷ, διαβληθέντος καὶ ἐξορισθέντος, πάλιν ὑπὸ τῆς Σεβαστείας ἢ Λάρισσα τοῦρμα ἐγένετο, στρατηγοῦ προβληθέντος ἐκεῖσε τοῦ Ἀργυροῦ Λέοντος, τοῦ υἱοῦ Εὐσταθίου, τοῦ μετὰ ταῦτα μαγίστρου γεγονότος καὶ δομεστικοῦ τῶν σχολῶν. Ὁ δὲ Μελίας εἰς Εὐφράτειαν καθεζόμενος, ὁπότε καὶ προεβλήθη Κωνσταντῖνος ὁ Δοῦξ εἰς τὸ Χαρσιανόν, κατήλθεν οὗτος ὁ προρρηθεὶς Μελίας, καὶ τὸ παλαιὸν κάστρον τὴν Λυκανδὸν ἐκράτησεν, καὶ ἔκτισεν αὐτὸ καὶ ὠχυροποίησεν, καὶ ἐκεῖσε ἐκαθέσθη, καὶ ὠνομάσθη παρὰ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως, κλεισοῦρα. Καὶ μετὰ τοῦτο διεπέρασεν ἀπὸ Λυκανδοῦ εἰς τὸ ὄρος τῆς Τζαμανδοῦ, κάκεῖσε τὸ νῦν ὄν κάστρον ἔκτισεν, καὶ ὡσαύτως κάκεῖνο κλεισοῦρα ἐκαλεῖτο. Ἐκράτησεν δὲ καὶ τὸ Συμπόσιον, ποιήσας αὐτὸ τουρμαρχᾶτον. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, τοῦ τὸ πρῶτον, συνούσης αὐτῷ καὶ Ζωῆς τῆς μητρὸς αὐτοῦ, γέγονεν ἡ Λυκανδὸς στρατηγίς, καὶ πρῶτος Λυκανδοῦ στρατηγὸς ὠνομάσθη ὁ πατρικίος Μελίας, δηλονότι τῷ τότε καιρῷ αὐτοῦ κλεισουράρχου ἐν Λυκανδῷ τυγχάνοντος. Ὁ δὲ αὐτὸς Μελίαςδιὰ τε τὴν συνοῦσαν αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων πίστιν καὶ τὰς πολλὰς καὶ ἀπείρους αὐτοῦ κατὰ Σαρακηνῶν ἀνδραγαθίας μετέπειτα μαγίστρος ἐτιμήθη. Ἰστέον, ὅτι ἡ Ἄβαρα τοῦρμα ἦν ὑπὸ τὸ θέμα Σεβαστείας, ἐπὶ δὲ Ῥωμανοῦ δεσπότη γέγονεν κλεισοῦρα. Ἰστέον, ὅτι τύπος ἐκράτησεν παλαιὸς τὸν κατεπάνω Μαρδαϊτῶν Ἀτταλείας παρὰ τοῦ βασιλέως δηλονότι προβάλλεσθαι, διὸ καὶ παρὰ Λέοντος, τοῦ μακαριωτάτου βασιλέως, κατεπάνω προεβλήθη Σταυράκιος ὁ Πλατὺς ἐπονομαζόμενος, ὃς χρόνους μὲν διέπρεψεν ἱκανούς, οὐχὶ καλῶς δὲ καὶ τὰ τέλη διέθηκεν. Τοῦ γὰρ πρωτοσπαθαρίου Εὐσταθίου καὶ ἀσηκρητῆς ἐν τῷ τῶν Κιβυρραιωτῶν θέματι ἐκ προσώπου ἀποσταλέντος, φθόνοι τινὲς ἀναμεταξὺ τούτων καὶ μάχαι γεγόνασιν· ὃ τε γὰρ Σταυράκιος ὁ Πλατὺς εἰς τὸν πατρικίον Ἡμέριον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου θαρρῶν, ὡς ἄτε παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλέα μεσιτευθεὶς, τῷ ἐκ προσώπου Εὐσταθίῳ ἀντέπιπτεν, καὶ μάλιστα ἐναντίως εἶχεν, ἐν οἷς αὐτὸν ἐώρα ἔξω τοῦ δέοντός τι διαπραττόμενον ἢ καὶ προστάττοντα, ὃ τε δὲ πάλιν ὁ ἐκ προσώπου Εὐστάθιος πρὸς τὸ Σταυράκιον διέκειτο ἐχθρωδῶς, καὶ πολλὰς κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεις καὶ μηχανὰς ἐπλάττετο. Ὅθεν αἰτίας ὁ προρρηθεὶς Εὐστάθιος κατὰ τοῦ Σταυρακίου ἀνήγαγεν, ὡς· "Τὸ τῶν Κιβυρραιωτῶν θέμα δύο στρατηγούς ἔχει οὐ δύναται, δηλονότι ἐμὲ καὶ Σταυράκιον, τὸν κατεπάνω Μαρδαϊτῶν, ἄλλα γὰρ ἐμοῦ προστάττοντος καὶ διοικεῖν ἐθέλοντος, ἄλλα ποιεῖν ὁ κατεπάνω Μαρδαϊτῶν βούλεται, καὶ αὐτεξούσιος ὢν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα μανικῶς διαπράττεται." Ἀνήγαγεν δὲ καὶ ἄλλας ψευδολογίας τινὰς, καὶ πολλὰς μηχανὰς κατ' αὐτοῦ συνερράψατο, τὰς μὲν πιθανῶς συνθεῖς, τὰς δὲ συκοφαντικῶς τε καὶ μανικῶς ἀναπλασάμενος. Καὶ οὗτος δηλονότι τῷ πατρικίῳ Ἡμερίῳ καὶ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου θαρρῶν ταῦτα ἔγραψεν, ἐπειδὴ τῷ τότε καιρῷ φίλος Εὐσταθίου μᾶλλον ἦν ὁ πατρικίος Ἡμέριος, ἢ περ Σταυρακίου, κἂν ὕστερον ἐχθρανθέντες ἀμφοτέρω ἔχθρας ἀνάμεστοι καὶ μανίας πλήρεις γεγόνασιν. Τὴν οὖν τοιαύτην ἀναφορὰν Εὐσταθίου δεξάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ πατρικίου

Ἡμερίου πεισθεῖς, δέδωκεν τὴν τοῦ τοιούτου κατεπάνω ἔξουσίαν τῷ πρωτοσπαθαρίῳ Εὐσταθίῳ καὶ ἐκ προσώπου. Τοῦ δὲ μακαρίου βασιλέως τὸν βίον ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω μετηλλαχότος, Ἀλέξανδρος, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς ἐγκρατῆς γεγονώς, ὡς πάντας τοὺς ὑπὸ τοῦ μακαρίου βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ προβληθέντας ἐν τισιν ἀρχαῖς διεδέξατο, χαιρεκάκοις καὶ κακοβούλοις ἀνδράσιν πεισθεῖς, οὕτω δὴ καὶ τὸν προρρηθέντα Εὐστάθιον διεδέξατο, καὶ ἀντ' αὐτοῦ πεποίηκεν ἕτερον. Ὁ γὰρ Χασὲ ἐκεῖνος, ὁ ἐκ Σαρακηνῶν τῷ γένει ὀρμώμενος, Σαρακηνὸς δὲ τῷ ὄντι τῆ γνώμη καὶ τῷ τρόπῳ καὶ τῆ λατρείᾳ διατελῶν, ὁ τοῦ πατρικίου Δαμιανοῦ δοῦλος, ἐπεὶ πολλὴν παρρησίαν εἶχεν τῷ τότε καιρῷ ὁ πρωτοσπαθάριος οὗτος Χασὲ πρὸς τὸν κύριον Ἀλέξανδρον, τὸν βασιλέα, ὡσαύτως καὶ ὁ πρωτοσπαθάριος Νικήτας, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Χασέ, ὁ καὶ τῶν Κιβυρραιωτῶν στρατηγὸς γεγονώς παρὰ αὐτοῦ τοῦ κυροῦ Ἀλεξάνδρου βασιλέως, ὁ Νικήτας οὖν οὗτος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ προρρηθέντος Χασέ, τὸν βασιλέα ἠτήσατο, ὅτι· "Ὡς ἀρχαῖόν σου φίλον εὐεργετῆν με πρέπον ἐστίν, ἐν δὲ πρὸς τὴν βασιλείαν σου αἴτημα ἔχω, καὶ δίκαιόν ἐστιν εἰσακοῦσαί μου". Τοῦ δὲ βασιλέως διαπορουμένου καὶ ἀντερωτῶντος, τί ἂν εἴη τοῦτο τὸ αἴτημα, καὶ ὅπερ ἕαν ἐστίν, ὑπακοῦσαι ὑποσχομένου, ὁ προρρηθεὶς Νικήτας ἠτήσατο, ὅτι· "Τὸν υἱόν μου, αἰτοῦμαι, ἵνα ποιήσῃ ἡ βασιλεία σου κατεπάνω τῶν Μαρδαϊτῶν Ἀτταλείας", οὕτινος ὁ βασιλεὺς τῆ αἰτήσῃ πεισθεῖς, ἐπὶ προελεύσεως εἰσαγαγὼν ἐπὶ τοῦ Χρυσοτρικλίνου τὸν υἱὸν τοῦ πρωτοσπαθαρίου Νικήτα, τὸν σπαθαροκανδιδᾶτον Ἀβέρκιον, προεβάλετο αὐτὸν κατεπάνω τῶν Μαρδαϊτῶν Ἀτταλείας, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Λέων ὁ βασιλεὺς πρότερον Σταυράκιον τὸν Πλατὺν ἐπονομαζόμενον. Καὶ ὁ ἐξ ἀρχῆθεν παλαιὸς ἔχων τύπος, καθὼς ἐν ἀρχαῖς εἴρηται, ὑπὸ τοῦ βασιλέως προβάλλεσθαι τὸν κατεπάνω Μαρδαϊτῶν. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ βασιλέως τοῦ Θεοφίλου παρακοιμώμενος γέγονεν Σχολαστικός ὀστιάριος, ἐπὶ δὲ Μιχαήλ, υἱοῦ Θεοφίλου, παρακοιμώμενος Δαμιανὸς πατρικίος, καὶ μετὰ τοῦτον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γέγονεν παρακοιμώμενος Βασίλειος, ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς. Ἐπὶ δὲ Βασιλείου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, παρακοιμώμενος οὐ γέγονεν δι' ὅλης τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Ἐπὶ δὲ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, παρακοιμώμενος γέγονεν Σαμωνᾶς ὁ πατρικίος, καὶ μετὰ τοῦτον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως γέγονεν Κωνσταντῖνος πατρικίος. Ἐπὶ δὲ Ἀλεξάνδρου βασιλέως γέγονεν παρακοιμώμενος πατρικίος Βαρβάτος, ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, γέγονεν πάλιν Κωνσταντῖνος πατρικίος, ὁ προρρηθεὶς ἐπὶ Λέοντος δεσπότη, ἐπὶ δὲ Ῥωμανοῦ δεσπότη Θεοφάνης πατρικίος, ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου πάλιν τὸ δεύτερον γέγονεν Βασίλειος πατρικίος. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου καὶ ἀειμνήστου βασιλέως, ἦν ὁ Κτενᾶς ἐκεῖνος γέρων, κληρικὸς πάνυ πλούσιος, ὅστις ἦν καὶ δομέστικος εἰς τὴν Νέαν Ἐκκλησίαν, ὑπῆρχεν δὲ τεχνίτης εἰς τὸ ἄσμα, οἷος τῷ τότε καιρῷ ἕτερος οὐκ ἦν. Ὁ δὲ αὐτὸς Κτενᾶς τὸν πατρικίον Σαμωνᾶν ἐδυσώπησεν, τῷ τότε καιρῷ παρακοιμωμένου αὐτοῦ ὄντος, μεσιτεῦσαι αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα τοῦ γενέσθαι πρωτοσπαθάριον καὶ φορεῖν ἐπικουτζουλον καὶ προέρχεσθαι εἰς τὸν Λαυσιακὸν καὶ καθέζεσθαι ὡς πρωτοσπαθάριον καὶ ῥογεύεσθαι αὐτὸν λίτραν μίαν καὶ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀντιλήψεως δοῦναι τῷ βασιλεῖ λίτρας τεσσαράκοντα. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἠνέσχετο τοῦτο ποιῆσαι, λέγων τῶν ἀδυνάτων τυγχάνειν, καί· "Εἰς μεγάλην ἀδοξίαν τῆς βασιλείας μου κληρικὸν γενέσθαι πρωτοσπαθάριον." Ἀκούσας δὲ ὁ αὐτὸς Κτενᾶς παρὰ τοῦ πατρικίου Σαμωνᾶ ταῦτα, προσέθηκεν εἰς τὰς τεσσαράκοντα λίτρας καὶ σχολαρίκια ζυγὴν μίαν, ἐκτιμηθεῖσαν λίτρας δέκα καὶ τραπεζίου ἀσήμιν ἔνζωδον διάχρυσον ἀνάγλυφον, ἐκτιμηθὲν καὶ αὐτὸ λίτρας δέκα. Καὶ δυσωπηθεὶς ὁ βασιλεὺς τῆ παρακλήσει τοῦ πατρικίου Σαμωνᾶ καὶ παρακοιμωμένου, ἀνελάβετο τὰς τεσσαράκοντα τοῦ χρυσοῦ λίτρας καὶ τὴν ζυγὴν τὰ σχολαρίκια καὶ τοῦ τραπεζίου τὸ

ἀνάγλυφον καὶ διάχρυσον ἀσήμιν, ὡς γενέσθαι τὸ πᾶν δόμα τοῦ αὐτοῦ Κτενᾶ λίτρας ἑξήκοντα. Τότε ἐποίησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς πρωτοσπαθάριον, καὶ ἐρογεύθη τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λίτραν μίαν. Ἔζησεν δὲ ὁ αὐτὸς Κτενᾶς μετὰ τὸ τιμηθῆναι αὐτὸν πρωτοσπαθάριον ἕτη δύο καὶ ἐτελεύτησεν· ἐρογεύθη δὲ τὰ δύο ἔτη ἀνὰ λίτραν μίαν. 51 Περὶ τοῦ, τίνι τρόπῳ γέγονεν τὸ βασιλικὸν δρομώνιον, καὶ περὶ τῶν πρωτοκαράβων τοῦ αὐτοῦ δρομώνιου, καὶ ὅσα περὶ τοῦ πρωτοσπαθαρίου τῆς φιάλης. Ἰστέον, ὅτι μέχρι τῆς βασιλείας Λέοντος, τοῦ αἰοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως, οὐκ ἦν βασιλικὸν δρομώνιον, ἐν ᾧ εἰσῆρχετο ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' εἰς ρούσιον ἀγράριον εἰσῆρχετο, πλὴν ἐπὶ Βασιλείου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, ὅτε ἀπῆλθεν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς εἰς τὰ θέρμα τῆς Προύσης, καὶ πάλιν ὅτε ἀπῆλθεν θεάσασθαι τὸ γεφύριον τοῦ Ῥηγίου, δηλονότι τῇ κελεύσει αὐτοῦ καὶ προνοίᾳ κτιζόμενον, εἰς δρομώνιον εἰσῆλθεν, καὶ ἕτερον δρομώνιον ἠκολούθει ὄπισθεν. Οἱ δὲ ἐν αὐτῷ εἰσελθόντες ἐλάται ὑπῆρχον ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ ἀγραρίου καὶ ἀπὸ τῶν Στενιτῶν πλωτῶν. Τὸ γὰρ παλαιὸν εἶχεν καὶ τὸ Στενὸν χελάνδια βασιλικοπλωτῶμα μέχρι τῶν δέκα. Ἐπεὶ δὲ ὁ μακάριος βασιλεὺς ὅλα τὰ πλείονα αὐτοῦ μεταστασίματα εἰς τὰς Πηγὰς ἐποίει διὰ τὸ καὶ ὑπ' αὐτοῦ κτισθῆναι τὰ τοιαῦτα παλάτια, ὁμοίως καὶ εἰς τὸ Ἐβδομον καὶ εἰς τὴν Ἱερείαν καὶ εἰς τὸν Βρύαν, εἰσῆρχετο εἰς ἀγράριον κατὰ τὸν παλαιὸν τύπον. Ὅτε δὲ εἰς μακρότερον ἀπῆει πρόκενσον, οἷον εἰς τὰ θέρμα τῆς Προύσης καὶ εἰς ἐπιτήρησιν τοῦ Ῥηγίου τῆς γεφύρας, εἰσῆει, καθὼς προεῖρηται, εἰς δρομώνιον, καὶ ἠκολούθει ἕτερον δρομώνιον διὰ τὸ καὶ πλείονας ἄρχοντας εἰσερχεσθαι μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ὑπολοίπους εἰς τὸ δεύτερον δρομώνιον. Ὁ δὲ αἰοιδίμος καὶ σοφώτατος Λέων ὁ βασιλεὺς φιλοτιμότερόν πως πρὸς τοὺς μαγίστρους καὶ πατρικίους καὶ οἰκείους συγκλητικούς διακεῖμενος καὶ θέλων αἰεὶ τούτοις συγχαίρεσθαι, λογισάμενος μὴ ἐπαρκεῖν εἰς ὑποδοχὴν πλειόνων ἀρχόντων τὸ ἀγράριον, ἐποίησεν δρομώνιον, καὶ δὴ ἀπαύστως εἰσῆρχετο ἐν αὐτῷ, ὅπου δ' ἂν ἐβούλετο ἀπελθεῖν. Συνήρχοντο δὲ μετ' αὐτοῦ, οἷους ἂν ἐβούλετο τῶν ἀρχόντων, ἀπὸ τε μαγίστρων καὶ πατρικίων. Κατὰ τύπον γὰρ ἐν τῷ ἀγραρίῳ οὐδεὶς ἕτερος εἰσῆρχετο μετὰ τοῦ βασιλέως, εἰ μὴ ὁ δρουγγάριος τῆς βίγλης καὶ ὁ δρουγγάριος τοῦ πλωτῆμου καὶ ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου καὶ ὁ ἐταιρειάρχης καὶ ὁ μυστικὸς καὶ ὁ τῶν δεήσεων, καὶ ὅτε παρῆν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν καὶ ὁ παρακοιμώμενος καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ ἐκ τῶν κοιτωνιτῶν, οὓς ἂν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς. Δι' οὖν τὸν τρόπον τοῦτον ἐποίησεν Λέων, ὁ αἰοιδίμος καὶ σοφώτατος βασιλεὺς, τὸ δρομώνιον, καὶ μετὰ τινὰ καιρὸν ἐποίησεν καὶ ἕτερον δρομώνιον, ὃ καὶ δεύτερον προσηγορεύθη καὶ ἀκόλουθος ὠνομάσθη. Καὶ γὰρ εἰς μακρόκενσα ἀπῆει ὁ μακάριος οὗτος βασιλεὺς, οἷον εἰς Νικομήδειαν, εἰς τὸν Ὀλυμπον, εἰς τὰ Πύθια, καὶ διὰ τοῦτο ἐπετηδεύσατο τὰ δύο δρομώνια εἰς ὑπηρεσίαν καὶ ἀνάπαυσιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ. Πολλάκις γὰρ ἐξερχομένου αὐτοῦ εἰς τὰ πλησίον πρόκενσα, τὴν μίαν οὐσίαν κατελίμπανεν εἰς τὸν ἰπόδρομον πρὸς φύλαξιν τοῦ παλατίου διὰ τὸ τὸ τάγμα τοῦ ἀριθμοῦ κατὰ τὸν ἐπικρατήσαντα παλαιὸν τύπον μετὰ τοῦ δομεστικοῦ τῶν σχολῶν ταξιδεύειν, καὶ ἐναπομένοντες εἰς τὸν ἰπόδρομον οὐ συνεξιοῦσι κατὰ τύπον τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὰ πρόκενσα. Ὅτι ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν βασιλικὸν ὀφθίκιον ἦν τῷ πρωτοσπαθαρίῳ τῆς φιάλης· οὗτος δὲ ὁ πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης ἐπεκράτει καὶ εἶχεν ὑπ' αὐτὸν πάντας τοὺς ἐλάτας τῶν βασιλικῶν ἀγραρίων, ρουσίων τε καὶ μαύρων, ἄνευ τῶν ἀγραρίων τῆς αὐγούστης· τὰ γὰρ ἀγράρια τῆς αὐγούστης, τὰ τε ρούσια καὶ μαῦρα, ἐπεκράτει καὶ ἐξουσίαζεν ὁ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Λέοντος, τοῦ αἰοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως, καινουργηθέντα τὰ δρομώνια κελεύσει βασιλικῇ, εἶχεν ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης καὶ τῶν τοιούτων δρομωνίων τοὺς ἐλάτας ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν. Ὁ οὖν προρρηθεὶς πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης καθ' ἑκάστην

ἡμέραν καὶ καθ' ἐκάστην δείλην ἀπὸ παλαιοῦ τύπου κατήρχετο καὶ ἐκαθέζετο ἐν τῇ φιάλῃ (διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐλέγετο πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης), καὶ τὰς ἀναμεταξὺ δίκας τῶν ἐλατῶν τῶν τε ἀγραρίων καὶ τῶν δρομωνίων, τῶν παρ' αὐτοῦ ἐξουσιαζομένων, ἔκρινεν καὶ κατὰ τὸ δίκαιον ἐδίκασεν τε καὶ ἐδιοίκει. Καὶ ἡνίκα παρὰ τὸ δέον εὔρισκέν τινα ἢ ἐργαζόμενον ἢ τινα ἀδικοῦντα ἢ εἰς τὴν ἰδίαν δουλείαν βαγεύοντα, τοῦτον διὰ μαγγλαβίων σφοδρῶν ἐπεζήρχετο. Καὶ καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, πάντες οἱ τῶν δρομωνίων ἐλάται καὶ οἱ τῶν τοῦ βασιλέως ἀγραρίων, τῶν τε ρουσιῶν καὶ τῶν μαύρων, ὑπὸ τὴν χεῖρα καὶ τὴν ἐφορείαν ὑπῆρχον τοῦ πρωτοσπαθαρίου τῆς φιάλης. Τὰ δὲ τῆς αὐγούστης ἀγράρια, τὰ τε ρούσια καὶ μαῦρα, ὑπὸ τὴν χεῖρα καὶ τὴν ἐφορείαν ὑπῆρχον τοῦ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης, δηλονότι τὸν λόγον τῶν ἀγραρίων τούτων ποιοῦντος τοῦ τῆς τραπέζης οὐχὶ πρὸς τὴν αὐγοῦσταν, ἀλλὰ πρὸς τὸν βασιλέα. Ἐπὶ δὲ Λέοντος, τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως, ἦν πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης ὁ πρωτοσπαθάριος Ἰωάννης, οὗ τὸ ἐπίκλην ὁ Θαλάσσιος, καὶ μετ' αὐτὸν γέγονεν ὁ πρωτοσπαθάριος ὁ Ποδάρων, καὶ μετ' ἐκεῖνον ὁ πρωτοσπαθάριος Λέων ὁ Ἀρμένης, ὁ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἀρσενίου καὶ μαγγλαβίτου πατήρ. Οὗτοι δέ, ὃ τε ὁ πρωτοσπαθάριος ὁ Ποδάρων καὶ ὁ πρωτοσπαθάριος Λέων ὁ Ἀρμένης, πρωτελάται γέγονασιν τοῦ πατρικίου Νάσαρ καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωῖμου, καὶ ἐπὶ Βασιλείου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, ἀνῆξαν ἀπὸ τοῦ πλωῖμου, καὶ γέγονασιν πρωτελάται τοῦ ἀγραρίου τοῦ βασιλέως, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Λέοντος, τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως, ἡνίκα καὶ τὰ δρομώνια ἐποίησεν, διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐμπειρίαν τῆς θαλάσσης ἐποίησεν αὐτοὺς πρωτοκαράβους. Καὶ περιστάσεως γενομένης, εἰσήγαγεν ὁ βασιλεὺς τῶν δύο δρομωνίων τοὺς ἐλάτας μετὰ τῶν δύο πρωτοκαράβων τοῦ πρώτου δρομωνίου εἰς χελάνδια πλωῖμα, δούς αὐτοῖς ἐξόπλισιν πολλὴν καὶ ἀναγκαίαν, οἶον σκουτάρια, δόρκας, κλιβάνια κάλλιστα καὶ ἄλλα, ὅσα ἐπιδέονται πλωῖμοι στρατιῶται ἐπιφέρεισθαι, καὶ ἀνελάβετο αὐτοὺς ὁ πατρικίος Εὐστάθιος καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωῖμου μετὰ τοῦ βασιλικοῦ στόλου, καὶ ἀπῆει κατὰ τῶν ἐναντίων. Τοῦτο δὲ ὄλον ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς διὰ τὸ ἀποβλέπειν τὸν πατρικίον Εὐστάθιον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωῖμου πρὸς πόλεμον τῶν ἐναντίων. Καὶ ἀντ' ἐκείνων ἐκυβέρνα τὸ βασιλικὸν δρομώνιον Μιχαὴλ ὁ γέρων καὶ Μιχαὴλ ὁ συνετὸς ἐκεῖνος, ὄντων αὐτῶν τῷ τότε καιρῷ πρωτελατῶν. Οἱ δὲ ἐλαύνοντες εἰς τὰ δρομώνια ἕως τῆς ἐλεύσεως τῶν βασιλικῶν ἐλατῶν ὑπῆρχον Στενῖται ἐκ τῶν οὐσιῶν τοῦ Στενοῦ. Ὅτε δὲ ὑπέστρεψαν ἐκ τοῦ ταξιδίου, πάλιν ἦσαν εἰς τὴν ἰδίαν δουλείαν, καθὼς καὶ προὔπῆρχον. Τότε οἶονεὶ φιλοτιμούμενος ὁ βασιλεὺς τὸν πρωτοσπαθάριον τὸν Ποδάρωνα διὰ τὸ ἀνδραγαθῆσαι αὐτὸν καὶ εὐδοκιμῆσαι ὑπὲρ πάντας εἰς τὸν πόλεμον καὶ μαρτυρηθῆναι καὶ παρὰ τοῦ πατρικίου Εὐσταθίου καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωῖμου ἕτερον τοιοῦτον μὴ εἶναι εἰς τὸ πλωῖμον ἐπὶ τε ἀνδρεία καὶ διεγέρσει καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς καὶ μάλιστα τῇ πρὸς τὸν βασιλέα εὐνοίᾳ καὶ ὀρθῇ πίστει, δέδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρωτοσπαθαρίου τῆς φιάλης. Διὰ δὲ τὸ εἶναι αὐτὸν ἀγράμματον προστάξει τοῦ βασιλέως κατήρχετο κριτὴς ἀπὸ τοῦ ἵπποδρόμου, καὶ συνεκαθέζετο μετὰ αὐτοῦ ἐν τῇ φιάλῃ, καὶ ἔκρινεν τοὺς ἐλάτας. Τὰ δὲ αὐγουστιατικὰ ἀγράρια, καθὼς προεῖρηται, ἐπεκράτει ὁ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης. Μετὰ τοῦτο δὲ προεβάλετο ὁ βασιλεὺς τὸν τε Ποδάρωνα καὶ τὸν Λέοντα τὸν Ἀρμένην τοποτηρητὰς τοῦ βασιλικοῦ πλωῖμου, πρωτοκαράβους δὲ τοῦ δρομωνίου αὐτοῦ προεβάλετο τὸν Μιχαὴλ ἐκεῖνον τὸν γέροντα, πρωτελάτην τῷ τότε καιρῷ τοῦ δρομωνίου τυγχάνοντα, δευτεροελάτην δὲ γεγονότα τοῦ ἀγραρίου Βασιλείου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη, καὶ τὸν ἕτερον Μιχαὴλ, οὗ τὸ ἐπίκλην ὁ Βαρκαλαῶς, ὅστις ἦν πρότερον εἰς τὸ πλωῖμον πρωτελάτης τοῦ δρουγγαρίου Εὐσταθίου καὶ πατρικίου, ὅτε ἐπέρασεν τοὺς Τούρκους, καὶ κατεπολέμησεν τὸν Συμεῶν, τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας.

Οὗτος οὖν ὁ Συμεών, ὁ ἄρχων Βουλγαρίας, μαθὼν τὴν τοῦ πλωΐμου πρὸς τὸν ποταμὸν ἄφιξιν, καὶ ὅτι μέλλει τὸ πλωΐμον τοὺς Τούρκους κατ' αὐτοῦ περᾶσαι, ἐποίησεν λέσας, ἥτοι πλοκοὺς ἰσχυροὺς πάνυ καὶ στερεμενίους, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς Τούρκους ἀντιπερνᾶν, δι' ἣν ἐπίνοιαν καὶ ἐκωλύθησαν οἱ Τοῦρκοι τὸ πρῶτον περᾶσαι. Ὁ οὖν προρρηθεὶς Μιχαήλ ὁ Βαρκαλᾶς μετὰ καὶ ἄλλων δύο πλωΐμων ἀναλαβόμενοι τὰ σκουτάρια καὶ σπαθία αὐτῶν, ἀνδρείω καὶ ῥωμαλέω ὀρμήματι ἐκπηδήσαντες τοῦ χελανδίου, κατέκοψαν τὰς λέσας, ἥτοι τοὺς πλοκοὺς, καὶ ἤνοιξαν τὸν πόρον τοὺς Τούρκους. Τοῦτον οὖν τὸν Βαρκαλᾶν οἱ Τοῦρκοι ἰδόντες καὶ τὸ ἀνδρεῖον αὐτοῦ ὑπερθαυμάσαντες, ὅτι μόνος τῶν δύο προπορευόμενος πλωΐμων πρῶτος κατέκοψεν τὸν πλοκόν, θαυμάσαντες εἶπον, ὅτι τοῦτον ἔπρεπεν ὀνομάζεσθαι πατρίκιον καὶ εἶναι κεφαλὴν τοῦ πλωΐμου. Τὴν οὖν τοῦ Βαρκαλοῦ ἀνδρειότητα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, ἐποίησεν αὐτὸν δευτεροελάτην εἰς τὸ βασιλικὸν δρομῶνιον. Εἴθ' οὕτως τοῦ Ποδάρωνος καὶ τοῦ Λέοντος γενομένων τοποτηρητῶν, προεβλήθη ὁ Μιχαήλ ὁ γέρων καὶ οὗτος ὁ Βαρκαλᾶς πρωτοκάραβοι τοῦ δρομῶνιου. Ὅτι ὁ προρρηθεὶς Λέων ὁ Ἀρμένης, ὁ πατὴρ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἀρσενίου καὶ μαγγλαβίτου, τοῦ τελευτήσαντος, τελευτᾶ τοποτηρητῆς ὢν εἰς τὸ πλωΐμον, ὁ δὲ πρωτοσπαθᾶριος ὁ Ποδάρων μετὰ τινὰς χρόνους προεβλήθη στρατηγὸς ἐν τῷ θέματι τῶν Κιβυρραιωτῶν. Ὅτι τοῦ Ποδάρωνος γεγονότος τοποτηρητοῦ, προεβλήθη πρωτοσπαθᾶριος τῆς φιάλης ὁ πρωτοσπαθᾶριος Θεοφύλακτος ὁ Βιμβιλίδης, ἀνεψιὸς τυγχάνων τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἰωάννου, οὗ τὸ ἐπὶ κλην θαλάσσω, καὶ διήρκεσεν ἐν ἔτεσί τισιν τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου, τοῦ πορφυρογεννήτου καὶ φιλοχρίστου δεσπότη. Τούτου οὖν τελευτήσαντος, διὰ τὸ ὑπεργηρᾶσαι τὸν προρρηθέντα Μιχαήλ τὸν γέροντα καὶ ἐν πολλῶν ἐτῶν περιόδοις διατρίψαι ἐν τῇ τοῦ πρωτοκαράβου ὑπουργία ἐτιμήθη τῇ τοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀξία καὶ προεβλήθη καὶ πρωτοσπαθᾶριος τῆς φιάλης. Καὶ εἰσερχομένου τοῦ βασιλέως ἐν τῇ φιάλῃ ἐν τῷ δρομῶνίῳ καὶ ἀπίοντος εἴτε ἐν προκένσῳ, εἴτε ἀλλαχοῦ, ἴστατο ὁ καλὸς ἐκεῖνος γέρων καὶ ἀείμνηστος κατὰ τὴν τῆς θαλάσσης ἐμπειρίαν μέσον τοῦ δρομῶνιου, προθυμοποιῶν καὶ προτρεπόμενος τοὺς τοῦ δρομῶνιου ἐλάτας γενναιότερον καὶ ἀνδρικότερον ἐλαύνειν τε καὶ κωπηλατεῖν, ἅμα δὲ καὶ τοῖς τότε πρωτοκαράβοις ὑποτιθέμενος κατὰ τὴν δυσκρασίαν καὶ πνεῦσιν τῶν ἀνέμων τὴν βασιλείον ναῦν πηδαλιουχεῖν τε καὶ κυβερνᾶν. Τούτου οὖν τελευτήσαντος, διὰ τὸ νήπιον τυγχάνειν τὸν βασιλέα καὶ τὸ ἀδιάκριτον τοῦ πατρικίου Κωνσταντίνου καὶ παρακοιμωμένου γέγονεν ὁ Θεόδοτος ἐκεῖνος πρωτοκάραβος, τῷ τότε καιρῷ πρωτελάτης ὢν, τιμηθεὶς κατὰ διαφόρους καιροὺς κανδιδᾶτος, στρατῶρ, σπαθᾶριος, σπαθαροκανδιδᾶτος καὶ μετὰ ταῦτα πρωτοσπαθᾶριος καὶ πρωτοσπαθᾶριος τῆς φιάλης, ὃς ἦν γαμβρὸς τοῦ προρρηθέντος Μιχαήλ, τοῦ γέροντος. Οὐδὲ γὰρ ἀπὸ παλαιοῦ τύπου ποτὲ ἐγεγόνει ἢ ἐτιμήθη πρωτοκάραβος τοῦ βασιλέως πρωτοσπαθᾶριος, ἀλλ' οὐδὲ σπαθαροκανδιδᾶτος, ἀλλ' ἢ κανδιδᾶτος ἢ στρατῶρ ἢ τὸ πολὺ σπαθᾶριος. Ἐπὶ δὲ Λέοντος, τοῦ αἰοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως, οὗτος μόνος ὁ Μιχαήλ ἐτιμήθη σπαθᾶριος καὶ μετὰ ταῦτα σπαθαροκανδιδᾶτος. Διὰ δὲ τὸ νήπιον τυγχάνειν τὸν βασιλέα, καθὼς εἴρηται, καὶ τὸ ἀδιάκριτον τοῦ πατρικίου Κωνσταντίνου καὶ παρακοιμωμένου γέγονασιν οἱ πρωτοκάραβοι σπαθαροκανδιδᾶτοι, καὶ οὗτος ὁ Μιχαήλ πρωτοσπαθᾶριος. Τοῦ δὲ βασιλέως τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ ἀνελθόντος ἐν τῷ παλατίῳ καὶ τῆς βασιλείας, οὐκ οἶδ' ὅπως εἰπεῖν, ἐγκρατοῦς γενομένου, τὸν μὲν Θεόδοτον διὰ τὴν πρὸς Κωνσταντῖνον, τὸν φιλόχριστον δεσπότην καὶ βασιλέα, εὖνοιαν οὐ μόνον διεδέξατο, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ δαρμοῦ καὶ κουρᾶς ἐπεξήλθε τιμωρίαν, καὶ ἐν διηνεκεῖ παρέπεμψεν ἐξορία, ἐν ἣ καὶ τῷ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο, ἐάσας τὸν σὺν αὐτῷ πρωτοκάραβον Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον τὸν Λωρικᾶτον διὰ τὸ διὰ φόβον εὐνοϊκῶς διακεῖσθαι πρὸς αὐτὸν καὶ ὄρκω

ἰδιοχειρῶ ἔξαρνησάμενον τὴν πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον εὖνοιαν καὶ ἀγάπην, ὃν πρῶτον μὲν σπαθαροκανδιδᾶτον ἐτίμησεν, καὶ πρῶτον πρωτοκάραβον ποιήσας καὶ πρωτοσπαθάριον τῆς φιάλης προβαλόμενος, μετ' ὀλίγον καὶ πρωτοσπαθάριον ἐτίμησεν. Οὗτος οὖν δι' ὑπομνήσεως τοῦ κληρικοῦ Ἰωάννου καὶ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ρέκτωρος γεγονότος, ὑπέθετο τῷ μακαρίτῃ βασιλεῖ, τῷ κυρῷ Ῥωμανῷ, ὅτι: "Ὁ πρωτοσπαθάριος Θεοφύλακτος καὶ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης, ἐπεὶ προβολὴ καὶ ἀντίληψις τῆς μητρὸς τοῦ βασιλέως τυγχάνει καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, ἀνάγκη καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους δεσπότας καὶ εὐεργέτας προσπαθεῖν. Καὶ τίς ἢ χρεῖα τὸν λαὸν τῶν ἀγραρίων τῆς φιάλης ἐν δυσὶν ἐξουσίαις διαιρεῖσθαι; Δύναται γὰρ ὁ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης τῆ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν αὐγουῦσταν εὖνοια κρατούμενος, ἔξαπατῆσαι τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κρατούμενους αὐγουσσιατικούς ἀγραριώτας, πολλάκις δὲ καὶ τοὺς τῶν δρομωνίων ἐλάτας, καὶ μελετήσουσιν τινα ἐπανάστασιν κατὰ τῆς βασιλείας σου." Ταῦτα εἰπὼν πείθει τὸν κακὸν ἐκεῖνον καὶ σκολιὸν ρέκτωρα καὶ δι' αὐτοῦ τὸν βασιλέα. Εὐκόλον γὰρ ἢ κουφότης καὶ ἀδιάκριτος γνώμη πρὸς ἅπαν τὸ κακούργως λεγόμενον καὶ ὑποτιθέμενον ἀποπλανᾶσθαι καὶ ἐκκυλίεσθαι. Καὶ εἰπὼν πείθει καὶ πείσας, δίδοται αὐτῷ καὶ ἡ τῶν αὐγουσσιατικῶν ἀγραρίων ἐξουσία. Καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησεν τὸ τὸν πρωτοκάραβον τοῦ βασιλικοῦ δρομωνίου ἐπέχειν καὶ ἐξουσιάζειν πάντας τοὺς ἐλάτας τῶν τε δρομωνίων βασιλικῶν τε καὶ αὐγουσσιατικῶν ἀγραρίων καὶ εἶναι καὶ πρωτοσπαθάριον τῆς φιάλης. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ Λέοντος, τοῦ φιλοχρίστου καὶ ἀειμνήστου βασιλέως, ἐγένετο ἀπὸ τῶν τῆς δύσεως θεμάτων λογαρίου ἀπαίτησις διὰ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Λέοντος καὶ γεγονότος στρατηγοῦ τοῦ Τζικάνη ἐκ τῶν αἵρουμένων μὴ ταξιδεύειν. Ἰστέον, ὅτι καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φιλοχρίστου καὶ ἀειμνήστου Λέοντος ἐγένετο ἀπὸ τῶν τῆς δύσεως θεμάτων λογαρίου ἀπαίτησις διὰ τοῦ μαγίστρου Ἰωάννου τοῦ Ἑλαδᾶ, τῷ τότε πατρικίου αὐτοῦ ὄντος. Ἰστέον, ὅτι καὶ πάλιν ἐπὶ Ῥωμανοῦ δεσπότου, βουλευθέντος ταξιδεῦσαι τοὺς Πελοποννησαίους ἐν Λαγουβαρδία, τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἰωάννου τοῦ Πρωτεύοντος ἐν Πελοποννήσῳ τότε στρατηγοῦντος, ἡρετίσαντο οἱ αὐτοὶ Πελοποννησαῖοι μὴ ταξιδεῦσαι, ἀλλὰ δοῦναι ἰπάρια χίλια ἐστρωμένα καὶ χαλινωμένα καὶ λογάριον κεντηνάριον ἓν, ἅπερ καὶ μετὰ πολλῆς προθυμίας παρέσχον. 52 Ἡ γενομένη ἀπαίτησις τῶν ἰπαρίων ἐν τῷ θέματι Πελοποννήσου ἐπὶ Ῥωμανοῦ δεσπότου, καθὼς προεῖρηται. Ὁ μητροπολίτης Κορίνθου ἰπάρια τέσσαρα· ὁ μητροπολίτης Πατρῶν ἰπάρια τέσσαρα· οἱ ἐπίσκοποι πάντες τοῦ θέματος ἀνὰ ἰπάρια δύο· οἱ πρωτοσπαθάριοι ἀνὰ ἰπάρια τρία· οἱ σπαθαροκανδιδᾶτοι ἀνὰ ἰπάρια δύο· οἱ σπαθάριοι, οἱ στρατῶρες ἀνὰ ἰπάριου ἑνός· τὰ βασιλικά καὶ πατριαρχικά μοναστήρια ἀνὰ ἰπάρια δύο· τὰ τῶν ἀρχιεπισκοπῶν, μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν μοναστήρια ἀνὰ ἰπάρια δύο· τὰ ἄπορα μοναστήρια σύνδυο ἰπάριον ἓν. Οἱ δὲ ἔχοντες βασιλικά ἀξιώματα, πλωῖμοι, κογχυλευταί, χαρτοποιοὶ ἰπάρια οὐ δεδώκασιν. Ἰστέον, ὅτι καὶ πᾶς ὁ στρατὸς Πελοποννήσου ἀπητήθησαν ὑπὲρ τοῦδε τοῦ ταξιδίου ἀνὰ νομίματα πέντε, οἱ δὲ παντελῶς ἄποροι σύνδυο νομίματα πέντε, ἐξ ὧν συνέστη καὶ τὸ προρρηθὲν διὰ χαράγματος κεντηνάριον ἓν. 53 Ἱστορία περὶ τοῦ κάστρου Χερσῶνος. Βασιλεύοντος Δοικλητιανοῦ ἐν Ῥώμῃ, ἐν δὲ τῇ Χερσωνιτῶν στεφανηφοροῦντος καὶ πρωτεύοντος Θεμιστοῦ, τοῦ Θεμιστοῦ, Σαυρόματος, ὁ ἐκ τῶν Βοσποριανῶν, Κρισκορόνου δὲ παῖς γενόμενος, συναθροίσας Σαρμάτας τοὺς τὴν Μαιώτιδα λίμνην οἰκοῦντας, ἐστρατοπεδεύσατο κατὰ Ῥωμαίων, καὶ καταλαβὼν τὴν τῶν Λαζῶν χώραν καὶ πολεμήσας τοὺς ἐκεῖσε, φθάσει καὶ ἕως τοῦ Ἄλυσος ποταμοῦ. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανός, πορθεῖσθαι τὴν τῶν Λαζῶν χώραν καὶ τὴν Ποντικὴν, ἀπέστειλεν ἐκεῖσε στρατὸν ἀντιπαρατάξασθαι Σαρμάταις βουλόμενος. Ἦν δὲ ἔξαρχος τοῦ στρατοῦ Κώνστας τριβοῦνος, καὶ καταλαβὼν τὸν Ἄλυν ὁ Κώνστας σὺν τῷ στρατῷ, ἐκαθέσθη ἐκεῖσε, κωλύων Σαρμάτας ἀντιπερᾶσαι τὸν

Ἄλυν. Καὶ μὴ δυναμένου αὐτοῦ ἀντιπαρατάξασθαι αὐτοῦς, ἐβουλεύετο καθ' ἑαυτὸν ὁ Κώνστας μηδαμῶς ἄλλως δύνασθαι τοὺς Σαρμάτας ἐκδιῶξαι, εἰ μήτι γε τῶν πλησιοχώρων τῆς Βοσποριανῶν καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης τινὰς κατ' αὐτῶν ἐκπεμφθῆναι εἰς πόλεμον καὶ τὰς τούτων φαμίλιας ἐκπορθῆσαι, ὅπως ταῦτα ἀκούσας ὁ Σαυρόματος ὑποστρέψῃ ἐκ τοῦ πολέμου, καὶ ταῦτα μηνῦσαι τῷ βασιλεῖ, ἐφ' ᾧ τε ἀποστεῖλαι κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν καὶ τούτους διεγείραι κατὰ τῶν Σαρματῶν, ὡς πλησιοχώρων αὐτῶν ὄντων, καὶ πολεμῆσαι τὰς αὐτῶν φαμίλιας πρὸς τὸ τὸν Σαυρόματον ἀκούσαντα τὸ τάχος ὑποστρέψαι ἐκ τοῦ πολέμου. Ὁ δὲ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς ταῦτα ἀκούσας, ἀπέστειλεν εὐθέως κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν, προτρεπόμενος συμμαχῆσαι αὐτῷ καὶ ἀπελθόντας τὴν Βοσποριανῶν καὶ Σαρματῶν χώραν ἐκπορθῆσαι καὶ τὰς τούτων φαμίλιας αἰχμαλωτίσαι. Στεφανηφοροῦντος δὲ τότε καὶ πρωτεύοντος τῆς Χερσωνιτῶν Χρήστου, τοῦ Παπίου, οἱ Χερσωνῖται τοῖς τοῦ βασιλέως ῥήμασιν ἀσμένως ὑπακούσαντες, ἐμηχανῶντο λοιπόν, ποίῳ τρόπῳ δυνηθεῖεν τὴν τε τοῦ Σαυρομάτου πόλιν Βόσπορον καὶ τὰ τῆς Μαιώτιδος καστέλλια παραλαβεῖν. Καὶ συναθροίσαντες τοὺς τῶν πλησιοχώρων καστελλίων ἄνδρας καὶ κατασκευάσαντες ἄρματα πολεμικὰ καὶ ἐνθέντες ἐν αὐτοῖς τὰς λεγομένας χειροβολίστρας, παρεγένοντο κατὰ τὴν Βοσποριανῶν πόλιν, καὶ ποιήσαντες ἐγκρύμματα διὰ τῆς νυκτὸς ὀλιγοστοὶ προσῆψαν τὸν πόλεμον τῇ πόλει, καὶ τειχομαχῆσαντες ἀπὸ ὄρθρου ἕως ὥρας τρίτης, ἐτεκμήραντο τοῦ φυγεῖν, μὴ προδειξάντες τὰς ἐν τοῖς ἄρμασι κατασκευασμένας χειροβολίστρας. Καὶ δὴ τῶν ἐν τῇ Βοσπόρῳ νομισάντων ὡς δι' ὀλιγότητα ἠττημένους φεύγειν τοὺς Χερσωνίτας, καταθαρρήσαντες ἑαυτῶν ἐξήεσαν πρὸς δίωξιν αὐτῶν. Οἱ δὲ Χερσωνῖται ἠρέμα, φησί, φεύγοντες ταῖς χειροβολίστραις τοὺς διώκοντας ἀνήλισκον Βοσποριανούς, ἀναστάντες δὲ καὶ οἱ ἐνεδρεύοντες Χερσωνῖται, καὶ περικυκλώσαντες τοὺς Βοσποριανούς, πάντας αὐτοὺς κατέσφαξαν, καὶ ὑποστρέψαντες κατέλαβον τὴν Βόσπορον, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν Μαιώτιδα λίμνην καστέλλια καὶ πάσας τὰς φαμίλιας τῶν Σαυρομάτων, καὶ ἐκαθέζοντο ἐν τῇ Βοσπόρῳ, μηδένα τοῦ λοιποῦ κατασφάζοντες, πλὴν τῶν πολεμισάντων, καὶ ἐχόμενοι Βοσπόρου, ἐφύλαττον αὐτήν. Ἡμερῶν δὲ τινῶν διαγενομένων, λέγει Χρήστος, ὁ τοῦ Παπίου ταῖς τῶν Σαυρομάτων γυναῖξιν, ὅτι: "Ἡμεῖς οὐκ εἶχαμεν χρεῖαν ὑμᾶς πολεμεῖν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Σαυρόματος ἀπῆλθεν τὴν τῶν Ῥωμαίων χώραν πορθῆσαι, τούτου χάριν προτραπέντες ἡμεῖς παρὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, ὡς ὑπήκοοι αὐτοῦ ὄντες, ἐπολεμήσαμεν ὑμᾶς. Ἐὰν οὖν θέλετε ζῆσαι ἐν τῇ πόλει ὑμῶν, δεῦτε ἀποστείλωμεν πρέσβεις πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν, Σαυρόματον, ἐφ' ᾧ τε αὐτὸν ποιῆσαι εἰρήνην μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπ' ὄψει τῶν πρέσβων ἡμῶν καὶ ἀναχωρῆσαι τῶν ἐκεῖσε, καὶ ἡμεῖς ἀφίομεν ὑμᾶς, καὶ ἀπερχόμεθα ἐν τῇ πόλει ἡμῶν, οὕτω μέντοι, προπέμποντος Σαυρομάτου ἐνταῦθα τοὺς πρέσβεις ἡμῶν καὶ μετὰ τῶν ἰδίων ἀνθρώπων μηνύοντος ἡμῖν τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ οὕτως ἀφίομεν ὑμᾶς καὶ ἀναχωροῦμεν· εἰ δὲ καὶ δοκιμάσῃ Σαυρόματος δόλῳ τινὶ ἔρχεσθαι, ὡς νομίζω ἡμᾶς ἐνταῦθα συγκλείσαι καὶ πολεμῆσαι, καὶ γινώμεν τοῦτο διὰ τῶν σκουλκατῶρων ἡμῶν, πάντας ὑμᾶς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου κατασφάζομεν, καὶ οὕτως ἀναχωροῦμεν τῶν ἐντεῦθεν. Καὶ τί τὸ λοιπὸν Σαυρομάτῳ ὄφελος, τῆς φαμίλιας αὐτοῦ πάσης καὶ τῆς πόλεως ἀπολλυμένης;" Αἱ δὲ γυναῖκες Σαυρομάτου ταῦτα ἀκούσασαι, σπουδαίως τοῦτο γενέσθαι παρεσκεύασαν. Καὶ δὴ ἀποστέλλουσιν οἱ Χερσωνῖται μετὰ Βοσποριανῶν καὶ ἰδίους πέντε πρέσβεις πρὸς Σαυρόματον, μηνύοντες αὐτῷ τὰ γενόμενα καὶ λεχθέντα. Καὶ δὴ τῶν πρέσβων καταλαβόντων τὸν Σαυρόματον κατὰ τοὺς τοῦ Ἄλυσος ποταμοῦ τόπους, ἀνήγγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ γενόμενα κατὰ τῶν Βοσποριανῶν παρὰ τῶν Χερσωνιτῶν. Ὁ δὲ ἐν πολλῇ στενώσει γενόμενος, ὡς δῆθεν, φησί, βουλόμενος τοὺς τῶν Χερσωνιτῶν πρέσβεις ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἀναπαῦσαι,

λέγει αὐτοῖς· "Ἐπειδὴ κοπωμένοι ἐστέ, θέλω ὑμᾶς ὀλίγας ἡμέρας ἀναπαῆναι, καὶ εἶθ' οὕτως πάντα τὰ ὑφ' ὑμῶν λεχθέντα ποιήσω· *** ἐντεῦθεν ἀπέλθατε πρὸς τοὺς Ῥώμης, καὶ μάθετε παρ' αὐτῶν καὶ πείθεσθε, ὅτι ἀληθεύω ὑμῖν καὶ οὐ ψεύδομαι." Τῶν δὲ Χερσωνιτῶν ἀπελθόντων πρὸς Κώνσταν μετὰ καὶ πρέσβων τοῦ Σαυρομάτου, ἐπύθοντο τὰ μεταξὺ αὐτῶν γενόμενα, ἀνήγγειλαν δὲ τῷ Κώνστᾳ καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὴν Βοσποριανῶν καὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην γενόμενα, καὶ τό, πῶς τὰς φαμίλιας Σαυρομάτου παρέλαβον, καὶ ὅτι τῇ ἀνάγκῃ ταύτῃ εἰς εἰρήνην ἦλθεν ὁ Σαυρόματος. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κώνστας πάνυ ἐλυπήθη, καὶ λέγει τοῖς Χερσωνίταις· "Καὶ τί μοι τὸ ὄφελος λοιπὸν τῆς ὑμετέρας συμμαχίας, ἀφ' ἧς ἐγὼ ἐποίησα πάκτα δοῦναι αὐτοῖς χρυσίον τοσοῦτον;" Λέγουσιν αὐτῷ οἱ Χερσωνῖται· "Μὴ λυπηθῆς, δέσποτα, καὶ ἐὰν θέλῃς, ἡμεῖς ἀναλύομεν τὸ περὶ τῆς δόσεως πάκτον". Λέγει αὐτοῖς ὁ Κώνστας· "Καὶ πῶς δυνατόν;" Λέγουσιν αὐτῷ οἱ Χερσωνῖται· "Δήλωσον καὶ αὐτὸς τῷ Σαυρομάτῳ, ὅτι· "Τὰ μὲν ἤδη μεταξὺ ἡμῶν γενόμενα πάκτα κεκράτηνται· ἐπεὶ οὖν τῇ αἰτίᾳ τῇ σῇ κἀγὼ ἀναλώματα καὶ ζημίας πολλὰς ἐποίησα σὺν τῷ στρατῷ ἀπὸ Ῥώμης ἕως τῶν ὧδε, δός μοι καὶ σὺ ταῦτα, κἀγὼ σοι ἀποδίδωμι τὰς φαμίλιας σου πάσας καὶ τὴν πόλιν σου." Περικαρῆς δὲ γενόμενος ὁ Κώνστας ἐμήνυσεν ταῦτα τῷ Σαυρομάτῳ, ὁ δὲ Σαυρόματος ἀκούσας καὶ λυπηθεὶς σφόδρα, μηνύει τῷ Κώνστᾳ λέγων, ὅτι· "Οὐ θέλω δοῦναι τίποτ' οὖν, οὐδὲ λαβεῖν, ἀλλὰ μόνον ἀπόστειλόν μοι τοὺς Χερσωνίτας, ἵνα τῶν ἐντεῦθεν ἀναχωρήσω." Λέγουσιν οἱ Χερσωνῖται τῷ Κώνστᾳ· "Μὴ ἀπολύσης ἡμᾶς, ἕως ἂν πάντας τοὺς αἰχμαλώτους ἀπολάβῃς." Τότε μηνύει ὁ Κώνστας τῷ Σαυρομάτῳ λέγων, ὅτι· "Ἀπόστειλόν μοι πάντας, οὓς ἔχεις, αἰχμαλώτους, καὶ ἀπολύω τοὺς Χερσωνίτας." Ὁ δὲ Σαυρόματος ταῦτα ἀκούσας, ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ἀπέλυσεν ἅπαντας, οὓς εἶχεν, αἰχμαλώτους ἕως ἑνός. Ἀπολαβὼν οὖν ὁ Κώνστας ἅπαντας τοὺς πραιδευθέντας, δύο τῶν Χερσωνιτῶν πρέσβεις κατασχὼν παρ' ἑαυτῷ, τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν πρὸς τὸν Σαυρόματον, ὅστις Σαυρόματος παραλαβὼν αὐτοὺς προαπέστειλεν ἐκ τῆς τῶν Λαζῶν χώρας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων ἀνθρώπων πρὸς τὸ παραδοῦναι αὐτοὺς τὴν τε Βόσπορον καὶ τὰς φαμίλιας αὐτῶν. Αὐτὸς δὲ ὁ Σαυρόματος τὴν πορείαν μετὰ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἐν καταστάσει ἐποιεῖτο πρὸς τὸ τᾶθροίλους† τοὺς Χερσωνίτας παραδοῦναι τὰς φαμίλιας καὶ ἀναχωρήσαι. Οἱ δὲ Χερσωνῖται τοὺς οἰκείους πρέσβεις ὑποδεξάμενοι ἐν τῇ Βοσπόρῳ, καὶ μεμαθηκότες τὰ γενόμενα ἅπαντα ὑπὸ Κώνσταντος καὶ τοῦ Σαυρομάτου, παρέδωκαν τοῦ Σαυρομάτου ἄνθρωπον τὴν τε Βόσπορον καὶ τὰ τῆς Μαιώτιδος καστέλλια καὶ τὰς φαμίλιας πάσας ἀβλαβεῖς, καὶ κατέλαβον ἐν εἰρήνῃ τὴν Χερσωνιτῶν. Ὁ δὲ Κώνστας, ἀναχωρήσαντος τοῦ Σαυρομάτου ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν τόπων, καὶ αὐτὸς ἀνέζευξεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην, καὶ ἀνήγγειλεν πάντα τῷ βασιλεῖ τὰ ὑπὸ τῶν Χερσωνιτῶν γενόμενα, προσαγαγὼν καὶ τοὺς δύο αὐτῶν πρέσβεις, οὓσιν αὐτὸς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ φιλοφρόνως ἀποδεξάμενος καὶ τὰ μέγιστα εὐχαριστήσας, εἶπεν αὐτοῖς· "Τί θέλετε παράσχω ὑμῖν τε καὶ τῇ πόλει ὑμῶν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης εὐνοίας τε καὶ συμμαχίας;" Οἱ δὲ εἶπον τῷ βασιλεῖ, ὅτι· "Ἡμεῖς, δέσποτα, οὐδὲν ἕτερον θέλομεν, εἰ μήτι γε τοῦτο μόνον αἰτοῦμεν, ἐφ' ᾧ τε δεξιὰς ἐλευθερίας καὶ ἀτελείας παρασχέσθαι ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κράτους ὑμῶν." Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσμένως ὑποκύψας τῇ αἰτήσῃ αὐτῶν, ἀφθόνως παρέσχεν αὐτοῖς τὰς τοιαύτας τῆς ἐλευθερίας τε καὶ ἀτελείας δεξιὰς, ἀποστείλας αὐτοὺς μετὰ καὶ δώρων πλείστων κατὰ τὴν Χερσωνιτῶν, ὡς γνησίους ὄντας αὐτοὺς ὑπηκόους τῆς Ῥωμαίων βασιλείας. Ὁ δὲ Κώνστας μεγάλως καὶ αὐτὸς ὑποδεχθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως Διοκλητιανοῦ, ὡς ἀνδρείως παραταξάμενος κατὰ τὸν τῶν Σαυρομάτων πόλεμον καὶ περιφανῆς καὶ ἔνδοξος γενόμενος, μετ' ὀλίγον τινὰ χρόνον τῆς Ῥωμαίων ἀνεδείχθη βασιλείας, Διοκλητιανοῦ ἐπὶ τὴν Νικομήδειαν ἐπαναγαγόντος. Κώνστας δὲ τελευτήσαντος, ἐν Ῥώμῃ ἐβασίλευσεν Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐρχομένου

αὐτοῦ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ἀντιστάσεως αὐτῷ ὑπὸ τινῶν ἐν τῇ Σκυθία γενομένης, ὑπεμνήσθη τὸ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Κώνστα λεχθὲν περὶ τῆς τῶν Χερσωνιτῶν εὐνοίας τε καὶ συμμαχίας, καὶ ἀπέστειλεν κατὰ τὴν τῶν Χερσωνιτῶν πρέσβεις, ἕφ' ᾧ τε ἔλθειν αὐτοὺς κατὰ τὴν τῶν Σκυθῶν χώραν καὶ μαχήσασθαι τοῖς ἀνθεστηκόσιν αὐτῷ. Στεφανηφοροῦντος δὲ τότε καὶ πρωτεύοντος τῆς Χερσωνιτῶν Διογένους, τοῦ Διογένους, οἱ Χερσωνῖται τὴν κέλευσιν ἀσμένως πειθαρχήσαντες, πάση σπουδῇ κατασκευάσαντες τὰ τε πολεμικὰ ἄρματα καὶ τὰς χειροβολίστρας, καταλαμβάνουσι τὸν Ἰστρον ποταμὸν καὶ τοῦτον περάσαντες, ἀντεπαρατάξαντο τοῖς ἀνθεστηκόσιν, καὶ ἔτροπώσαντο αὐτούς. Μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ὑπ' αὐτῶν γενομένην τροπὴν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐνεγκαμένην ἀπιέναι, τοὺς δὲ τούτων πρωτεύοντας προσκαλεσάμενος κατὰ τοῦ Βυζαντίου καὶ εὐχαριστήσας τὰ μέγιστα, ἔφη αὐτοῖς: "Ἐπειδὴ καὶ νῦν εὐνοϊκῶς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάμετε, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν προγόνων τῆς ἡμετέρας θειότητος, ἴδου καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦντες τὰς ἤδη ἐπ' ἐλευθερίᾳ καὶ ἀτελείᾳ δοθείσας ὑμῖν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκ τῆς ἡμετέρας βασιλείας δεξιάς, παρέχομεν ὑμῖν καὶ ἡμεῖς ἀνδριάντα χρυσοῦν μετὰ καὶ χλαμύδος βασιλικῆς καὶ φιβλατούρας καὶ στέφανον χρυσοῦν πρὸς εὐπρέπειαν τῆς ὑμετέρας πόλεως μετὰ καὶ ἐγγράφου ἡμῶν ἐλευθερίας καὶ ἀτελείας ὑμῶν τε καὶ τῶν πλωτῶν ὑμῶν, καὶ πρὸς τὴν γνησιότητα τῆς ὑμῶν εὐνοίας δίδομεν ὑμῖν καὶ δακτυλίους χρυσοῦς, ἐκτυποῦντας τὰς ἡμετέρας εὐσεβεῖς εἰκόνας, δι' ὧν τὰς κατὰ καιρὸν μελλούσας ἀποστέλλεσθαι ἡμῖν παρ' ὑμῶν ἀναφοράς τε καὶ δεήσεις σφραγίζοντες ταύτας, γνωρίμους ἡμῖν ἀποδείκνυτε τοὺς ἑαυτῶν πρέσβεις, πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ παρέχομεν ὑμῖν καθ' ἕκαστον ἔτος νεῦρόν τε καὶ κάρναβον, σίδηρόν τε καὶ ἔλαιον ὑπὲρ κατασκευῆς τῶν βαλλιστρῶν ὑμῶν, καὶ δίδομεν ὑμῖν πρὸς ἀποτροφὴν ὑμῶν χιλίας ἀννῶνας, ἕφ' ᾧ τε εἶναι ὑμᾶς βαλλισταρίους, λεγόμενον, ὡς τὰς τοιαύτας σιτήσεις τε καὶ συνηθείας πάσας καθ' ἕκαστον ἔτος τῶν ἐντεῦθεν μέλλομεν ὑμῖν ἀποστέλλειν κατὰ τὴν Χερσωνιτῶν." Οἱ δὲ Χερσωνῖται τὰς τοιαύτας εἰληφότες ἀννῶνας, εἰς ἑαυτοὺς τε καὶ τὰ τούτων τέκνα διαμερίσαντες, τὸν ἀριθμὸν συνεστήσαντο· διὰ τὸ καὶ ἕως τοῦ νῦν τὰ τούτων τέκνα κατὰ τῶν γονέων τῆς στρατείας συμπλήρωσιν ἐν τῷ ἀριθμῷ κατατάσσονται. Ἐφοδίους δὲ καὶ δώροις πλείστοις τότε τιμηθέντων ὑπὸ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ τε Διογένους καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, κατέλαβον τὴν Χερσωνιτῶν ἀποκομίζοντες καὶ τὰς θείας φιλοτιμίας. Μετὰ δὲ χρόνους τινὰς τοῦ ταῦτα γεγονέναι Σαυρόματος, ὁ ἕγγονος Σαυρομάτου, τοῦ Κρισκορόνου, τοῦ πολεμήσαντος τὴν Λαζικήν, συναθροίσας πόλεμον ἐκ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, ἐπανέστη τοῖς Χερσωνίταις, βουλόμενος, φησὶν, τὴν τῆς αἰχμαλωσίας ὕβριν τοῦ οἰκείου πάππου ἐκδικῆσαι, τὴν παρ' αὐτῶν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως γενομένην. Μεμαθηκότες δὲ τοῦτο οἱ Χερσωνῖται, στεφανηφοροῦντος τότε καὶ πρωτεύοντος τῆς Χερσωνῶνος Βύσκου, τοῦ Σουπολίχου, ἀντιπαραταξάμενοι καὶ αὐτοὶ ὑπήντησαν τῷ Σαυρομάτῳ ἔξω ἐν τοῖς τοῦ λεγομένου Καφᾶ τόποις, καὶ πολεμήσαντες μετὰ αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ τοῖς Χερσωνίταις βοηθοῦντος, ἐνίκησαν τὸν Σαυρόματον καὶ ἐδίωξαν, θήσαντες καὶ ὄροθεσίας ἐν τῷ αὐτῷ λεγομένῳ Καφᾶ, ἐν ᾧ τόπῳ πολεμήσαντες τὸν Σαυρόματον ἐνίκησαν, ἐν ᾧ καὶ ὄρκους ἐπετέλεσεν ὁ αὐτὸς Σαυρόματος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὑπολειφθέντες τοῦ μηκέτι αὐτοὺς χάριν πολέμου ὑπερβαίνειν τὰς μεταξὺ αὐτῶν τεθείσας ὄροθεσίας, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν τοὺς ἰδίους ἔχειν τόπους πρὸς τὰς τεθείσας ὄροθεσίας. Καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὴν Βόσπορον ὁ Σαυρόματος, καὶ οἱ Χερσωνῖται εἰς τὰ ἴδια. Καὶ δὴ τούτων οὕτως γενομένων, πάλιν μετὰ χρόνους τινὰς ἕτερος Σαυρόματος ἀναστὰς καὶ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀνδρῶν ἐκ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, παρετάξαντο πόλεμον κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν, καὶ παρελθὼν τὰς μεθ' ὄρκου τεθείσας ὄροθεσίας ἐν τῷ Καφᾶ ὑπὸ τοῦ πρώτου γενομένου Σαυρομάτου τοῦ μηδένα ποτὲ ἐπιχειρῆσαι τῶν Βοσποριανῶν πολέμου χάριν ταύτας ὑπερβῆναι,

οὗτος ὁ Σαυρόματος ὑπερέβη, ὡς οἶα βουλόμενος τὴν μετὰ βίας αὐτῷ ἀφαιρεθεῖσαν γῆν ἐκδικῆσαι καὶ ἀπολαβεῖν. Καὶ δὴ ἐν τοῖς τότε καιροῖς στεφανηφοροῦντος καὶ πρωτεύοντος τῆς Χερσωνιτῶν Φαρνάκου, τοῦ Φαρνάκου, ἀντεπαρατάξαντο καὶ οἱ Χερσωνῖται τῷ Σαυρομάτῳ, καὶ ἀπαντήσαντες ἀλλήλους ἐν τοῖς τοῦ προειρημένου Καφᾶ τόποις, ἔστησαν ἑκάτερα τὰ μέρη ἐν τοῖς ὄρεσιν. Ὁ δὲ Σαυρόματος ὢν μέγας τὴν ἡλικίαν ἐθάρρησεν ἑαυτῷ, καὶ ἐμεγαλαύχει κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν φρυαττόμενος, θαρρῶν ἅμα καὶ ἐπὶ τῷ ἀπείρῳ πλήθει, τῷ μετ' αὐτοῦ ὄντι. Ὁ δὲ Φαρνάκος μικρὸς ἦν τῇ ἡλικίᾳ κατὰ τὸν Σαυρόματον, καὶ ἰδὼν τὸ πλῆθος τοῦ Σαυρομάτου, ἐσκέψατο μετὰ τοῦ ἰδίου στρατοῦ, ἐφ' ᾧ τε μονομαχῆσαι αὐτὸν μετὰ τοῦ Σαυρομάτου καὶ μὴ ἄπειρον πλῆθος ἀπολέσθαι. Καὶ δὴ σκέψεως τοιαύτης γενομένης, δηλοῖ ὁ Φαρνάκος τὸ πλῆθος τοῦ Σαυρομάτου λέγων, ὅτι· "Τίς χρεῖα ἐστὶν τοσοῦτου ὄχλου γενέσθαι ἀπώλειαν; Οὐ γὰρ ὑμεῖς οἰκεία προαιρέσει πρὸς τὸν πόλεμον ἐτράπητε, ἀλλὰ Σαυρόματος ὑμᾶς προετρέψατο. Θελήσατε οὖν τοῦτον ἀναγκάσαι τοῦ μονομαχῆσαι μετ' ἐμοῦ, καὶ ἐὰν διὰ τοῦ Θεοῦ δυνηθῶ αὐτόν, ὑμεῖς ἀναχωρεῖτε εἰς τὰ ἴδια ἀβλαβῶς, καὶ αὐτὸς καὶ ἡ πόλις αὐτοῦ ὑπέπεσάν μοι, εἰ δὲ καὶ δυνηθῆ με αὐτός, καὶ οὕτως ὑμεῖς ἀναχωρεῖτε εἰς τὰ ἴδια, καὶ αὐτὸς ἐπέβη ἐν τοῖς ἐμοῖς." Ὁ δὲ ὄχλος τῶν Σαυρομάτων ἠδέως τοῦτο ἀποδεξάμενος προετρέψατο τὸν Σαυρόματον μονομαχῆσαι μετὰ τοῦ Φαρνάκου. Ὁ οὖν Σαυρόματος μαθὼν μικρὸν πάνυ ὄντα τῇ ἡλικίᾳ τὸν Φαρνάκον, ἑαυτὸν δὲ ὑπερμεγέθη, ἐχάρη ἐπὶ τούτῳ, πεποιθὼς τῇ οἰκείᾳ δυνάμει καὶ οἷς ἐκέχρητο ὄπλοις κατατεθωρακισμένος. Καὶ τούτων οὕτως δοξάντων, λέγει ὁ Φαρνάκος τῷ ἰδίῳ στρατῷ, ὅτι· "Ὅταν κατέλθω διὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ μονομαχῆσαι, καὶ ἴδητε, ὅτι ὁ Σαυρόματος τὰ νῶτα αὐτοῦ ἔχει πρὸς ὑμᾶς καὶ τὴν ὄψιν πρὸς τοὺς ἰδίους, ἐγὼ δὲ τὴν ὄψιν μου πρὸς ὑμᾶς καὶ τὰ νῶτά μου πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἅπαντες ὑμεῖς βάλετε μίαν κραυγὴν καὶ μόνον λέγοντες τὸ ἄ, ἄ, καὶ μὴ δευτερώσητε ἐπὶ τῇ κραυγῇ." Καὶ δὴ κατελθόντων αὐτῶν ἀμφοτέρων ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τὴν μονομαχίαν καὶ τρακτευόντων ἑαυτοὺς, καὶ τοῦ Φαρνάκου γενομένου εἰς τὸ τοῦ Σαυρομάτου μέρος καὶ τοῦ Σαυρομάτου εἰς τὸ τοῦ Φαρνάκου, ἔδωκεν ὁ τοῦ Φαρνάκου στρατὸς μίαν φωνήν, τὸ ἄ, ἄ. Ὁ δὲ Σαυρόματος τῆς τοιαύτης φωνῆς ἀκούσας περιστράφη ἰδεῖν ἐναγώνιος, τίς ἢ γενομένη κραυγὴ ἐν τῷ τοῦ Φαρνάκου στρατῷ. Ἐν δὲ τῷ περιστρέψαι τὸν Σαυρόματον τὴν ἑαυτοῦ ὄψιν εἰς τὰ ὀπίσω διηνοίχθη μικρὸν τὸ τοῦ κασσιδίου αὐτοῦ πέταλον, καὶ εὐθέως ἐπιδραμὼν ὁ Φαρνάκος ἔδωκεν τῷ κοντῷ τὸν Σαυρόματον καὶ ἀνείλεν αὐτόν. Πεσόντος δὲ τοῦ Σαυρομάτου, κατελθὼν ὁ Φαρνάκος τοῦ ἵππου, ἀπεκεφάλισεν αὐτόν, καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς τοῦ πολέμου, τὸ μὲν πλῆθος τῆς Μαιώτιδος ἀπέλυσεν, τοὺς δὲ τῆς Βοσπόρου αἰχμαλώτους λαβὼν καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἀφελόμενος, ἐν Κυβερνικῷ ἄνω τῆς τῶν Χερσωνιτῶν ὀροθεσίας ἔστησεν, ἄχρι τεσσαράκοντα καὶ μόνον μιλίων γῆν αὐτοῖς ἑάσας, αἵτινες ὀροθεσίαι ἕως τοῦ νῦν διαμένουσιν, αἱ δὲ εἰρημέναι πρῶται ὀροθεσίαι ἐν Καφᾶ εἰσιν ἀποκείμεναι. Ὀλίγους δὲ τινὰς κατασχὼν παρ' ἑαυτῷ τῶν Βοσποριανῶν ὁ Φαρνάκος γεωργῶν ἕνεκα, τοὺς ἄλλους ἅπαντας οἴκτου ἀξιώσας ἀπέλυσεν κατὰ τῶν Βοσποριανῶν ἀπελθεῖν, οἵτινες ἀπολυθέντες ὑπὸ τοῦ Φαρνάκου, ὑπὲρ τῆς τοιαύτης εὐεργεσίας καὶ φιλανθρωπίας αὐτοῦ τῆς εἰς αὐτοὺς γενομένης στήλην αὐτῷ ἠγειραν ἐν τῇ Βοσπόρῳ. Ἐκτοτε οὖν λοιπὸν ἢ τῶν Σαυρομάτων ἐν τῇ Βοσπόρῳ βασιλεία κατελύθη. Τούτων δὲ οὕτως γενομένων, Λαμάχου στεφανηφοροῦντος καὶ πρωτεύοντος τῆς τῶν Χερσωνιτῶν, Ἀσάνδρου δὲ τῆς Βοσποριανῶν βασιλεύοντος, κακία πολλῇ μεμεστωμένοι οἱ Βοσποριανοὶ κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν καὶ μηδαμῶς δυνάμενοι τῇ πονηρίᾳ ἡρεμεῖν, ἔσπευδον αἰεὶ τρόπῳ τινὶ τὴν ἀνταμοιβὴν τῶν αἰχμαλωσιῶν τοῖς Χερσωνίταις ἀποδοῦναι. Καὶ δὴ μεμαθηκότες ἔχειν θυγατέρα μονογενῆ τὴν Γυκίαν, ἔχοντος δὲ καὶ τοῦ Ἀσάνδρου υἱοῦς, ἐμηχανῶντο ἐπιγαμβρείαν ποιήσασθαι, ὅπως διὰ τούτου ἀδεῶς ἐπιβαίνοντες

τῆ Χερσωνιτῶν ἀμύνασθαι. Καὶ δὴ ἀποστέλλουσιν πρέσβεις κατὰ τὴν Χερσωνιτῶν παρακαλοῦντες· "Ἐὰν οἶδαμεν, ὅτι ἀγάπη ἀληθῆς μεταξὺ ἡμῶν ἐστίν, καὶ ἀδόλως πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν, ἐπιγαμβρεύσωμεν ἑαυτοῖς, καὶ δότε ἡμῖν εἰς νύμφην τὴν θυγατέρα Λαμάχου, τοῦ πρώτου ὑμῶν, ἔνεκεν τοῦ υἱοῦ Ἀσάνδρου, τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἢ λάβετε αὐτὸν αὐτόθι εἰς γαμβρόν, καὶ οἶδαμεν, ὅτι πιστὰ ἔχομεν εἰς ἀλλήλους, τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως ὄντος μεθ' ὑμῶν." Λέγουσιν αὐτοῖς οἱ Χερσωνῖται, ὅτι· "Ἡμεῖς πρὸς ὑμᾶς θυγατέρα ἡμῶν δοῦναι οὐκ ἀνεχόμεθα, εἰ δὲ ἐκ τῶν υἱῶν Ἀσάνδρου, τοῦ βασιλέως ὑμῶν, θέλετε δοῦναι ἡμῖν εἰς γαμβρόν, δεχόμεθα, οὕτω μέντοι, μὴ δυναμένου ἔτι τοῦ υἱοῦ Ἀσάνδρου, τοῦ ἐρχομένου πρὸς ἡμᾶς ἐπιγαμβρεύσασθαι, καιρῷ ποτε ἢ χρόνῳ πειραθῆναι τοῦ ὑποστρέφαι κατὰ τὴν τῶν Βοσποριανῶν χάριν ἐπισκέψεως ἢ προσηγορίας τοῦ οἰκείου πατρός, εἰ δὲ τοῦτο βούλεται, πάντως, ὅτι τῆ ὥρᾳ ἀποθνήσκει." Τῶν δὲ πρέσβεων ἀπολυθέντων καὶ καταλαβόντων τὴν Βοσποριανῶν καὶ ταῦτα ἀναγγελλόντων, ἀπέστειλεν πάλιν ὁ Ἄσανδρος πρέσβεις, λέγων τοῖς Χερσωνίταις, ὅτι· "Ἐὰν ἀληθῶς λέγετε καὶ πιστοποιεῖτέ με, ὅτι Λάμαχος ἀνέχεται ζεῦξαι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ μειζοτέρῳ μου υἱῷ, ἀποστελῶ ὑμῖν αὐτὸν ἐκείνον αὐτόθι ἐπιγαμβρεύσασθαι." Ἦν δὲ Λάμαχος τοῖς τότε καιροῖς, ὡς λόγος, πλούτῳ πολλῷ κομῶν ἔν τε χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ, παισὶ τε καὶ παιδίσκαις καὶ ἀλόγοις διαφόροις καὶ κτήμασι πολλοῖς, καὶ τέσσαρσι δὲ ῥεγεῶσι τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐπικρατεῖν ἐν πλάτει καὶ μήκει ἕως κάτω τῶν λεγομένων Σωσῶν, ἐν οἷς καὶ ἰδίαν πύλην εἶχεν ἐν τῷ τείχει καὶ τέσσαρας πυλεῶνας μεγάλους εἰς τὴν εἴσοδον καὶ τὴν ἔξοδον σὺν ἑτέροις δὲ παραπυλίοις σεμνοῖς, ὥστε εἰσερχομένων τῶν ἀλόγων αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, ἐκάστην ἀγέλην ζώων, ἵππων τε καὶ φορβάδων, βοῶν τε καὶ δαμάλεων, προβάτων τε καὶ ὄνων καὶ δι' ἰδίας πύλης εἰσιέναι καὶ εἰς ἰδίαν στάσιν ἀπιέναι. Παρεκάλεσαν οὖν οἱ Χερσωνῖται τὸν Λάμαχον, ἐφ' ᾧ τε ἐπιγαμβρεύσασθαι αὐτὸν τὸν τοῦ Ἀσάνδρου υἱόν. Τοῦ δὲ Λαμάχου ἐπινεύσαντος τῇ παρακλήσει αὐτῶν, ἦλθεν ὁ τοῦ Ἀσάνδρου υἱὸς ἐν τῇ Χερσῶνι, καὶ ἔγημεν τὴν Γυκίαν. Καὶ διετοῦς μικροῦ χρόνου διαγενομένου, ἐτελεύτησεν ὁ Λάμαχος· ἡ γὰρ μήτηρ τῆς Γυκίας προτελευτήσασα ἦν. Ἡ οὖν Γυκία μετὰ τὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ περαιώσιν τῆς τοῦ πατρὸς ταφῆς, τῆς ἐνιαυσιαίας ἡμέρας ἐνστάσης, τὴν μνήμην θέλουσα φαιδρῦναι τοῦ ἰδίου πατρός, στεφανηφοροῦντος τότε καὶ πρωτεύοντος τῆς Χερσῶνος Ζήθου, τοῦ Ζήθου, παρεκάλεσεν τοῖς προύχουσι τῆς πόλεως, ἐφ' ᾧ τε ἄνευ ὕβρεως ἀνεχθῆναι αὐτοὺς τοῦ λαβεῖν παρ' αὐτῆς σὺν παντὶ τῷ δήμῳ οἶνόν τε καὶ ἄρτους καὶ ἔλαιον, κρέα τε καὶ ὄρνεα καὶ ὄψα, καὶ εἴ τι ἕτερον πρὸς τὴν τῆς εὐφρασίας χρείαν, πρὸς τὸ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ Λαμάχου ἅπαντας τοὺς πολίτας σὺν γυναιξίν καὶ τέκνοις καὶ πάσῃ τῇ φαμίλιᾳ αὐτῶν εὐφρανθῆναι καὶ ἀγάλλεσθαι, ἕκαστον ἐν τῷ ἰδίῳ ῥεγεῶνι καὶ δημοσίᾳ χορεύειν καὶ ἔργου τινὸς τὸ σύνολον μὴ ἄψασθαι, συνταξαμένη τοῖς πολίταις ἐν ὄρκῳ, ἐφ' ᾧ τε ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτῆς οὕτω τὰ τῆς εὐφρασίας καθ' ἕκαστον χρόνον διδόναι αὐτοῖς ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Λαμάχου μνήμῃ. Τούτων δὲ οὕτως γενομένων καὶ ἐν ὄρκῳ ὑπ' αὐτῆς παγιωθέντων, ὁ ταύτης ἀνὴρ, ὁ τοῦ Ἀσάνδρου υἱός, ἔχων ἐν κρυπτῷ τὸν δόλον καὶ ἐπιζητῶν καιρὸν προδοσίας, ἀκούσας ταῦτα τὰ παρὰ τῆς Γυκίας λεχθέντα καὶ ἐν ὄρκῳ παγιωθέντα, ἐθαύμασε μὲν καὶ ἐπήνεσεν τὴν Γυκίαν ἐπὶ τῇ ἐνὸρκῳ συντάξει, ὡς γνησίως περὶ τοὺς γονεῖς ἔχουσαν, συνθέμενος δὲ καὶ αὐτός, φησί, χαίρειν καὶ σπένδειν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ συντάξει. Καὶ μετὰ τοῦτο παρελθούσης τῆς μνήμης καὶ τῆς εὐφρασίας, δηλοῖ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ δι' οἰκείου παιδὸς λέγων αὐτοῖς, ὅτι· "Εὗρον μέθοδον, δι' ἧς ἀκόπως τὴν Χερσῶνα μέλλομεν παραλαβεῖν· ὑμεῖς οὖν ἐκ διαλειμμάτων ἀποστέλλετε μοι δέκα ἢ δώδεκα νεωτέρους χρησίμους ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ καράβῳ ἐλαυνόντων ὡς δῆθεν ξενία μοι πέμποντες, ἐν Συμβόλῳ δὲ παραβαλλόντων τῶν ἐρχομένων καράβων ὑμῶν καὶ ἐκεῖ μενόντων, ἐμοῦ δὲ πέμποντος καὶ δι' ἵππων φέροντος τοὺς ἐρχομένους

νεωτέρους ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ πεμπόμενα." Καὶ δὴ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἐπὶ διετῆ χρόνον ἐκ τοῦ κατὰ μέρος ἐρχομένων τῶν Βοσποριανῶν μετὰ τῶν ξενίων πρὸς τὸ μὴ γνωσθῆναι τῇ πόλει τὸν δόλον ἔφερε μὲν αὐτοὺς πεζικῶς ἐκ τοῦ Συμβόλου ὁ τοῦ Ἀσάνδρου υἱός, καὶ μετὰ ἡμέρας τινὰς πάλιν ἐπὶ πάντων πρὸς ἐσπέραν ἀπέλυεν αὐτούς, φησὶν, ἐπὶ τὰ ἔξω ὡς δῆθεν βραδέστερον διὰ τὴν ὥραν. Οἱ δὲ ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς χώρας ἄχρι τριῶν μιλίων, σκοτίας βαθείας γενομένης, ὑπέστρεφον καὶ ἤρχοντο ἐν τῷ λεγομένῳ Λιμῶνι, καὶ ἐκεῖθεν διὰ καράβου ἔφερον αὐτοὺς ἐν ταῖς Σώσαις, καὶ διὰ τοῦ παραπυλίου, οὗ εἶχεν ἐν τῷ τείχει, εἰσέφερον αὐτοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, μηδενὸς εἰδότης, εἰ μήτι γε τριῶν παιδῶν αὐτοῦ Βοσποριανῶν καὶ μόνων πιστικῶν αὐτοῦ ὄντων, ἐνὸς μὲν τοῦ ἐν Συμβόλῳ ἀπερχομένου καὶ μηνύοντος ἀναχωρεῖν τοὺς καράβους, ἄλλου δὲ τοῦ ὑποστρέφοντος τοὺς Βοσποριανούς καὶ φέροντος ἐν Λιμῶνι, ἐτέρου δὲ τοῦ ἐκ Λιμῶνος μετὰ καράβου ἀποκομίζοντος ἐν ταῖς Σώσαις καὶ ἀποκαθιστῶντος ἐν τῷ τοῦ Λαμάχου οἴκῳ, καὶ δι' ὧν ἐπέτρεφεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτοῦ, μήτε τῆς Γυκίας εἰδούσης τὸν δόλον, προσδοκῶν, καθὰ εἴρηται, κατὰ τὴν ἐνιαυσιαίαν ἡμέραν τῆς τοῦ Λαμάχου μνήμης, τῆς πόλεως πάσης εὐφραينوμένης τε καὶ ἀποκοιμωμένης, αὐτὸν τὴν νύκτα ἐπαναστῆναι μετὰ τῶν Βοσποριανῶν τε καὶ οἰκείων καὶ ἐμπρῆσαι τὴν πόλιν καὶ πάντας κατασφάξαι. Συναχθέντων δὲ ἐν τῷ διετεῖ χρόνῳ ἐν τῷ τῆς Γυκίας οἴκῳ ἄχρις διακοσίων Βοσποριανῶν, καὶ τῆς μνήμης τοῦ Λαμάχου ἤδη λοιπὸν ἐγγιζούσης, ἐγένετο παιδίσκην τῆς Γυκίας κουβικουλαρέαν, πάνυ αὐτῇ οὔσαν προσφιλεστάτην, παῖσασαν ἀπὸ ὄψεως αὐτῆς γενέσθαι καὶ ἀποκλεισθῆναι αὐτήν. Ἐν ᾧ δὲ οἴκῳ ἀπεκλείσθη ἡ παιδίσκη, ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἦσαν οἱ Βοσποριανοὶ ἐπιτρεφόμενοι. Τῆς δὲ παιδίσκης καθεζομένης καὶ νηθούσης τὸ λίνον, ἐγένετο τὸ σφοντύλιν τῆς ἀτράκτου αὐτῆς ἐκπεσεῖν καὶ κυλισθὲν εἰσελθεῖν εἰς βαθυτάτην ὀπήν πρὸς τὸν τοῖχον. Ἡ δὲ ἀναστᾶσα πρὸς τὸ ἐπάραι αὐτὸ, ὄρᾳ αὐτὸ ἐν βαθυτάτῃ ὀπῇ ὄν, καὶ μὴ δυναμένης αὐτῆς ἐκσπάσαι αὐτὸ διὰ τὸ βάθος, ἠναγκάσθη ἐκ τοῦ πάτου τοῦ πρὸς τὸν τοῖχον ἀνασπάσαι ἕνα βήσσαλον πρὸς τὸ τοῦτο ἐπάραι, καὶ ὄρᾳ διὰ τῆς ὀπῆς κάτω ἐν τῷ ὑπογέῳ οἴκῳ τὸ πλῆθος τῶν ὄντων ἀνδρῶν. Καὶ ἰδοῦσα εὐφυῶς πάλιν ἀπέθετο ἐν τῷ τόπῳ τὸ βήσσαλον πρὸς τὸ μὴ γνωσθῆναι τοῖς κάτω, καὶ λαθραίως ἀποστείλασα μίαν τῶν παίδων, προσεκαλεῖτο τὴν κυρίαν αὐτῆς τοῦ ἔλθειν πρὸς αὐτήν, ὀφείλουσάν τι ἀναγκαῖον ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν. Ἡ δὲ Γυκία ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καταनुγεῖσα ἀπῆλθεν πρὸς τὴν παιδίσκην, καὶ εἰσελθούσης αὐτῆς κατὰ μόνας ἐν τῷ οἰκίματι καὶ κλεισάσης τὴν θύραν, πεσοῦσα ἡ παιδίσκη πρὸς τοὺς πόδας αὐτῆς, εἶπεν· "Δέσποινα, ἐξουσίαν ἔχεις εἰς τὴν ἀχρεΐαν σου δούλην· πλὴν βούλομαι τῇ κυρίᾳ μου ξένον τι καὶ παράδοξον πρᾶγμα δεῖξαι." Ἡ δὲ Γυκία εἶπεν αὐτῇ· "Ἀφόβως εἶπες καὶ δεῖξον, τί τὸ τοιοῦτον;" Ἡ δὲ παιδίσκη ἀπαγαγοῦσα αὐτήν πρὸς τὸν τοῖχον καὶ εὐφυῶς ἐπάρασα τὸ βήσσαλον λέγει αὐτῇ· "Ὅρᾳ διὰ τῆς ὀπῆς, δέσποινα, τὸν κάτω κρυπτόμενον ὄχλον τῶν Βοσποριανῶν;" Ἡ δὲ Γυκία ἰδοῦσα καὶ ἐκπλαγεῖσα ἐπὶ τῷ πράγματι ἔφη· "Οὐκ ἄργὸν τὸ σκέμμα τοῦτο." Καὶ λέγει τῇ παιδίσκῃ· "Πῶς εὗρες τὸ πρᾶγμα τοῦτο;" Ἡ δὲ παιδίσκη λέγει· "Πάντως, δέσποινα, ὅτι ἐκ θελήματος Θεοῦ ἔπεσεν τὸ σφοντύλιν ἐκ τῆς ἀτράκτου μου, καὶ κυλισθὲν εἰσῆλθεν ἐν τῇ ὀπῇ ταύτῃ καὶ, μὴ δυναμένης μου αὐτὸ ἐπάραι, ἠναγκάσθη τὸ βήσσαλον ἀνασπάσαι, καὶ τότε εἶδον αὐτούς." Ἡ δὲ ἐκέλευσεν τῇ παιδίσκῃ ἀποθέσθαι τὸ βήσσαλον εὐφυῶς ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, καὶ ἐπιλαβομένη αὐτῆς καὶ περιπλακεῖσα κατεφίλησε γνησίως, καὶ εἶπεν αὐτῇ· "Μηδὲν πτοηθῆς, τέκνον, συγκεχώρηταί σου τὸ παῖσμα, ὁ γὰρ Θεὸς ἠθέλησέ σε παῖσαι, ἵνα τὸν δόλον ἡμῖν φανερώσῃ· βλέπε οὖν, ὄση δυνάμει φυλάξαι τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ τολμῆσης τινὶ τὸ σύνολον τοῦτο θαρρῆσαι." Καὶ λοιπὸν εἶχεν αὐτήν διόλου μεθ' ἑαυτῆς πλέον τοῦ πρώτου ὡς πιστικὴν αὐτήν οὔσαν. Καὶ προσκαλεσαμένη ἡ Γυκία δύο τινὰς τῶν συγγενῶν αὐτῆς, πιστικούς αὐτῇ ὄντας

πάνυ, λέγει αὐτοῖς ἐν τοῖς ἰδιάζουσιν· "Ἀπελθόντες συναγάγετε καθ' ἑαυτοὺς ἐν μυστηρίῳ τοὺς πρωτεύοντας καὶ εὐγενεῖς τῆς πόλεως, καὶ ἐκλεξάσθωσαν τρεῖς ἄνδρας πιστικούς, δυναμένους φυλάξαι μυστήριον καὶ πρᾶγμα ποιῆσαι, καὶ πιστοποιήσουσιν αὐτοὺς οἱ πάντες ἐνόρκως πρὸς τὸ καὶ αὐτοὺς ἐμὲ πληροφορηῆσαι, ἐν οἷς μέλλω ἐπερωτᾶν αὐτούς, καὶ ἀποστειλάτωσαν αὐτοὺς πρὸς με ἐν μυστηρίῳ, καὶ ἔχω αὐτοῖς ἀναγκαῖόν τι καὶ ὠφέλιμον τῇ πόλει θαρρῆσαι, μόνον διὰ τάχους ποιήσατε, ὃ λέγω ὑμῖν." Ἀπελθόντων δὲ τῶν συγγενῶν αὐτῆς καὶ ἐν μυστηρίῳ ταῦτα τοῖς πρωτεύουσιν εἰρηκότων, εὐθέως ἐξελέξαντο τρεῖς ἄνδρας, οὓς ἤδεσαν αὐτοὶ πιστοὺς εἶναι, καὶ πιστοποιήσαντες αὐτοὺς πάντες ἐν ὄρκῳ, ὅτι εἴ τι συνθῶνται τῇ Γυκία εἴτε ποιῆσαι, εἴτε δοῦναι, μὴ ἀκυρῶσαι τοὺς λόγους αὐτῶν, ἀλλ' εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὰ ὑπ' αὐτῶν συνταττόμενα αὐτῇ. Τούτων δὲ πρὸς τὴν Γυκίαν ἐν μυστηρίῳ ἀπελθόντων, ἐδέξατο αὐτούς, καὶ λέγει αὐτοῖς· "Δύνασθέ με πληροφορηῆσαι ἐν ὄρκῳ, περὶ ὧν μέλλω ἐπερωτᾶν ὑμᾶς, ὅτι ποιεῖτε ταῦτα;" Οἱ δὲ εἶπον αὐτῇ· "Ναί, κυρία, ἐτοιμῶς ἔχομεν, περὶ ὧν μέλλεις ἡμῖν ἐπιζητεῖν, πληροφορησαί σε, ὅτι εἰς πέρας ἄγονται οἱ λόγοι σου". Τότε λέγει αὐτοῖς ἡ Γυκία· "Πληροφορήσατέ με, ὅτι ἂν ἀποθάνω, ἐν μέσῳ τῆς πόλεώς με θάπτετε, καὶ λέγω ὑμῖν τὸ μυστήριόν μου· ἰδοὺ βαρὺ ὑμῖν τίποτε οὐκ ἐπιζητῶ." Οἱ δὲ ἄνδρες ἀκούσαντες τοῦτο, μετὰ πάσης προθυμίας ἐπληροφόρησαν αὐτὴν ἐν ὄρκῳ, λέγοντες, ὅτι· "Ἐὰν τελευτήσης, ἐν μέσῳ τῆς πόλεώς σε θάψομεν καὶ οὐκ ἐξάξομέν σε ἔξω τῶν τειχῶν." Ἡ δὲ Γυκία πεισθεῖσα τοῖς ὄρκοις αὐτῶν λέγει αὐτοῖς· "Ἐφ' οἷς ἐπληροφορήσατέ με, κάγω λοιπὸν ἐμφαίνω ὑμῖν τὸ μυστήριόν μου· ἰδοὺ εἰδέναι ὑμᾶς θέλω, ὅτι ὁ ἀνὴρ μου τὸ ἔμφυτον κακὸν τῆς πόλεως αὐτοῦ ἔχων, τὸ τοῦ δόλου καὶ φθόνου καθ' ἡμῶν, ὄχλον ἐκ τοῦ κατὰ μέρος Βοσποριανῶν ἐν κρυφῇ εἰσαγαγῶν ἐν τῷ οἴκῳ μου, ἄχρις διακοσίων ψυχῶν ἐνόπλων διατρέφει, ἐμοῦ μὴ εἰδυίας τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ὁ Θεὸς νῦν διὰ προφάσεως ἐφανέρωσέν μοι αὐτό. Αὐτὸς οὖν ταύτην ἔχει τὴν σκέψιν, ἐφ' ᾧ τε, φησίν, εἰς τὴν μνήμην τοῦ πατρός μου διδούσης μου τὴν εὐφρασίαν τῇ πόλει, καὶ εὐφρανθέντων ὑμῶν καὶ ἀποκοιμωμένων, αὐτὸν τὴν νύκτα ἐπαναστῆναι μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ Βοσποριανῶν τε καὶ οἰκείων, καὶ βαλεῖν ἐμπρησμὸν ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν καὶ κατασφάζαι πάντας ὑμᾶς. Ἴδοὺ λοιπὸν φθάζει καὶ ἡ μνήμη τοῦ πατρός μου, καὶ δέον μὲν ἐστὶ πρὸς τὸν ὄρκον μου δοῦναι ὑμῖν κατὰ τὸ ἔθος τὰ τῆς εὐφρασίας, πάντα γὰρ ἐτοιμῶς ἔχω. Θελήσατε οὖν πάντες προσδραμεῖν χαίροντες καὶ ζητῆσαι καὶ λαβεῖν πάντα προθύμως πρὸς τὸ μήπω νοῆσαι αὐτόν, ὅτι ἔγνωμεν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἄφνω ἐμφύλιος πόλεμος γένηται. Θελήσατε οὖν καὶ δημοσίως κατὰ τὸ ἔθος εὐφραίνεσθαι, συμμέτρως δέ, καὶ χορεύειν ἐν ταῖς πλατείαις, ἐτοιμάσατε δὲ ἕκαστος ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν ξύλα τε καὶ φορτία καὶ δᾶδας στεγνάς πρὸς τό, μισοποιούντων ὑμῶν τὰς εὐφρασίας καὶ τοὺς χορούς, δόξασθαι πρὸς ἀνάπαυσιν ὑμῶν ἀπιέναι, καὶ ἐμοῦ δὲ ταχέστερον μισοποιήσασθαι καὶ κελευούσης ἀσφαλισθῆναι τοὺς πυλεῶνάς μου, ὑμεῖς εὐθέως ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ σὺν παισὶ καὶ παιδίσκαϊς ὑμῶν πανοικὶ παρενέγκαντες τὰ ξύλα καὶ φορτία καὶ δᾶδας, παράθετε αὐτὰ ἐν τοῖς πυλεῶσί μου καὶ παραπυλίοις καὶ κύκλῳ τῆς οἰκίας πάσης, ἐπιχέοντες καὶ ἔλαιον τοῖς ξύλοις πρὸς τὸ τάχιον ἀφθῆναι, καὶ ἡνίκα ἐξέλθω ἐγὼ καὶ εἶπω ὑμῖν, εὐθέως βάλετε τὴν πυράν, καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν ὄπλοις παραστήκετε κύκλῳ τῆς οἰκίας, ἵνα ὅπου τινὰς θεωρήσετε ἐκπηδῶντας ἐκ τοῦ οἴκου διὰ θυρίδος, τούτους κατασφάζετε. Ἀπελθόντες οὖν τὸ μυστήριον τοῦτο λαλήσατε καὶ ἐτοιμάσατε πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν." Οἱ δὲ πολῖται ταῦτα ἀκούσαντες ἀπὸ τῶν τριῶν ἀνδρῶν, ἐποίησαν πάντα ἐν συντομίᾳ κατὰ τὸν λόγον τῆς Γυκίας. Ἐνστάσης δὲ τῆς μνημοσύνου ἡμέρας, ὡς δῆθεν χαιρομένη ἡ Γυκία μετεπέμψατο τοὺς τῆς πόλεως ἄνδρας, προτρεπομένη τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς τὰ τῆς εὐφρασίας. Συνέτρεχε δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐπὶ τοῦτο, καὶ παρεκάλει πλεῖον οἶνον δοθῆναι αὐτοῦς ἐπὶ τῇ εὐφρασίᾳ. Οἱ δὲ

πολίται ἀσμένως πάντα δεξάμενοι εὐφραίνοντο, καθὼς παρηγγέλθησαν, καὶ ἐχόρευον τὴν πᾶσαν ἡμέραν, φθασάσης δὲ τῆς ἐσπέρας, ἤρξαντο μισοποιεῖν οἱ πολῖται καὶ ἀπιέναι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν τοῦ ἀναπαῆναι, εὐφραίνοντο δὲ πανοικί. Καὶ ἡ Γυκία ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς προτρεπομένη πάντας τοὺς αὐτῆς ἀδεῶς πίνειν πρὸς τὸ μεθυσθέντας αὐτοὺς τάχιον κοιμηθῆναι, μόνον ταῖς κουβικουλαρίαις αὐτῆς παρήγγειλεν τοῦ νήφειν, καὶ ἑαυτὴν τοῦ οἴνου ἐφύλαττεν. Εὐρηκυῖα γὰρ ποτήριον πορφυροῦν δέδωκεν τῇ κουβικουλαρῆα αὐτῆς, τῇ τὸ πρᾶγμα εἰδούσῃ, καὶ παρήγγειλεν αὐτῇ ἐν αὐτῷ αὐτὴν κερναῖν σὺν ὕδατι. Ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς θεωρῶν τὸ πορφυροῦν ποτήριον, οὐχ ὑπενόει σὺν ὕδατι αὐτὴν πίνειν. Τῆς δὲ ἐσπέρας φθασάσης, καὶ τῶν πολιτῶν, ὡς ἤδη εἶπον, μισοποιησάντων, λέγει τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἡ Γυκία· "Εὐφρανθέντων ἡμῶν, δεῦρο λοιπὸν ἀναπαυθῶμεν καὶ ἡμεῖς." Ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς ἀκούσας μᾶλλον ἐχάρη, καὶ ἔσπευσε τοῦ κοιμηθῆναι· οὐ γὰρ ἠδύνατο ἀφ' ἑαυτοῦ εἰπεῖν τοῦτο, μήπως ὑπόνοιαν δῶ τῇ γυναικί, περὶ οὗ ἐβουλεύετο δόλου. Κελεύει οὖν ἡ Γυκία ἀσφαλισθῆναι τοὺς πυλεῶνας καὶ πάντα τὰ παραθύρια καὶ ἐνεχθῆναι αὐτῇ τὰς κλεῖς κατὰ τὸ ἔθος. Καὶ τούτου γενομένου, λέγει ἐν τῷ λεληθότι τῇ πιστῇ αὐτῆς κουβικουλαρῆα, τῇ τὸν δόλον εἰδούσῃ, ὅτι· "Θέλησον σὺν ταῖς λοιπαῖς κουβικουλαρῆαις εὐφυῶς ἐπαῖραι πάντα τὰ κόσμιά μου καὶ τὸ χρυσίον, καὶ εἴ τι χρήσιμον δύνασθε ἐγκολπίσασθαι, καὶ ἐτοιμάσατε ἑαυτάς, ἵνα, ὅταν εἶπω ὑμῖν, ἀκολουθήσητέ μοι." Αἱ δὲ ποιήσασαι κατὰ τὴν κέλευσιν αὐτῆς ἦσαν ἔτοιμαί. Τοῦ δὲ ἀνδρὸς αὐτῆς δῆθεν ἀνακλιθέντος τοῦ ἐκ συντόμου κοιμηθῆναι καὶ διὰ τάχους αὐτὸν πάλιν ἀναστῆναι πρὸς ἐπιβουλήν τῆς πόλεως, ἡ δὲ Γυκία παρέσυρεν τοῦ καθευδῆσαι, ἕως ἂν πᾶσα ἡ φαμίλια αὐτῶν ἐκοιμήθη. Ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς ἐκ τοῦ πολλοῦ πότου ἀφύπνωσεν. Ἡ δὲ Γυκία ἰδοῦσα τοῦτον κοιμηθέντα, εὐφυῶς τὸν κοιτῶνα τῷ κλειδίῳ ἠσφαλίσατο, ἀποκλείσασα τὸν ἄνδρα καὶ κατελθοῦσα ἐκ τοῦ οἴκου σὺν ταῖς κουβικουλαρῆαις αὐτῆς, ἐξελθοῦσα τῶν παραπυλίων ἠσύχως καὶ κλείσασα, εὐθέως ἐπέτρεψε τὸς τῆς πόλεως διὰ τάχους βληθῆναι τὸ πῦρ κύκλῳ τοῦ οἴκου. Βληθέντος δὲ τοῦ πυρός, καὶ τοῦ οἴκου ἀναφθέντος, εἴ ποῦ τις τῶν ἔσωθεν ὄντων ἠδυνήθη ἐκπηδῆσαι ἢ ἑαυτὸν ρίψαι, ὑπὸ τῶν πολιτῶν κατεσφάγη. Τοῦ δὲ οἴκου παντὸς καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἕως ἐδάφους καταφλεχθέντων, διέσωσεν ὁ Θεὸς τὴν Χερσωνιτῶν πόλιν ἐκ τῶν ἐπιβούλων Βοσποριανῶν. Ἡ δὲ Γυκία, βουλομένων τῶν πολιτῶν τὴν καταφλεχθεῖσαν αὐτῆς οἰκίαν ὀρύξαι καὶ καθᾶραι τὸν τόπον πρὸς οἰκοδομήν, οὐκ εἶασεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπέτρεψε πάσῃ τῇ πόλει φέρειν ἕκαστον αὐτῶν καὶ ἐκχύνειν αὐτόθι τὴν πᾶσαν αὐτῶν κοπρίαν πρὸς τὸ ἐν αὐτοῖς καταχωσθῆναι τὴν πᾶσαν αὐτῆς οἴκησιν, ὡς πρὸς ἐπιβουλήν τῆς πόλεως γενομένην· διὸ καὶ ἐκλήθη ὁ τόπος Λαμάχου Σκοπῆ ἕως τῆς σήμερον. Τούτων οὖν ἀπάντων οὕτως γενομένων, ἰδόντες οἱ Χερσωνῖται τὴν τοιαύτην ἄπειρον ὑπὸ τῆς Γυκίας εἰς αὐτοὺς μετὰ Θεὸν γενομένην εὐεργεσίαν, καὶ ὅτι οὐδενὸς τῶν αὐτῆς τὸ σύνολον ἐφείσατο, ἀλλὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως προετιμήσατο, ὑπὲρ τῆς τοιαύτης μισθαποδοσίας δύο χαλκοῦς ἀνδριάντας πρὸς τιμὴν αὐτῆς ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως ἀνήγειραν, νεάζουσιν αὐτὴν τῇ ἡλικίᾳ δεικνύοντες, καθ' ὃν καιρὸν ἦν τότε συμβαίνουσα, ἐν τούτοις δεικνύοντες καὶ τὴν αὐτῆς ἄφατον εὐεργεσίαν καὶ στοργὴν περὶ τοὺς πολίτας, ὅτι καὶ ἐν ἡλικίᾳ νέᾳ οὕσα οὕτως ἐφρόνησεν τὴν ἰδίαν πατρίδα μετὰ Θεὸν περισῶσαι. Ἐν μὲν γὰρ τῇ μιᾷ στήλῃ σωφρόνως αὐτὴν κεκαλλωπισμένην στήσαντες καὶ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς τοῖς πολίταις ἐμφαίνουσιν, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ ἐναγώνιον αὐτὴν καὶ ἐπαμυνομένην κατὰ τῶν τῆς πόλεως ἐπιβούλων ἀποδεικνύοντες, ἐν οἷς καὶ ἐπέγραψαν ἐν τῇ τοῦ ἀνδριάντος αὐτῆς βάσει ἅπασαν τὴν ὑπ' αὐτῆς μετὰ Θεὸν γενομένην τοῖς πολίταις εὐεργεσίαν. Εἴπερ μέλλει τις εἶναι φιλόκαλος, τῆς αὐτῆς συνεχῶς κατὰ καιρὸν τὴν βάσιν ἀποσμήχει πρὸς τὴν τῶν ἐν αὐτῇ γενομένων ἀνάγνωσίν τε καὶ ὑπόμνησιν τῶν ὑπ' αὐτῆς γενομένων, ἔλεγχον δὲ

τῶν ἐπιβούλων Βοσποριανῶν. Μετὰ δὲ χρόνους τινάς, στεφανηφοροῦντος καὶ πρωτεύοντος τῆς Χερσωνιτῶν Στρατοφίλου, τοῦ Φιλομούσου, πάνυ σοφωτάτη οὔσα ἡ Γυκία καὶ θέλουσα δοκιμάσαι τοὺς Χερσωνίτας καὶ γνῶναι, εἰ ἄρα ἀληθῶς μέλλουσιν τὴν τοῦ ὄρκου ὑπόσχεσιν ἐκπληροῦν καὶ θάπτειν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως, συλλογισαμένη μετὰ τῶν παιδισκῶν αὐτῆς, ἐποίησεν ἑαυτὴν τινα ἀηδιζομένην καὶ ἀποθανοῦσαν. Καὶ κηδεύσασα αὐτὴν αἱ παιδίσκαι, ἐμήνυσαν τοῖς πολίταις λέγουσαι, ὅτι· "Ἡ κυρία ἡμῶν ἐτελεύτησεν, καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ μέλλει θάπτεσθαι, ὑποδείξατε ἡμῖν." Οἱ δὲ Χερσωνῖται ἀκούσαντες, ὅτι τέθνηκεν ἡ Γυκία, σκεψάμενοι καθ' ἑαυτοῦς, οὐκέτι τὸ ἱκανὸν τοῦ ὄρκου ἔσπευσαν ποιῆσαι, ὥστε ἐν μέσῳ τῆς πόλεως αὐτὴν ταφῆναι, ἀλλὰ ἄραντες αὐτὴν ἐξήνεγκαν ἔξω τῆς πόλεως θάψαι. Ἀποτεθέντος δὲ τοῦ κραββάτου πρὸς τὸ μνήμα, ἀνακαθίσασα ἡ Γυκία καὶ περιβλεψαμένη πάντας τοὺς πολίτας, λέγει· "Αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ μεθ' ὄρκου ὑπόσχεσις; Οὕτως ἀληθεύετε περὶ πάντων; Ἄβαλε λοιπὸν τῷ πιστεύοντι Χερσωνίτη πολίτη." Οἱ δὲ Χερσωνῖται ἰδόντες τὴν ὑπ' αὐτῆς γενομένην αὐτῶν χλεύην, αἰσχυρθέντες μεγάλως ἐπὶ τῷ γεγονότι τῆς παραβασίας πράγματι, παρεκάλουν αὐτὴν πολλὰ τοῦ ἡσυχάσαι καὶ παραχωρῆσαι αὐτοῖς τὸ πταῖσμα καὶ μὴ ἐπὶ πλεῖον ὀνειδίζειν αὐτοῖς. Λοιπὸν δευτέροις ὄρκοις αὐτὴν ἐπιστώσαντο, ὥστε μηκέτι ἔξω τῆς πόλεως θάψαι αὐτὴν, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς πόλεως, ὃ δὴ καὶ ἐποίησαν. Καὶ γὰρ αὐτῆς ζώσης ἔτι, ἐν ᾧ τόπῳ ἠρετίσατο, τὴν σορὸν αὐτῆς ἐστήσαντο, καὶ ἀνδριάντα χαλκοῦν καὶ ἕτερον ἡγειραν, καὶ τοῦτον χρυσώσαντες ἔστησαν πρὸς τῇ ταφῇ αὐτῆς πρὸς περισσοτέραν πίστωσιν. Ἰστέον, ὅτι ἔξω τοῦ κάστρου Ταμάταρχα πολλαὶ πηγαὶ ὑπάρχουσιν ἄφθαν ἀναδιδούσαι. Ἰστέον, ὅτι ἐν Ζιχίᾳ πρὸς τὸν τόπον τῆς Πάγης, τῆς οὔσης εἰς τὸ μέρος τῆς Παπαγίας, ἐν ᾧ κατοικοῦσι Ζιχοί, ἐννέα πηγαὶ εἰσὶν ἄφθαν ἀναδιδούσαι, πλὴν οὐχ ὁμοχροοῦσιν τῶν ἐννέα πηγῶν τὰ ἔλαια, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν εἰσὶν ἐρυθρά, τὰ δὲ ξανθὰ, τὰ δὲ μελανώτερα. Ἰστέον, ὅτι ἐν Ζιχίᾳ ἐν τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ Πάπαγι, ἐν ᾧ καὶ πλησίον ἔστι χωρίον ἐπονομαζόμενον Σαπαζί, ὃ ἐρμηνεύεται "κονιορτός", ἔστιν ἐκεῖσε βρύσις ἄφθαν ἀναδιδούσα. Ἰστέον, ὅτι καὶ ἑτέρα βρύσις ἔστιν ἐκεῖσε ἄφθαν ἀναδιδούσα ἐν τῷ χωρίῳ τῷ καλουμένῳ Χαμούχ. Τὸ δὲ Χαμούχ ἐστὶν ὄνομα τοῦ συστησαμένου ἀρχαίου ἀνδρὸς τὸ χωρίον· τὸ οὖν χωρίον ἐκεῖνο διὰ τοῦτο ἐκλήθη Χαμούχ. Ἀπέχουσι δὲ οἱ τοιοῦτοι τόποι ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὁδὸν ἰδιοκαβάλλου ἡμέρας μιᾶς. Ἰστέον, ὅτι ἐν τῷ θέματι Δερζηνῆς πλησίον τοῦ χωρίου τοῦ Σαπικίου καὶ τοῦ χωρίου τοῦ ὀνομαζομένου Ἐπισκοπείου, ἔστιν πηγὴ ἄφθαν ἀναδιδούσα. Ἰστέον, ὅτι ἐν τῷ θέματι τοῦ Τζιλιάπερτ ὑπὸ τὸ χωρίον τὸ Σρεχιαβαράξ ἔστιν ἐκεῖσε πηγὴ ἄφθαν ἀναδιδούσα. Ἰστέον, ὅτι εἰ ἀντάρωσί ποτε οἱ τοῦ κάστρου Χερσῶνος, ἢ ἐναντία τῶν βασιλικῶν κελεύσεων βουληθῶσι διαπράξασθαι, ὀφείλουσιν τηνικαῦτα, ὅσα εὐρεθῶσιν ἐν τῇ πόλει Χερσωνίτικα καράβια, μετὰ τοῦ γόμου αὐτῶν εἰσκομίζεσθαι, οἱ δὲ ναῦται καὶ ἐπιβάται Χερσωνῖται ἵνα δεσμεύωνται καὶ ἐναποκλείωνται εἰς τὰ ἐργαλεῖα, εἴθ' οὕτως ὀφείλουσιν ἀποσταλῆναι τρεῖς βασιλικοί· εἷς μὲν ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ θέματος τῶν Ἀρμενιάκων, ἕτερος δὲ ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ θέματος Παφλαγονίας καὶ ἄλλος ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ θέματος τῶν Βουκελλαρίων, ἵνα πάντα τὰ Χερσωνίτικα καράβια κρατῶσιν, καὶ τὸν μὲν γόμον καὶ τὰ καράβια εἰσκομίζωσιν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους δεσμεύωσι καὶ ἐναποκλείωσιν εἰς δημοσίους φυλακάς, καὶ ἀναγάγωσι περὶ τούτων, καὶ ὡς ἂν δέξωνται. Πρὸς τούτοις ἵνα οἱ τοιοῦτοι βασιλικοὶ κωλύωσι καὶ τὰ Παφλαγονικὰ καὶ Βουκελλαρικὰ πλοῖα καὶ πλαγίτικα τοῦ Πόντου τοῦ μὴ διαπερᾶν ἐν Χερσῶνι μετὰ σίτου ἢ οἴνου ἢ οἰασδήποτε χρείας ἢ πραγματείας. Εἴθ' οὕτως ὀφείλει δέξασθαι καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ κόψαι καὶ τὰς δέκα λίτρας, τὰς διδομένας ἀπὸ τοῦ δημοσίου εἰς τὸ κάστρον Χερσῶνος, καὶ τὰς δύο τοῦ πάκτου, καὶ τηνικαῦτα ἀναχωρῆσαι ἀπὸ Χερσῶνος τὸν στρατηγὸν καὶ ἀπελθεῖν ἐν ἑτέρῳ κάστρῳ καὶ

καθεσθῆναι ἐκεῖσε. Ὅτι ἐὰν οὐ ταξιδεύσωσιν οἱ Χερσωνῖται εἰς Ῥωμανίαν, καὶ πιπράσκωσι τὰ βυρσάρια καὶ τὰ κηρία, ἅπερ ἀπὸ τῶν Πατζινακιτῶν πραγματεύονται, οὐ δύνανται ζῆσαι. Ὅτι ἐὰν μὴ ἀπὸ Ἀμινσοῦ καὶ ἀπὸ Παφλαγονίας καὶ τῶν Βουκελλαρίων καὶ ἀπὸ τῶν πλαγίων τῶν Ἀρμενιάκων περάσωσι γεννήματα, οὐ δύνανται ζῆσαι οἱ Χερσωνῖται.